460

Fernando Butazzoni

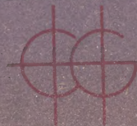
La căderea nopţii

Scriitor de mare talent din generaţia tînără a literaturii latinoamericane, **Fernando Butazzoni,** născut în Uruguay, în 1952, se remarcă prin forţa sa creatoare capabilă să dea viaţă unei lumi reale, cea a cotidianului citadin din Montevideo, zguduită de scurgerea istorică a timpului.

ISBN 973-34-0010-6

GLOBUS

EDITURA UNIVERS

Lei 12,50

1

FERNANDO BUTAZZONI

La căderea nopţii

1989

FERNANDO BUTAZZONI

La căderea nopţii

Colecţia GLOBUS Editura Univers

COPERTA COLECȚIEI DE ION STATE
Grafica : Anna-Maria Orban. Ilustrația Ion Stendl

GLOBUS

Fernando
Butazzoni

La căderea nopții

Traducere,
cuvînt înainte
și note de
MARIA BERZA

EDITURA UNIVERS
București
1989

ISBN 973-34-0010-6

CUVÎNT ÎNAINTE

AUTOR AL UNEI OPERE deocamdată de mică întindere, dar remarcabilă prin calitate, Fernando Butazzoni se înscrie printre tinerii scriitori de mare talent ai continentului latinoamerican. Romancier, poet și ziarist uruguayan, Butazzoni s-a născut la Montevideo, în 1952. A urmat studiile preuniversitare în orașul Las Piedras, unde, între anii 1970—1972, a fost membru al unui grup teatral, *Teatro Independiente*, la a cărui întemeiere a contribuit. În 1979 i s-a acordat premiul Casa de las Américas pentru nuvelă culegerii sale de povestiri *Los días de nuestra sangre (Zilele sîngelui nostru)*. Următoarea sa carte, *La noche abierta (Noaptea deschisă)*, a primit în 1981 premiul unic pentru narațiune latinoamericană al Editurii Universitare Centroamericane (EDUCA) din Costa Rica. Butazzoni a colaborat la diverse publicații din America Latină, Statele Unite și Europa, iar povestirile sale au fost traduse în limbile engleză, franceză, portugheză, bulgară și suedeză. Din 1973, scriitorul a petrecut un număr de ani în exil în Cuba. În acest răstimp, a ocupat funcția de redactor-șef al Editurii Casa de las Américas și corespondent la Havana al revistei „Cuestión“, care apare în Suedia, fiind totodată membru în comitetul de redacție al

publicației „Revista del Sur“ din aceeași țară. În prezent trăiește la Montevideo, unde colaborează la revista „Brecha“.

Publicarea primului său volum de povestiri l-a adus imediat pe foarte tînărul scriitor în atenția criticii literare, care l-a salutat cu un entuziasm deosebit. „Complet necunoscut pînă la apariția culegerii de povestiri (Butazzoni a mai obținut de fapt o mențiune a premiului Rubén Darío pentru poezie, care se acordă anual în Nicaragua, *n.n.)*, triumful consacrării sale a însemnat o surpriză“, scrie criticul Alfredo Gravina [1]. „Mai surprinde și felul în care stăpînește limbajul, proza lui fluentă, cu amprente personale, ce pare izvorîtă din pana unui scriitor cu experiență. În *Zilele sîngelui nostru*, uimește forța scriitorului de a nara, de a recrea o lume nu numai reală, ci totodată trăită profund și din greu, o lume zguduită de convulsii, primejdii, de loviturile timpului, în care cotidianul capătă dimensiuni și caracter exemplar. Această forță narativă, la care se adaugă un stil atrăgător și o tehnică eficace, lipsită de scheme prefabricate, îi îngăduie lui Butazzoni să-și transforme povestirile în adevărate felii de viață, *tranches de vie* /.../“.

Un alt critic, Saul Ibargoyen Islas [2], face următoarele considerații : „În ceea ce privește povestirile lui Butazzoni, acestea prezintă un interes imediat prin fluiditatea discursului narativ, construit din fraze scurte, cu dialoguri rare, destul de tăioase, uneori

---

[1] Alfredo Gravina. *La creación en el exilio*. În : „Casa de las Américas“, año XX, nr. 119, mar.-abr. 1980, p. 157-159.

[2] Saul Ibargoyen Islas. *Dos premios Casa de las Américas*. În : „Plural“, México, 2da época, nr. 101, feb. de 1980, p. 66-68.

minuțioase și aproape previzibile, dar nu în exces. Văzute în totalitate, ele se prezintă ca niște mici nuclee tematice, inserate într-o ambianță generală tragică și tensionată : orașul și prelungirea lui, țara, Uruguayul ultimilor ani, cel al zilelor noastre totodată. Peisajul urban, brăzdat de amenințări, de izbucniri represive, este condiționat în fiecare povestire de scurgerea timpului obiectiv (după-amiază, noapte, dimineață) și de cea a timpului interior al personajelor (amintiri, reconstituirea experiențelor trăite, premoniții), fiind supus simultan efectului elementelor naturale (ploaie, frig, vînt, revărsări), care nu reprezintă conotații romantice și nici nu sînt elemente superflue, ele slujesc atît memoriei naratorului însuși, cît și recreerii unui climat social de o represivitate apăsătoare.“

Deși, ca nivel al scriiturii, culegerea de povestiri *Noaptea deschisă* este în general egală, pe plan stilistic întîlnim deosebiri de construcție, în funcție de necesitățile impuse de acțiune. Cu excepția povestirii *Echilibriștii*, unde tensiunea psihologică se datorează nu omniprezentei atmosfere opresive ci clasicului triunghi adulter (deși unul din personaje este reprezentantul puterii), în rest aceasta de cele mai multe ori provine din trăirea cotidiană a dictaturii. Aproape mai ucigător decît violența însăși este cenușiul zilnic al orașului — *la grisaille qui tue* —, în care evoluează, tîrîș sau tumultuos, feluritele personaje mărunte sau eroice, sfîrșite sau animate de o nobilă flacără — între gunoaie, șobolani, buldozere, mare, burniță și cer, între resemnare și revoltă, între însingurare abdicată și ură eficientă, strînsă în șuvoi.

Iată-l pe cel dintîi, cerșetorul care trăiește ultimele clipe ale unei vieți mizere, din *Vreme de cîine*,

ce deschide culegerea de povestiri: „Un vagabond aproape clasic, cu barba crescută și sură, încotoșmănat în straturi de zdrențe găurite. Atîta tot. Doar simplul fapt că exista". Rosaura, din *Rosaura și ploaia* (probabil cea mai bună din mănunchiul de scurte narațiuni), bătrîna mamă, a cărei fiică, Victoria, căzuse victimă dictaturii și care se refugiază în vis și amintiri, „imagini unduite" ca într-o amiază zăpușitoare de vară, întretăiate de „o durere covîrșitoare și adîncă, o durere după care nu mai rămînea nimic". De o parte sînt aceștia. „Pe de altă parte, gloata — atît de impersonală și multiformă — își reia traseul matinal și strada se îmbibă treptat cu această urgență feroce care uită chipuri și nefericiri: fiecare își cară propria mutră" *(Ultima clipă)*. Iar din rîndurile lor se disting ceilalți, bătrînul, Facundo, „rîul subteran care vuiește", cei care aparțin, cu prețul vieții, „conjurației îndreptate spre viitor." Pentru ei, „viitorul se poate făuri, în realitate e ceva ca o bucată de metal, o uriașă bucată de metal cu forme neclare și unghiuri neșlefuite, iar / ei fac / parte dintre aceia care trebuie să-l taie, să-l șlefuiască, să-i dea formă" *(Metal)*. Pentru ei „singura formă posibilă de a ieși din labirint este prin unirea loviturilor și a nemulțumirii" *(Metal)*. Labirintul dominat de Putere. Orașul sufocat de dictatură, „pe fondul cenușiu al caselor și străzilor".

Aceeași tipologie a personajelor se reîntîlnește în romanul *Noaptea deschisă*. Aici însă, ceea ce a constituit în culegerea sa de povestiri, un joc de planuri narative, aparent fragmente izolate de viață, dar care se articulează cu precizie, devine „un montaj contrapunctic de diverse linii narative", așa cum îl definește criticul Horacio Castellano Moya[1], iar autorul însuși „o țesătură, multiple istorii împletindu-se una într-alta pînă devin una singură". „Pe de-o parte", continuă Horacio Castellano Moya, „o infinitate de fire, întîmplările petrecute în Montevideo, orașul lui Pablo și al Marcelei și, pe de altă parte, o serie de paranteze, folosind denumirea dată de autor, care constituie timpul prezent al romancierului Butazzoni și al Karinei, sub o ploaie neîntreruptă, ce produce un efect distanțator, aruncînd o privire destul de nostalgică asupra personajelor lor, descărcîndu-se în comentarii asupra celorlalte întîmplări, reflectînd, atingînd momente de un frumos lirism". Diversele linii narative ilustrează strădania pasionată a autorului de a cuprinde într-un singur mănunchi, într-un unic șuvoi, lumile multiple ale orașului. Existențele mărunte, marginale, din povestiri, sînt și aici prezente cu alte chipuri. În realitate, ne spune Butazzoni, există multe istorii, multe fire ce se țes în aer fără să se atingă niciodată, dar care cresc mereu în jurul unui ax unic și definitiv. Axa narativă pare la prima vedere istoria lui Pablo Bellmonti și a Marcelei, amîndoi studenți, la filosofie și medicină, dragostea lor luminoasă și statornică. Este vorba în fapt despre trezirea conștiinței unei întregi generații de tineri care, așa cum remarcă și H. Castellano Moya, nu se mai mulțumesc să-și manifeste simpatia și opțiunea politică, ci se angajează hotărît într-o luptă revoluționară organizată, topindu-și existențele

---

[1] Horacio Castellano Moya. *Butazzoni: Luchas y derrotas*. In: „Plural", México, 2da época, nr. 137, feb. de 1983, p. 67-68.

în una singură, dedicată, „eu-noi", asumîndu-şi-le pe ale tuturor, purtîndu-le în ei, asumîndu-şi tortura, închisoarea, moartea, faptul că luptă împotriva unui duşman cu mult mai puternic, care îi hărţuieşte fără încetare, necruţător. „Eu ştiu", spune Karina, „că toate aceste lucruri ne vor însoţi totdeauna, deoarece revolta trebuie să se asemene îndeajuns memoriei, voinţei încăpăţînate de a continua în ciuda timpului". Iar autorul îi răspunde: „Da, Karina. Revolta se aseamănă destul de bine cu voinţa memoriei, sfîrşeşte prin a semăna destul de bine cu încăpăţînata dorinţă de a retrăi oameni şi istorie şi dezvăluiri care pătrund în noi şi ne animă /.../. De aceea mergem înainte înfăţişînd deşteptarea colectivă. A continua cu această istorie înseamnă a continua să respirăm şi să avem *dreptul de a ne privi în ochi* /.../, a continua să ne numim eu-noi şi a spune da, totul merită, slujeşte la ceva, nu-i o minciună".

*

* *

Prin cele două cărţi ale sale[1], Fernando Butazzoni este continuatorul unei moşteniri puternic înrădăcinate în literatura latinoamericană: tema antidictatorială şi cea a metropolei[2].

[1] Traducerea de faţă, cu titlul generic *La căderea nopţii*, preluat de la una dintre povestiri, cuprinde ambele volume ale scriitorului.

[2] Informaţii preluate din: John E. Englekirk and Margaret M. Ramos. *La narrativa uruguaya. Estudio crítico-bibliografico.* Berkeley and Los Angeles, University of California Publications în Modern Philology, vol. 80, 1967, p. 17-95.

În Uruguay, romanul s-a dezvoltat ca armă de propagandă politică şi expresie a unei estetici latinoamericane încă din veacul trecut, cînd Montevideo găzduia străluciţi reprezentanţi ai intelectualităţii argentiniene, refugiaţi în jurul celui mai celebru dintre ei, Esteban Echeverría. Din acea perioadă şi acel mediu, cînd au fost concepute primele romane din literatura uruguayană, proza narativă a parcurs un drum lung şi diversificat, de la romanul istoric, sentimental, la romanul mitologiei rustice *rioplatense*, ajungînd la începutul veacului nostru, o dată cu Carlos, Reyles la romanul oraşului, continuat cu aceeaşi fericită înzestrare de un Vicente Salaverri, Juan Carlos Onatti, Carlos Martínez Moreno, Mario Benedetti, Jorge Musto, ca să numim numai cîţiva autori.

Metropola este pentru ei o fiinţă vie şi vitală, un microcosm în care individul uman şi masa socială luptă cu sine şi între ei pentru a înţelege sensul existenţei, sau, în cele mai multe rînduri, acesta renunţă şi rămîne claustrat într-un mediu social covîrşit de o tristeţe confuză, într-o atmosferă de anonimat asfixiantă.

În prezentarea romanului *La tregua*, al lui Mario Benedetti, criticul Alberto Zum Felde face următoarea observaţie, valabilă într-o măsură mai mică sau mai mare, pentru întreaga pleiadă de scriitori ai metropolei: „Autorul cercetează cu obstinaţie materialul experienţei cotidiene, cu o suprafaţă cenuşie, împrejurări triviale, descoperind dincolo de acestea trăiri psihologice acute, peripeţii intime singulare, procese de conştiinţă profund resimţite: viaţa, loc comun exterior în ambianţa oraşului, în dimensiunea ei obiectivă".

Pentru Juan Carlos Onetti, orașul, ambianța unică a lumii sale narative, este locuit de un tip uman dezrădăcinat, impregnat de fatalismul însingurării, frustrării, înfrîngerii. Iată ce mărturisește autorul, în celebra sa narațiune *El Pozo (Puțul)*: „Sînt un om singuratic, ce fumează într-un colț oarecare al orașului ; noaptea mă înconjoară, se împlinește treptat, ca un rit, iar eu nu am nimic de a face cu ea".

În ultimele decenii, așa cum subliniază H. Castellano Moya *(loc. cit.)*, procesul politic trăit de societatea uruguayană, exprimat prin dezintegrarea rapidă a modelului de guvernare democratică și instaurarea unei dictaturi dure, a produs, pe plan literar, numeroase romane importante. Ele exprimă, ca, de pildă, *El color que el infierno me escondiera (Culoarea ce mi-a ascuns-o infernul)* de Carlos Martínez Moreno și *El pasajero (Pasagerul)* de Jorge Musto, dezvoltarea unei mișcări politice care, după pregătirea și entuziasmul inițial, este anihilată cu desăvîrșire. Aceste opere, deși sînt scrise de autori maturi, sau tocmai de aceea, sînt pătrunse de o viziune destul de sceptică, de sentimentul dezorientării în labirintul unei înfrîngeri.

Spre deosebire de aceștia, romanul lui Butazzoni, care continuă și amplifică în mod firesc povestirile anterioare, gen predilect al scriitorilor uruguayeni, știe, poate datorită împrejurărilor sale biografice, a anilor petrecuți în exil, să transforme înfrîngerea în victorie, izolarea individului în acel *noi* colectiv. În contrast cu Onetti, *Noaptea* lui Butazzoni rămîne deschisă.

MARIA BERZA

VREME DE CÎINE

VĂZÎND DESĂVÎRȘITA STRĂLUCIRE în care amurgul învăluia treptat totul în jur, vagabondul își dădu seama că iarna se instalase definitiv. Contururile erau delimitate pînă în cele mai mici amănunte, iar el știa că acestei perfecțiuni a formelor îi va urma un ger liniștit și pătrunzător. Deși se lăsase gerul, care i se strecurase degrabă în fiecare celulă a trupului, în dimineața următoare el va crede, prin amețeala febrei, că soarele s-a apropiat nemăsurat de tare și, înainte de a se ascunde, a prefăcut în scrum fluturi și mușcate. Acum, așternîndu-se peste pămînt, frigul necruțător îi pătrundea în oase, în aceste ultime clipe ale unei seri de iulie [1].

Era un vagabond aproape clasic, cu barba crescută și sură, încotoșmănat în straturi de zdrențe găurite. Exista, atîta tot. Slab, aproape imaterial, de nemîncare și mizerie, piele și os, umbră și șoaptă. O mînă de resturi.

Așezat pe o piatră, îngrămădea niște surcele cu gîndul de a aprinde un foc, iar, cînd și cînd, cu un gest repetat pînă la oboseală, arunca o

[1] Ne aflăm în emisfera sudică.

privire apoasă în jur. Maidanul i se așternea în față ca un soi de univers din tinichele, cartoane, sticle sparte. Resturi, ca și el. Vîntul încetase și o miasmă dulceagă de putreziciune plutea nemișcată în amurg, ca o ceață printre grămezile de gunoaie.

Într-un tîrziu reuși să aprindă focul — cu o îndemînare de scamator — și rămase un răstimp cu privirea ațintită în flăcări. Era un foc bun, cu fum puțin, care lumina cu un anume patetism contururile, subliniindu-i pomeții ieșiți în afară și privirea de o ciudată strălucire. Căldura îi pătrundea treptat în trup, pînă cînd omul se așeză din nou pe piatră, puțin mai la o parte de vîlvătaia focului. Se lăsa noaptea și zgomotele orașului apropiat ajungeau acum mai limpezi, rostogolindu-se prin umezeala aerului. Erau niște sunete surde, aproape adormitoare, care altădată ar fi avut puterea să-l întristeze și să-i înnegureze sufletul. Dar viața i se prăbușise definitiv, iar zgomotele acelea îi păreau la fel de îndepărtate și străine ca stelele, mai albastre astăzi decît de obicei.

O dată cu venirea nopții, foamea începu să-l roadă insistent, La ora asta foamea devenea brutală și urgentă. Îi alerga prin măruntaie cu mișcări de șopîrlă, îi sfîșia, mai sus, stomacul. Se preschimba într-o femelă absolută, care își înfigea ghearele, mușca, rupea, sfîrșea prin a se impune visului. O cățea turbată, o rană deschisă, foamea era un țipăt în plină noapte.

Iată că s-a stins ultima fîșie, ca de pucioasă, înspre apus. Noapte, final, pustiu de umbre. Atunci se ivi cîinele. Micuț, cu blana aspră și

cenușie, avea în el o monotonie indescifrabilă care îi ștergea contururile. De o formă nedefinită, semănînd a orice, nu era totuși un animal care să inspire frică. Era un cățel blînd și fără nume, ce-și petrecea nopțile cu cerșetorul, într-o lume unde unicul dividend era dramul de căldură pe care și-o dăruiau unul altuia.

Se apropie în tăcere și se făcu covrig, lipit de bolovanii vetrei. Stăteau așa, amîndoi, înlănțuiți de unduirea flăcărilor, care te poartă și te încîntă. Era ca o vrajă, un om și un animal stînd neclintiți în fața vreascurilor ce trosneau în foc. Pînă ce cîinele se ridică și scrută noaptea, apoi lătră de cîteva ori și se făcu nevăzut în beznă. Atunci, ostenit să tot privească focul și să-și amintească întîmplări petrecute cu mult timp în urmă, bătrînul se duse să se culce pe un morman de scînduri și de tablă mîncată de rugină, îngrămădite la cîțiva metri de mica lui vatră. Colțișor, covată, adăpost mizer, ceva.

Somnul sosea încet, de parcă ar fi pătruns cu greu în acea mogîldeață de lut rău mirositoare și trențăroasă. Îl durea capul și dogoarea focului părea să-i fi rămas pe obraji și pe frunte. Cînd începu să plouă, vagabondul își prinse mîinile între genunchi și, timp de o clipă, își dădu seama că îi era frig. Totul era încețoșat și, cînd se întoarse cîinele, el simți doar ceva umed și viu, care lătra cotlonit lîngă pîntecul lui. Noapte, vîrtej, ultim exil. Nu mai era în stare a desluși cui aparțineau fețele acelea — zeci, sute, mii de fețe — care defilau surîzătoare pe dinaintea propriului său cadavru, dînd

din cap prostește. Nu putea înțelege nici de unde răsăriseră toate lemnele care ardeau într-o gigantică vîlvătaie. Flăcările erau niște limbi uriașe și trosnitoare, mai mari decît văzuse vreodată în viață. Nu îi venea să încerce a-l stinge, deși căldura focului îi frigea pielea. Nu se încumeta să facă nimic și o clipă crezu că pînă la urmă focul o să-l prefacă în scrum.

Tuși de două ori, și după aceea reuși să respire mai ușor. Mirosul de cîine ud gonea toate celelalte mirosuri ale acestui halucinant microcosm suburban, năpădit acum de șobolani uriași și mîțe decolorate. Cînd încercă să-și schimbe poziția, simți că ceva îi apasă brațul și îl împiedică să se miște. (Atunci se ivi, dintr-un cotlon ascuns și înmormîntat de mult, din catacombele memoriei lui de om fără istorie, amintirea unor zile îndepărtate și a unei femei cu glas dulce și trup unduitor și generos. Era doar o străfulgerare, care avu însă puterea necesară de a îndepărta ceva ce părea împietrit pe vecie.) Bătrînul gemu, iar cîinele i se zgribuli lîngă pîntec. După ce îi trecură fiori pe amîndoi, timp în care cele două trupuri vibrară la unison, totul se liniști din nou. Ploaia părea un susur în zori, dîndu-i bătrînului strania și plăcuta senzație că plutește, că e ușor de tot, eliberat de greutate, ca și cum moleculele i s-ar fi desfăcut una de alta, iar trupul i s-ar fi prefăcut în ceva eteric și intangibil, precum văzduhul acestei înserări de vară, în ciuda soarelui ce se cufundă în pămînt, îl desparte, îl

spintecă. Pămînt negru și *chilcas*[1] și ceva mai încolo, dincolo de rîpă, un pîrîu cu albia ca de carton, iar pe unul din maluri, el, răscolind trudnic printre gunoaiele și excrementele lăsate de jumătate din oraș. Uneori dăduse peste o adevărată comoară, neînsemnată, tot o vechitură, desigur, însă de ajuns ca să-l scape de foame cîte o săptămînă. Iar acest noroc — trecător, îndepărtat și crud — îi ținea în continuare trează răbdarea și o speranță încăpățînată.

Pîrîul e ca o mică limbă nemișcată și fetidă, pămîntie. Pe malul opus niște copii aproape goi se joacă cu un cal slăbănog și plin de rosături. E o mîrțoagă albă, ale cărei coaste se văd de departe, ca doagele unui butoi. E zăduf și își simte gura iască și plină de țărînă. Umblă și scotocește printre hîrtii, zdrențe, scîrnă. Umblă cu privirile atente, îngrijorate. Umblă. Și atunci îl zărește. E un cățel pufos și parfumat, cu o blană ca de mătase, aurie și frumoasă. E un cățel micuț, inofensiv, care se ascunde cînd întîlnește privirile acestui om cu mîinile tremurînde și barba încîlcită, ce îl pîndește cu un zîmbet ciudat, neliniștitor, care îi despică fața în două jumătăți.

Animalul se ascunde într-un mărăciniș, dar rămîne — pată luminoasă pe pămîntul negru — lănțugul auriu pe care-l tîrăște prins de zgardă. Vagabondul pricepe că e un cățeluș din aceia scoși la plimbare de babe bogate în după-amiezi însorite și își ațintește iarăși privirile asupra lanțului fin, delicat, ce se detașează

[1] Plantă rășinoasă din America Latină.

perfect pe pămîntul uscat, iar vorba „aur" îi străfulgeră prin minte făcîndu-l să-i tresalte inima. Zîmbește cu gura lui știrbă, cu gingiile vinete, iar cîinele îl privește cu capul plecat pe o parte și apoi începe să mîrîie, trăgîndu-se încet îndărăt. El nu cutează să-și clintească nici un mușchi, dar gîndurile îl izbesc și se învălmășesc unele peste altele și peste vorbele pui fript, vin, țigări de foi, femei, toate înfiorîndu-i șira spinării, toate concentrate în acest salt acrobatic și desăvîrșit, ce îl aruncă peste cățel, pe care îl strînge cu vlăguiala lui de veșnic înfometat, și rîde, rîde în timp ce ține animalul de lanț și îl contemplă tremurînd, sigur fiind că lanțul e de aur, că trebuie să fie de aur, în timp ce vorbele pui fript revin delicioase și ademenitoare, îi biciuiesc simțurile, îi răscolesc măruntaiele.

Pentru o clipă, din adîncul delirului de pe muchia ascuțită a fierbințelii, din lăuntrul trupului său muribund, omul simți noaptea și ploaia. Dar îndată se cufundă iarăși în marasmul febrei, mîngîind cîinele, aducător de fericire, cățel al miracolelor.

Încet, cu o migală de genist, îi desprinde zgarda și o ascunde printre zdrențe împreună cu lanțul. Cățelul s-a liniștit și se lasă mîngîiat, gudurîndu-se plin de încîntare. Vagabondul își ridică privirile, cercetează împrejurările, după eventuali dușmani. Îi zărește doar pe copii, care își continuă joaca pe malul celălalt. Soarele arde din înaltul cerului, dînd lucrurilor din jur umbre întunecate și adînci, care invită la siestă.

Cățelul e un animal delicat, de rasă fină, își spune el, e moale și catifelat ; cînd îl atingi, pare de cîrpă. Acum, iată, îl privește fix, iar bătrînul rămîne nemișcat, căci micuțul are niște ochi castanii, ca de om. Vîntul aduce de aiurea, amestecată cu alte zgomote ale orașului, întreaga larmă a unei fabrici din apropiere. Se aud motoare, ciocane și zăngănit de fiare.

Roiul de muște îi bîzîie în jurul capului, iar el este pe punctul de a-i da drumul, de a-l lăsa să plece. Dar cerul e prea albastru și parfumul franțuzesc prea persistent. Ceva îi zgîlțîie măruntaiele, ceva îi miroase a fosfor acolo în suflet, o forță întunecată prinde a-i ieși din străfundul gîtlejului și-i suie pînă în gură, transformîndu-se, în pragul zilei, într-un urlet plin de mînie, de vechi resentimente, de ură acumulată. E un urlet care îl face să-și miște brațul și îl obligă să-și închidă strîns ochii, în timp ce cîinele descrie o parabolă în văzduh — privind poate cu mirare lumea din această nouă perspectivă. Căzu apoi cu un zgomot stins, un ușor plescăit, în apa miloasă a pîrîului, care îl cuprinse cu îndîrjirea unei mlaștini. Copiii se uitară, cercetară malul, pînă și calul încercă să-și dea seama de unde provenea urletul, dar cum nu observară nimic neobișnuit, își reluară joaca, armatele, generalii, în hoinăreala lor dinaintea înserării.

El rămase culcat, sprijinindu-se cu mîinile de pămîntul tare și negru, fără să-i pese de muștele ce i se așezau nestingherite pe haine și pe față, fără să-i pese nici de soarele care

cobora pe cer cu o iuţeală ameţitoare, nici de faptul că se înnopta, nici că se iveau iarăşi zorile şi ploaia continua ca şi cum nu s-ar fi întîmplat nimic, învăluind blînd oraşul şi oamenii.

Îl trecu un fior şi îşi dădu seama că dispăruse căţelul, deşi mirosul lui îi stăruia în stomac. Se luminase de ziuă şi febra parcă îi zdrobise conştiincios fiecare os şi îi înfipsese ace în ochi. Cerşetorul se tîrî cu greutate afară din culcuş, îşi scoase capul în ploaie, spre cenuşiul iernii şi grămezile de gunoi, cercetă o clipă lumea şi îşi dădu seama că încă mai trăia. Îi răsunau în tîmple urletele şi lătrăturile nopţii trecute, iar febra aproape îl împiedică să se ridice în picioare. Cînd totuşi izbuti, crezu că se va rupe în două, în patru, ori se va fărîmiţa în cincizeci de bucăţi. Ploua şi totul plutea într-un abur opac şi ceţos.

Doar în clipa cînd dădură drumul la motoare remarcă prezenţa maşinilor. Erau două buldozere mari, de culoare imprecisă. Înaintau cu mers de elefant, scîrţîind din şenile. Masă în mişcare, motoare, industrie întruchipînd viitorul. Începură să care gunoaiele, să îngrămădească mormanele de resturi şi să le tîrască, adunîndu-le pînă la urmă într-un capăt al maidanului.

Cerşetorul observă înaintarea nemiloasă a maşinilor, fumul negru care ieşea pe ţevile lor înguste ori de cîte ori accelerau, dar rămase nemişcat, doborît de febră, fără a reuşi să priceapă ce se întîmplă.

Maşinile striveau totul, în timp ce şobolanii fugeau îngroziţi din vizuini, surprinşi de acest haos absolut şi neaşteptat. Întregul maidan se zguduia, şi tufele de răchită smulse lăsau în pămînt găuri adînci.

Pînă la urmă, unul dintre şoferi deschise portiera cabinei şi ieşi pe jumătate în aerul dimineţii şi în ploaie, făcîndu-i semne să plece. Îşi mişcă braţul de două-trei ori, scurt. Doar nişte gesturi cu mîna în aer. Pentru cerşetor erau însă gesturi definitive. Clară, fermă, lucidă, i se alcătui imaginea precisă a ceea ce se întîmplă. Mai rămase totuşi cîteva clipe cu privirile aţintite în ploaie, în gol, pînă cînd simţi un nou frison. Asudase şi fruntea îi ardea. În jurul lucrurilor vedea mici cercuri roşii. Nu mai avea nimic de făcut acolo, cu atît mai puţin acum, cînd matahalele astea se apropiau, necruţătoare şi exacte.

Îşi spuse că frige pentru că soarele — acum îşi amintea precis — se apropiase prea tare în după-amiaza dinainte. Îşi mai aminti sau ştia că fluturii au murit din pricina căldurii şi că toate muşcatele de pe pămînt au ars într-o unică vîlvătaie verde fosforescentă.

Atunci ieşi hotărît în stradă, hotărît, dar fără nici o direcţie precisă, cu mersul ostenit şi chipul înălţat spre nori şi ploaie. Păşea umil şi tăcut, în căutarea unui loc unde să-şi depună propria moarte. Cîinele, cenuşiu în peisajul cenuşiu, aproape de neobservat în ploaie, se ţinea după el, cu paşi înceţi.

ÎN VÎLTOARE

CÎND SOSI INSPECTORUL, Marcial nu-și găsea locul, din pricina încăperii foarte mici, minuscule și, mai cu seamă, a faptului că în redacție nimeni nu vorbise despre caracteristicile cazului. Doar știrea de încredere, urgentă, și fața șefului, trufanda, grăbește-te, un debut bun, te felicit de pe acum, să vedem dacă iese pe pagina întîi a ediției din astă seară. De asemeni un taxi, o casă oarecare în orașul vechi, camera în penumbră și un polițai care stătea cu spatele la cadavru, ca și cum acolo ar mai fi existat și altceva, în afară de femeia care zăcea îmbrăcată.

Să-ți imaginezi un mort nu e greu. Dar pentru cineva ca Marcial este un lucru inevitabil. Întîmplarea face că, în cazul lui, un mort imaginabil nu putea să nu devină amintirea tulbure a unchiului Floreal, întins plin de severitate în coșciug, înconjurat de lumînări și rude și muște din loc în loc. Subiectul ia proporții și se transformă, terminînd prin a fi ceva complet diferit de ceea ce se prevăzuse, cînd mortul zace cu totul neașteptat pe pardoseala de cărămidă rece și gălbuie, cînd încetează a mai

fi un lucru necunoscut și despică o după-amiază în două.

Mai e și încăperea în penumbră, cu un fotoliu, patul, desigur și cîteva ziare cu care va fi acoperită fața după ce va sfîrși inspectorul. Pe scurt : cîteva linii, slabe indicii asupra naufragiului recent, prea apropiat ca să-l simtă străin.

Ce-i sigur este că inspectorul e un bătrîn cu o față de jucător de fotbal, iar pe de altă parte nu face nimic altceva decît să-și scarpine urechea dreaptă și să studieze cu un aer absent sau neutru acest morman de carne ce, cu două ore în urmă, nu mai mult, fusese o femeie. Atunci Marcial își concentrează gîndurile și uită de aparatul de fotografiat atîrnat pe spate, iar camera pare tot mai neînsemnată, în timp ce cadavrul, sau ce-o fi, devine ceva mai mult decît un păr frumos și o privire absolut veridică. Pare să fi dobîndit o poftă nebună să urle, să mai scoată un ultim strigăt, rămas pe undeva prin încăpere, cu o clipă sau un veac înainte de a părăsi anonimatul obscur de prostituată de mîna a treia și să sară, în vîltoarea flash-urilor și sirenelor, pe prima pagină a ziarelor.

Acum alt funcționar recită date despre femeia asasinată, iar Marcial, care aude aproape fără să audă, care ascultă ca din depărtare vocea alambicată ce rostește Teresa, cetățenie uruguayană, douăzeci și șase de ani, omucidere, și lui îi ajunge ca să spună că asta este, și atunci reușește să privească din nou profilul puțin disprețuitor și să simtă ceva ca un regret

sau mînie pentru părul ăsta, pentru Teresa douăzeci și șase de ani, pentru picioarele ușor contractate și pentru încăperea care se tot micșorează, nu numai fiindcă sosesc întruna măști de carnaval și colege și vecini și curioși, ci fiindcă această Teresa cu părul și picioarele și meseria ei, care transpare în pereți și în dușumele, această Teresa amenință să vină îndărăt, să se întoarcă dintr-o clipă într-alta în căutarea ultimului strigăt sau a unui fragment de duioșie rămas încîlcit în puloverul pe care n-a apucat să și-l tragă pe ea.

În definitiv, încăperea pare să fie plină de întrebări. Pînă și scaunul cu goliciunea lui hidoasă seamănă tot mai tare cu un semn de întrebare. Dar pentru Marcial întrebările străbat obiectele și se înfig în sîmburele după-amiezii, iar de acolo lovesc în colțul pînă acum virgin al omeniei sale de individ de umplutură, de fotograf de nunți și alte întîmplări mai mult sau mai puțin cotidiene.

Sigur că și întrebările se joacă de-a șoarecele și pisica, suie și ele pe ziduri ca păianjenii și umblă pe acoperiș fără sus și jos. Întrebările lui Marcial sînt în stare să se apropie de Teresa cea cu ochii liniștiți și să nu simtă altceva decît un zgomot de celule care mor. Sînt întrebări care trăiesc deja în afara corpului și se înstăpînesc pe toate enigmele, umplînd tăcerile cu plînsete. Întrebări-ascutiș care îl obligă să gîndească la sordidul penumbrei, la scaunul gol, la ferestruica mizeră. Deoarece, în ciuda inspectorului și a feței și urechii sale,

în ciuda oamenilor care și beau tainul obișnuit de sadism, în ciuda tuturor, acest fragment de lume continuă să rămînă neînfrînt în mijlocul după-amiezii.

Nu slujesc la nimic frazele-formulă, frazele miraculoase ce se înghesuie în grabă, încercînd să salveze un Marcial care s-a și îndepărtat, aflat aproape de cealaltă parte a acestui mic sistem planetar, care se mișcă în jurul unui soare prăbușit în casă.

Cruzimea după-amiezii se va instala asupra tuturor.

Și această încăpere minusculă, aproape lipsită de lumină, despărțită de stradă abia printr-un perete, un simplu perete. Cîteva cărămizi, cu siguranță de ajuns ca să ascundă sute și mii de nopți înșirate bărbat după bărbat, sărut după sărut, cum poate n-a voit, sau a voit ? Cum poate a putut, sau n-a putut ? Cum desigur s-a întîmplat, dincolo de cuvinte.

Plantele și meteoriții și alți asteroizi își urmează orbitele eliptice, neobosiți pentru moment. Inspectorul pipăie cadrul ușii. Fără îndoială vreun obscur indiciu, mai tîrziu pistă adevărată de urmărit cu încăpățînare și dibăcie de copoi.

Pentru Marcial, totul se reduce desigur la simpla arhitectură a morții. Creste înguste care sprijină un plan înclinat dinainte. Zaruri falsificate, cărți de joc măsluite, o partidă de șah cu regele pe moarte. Despre asta e vorba.

O fi fost vreun hohot de rîs pe sub pernă ? Un hohot cît de mic ? Sau măcar un surîs ?

O fi fost vreun surîs ascuns sub pernă ?

Din nou întrebările.

Marcial nu se mai uită. Nu-i mai ajung ochii să vadă dincolo de încăpere, dincolo de mulțimea tîrîtoare de mizerii care se îngrămădesc și îl privesc și îl latră.

Deoarece fotografiile au rămas definitiv îndărătul ușii. Deoarece figura șefului redacției se destramă și sfîrșește prin a fi o grămăjoară de fire ce nu mai pot fi descîlcite. Deoarece pardoseala gălbuie nu mai rezistă unei greutăți devenite insuportabilă. Deoarece Marcial înțelege sau începe să înțeleagă că după-amiaza, Lucia, studioul, Kodakul 300 nu mai pot fi altceva decît eventual o absență iremediabilă.

Întrebările se cuibăresc prin colțuri, cutreieră sîrguincoase, încep să refacă o structură fragilă, ce lui îi pare de cristal. O structură ce se aventurează să devină noapte, crîșmă, colț întunecat de stradă. Și încăperea aceasta. Mai cu seamă încăperea aceasta. Patru pereți care ajung ca să dezvăluie alte după-amiezi, alte duminici fără mătuși și mici umbrare sau nostalgii de acasă.

Ceva îl doare pe dinăuntru.

Întotdeauna a crezut că e un bărbat simplu, aproape neted, fără culmi sau abisuri. Un bărbat bun să vadă cum cresc copiii și copacii. Dar acum iată că se schimbă proporțiile lucrurilor. Acum realitatea e mult mai puțin posibilă, și totul se transformă, se schimbă și se tulbură.

De pildă, aici. Aici e mai mult, cu mult mai mult decît o Teresa și un pulover rămas la

jumătate de drum și o ferestruică ce reprezintă, cum s-ar zice, un tunel de lumină către după-amiază. Aici mai este și o iarnă nesfîrșită, plină de răni deschise, de orbi și de nebuni, populată de fantasme. Oraș alcătuit din nimic, fabuloasă minciună. Oglindire. Miraj.

Tot aici e și el, clătinîndu-se pe picioare, aproape absent. Fără să îndrăznească a privi, dar contemplînd totuși o Teresa care n-a încetat să se multiplice, să se transforme în peisaje repetate dintotdeauna, în părăsiri aduse de departe. Uitare lipsită de reclamă. Pămînt al tuturor și al nimănui. Mîine și iarăși mîine.

Aici fereastra și mai încolo după-amiaza cu lumea ei și această lume a ei — jumătate orășeni, alții nu tocmai, porumbei în piețe, un bătrîn oarecare, militari și escroci, o țară la fel ca altele. Iar aici, înăuntru, penumbra, patul cu răvășeala de ultimă clipă, puloverul rămas în suspensie, scaunul fără nume, aparatul de fotografiat atîrnat ca o haină pe umăr, și el și întrebările lui și încăperea ce se micșorează, rămîne micșorată, de nestrăbătut, acum cînd inspectorul se duce așa cum a venit, iar Marcial îl urmează fără a ști unde să se oprească, dacă în stînga vieții sau de-a dreapta morții.

ECHILIBRIȘTII

CÎND VERONICA ÎNCHISE TELEFONUL, de cealaltă parte a firului medicul rămase cîteva secunde privind la aparat. Apoi intră în baie, se spălă pe față și se întoarse în dormitor să se îmbrace. Nu se grăbea, deși apelul era urgent.

Își sărută soția care dormea, înainte de a ieși în stradă, în dimineața liniștită și caldă, cu arbori de o muțenie desăvîrșită și umbre credincioase și eterne.

Acum, în timp ce străbate grădina cu pași mari și elastici, îi pare rău că și-a pus costumul și cravata. Arată de parcă ar fi gata îmbălsămat. Deși e încă devreme dimineața, zidurile și grilajele metalice par încă să păstreze zăduful zilei, gazonul jelindu-se pînă și el cu un trosnet ușor, care vorbește de greieri și de siestă, fără să-și fi revenit după arșița din ajun, o zi de ianuarie necruțătoare ca puține altele.

Ajuns aproape la capătul scării, îi sui în nări pentru o clipă parfumul tufelor de iasomie, poate ceva mai proaspăt în condiția lui naturală decît acela în care se scălda inexorabil Veronica înaintea fiecărei întîlniri. Nu-l mai folosește decît cu acest prilej și, deși lui i se păruse la început cam dulceag, sfîrșise prin a se obișnui, devenind cu vremea încă un resort care se strînge în ceasul dragostei.

Veronica îl aștepta sprijinită în pragul ușii, cu chipul ei de vis și părul roșu, vîlvătaie, răsfirat peste o rochie albă și vaporoasă, ce părea a fi ieșit dintr-un cufăr de acum un veac. Toate luminile erau aprinse în salon în ciuda orei și el putu să contemple din nou tabloul. Era o versiune fantezistă în ulei a Pieței Entrevero, mai mult ciudată decît frumoasă, destul de puțin fidelă, deși lumina era redată foarte bine. Fusese un capriciu al Veronicăi, atunci cînd intrase într-o mică galerie de tablouri din New York, capriciu căruia îi cedase colonelul și pe care îl finanțase statul.

De cîte ori vedea tabloul, se gîndea că n-ar da nici o para pe așa mîzgăleală, dar gîndul acesta îi era de fiecare dată izgonit de mersul unduios al Veronicăi. Astăzi mai era și farmecul suplimentar al rochiei care, în ciuda cutelor și faldurilor, în ciuda risipei de material, deținea virtutea de a-i sublinia generozitățile trupului și de a-i scoate în relief formele, în așa fel încît medicul își spunea că era aproape o antirochie, o contragoliciune, o goliciune abia tăinuită.

Începu să zîmbească înainte de a păși în dormitorul uriaș și de a zări fața cenușie a colonelului care horcăia tolănit pe o canapea de pluș roșu, scoțînd un adevărat concert de șuie-

rături răgușite sau ascuțite, cu ochii ieșiți din cap și mîinile încleștate pe genunchi.

— Bună seara, domnule colonel.

Astmul pusese stăpînire pe noapte și tortura bronhiile bărbatului trecut bine de cincizeci de ani, cercănat, care-i răspunse dînd scurt din cap. Pusese stăpînire pe noapte în așa măsură, încît totul părea să miște în ritmul acelei respirații fărîmițate și al efortului brutal al mușchilor și spinării.

Veronica se uită și întreabă :

— Aveți nevoie de ceva, domnule doctor ?

Medicul nu răspunde, iar întrebarea rămîne pentru o clipă suspendată în aerul încăperii. Apoi dispare, prin ușa întredeschisă, pe scări în jos.

— Nu vă îngrijorați, domnule colonel, spune medicul, pe cînd îi ia pulsul, cu o intonație de reproș repetată pînă la oboseală.

Deschide trusa — vată stetoscop seringi alcool — și apoi începe să examineze spinarea scrîșnitoare a colonelului, care își suflecă degrabă cămașa. În timp ce pregătește injecția îi privește creștetul, cu păr scurt și cărunt.

Niciodată nu și-a putut explica de ce se bucura de fiecare dată cînd putea să contemple unul din numeroasele semne de evidentă bătrînețe a militarului. Veronica îi povestise că își cănea favoriții, dar el refuza s-o creadă. Întotdeauna primea cu un oarecare scepticism tot ce-i istorisea despre soțul ei. O știa exagerată și mincinoasă, mai mult de dragul de a-și lăsa închipuirea să-i zburde decît din plăcerea

de a face rău și a bîrfi. Cu toate acestea, intra aici și puțină răutate.

Se gîndește că plăcerea de a contempla bătrînețea altuia trebuie să aibă ceva patologic. Se gîndește la Freud. Își compune o expresie de medic. Întreabă :

— De cînd e așa ?

Ea încetează să-și mai muște degetul mare, și murmură ceva, cam „acum o clipă“, la fel de ambiguu și de vag ca gestul pe care îl face cu mîinile.

Înmoaie vata în alcool și observă cearcănele vinete ale colonelului, care îi accentuează aspectul de asfixiat. De afară, se aude claxonul unei mașini și, ceva mai îndepărtat, un lătrat de cîine. Erau două sunete scurte, aproape dramatice ; două ecouri ale orașului adormit.

Șterge pielea cu vata și percepe o unduire roșietică în spate, trebuind să facă un efort să nu se întoarcă, să nu vadă ochii, gura, umerii Veronicăi.

— Aveți niște vene grozave, zice, în timp ce înțeapă pielea în căutarea venei care e chiar la suprafață, groasă și plină de viață, în îndoitura cotului. Aminofilina primește o spirală de sînge, care se rotește grațios în seringă și o colorează treptat în roz. Apoi, cu o indiscutabilă îndemînare, dezleagă cauciucul care strangula brațul astmaticului.

— Doare ? întreabă, fără să-i pese deloc de răspuns.

— N-are importanță, mormăie colonelul între două horcăieli provocate de aerul ce-i pătrun-

dea în plămîni, în timp ce-și privește soția care umblă prin încăpere, cercetînd desenele delicate ale covorului.

E cald și perdelele atîrnă grele ca plumbul, în ciuda ferestrei deschise și a acestei mări pentru turiști care se așterne lîncedă în preajmă. Tăcerea devine absolută și cei trei se concentrează aproape fără voie asupra contemplării lichidului vîscos, care, treptat, se strecoară imperceptibil, dar nu mai puțin real, în fiecare celulă a colonelului.

Respirația lui scanda trecerea timpului și cei trei se cufundară în acest spectacol patetic și mărunt, cu o devoțiune minuțioasă și încăpățînată. Timp de cîteva minute nu va mai exista noapte și nici sărutările furișe, nici vechile spaime. Totul se va ascunde îndărătul acestui efort esențial, ca și cum viața ar găsi în ultimă instanță putința de a se reduce la anumite acte elementare și scurte, circumscrise unor forțe primare și totale. Ca și cum ar putea să amîne scadențele pentru o afirmație aproape rituală, spre a aminti că de cealaltă parte ea nu mai este.

Medicul se uită la ceas, îl privește pe colonel și se gîndește că are niște ochi de fiară. Își amintește atunci de fața soldatului cu pușca în bandulieră de la intrarea în vilă și are impresia neplăcută că se află chiar în pragul unei capcane. De doi ani îl îngrijea pe colonel, iar respectul nutrit la început pentru acest om cu gura severă și gesturi iuți pornise să dispară pe măsură ce Veronica se strecura treptat, pe nesimțite, în viața lui, cu izbucnirile ei de pasiune vesperală, capriciile insolite și parfumul ei de iasomie. În schimb, o oarecare spaimă începu să ia locul sentimentelor sale de pînă atunci. Era o spaimă ce sporea direct proporțional cu puterea și influența colonelului. Era o spaimă surdă ca o durere de măsele ; o spaimă ce adeseori îl paraliza, îi cuprindea măruntaiele și, odată acolo, se apuca vicleană să-i ucidă bărbăția.

Dar ea nu știa nimic despre asta. Nu i-ar fi iertat-o. Ei nu-i păsa de rangul soțului ei și nici de spionii și turnătorii care bîntuiau orașul zi și noapte. În dulcea ei inconștiență de femelă satisfăcută, își bătea joc de tot și de toți.

Acum probabil o distrează toată această comedie, gîndește medicul, uitîndu-se la ea cum înainta spre ei cu un mers ca de pisică, oprindu-se lîngă soțul ei, pe care-l mîngîie pe creștet și căruia îi aruncă o privire felină.

Împinsese poate prea brusc pistonul, deoarece colonelul îl privi cu niște ochi dintr-o dată sticloși, ca niște țurțuri, iar fruntea i se acoperi cu mici broboane de sudoare.

— Ușurel, amice. Ușurel, rosti, iar glasul îi răsună parcă mai puțin aspru, ceva mai liber.

Medicul surîde, zicîndu-și „Ce mutră !" și își amintește de cuvintele unui bolero. Peste aceste imagini se suprapune imediat chipul Veronicăi, ce umblă tăcută de colo pînă colo prin cameră.

— Dormeați ?

— Ne întorceam de la o petrecere.
— De la o recepție, adăugă ea.
— Aha, spune el, dar constată că Veronica arăta de parcă s-ar fi trezit din somn. Mai rămăsese o jumătate de seringă, cu un lichid întunecat și gros.
— Ar trebui să duceți o viață mai liniștită.
Nu-și poate da seama pentru ce a spus așa ceva. Era cu totul de prisos. Fraza stărui între cei doi bărbați ca o prezență neplăcută în dormitor, care acum începe să fie purtată ușor de o adiere venită dinspre mare. Colonelul respiră deja mai ușor.
— Asta mi-ar plăcea și mie, spune. Dar adaugă :
— Datoria e însă pe primul loc.
Veronica iese din propria ei tăcere :
— Duce o viață foarte grea.
— Îmi închipui...
— Și acum, cu ministerul ăsta plicticos...
Dar colonelul și-a ridicat deja mîna rămasă liberă, cu care face un gest condescendent, aproape patriarhal :
— Ei bine, la urma urmei nu-i mare lucru.
Medicul ridică din sprîncene și gîndește că babalîcul e și o canalie fără pereche, dar că în timp ce își vede de reuniuni, inaugurări, discursuri și războiul pe viață și pe moarte declarat marxismului internațional, ei doi au la dispoziție un timp destul de acceptabil.
Acum își coboară la loc sprîncenele și crede că s-ar cuveni să spună ceva, dar nu-i vine nimic în cap și în afară de asta colonelul întinde spre el un deget amenințător.

— Nu pleca înainte să bei un whisky, poruncește.
Medicul zîmbește, încuviințează, întreabă :
— Vă simțiți bine ?
Veronica declară că se duce să-l pregătească și cei doi bărbați o privesc cum dispare, ca o adiere înveșmîntată în organdi. Dar el insistă cu întrebarea și aude cum colonelul îi răspunde da, perfect și apoi, îndată, în timp ce își apleacă trupul înainte în fotoliu, adaugă :
— Apropo, deunăzi te-am văzut într-o companie foarte plăcută.
Medicul îl privește fix, îndelung și fără să înceteze a apăsa pistonul, întreabă :
— Unde ?
— Pe bulevard. Eu mă duceam la ambasadă și matale, ha, ha, cine știe unde.
După ce tușește, mai spune, cu un zîmbet sever :
— Pe deasupra, conduceai și cu exces de viteză.
Medicul parcă simte din nou pe obraji briza ușoară a mării și, lîngă el, Veronica, cu o băsmăluță de mătase și niște ochelari de soare care rămîneau mereu în bordul Mercedes-ului. În nări i se strecoară din nou parfumul rămas în așternuturi, făcîndu-l să se gîndească la miercurea viitoare.
— O fi fost vreun caz urgent, rosti într-un tîrziu, în timp ce îl observă pe colonel cum se apleacă tot mai mult spre el, azvîrlindu-i în față răsuflarea lui de dispneic, în timp ce-i spune zîmbind întruna :
— Era miercuri.

— După-amiază, adaugă.
— Pe bulevard, zice iarăși.

Tăcere. Briza ușoară și proaspătă, obișnuită la această oră a dimineții, astăzi refuză să miște perdelele de voal. Hainele îi par nesuferit de călduroase. Din nou simte o spaimă totală pînă în măduva oaselor. Se închipuie iarăși, fără prea multă imaginație, torturat în vreo cazarmă împuțită. Pentru o clipă crede că a sosit sfîrșitul, dezastrul. Cugetă, se întreabă, apoi se încumetă :

— Și... cum vi s-a părut marfa ? Încearcă să zîmbească și chiar reușește.

— N-am putut vedea nimic. Era bun camuflajul.

Medicul privește locul unde pătrunsese acul în carne și simte cum cravata e pe punctul de a-l gîtui. N-a putut să vadă nimic, își repetă, în timp ce cealaltă jumătate a lui analizează fiecare silabă, fiecare literă a acestui îndoielnic și echivoc „era bun camuflajul."

Simte nevoia să-și lărgească nodul de la cravată, dar se gîndește că ar fi suspect de-a binelea. Se îndeamnă singur să fie calm și încearcă să înghită salivă, dar gura îi e uscată. I se pare că înghite praf.

— Mai e puțin, rostește, ștergîndu-și sudoarea cu palma.

— Domnule colonel, adaugă, nu mă faceți să mă simt prost față de soția dumneavoastră. Sînt și eu bărbat căsătorit.

Se căi imediat. Îndată ce începu să vorbească, se căi de ceea ce urma să spună, dar

își dădu seama că nu mai putea să pună stavilă cuvintelor.

Colonelului îi încremeni zîmbetul o clipă. O clipă ce lui îi păru fără sfîrșit, ca așezată dinadins între cele două fraze ale dialogului.

— Bine, spuse într-un tîrziu colonelul și trase aer în piept adînc și cu grijă.

Medicul era pe punctul de a simți ceva asemănător cu panica, cînd un clinchet festiv de cuburi de gheață și cristal îi oferi prilejul de a-și desprinde ochii de privirile colonelului, care încetaseră a mai fi încețoșate și difuze, dobîndind o lucire rece și oțelită.

Veronica pune platoul pe măsuța grațioasă așezată în mijlocul încăperii și zîmbește cu eleganță.

— Gata, spune medicul, uitîndu-se iarăși la ceas.

— Te simți bine, dragule ? întreabă ea, cu un entuziasm demn de ora cinci după-amiază.

— E greu să-mi fie cineva medic.

— E răsplătit.

— Greu și periculos.

— Periculos ?

— Sînt un om public.

— E o cinste pentru mine, și trage afară acul cu o mișcare rapidă.

— Ah !

— Îndoiți brațul.

Colonelul îl ascultă și se sprijină de spătarul canapelei scoțînd un oftat. Se delectează iarăși cu senzația aerului care-i pătrunde în plămîni.

— Trebuie să vă ausculț din nou.

— Sigur, sigur... și închide ochii cu o expresie de beatitudine care are ceva teatral.

Medicul începe să-i plimbe stetoscopul pe spinare și profită de ocazie ca să-și lărgească nodul la cravată. Simte o căldură lipicioasă și sufocantă care îi năpădește oasele. Îi vine să plece.

— Ce căldură ! remarcă Veronica, apoi zîmbește și rămîne privindu-l cu ochii ei adînci, frumoși, neasemuiți. Colonelul pare să doarmă.

— Mîine mi-e cu neputință, spune acum, dar joi vin la clinică.

Medicul știe prea bine că mîine îi va fi imposibil. Mîine, miercuri după-amiază, Veronica, Shangrila.

— Mi se pare excelent, zice și începe să se simtă ceva mai bine. Atunci adaugă, aproape glumeț :

— Spuneți-le oamenilor dumneavoastră, vă rog, să nu fie atît de ceremonioși. Nu uitați că sînt cardiolog.

Colonelul își amintește expresia de pe chipul medicului cînd a văzut apărînd un soldat din escortă cu un porțelan de Sèvres făcut țăndări. S-a spart văsulețul, spusese soldatul și colonelul izbucnise într-un hohot feroce, aidoma acestuia care răsună acum în încăpere și o sperie pe Veronica.

— Ce s-a întîmplat ?

Medicul zîmbește și colonelul încearcă să vorbească, dar nu e în stare. Are un rîs profund și puternic, care amenință să dărîme pereții dormitorului. Ea insistă :

— Ce v-a venit la amîndoi ?

— Ei ? face apoi, cu mîinile în șolduri.

Colonelul începe să se liniștească și hohotele devin tot mai rare. La urmă, totul se diluează într-o tuse uscată și spasmodică.

— Ți-am spus eu, zice Veronica, deși în realitate nu-i spusese nimic.

Medicul îl ascultă din nou și în acest răstimp privește șoldurile Veronicăi, iar ea închide ochii pe jumătate, își strînge buzele, se îndreaptă spre scrin, iar șoldurile i se reliefează netede, perfecte și medicul începe să se gîndească inevitabil la după-amiaza de mîine, simțind o furnicătură ce vine și crește și se transformă în imagini scăpărătoare de picioare înlănțuite, de pîntec lipit de pîntec, de sîni dezgoliți, totul în ciuda căldurii și a nervilor neîndoielnici și a glasului colonelului, care pare să vină de departe.

— Mi-am revenit, spune, îndreptîndu-se în fotoliu.

— Nu mă păcăliți ?

— Nu.

— Bine.

— Și acum, zîmbește colonelul, bea-ți whisky-ul.

— Cu multă plăcere.

— Veronica...

— Servește-te, doctore, spune ea, în timp ce se apropie cu paharul de whisky (platoul a rămas strălucind inutil pe măsuță), iar el se

gîndește tot la ea, la verile petrecute la Punta [1], la călătoriile în Europa, la tabloul din salon, la alunița aceea, puțin mai jos de buric.

— Vă mulțumesc, doamnă, rostește și își bea whisky-ul, ce se diluase deja destul de tare, după care face să zornăie cuburile de gheață, căci liniștea din încăpere i se păruse că a devenit apăsătoare.

Poate tot din aceeași pricină zîmbește și întreabă :

— E de contrabandă ?

Colonelul rămase tăcut cîteva clipe, cu privirea adormită parcă, fixată asupra unui vas adus din Chile cu cîteva luni în urmă, cînd încă nu era ministru. Se gîndi că Pomaire era un sat plin de praf și nimic mai mult. Într-un tîrziu trase aer în piept și spuse cu seriozitate, contemplîndu-și vîrfurile papucilor :

— Presupun că glumești.

Medicul se gîndi la răspunsuri posibile, de cele mai felurite calibre. Își termină whisky-ul dintr-o sorbitură și spuse, după ce scoase un plescăit :

— Desigur, domnule colonel. Era o glumă.

Veronica hohoti ușor, cu rîsul ei caracteristic și clătină din cap, parcă ar fi fost dezamăgită de dialog.

— Bine..., spune acum medicul și încearcă un gest profesional. Vă aștept joi.

Ea își compune o expresie somnoroasă și plictisită.

---

[1] Punta del Este : localitate balneară foarte la modă în Uruguay.

— Te conduc, spune, cu un glas inexpresiv.

— Noapte bună, domnule colonel.

Cei doi părăsesc dormitorul, chiar în clipa în care briza se înviorase.

La ieșire, soldatul de gardă îl salută, iar el îi răspunse cu un gest plictisit. Începu să se gîndească la după-amiaza care urma și mireasma iasomiei îi însoți, în timp ce trecea prin fața unor vile frumoase și liniștite. Înainte de a ajunge acasă luase deja hotărîrea să doarmă toată dimineața. Era foarte tîrziu și atacul de astm al colonelului îl sleise de puteri.

ROSAURA ȘI PLOAIA

CU MULȚI ANI ÎN URMĂ, Rosaura începuse să viseze o pădure de ulmi care argintau văzduhul și scoteau șoapte ciudate pe înserat. Acum copacii aceia reveneau, fără a ști de unde, și pentru o clipă părură aievea în liniștea foșnitoare a amiezii.

Aerul de ianuarie învăluia ziua într-o pîclă densă și vătuită și cotcodăcitul găinilor propunea o pauză pînă la ceasul umbrei.

Sfîrși dejunul frugal, același ca totdeauna, și rămase așezată pe scaun cu capul sprijinit în mîini, gîndind la liniștea sufocantă a acestei veri. Era ca și cum arșița ar fi strivit orice inițiativă, orice alt gînd ; ca și cum greierii s-ar fi impus, în sfîrșit, cu forța, insistenței lor opresive și istovitoare. După-amiaza era ca de plumb, iar oleandrii și strada și toate celelalte — întregul sat — pluteau printre aburi calzi și imagini unduite. Fiecare vară i se părea tot mai lungă și tot mai fierbinte.

Bucătăria avea două ferestre mari care dădeau spre curte și prin ele pătrundea o strălucire puternică. Se simțea sufocată în mijlocul tăcerii luminoase și palpabile. Se ridică

încet și se îndreptă către sufragerie. Pe masă rămaseră farfuriile murdare.

Sufrageria, situată în extremitatea cealaltă a casei, era învăluită într-o penumbră răcoroasă, accentuată de mireasma de tămîie și de adierea care se strecura ușor printre zăbrelele ferestrei, făcînd să miște aproape imperceptibil vechile și delicatele ștergare brodate care atîrnau pe etajere.

În ciuda vîrstei, Rosaura nu consimțise pentru nimic în lume să părăsească această singurătate confortabilă, înconjurată de poze îngălbenite și jupoane foșnitoare îngrămădite pe vecie în dulapuri. Aici era tot ce fusese înfăptuit și lăsat de o parte ; tot ce fusese încheiat și neterminat se ascundea și ieșea la iveală între acești pereți înalți și printre bibelourile fragile de porțelean. Și aici vor rămîne pentru totdeauna.

Ochii îi căzură pe un șir de pahare înalte și elegante, rînduite de Victoria în noaptea dinaintea plecării. Își aminti gesturile îndemînatice și exacte și degetele atît de delicate. Își aminti profilul ei pe cînd așeza paharele unu cîte unul în vitrină și izbitura scurtă a ușii cînd a închis-o. N-a mai deschis-o niciodată de atunci și nici n-avea de gînd să o mai facă. Pentru ea, era de parcă mîinile Victoriei s-ar mai fi aflat încă acolo, înăuntru, de parcă profilul ei ar mai fi rămas ușor schițat în geamul ușiței.

Amintirea fiicei ei o sfîrșea. Îi provoca o durere tăcută, care îi răsuna în măruntaie, calmă, dar neclintită. Timpul părea s-o fi îm-

pietrit și devenise ceva de neînfrînt, sortit s-o însoțească pînă la capăt. Venea apoi la rînd chipul lui Facundo, care se detașa de pe o scrisoare anunțîndu-i o vizită nicicînd făcută.

Rosaura trecu în revistă cu privirea fotoliile de răchită, miniaturile de porțelan de pe etajere, vaza rămasă veșnic fără flori, portretul vechi, oval, al unor unchi pe care nu îi cunoscuse niciodată. Contemplă toate aceste lucruri îngrămădite aici cine știe de cînd și îi veni îndată o poftă inexplicabilă de plîns. Era ceva trecător, care dură abia o secundă, de ajuns însă ca să simtă un gol imens care îi creștea în măruntaie și i se instala în gîtlej. Căpătă atunci conștiința propriei ei bătrîneți și a singurătății fără margini și își spuse o dată mai mult că nu mai avea rost să trăiască.

Poate chiar atunci, sau ceva mai tîrziu — timpul era greu de măsurat —, salcia mișcă ușor și cîteva frunze ajunseră să atingă zăbrelele de la fereastră. Abia atunci Rosaura își dădu seama cu uimire că era duminică.

I se păruse că era ceva ciudat încă de dimineață, cînd s-a deșteptat, iar apoi, printre umbrele grădinii care înaintau inexorabil o dată cu ceasurile zilei, crezu că percepe un mesaj fugar, imposibil de prins, care o lăsase într-o stare de rătăcire agitată. Acum, cînd înțelesese totul dintr-o dată, simți un soi de dezamăgire, căci nădăjduise în sinea ei că era ceea ce se anunțase, subtilă și definitivă, era moartea.

Se gîndi că oricum era mai bine să fie duminică și nu o zi oarecare. Duminicile se anunțau singure, își spuse în gînd, în timp ce ur-

mărea o muscă ce părea să doarmă în cuta unui fotoliu. Deși, la urma urmelor, duminica aceasta nu i-ar fi cu nimic de folos, era oricum plăcut să o descopere printre crengile unei sălcii unduite de briză.

De la fereastră vedea cum se ițesc eucalipții peste acoperișul de țiglă al gării. Păreau mici și în realitate pluteau în după-amiaza de vară. Într-o dimineață, după despărțirea de Victoria, își inaugurase singurătatea contemplînd îndelung copacii. De atunci, această bucățică de pădure exercitase necurmat asupra ei o anume fascinație. Acolo sfîrșeau plimbările ei de duminică pe vremea cînd era doar o fetiță și se ducea însoțită de negrul Nicanor. Își amintea povestirile lui despre luptele date de trupele lui Saravía înainte de a ajunge la frontieră. „Poate a fost chiar adevărat", spuse cu glas tare și cuvintele i se topiră în zăduful amiezii.

Aceste amintiri din copilărie nu-i mai spuneau însă nimic. Trecuseră anii și multe întîmplări se estompaseră, iar unele chiar s-au tocit și s-au fărîmițat într-atîta, încît au devenit o pată difuză plutind la întîmplare în memorie.

Desigur, alte amintiri au suferit un proces invers. Acestea au început să crească, alcătuindu-se din nimic ca și cum ar fi fost împinse de cine știe ce forță ciudată și misterioasă. Așa stăteau lucrurile cu Facundo. El nu mai era nimic altceva decît o scrisoare și cîteva poze de la nuntă, unde zîmbeau cu toții. Victoria apărea în toate de mînă cu Facundo, frumoasă și fericită. Rosaura știa toate pozele

pe dinafară și nu vru să le mai privească iarăși.

— Sînt prea mulți morți, rosti. Glasul ei era opac, străbătut însă de un ton aproape de revoltă.

Mai erau și ziarele din vinerea aceea, cu amănunțita relatare oficială a evenimentelor, pe care cineva se învrednicise să i le trimită din dorința obscură de a-i răsuci cuțitul în rană.

La poștă s-au străduit să o prevină. Nu le citiți, îi spusese un băiat care lipea niște timbre pe un plic de corespondență prin avion. Iar ea, fără să știe prea bine de ce, poate de dragul privirilor oarecum solidare ale tînărului, le păstrase fără a le atinge, laolaltă cu o pereche de cizme înalte și niște hamuri vechi, care zăceau de ani de zile sub un strat de praf. Acolo își dormeau somnul cronicile acelei zi de vineri, înconjurate de colb și de harnici păianjeni.

Ei îi erau de ajuns amintirile. Toate celelalte, condoleanțe, vorbe, ziare, telegrame, pînă și o decizie judecătorească, le dădea ușor la o parte, cu o indiferență născută din durere.

Treptat briza se schimbă, transformîndu-se într-un vînt fierbinte care gonea dinspre nord un batalion de nori grei și întunecați. Un lăstun trecu grăbit în zbor ducînd un pai în cioc, iar praful roșietic începu să se învîrtească în lungul străzii, spre sud.

În alte vremuri, Rosaura îndrăgea ploaia, mai cu seamă aversele torențiale de vară. Îi dădeau o senzație ciudată de bucurie, de veșnic proaspătă însuflețire, ca și cum ar fi fost martora unei întîmplări ieșite din comun. Ea nu se

număra printre cei care ieșeau imediat după ploaie ca să se bălăcească prin băltoace și să dea drumul la bărcuțe de hîrtie în canale, sau pur și simplu să simtă cum nămolul se strecura, moale, printre degetele de la picioare. Pentru ea important era spectacolul însuși al ploii, ropotul cadențat al apei pe tabla acoperișului, unduirea daliilor și a perdelelor de cretonă, gîlgîitul fără sfîrșit al șuvoaielelor domestice, purtate prin streșini și burlane, ceea ce o extazia și îi provoca un fermecător amestec de nostalgie și veselie.

Dar acum aceste simțăminte deveniseră simple amintiri. Ploaia însemna, eventual, un plus de singurătate, o nouă posibilitate de a explora obiectele, de a le învălui în umbră, de a căuta o imagine uitată într-un colț, ori un cuvînt care încetase să-i mai răsune în memorie.

Cerul se acoperise aproape în întregime și vîntul dănțuia pe străzi, făcînd să zboare hîrtii și frunze uscate. Prin fața casei trecu un camion hodorogit, plin cu pepeni mari și lucioși. Îl urmărea o haită de cîini, întărîtați de sunetul claxonului și de strigătele și glumele peonilor care călătoreau și ei în camion, tolăniți peste zemoasa încărcătură.

Rosaura se hotărî să strîngă apă. Se duse pe rînd la butoiul și la burlanele de scurgere de la acoperiș și mai așeză cîteva lighene sub jgheab. Apoi scoase niște ferigi pe care le ținea înăuntru în ghivece și le așeză în curte, lîngă salcie.

Cînd se pregătea să intre iarăși, se întoarseră cîinii și de data asta rămaseră în fața casei.

Se băteau îndîrjiți pe un hîrciog, pe care tocmai îl prinseseră. Erau vreo șapte-opt cîini costelivi, cu blana zburlită, ai nimănui, mai mult descumpăniți decît fioroși, semănînd mai degrabă cu o turmă decît cu o haită.

Rosaura stătu o clipă să-i privească înainte de a intra în casă. Se hotărî să spele vasele și să strîngă prin bucătărie. Pe cînd clătea farfuriile, o străbătu iarăși gîndul că așa va trăi la nesfîrșit, chiar dacă ar înceta să mai mănînce. În fiecare zi, în timpul acestor îndeletniciri obișnuite, îi veneau în minte aceleași gînduri. O exasperau, dar era ceva inevitabil, care părea să se ivească drept consecința altor gesturi și se transformase în umbra acestora.

Nu era numai asta, ci același lucru se întîmpla cu salcia și amintirea cuiva stînd sprijinit de ea, fără să poată ști vreodată cine era acest cineva. La fel și cu pumnalul de argint al lui Pascual și aceeași certitudine absurdă că fusese mutat de la locul lui. Și cu portretul unchilor și pintenii negrului Nicanor și cu atîtea alte lucruri. Din această umbră fatidică păreau să scape doar lucrurile legate de Victoria și de Facundo. Ca și cum ele s-ar fi bucurat de un soi de imunitate, care îngăduia să fie contemplate și atinse, evocîndu-și stăpînii, fără ca alte gînduri să tulbure cursul amintirilor.

Se agăța de ele de fiecare dată cînd, ca și acum, începea jocul obsesiv al amintirilor înlănțuite, care se cățărau în salcie, cutreierau portretul unchilor și apoi se furișau în dulap,

făcînd să zornăie pintenii cei vechi cu un clinchet argintiu.

De aceea se simți mai bine cînd ajunse în sufragerie și putu să mîngîie cutia de cusut din lemn de cedru sculptat pe care i-o dăruise Victoria de un Crăciun. Era o cutie frumoasă de cedru, cu scene de gauchos sculptate în lemn. Rosaura urmări desenul fin de pe lemnul bine lustruit și se gîndi la Victoria, la rîsul ei și la albinuța de argint pe care o purta de cînd ajunsese învățătoare. Știa că fiica ei însemnase toate acestea și totodată o imensă dragoste dăruită și primită. Fu nevoită să-și stăpînească hohotul care îi strînse gura într-un spasm și îi umezi ochii limpezi.

Nu voia să plîngă, dar ar fi izbucnit dacă nu era mireasma de pămînt reavăn care se strecură în casă o dată cu ultima rafală de vînt și o făcu să privească afară.

Se întuneca și în gară cineva tocmai închidea ferestrele în grabă. Își aminti că nevasta șefului de gară se temea de fulgere și, din această pricină, în vreme de furtună, înfigea ace în pernuțe, acoperea oglinzile cu cearșafuri, stingea lumina în toată casa, vîna orice obiect metalic și aprindea o lumînare pentru San Isidro Labrador, sfîntul patron al locului.

Vîntul încetase cu desăvîrșire și aerul părea să aibă o consistență proprie. Era lipicios și aproape trebuia să-l dai la o parte ca să poți umbla.

Crengile salciei erau nemișcate și în această nemișcare se putea ghici o anumită curioasă așteptare. Găinile se refugiară pe gardul curții

și în grădină, butoiul și lighenele așteptau cu gurile deschise, în timp ce norii grei se umpleau treptat cu o liniște densă și urgentă. Rosaura crezu că poate pipăi aerul cu mîinile.

Lăsă cutia de lucru pe masă și se sculă, cu capul ușor plecat pe o parte, într-un gest de supremă descumpănire. Știa la perfecție toate aceste ritualuri ale naturii și totuși această simplă furtună de vară conținea neîndoielnic o particularitate deosebită, pe care nu reușea s-o înțeleagă.

Era ca o notă falsă în armonia aceea ce se repetă dintotdeauna. Era iarăși senzația tulburătoare că prin văzduh plutea un mesaj, încă de neînțeles. Simți din nou o anume certitudine că ceva premonitoriu se strecura dinspre grădină și se rotea acolo, în sufragerie, făcînd tumbe printre grinzile groase care sprijinea tavanul.

Și atunci totul încremeni. O clipă furnicile rămaseră nemișcate în cărăruile lor tainice dintre plăcuțele de gresie, cîteva vrăbii plutiră suspendate într-un zbor neterminat, în timp ce în stradă un cal se transformase într-o splendidă imagine de statuie. Începu să mîngîie din nou cutia de lucru, încercînd să prindă acel profil iubit, ce dispărea mereu.

Apoi căzu prima picătură groasă și consistentă, care se izbi puternic de acoperișul de țiglă.

Rosaura își ținu respirația, în timp ce simțea cum arcul de aer se destindea dintr-o dată. Furnicile își urmară harnica agitație, vrăbiile reușiră să se apere de ploaie în clopotnița

bisericii, iar calul își continuă galopul în josul străzii.

Atunci înțelese totul și simți o durere covîrșitoare și adîncă, o durere după care nu mai rămînea nimic. Eucalipții dispărură îndărătul ploii energice ce învălui totul definitiv, în timp ce Rosaura, așezată într-un fotoliu de răchită, își împreună mîinile și visele și se pregăti să asculte încă o dată cîntecul apelor.

ULTIMA CLIPĂ

„în timp ce sîngele neadormit zvîcnește."
RAFAEL ALBERTI

Lui W.W. (Pablo)

PESTE O JUMĂTATE DE MINUT automobilul va apărea la vreo cinci sute de metri mai jos și pentru ei dimineața se va încheia după ce va fi descris un foarte scurt arc de elipsă preț de abia un ceas. Dar cum mai e încă o jumătate de minut pînă atunci, mai pot încă să tragă în piept ultima suflare înghețată a dimineții, cu mîinile vîrîte adînc în buzunare și un aer calm, parcă de absenți, străini de acest scandal ce începe deja să invadeze străzile și cafenelele. Amîndoi își cheltuiesc secundele în tăcere — aceste douăzeci și șapte de secunde aspre care lunecă impecabile — cu ochii la colțul îndepărtat al străzii, așteptînd aproapie cu furie ivirea automobilului. E sigur că ora șapte și un sfert a acestei dimineți miroase a sudoare stătută și a înfrîngere, acum și mereu, după cum e sigur că din platani n-au mai rămas decît niște cioturi ca să aștepte luna august, dar toate aceste imagini patinează în ochii lui Pablo, se îndreaptă tangențial în josul străzii, se lovesc de o duritate curată și transparentă, vizibilă și în cei cincisprezece ani ai lui, de abia schițați într-o umbră de mustață.

Căci duritatea îi iese la suprafață ca un pilon ce se ascunde în adîncime și îl însoțește din copilărie, din amintirea fratelui lui, din atîtea locuri asemănătoare și anonime, aproape inexplicabile. Mai e și tusea uscată, repetată, care acum îi răsună aproape lîngă umăr, și care e ca o mostră din propria lui tuse, din propriul lui astm, mai sînt și alte lucruri atît de intangibile, ca singurătatea și tristețea, în ciuda celor cincisprezece ani și a liceului, dar înșiruirea lor nu are rost, căci nici unul dintre ei nu vrea să prindă ivirea zorilor cu tot orașul în spinare. Pe de altă parte gloata — atît de impersonală și multiformă — își reia traseul matinal și strada se îmbibă treptat de această urgență feroce care uită chipuri și nefericiri: fiecare își cară propria mutră. Le ajunge, fără îndoială, să simtă frigul care suie și suie din coastă în coastă și să afle adevăratul ritm cu care pulsează viața în dimineața asta. Pe Pablo îl ajunge din urmă cu acest autobuz care înaintează parcă văicărindu-se, putînd să treacă foarte bine drept o fantomă de prost gust a anilor dinainte de război, cînd se mai putea încă simți mireasma grozamei pe la porți, iar după-amiezele de sîmbătă din Parcul Rodó însemnau o realitate aproape de cristal. În acest autobuz freamătă amintiri și peisaje și bucurii mincinoase, toate acestea cu douăzeci de secunde înainte ca dimineața să se năpustească de după colț, ca o cataractă, iar ei să înceapă a simți că celulele nu le mai aparțin, abandonîndu-i cu o încîlceală minuțioasă care se va scurge încet pe stradă în jos. Oricum,

Pablo simte nevoia să vorbească, deoarece nervii tocmai îi părăsesc genunchii și i se proptesc cu un salt în gît, unde se ghemuiesc ca niște testicule, trebuie să spună ceva, căci tusea celuilalt continuă, la intervale aproape egale, devenind un fel de ticăit insuportabil și mai cu seamă pentru că șaptesprezece secunde înseamnă un timp uriaș, aproape un abis. Dar, iată, se întîmplă că toate cuvintele sar și se zbat ca peștii și nu-i deloc ușor să zici ceva, nu-i ușor de pildă să întrebi cît e ceasul, căci e ora exactă și nici urmă de automobil, așa că se poate ca astăzi să nu treacă și atunci problema va fi să încerci să rămîi în viață pînă mîine, pînă la colțul acesta, iarăși pînă în clipa aceasta. Va trebui să caute cuvintele în alt loc sau în alt timp, cînd adevărul nu va mai fi o sferă atît de perfectă și absolută, atît de neînfrîntă, cînd orice lucru își va avea locul și numele său și toate celelalte înșelătoare însușiri. În aceste unsprezece secunde, care tocmai se deschid în dimineață asemeni unui vast șanț, sînt îngăduite numai lucruri simple, exacte : ceafa aceea ce se îndepărtează pas cu pas, lăsîndu-te să ghicești alți ochi rămași necunoscuți, balconul dezgolit de perdelele sale de cretonă, doamna care fumează o țigară superlong într-un Volkswagen. Sînt aproape fotografiile unei ierni care s-a lipit treptat de fiecare trup, portrete de vînzare care luptă să rămînă și să dureze dincolo de această miercuri și care i se strecoară lui Pablo pe sub piele, ca și cum ar fi un loc adevărat, ca și cum el ar ști să adăpostească toate

acește mici lumi și poate ar face-o, deși cinci secunde înseamnă în fond foarte puțin, mai ales cînd încerci să găsești o frază, sau măcar un cuvînt, poate un gest, ceva care să fie și să rămînă în acest colț de stradă și în acest fragment de viață după, adică aproape acum, în trei secunde, nu mai mult, cînd timpul începe să galopeze pe stradă în jos și să se întîlnească la cinci sute de metri cu automobilul punctual de negru, cînd doamna din Volkswagen și platanii ciungi și ceafa la fel ca celelalte și joaca din curtea liceului și iarna asta neobișnuită, toate încep să se rotească în căutarea punctului, deoarece e limpede că această clipă apropiată, imediată nu trebuie să fie zadarnică. Această clipă deja alături, iremediabilă, va fi deajuns ca să smulgă toată lumina săracă a dimineții, înainte ca Pablo să-și ducă mîna la cingătoare și să simtă cum testiculele se întorc îndată la locul lor, ca să consume astfel ultima secundă.

LA CĂDEREA NOPȚII

MONICA SE LASĂ ÎN VOIA CLIPEI, nemișcată, cuibărită în fotoliu, în vreme ce țigara arde singură în scrumieră, în timp ce după-amiaza lunecă încet, în timp ce Ernesto se străduie să așeze servieta și să evite ca apăsarea prea mare să nu se traducă prin gesturi sau mișcări bruște. Autobuzul aproape fără călători. Se așază lîngă o fereastră și servieta i se odihnește pe genunchi, ca un obiect cu desăvîrșire inofensiv, ca încă o parte din felul său de a fi, atît de caracteristic, cămașă și cravată, atît de deasupra oricărei bănuieli. După-amiaza așterne nuanțele delicate ale unei toamne tîrzii, sosită aproape în silă la jumătatea lui aprilie și orașul la fel ca totdeauna, cu alaiul său obișnuit de claxoane, furturi și șolduri agresive.

Ernesto își repetă fără încetare că trebuie să revadă iarăși parolele, locurile și posibilitățile. Preferă totuși să privească trecătorii, platanii bătrîni, aceleași automobile vechi cunoscute din copilărie, fragmentul acesta de înserare ce se oferă fără pretenții și surprize, în ciuda servietei și a spaimei dintotdeauna și

a golului care coboară cine știe de unde și i se instalează în piept de fiecare dată cînd, ca acum, privește orașul în mers și își spune că cineva trebuie s-o facă și pe asta și trece amănunțit în revistă toate senzațiile, ca și cum n-ar putea amîna nimic pe mîine, ca și cum, din clipa aceasta, Ernesto Dorrego ar fi condamnat definitiv la uitare.

Îi trec prin minte fețe, gesturi, fraze, chipuri noi și vechi. Deși, pentru Monica, el nu e Dorrego și cu atît mai puțin Ernesto, ci doar vecinul de la 406 ; deși, pentru el, Monica e numai un zîmbet plăcut și un păr foarte lung întrezărit odată în ascensor, timp de o secundă amîndoi își trec unul altuia chipurile respective, în momentul cînd un nor mai greu decît ceilalți se tîrăște în diagonală prin dreptul ferestrei salonului, îndreptîndu-se spre nord-est.

Ea se lasă în voia clipei, fără să-i pese că richmond-ul i se consumă în scrumieră, fără să-i pese de nimic, absolut de nimic, deoarece sila i-a învăluit penultima dorință, tulburîndu-i ora de odihnă și simțurile.

Îi e știută, în amănunțime, geografia fiecărei după-amiezi, crestele și adînciturile fiecărui minut, urmările posibile ale fiecărui zgomot. Pe această hartă a înserării, Ernesto însemnă un accident în plus, un accident care începe la cinci și jumătate, cînd greșește cheia încercînd să deschidă ușa de la 406.

Monica știe că nu-i folosește la nimic dacă și-ar descheia bluza, ar închide ochii, apoi și-ar oferi zadarnic sînii semiîntunericului din sa-

lon. Ea știe că oricum după-amiaza își va urma cursul și că peste cîteva minute va sosi vecinul de la 406, cel care greșește veșnic cheia. Știe că după aceea liniștea și tăcerea vor domni iarăși, pînă la șase fără un sfert, cînd sosește domnul Cisneros cu cei doi copii, care, înainte de a-și lua obișnuita gustare, se vor duce să adune puțină iarbă de pe maidan pentru imaginarele lor văcuțe, oițe și căluți.

Mai știe și că, după ce copiii Cisneros se vor întoarce acasă, instalîndu-se să urmărească aventurile lui jimmy quest, va veni Armando care îi va depune o pupătură pe obrazul stîng, o pupătură sonoră, aseptică, inofensivă — veche de doisprezece ani.

Pentru Monica aici se va sfîrși după-amiaza, căci Armandito, după ce-și va încălța papucii și-și va aprinde una din scîrboasele lui țigări mentolate cu filtru, va formula parabolica invitație zilnică, de a bea cîte un *mate* [1], invitație care cuprinde o modestă și plicticoasă palmă peste fund, semnal neîndoielnic că se lasă noaptea.

Țigara trimite în sus ultimele spirale de fum, ciudat de dense, în vreme ce Monica își scotocește adîncurile non-existenței după o explicație mulțumitoare pentru cei treizeci și patru de ani ai ei și acest Armando, tot mai mic, mai cenușiu, mai diminutiv, unic și direct răspunzător pentru anume dorințe uriașe și înșelătoare, de pildă ca mîine el să nu mai

[1] Ceai făcut din frunzele uscate ale plantei cu același nume, cultivată în America Latină, asemănătoare ilex-ului.

vină, iar astăzi să primească o telegramă ori un prieten, ori soțul ei, mă rog, știți dumneavoastră, cel care a plecat după diamante în Venezuela sau, și mai bine, cel ce va încerca să-l fotografieze pe abominabilul om al zăpezilor, căci visul lui dintotdeauna a fost să cîștige premiul Pulitzer.

Sila o obligă, tot ca de obicei, să treacă în revistă fiecare defect de neiertat al lui Armandito, de la ridicolele lui ambiții filatelice, pînă la mania de a-și sărbători fiecare promovare în slujbă (de la ajutor de arhivar la arhivar principal — o cină. De la arhivar principal la șef de secție — un cocteil. De la șef de secție la șef de departament — iarăși o cină). Așa a făcut totdeauna, fără a bănui măcar că ea rîdea de milimetricele lui avansări funcționărești și că ura totul, ura totul din clipa în care a aflat povestea adevărată a timbrului de trei pence cu regina Victoria, deși acest timbru îi adusese Marele Premiu la expoziția mondială Urbi et Orbi și tot ce a urmat.

Cu fiecare zi ce trece își repetă că i s-a făcut greață, că nu mai suportă, că o să-i azvîrle în față toată furia ei de femeie aproape ofilită. Și astăzi își repetă aceleași lucruri. Dar cum mai e un sfert de ceas pînă la sosirea lui, pînă la papuci și mate, Monica știe că toate se vor petrece ca de obicei și că pînă la urmă va suporta mentolata cu filtru a lui Armandito, fără destul curaj ca să înceapă.

Ticăitul ceasului deșteptător face ca tăcerea să pară și mai adîncă și, în ochii ei pe jumătate închiși, cadavrul țigării dobîndește o anume

calitate fantasmagorică de vierme de cenușă. Îi place să contemple obiectele din această poziție, sau să închidă ochii și să se gîndească la lucruri improbabile ce nu se vor întîmpla nicicînd, ori să nu se gîndească la nimic și să simtă cum spinarea și șoldurile și mușchii încep treptat să facă parte din fotoliu, cum se desprind de restul trupului fără alt efort decît nemișcarea.

Oricum, realitatea se va înstăpîni din nou imperceptibil, se va cățăra pe mobile și se va închista cu furie în pereți, ca s-o înfrîngă pînă la urmă, făcînd-o să se întoarcă la livingul cufundat în semiîntuneric, la ultimul timbru al lui Armando cu pasărea paradisului, la plozii lui Cisneros.

Este programul pe care-l declanșează vecinul de la 406 în fiecare după-amiază la cinci și jumătate, exact peste patru minute, deși Ernesto se găsește în realitate la mai puțin de patru minute de apartament, surprins de acest cleşte imprevizibil care s-a așezat de-a curmezișul după-amiezii, gîtuind-o.

În timp ce privește pe fereastră, cugetă și observă și se străduiește să calculeze incalculabilul, deoarece adevărul este că autobuzul e aproape gol, și se află chiar în mijlocul întregii agitații, înconjurat de automobile, camioane, motocicliști și un șirag des de soldați cu căști și puști cu baionete. Desigur e probabil, foarte probabil chiar, să ceară numai documentele, fără să controleze genți, valize și cu atît mai puțin serviete, dar Ernesto îl ascultă pe taxator povestind incidentul cu percheziția studebaker-ului verde din față și simte cum golul începe să-i crească și să-i crească, iar după o clipă se transformă într-un orificiu de-a dreptul material și respectabil.

Întotdeauna ținuse seama de posibilitatea de a fi arestat, ba chiar mai rău, la urma urmei sînt riscuri posibile, necesare. Subiectul fusese discutat, se vorbise despre el la o reuniune unde fumaseră mormane de țigări, tovarășii, conștiința, revoluția. Dar acum, e cu totul altceva și lui Ernesto nu îi vine în minte nici una dintre frazele pe care le-a rostit sau i-au fost rostite cu acel prilej. Acum există doar incontestabila prezență a golului ce crește neîncetat. Acum sînt puștile de care abia îl desparte ferestruica asta de nimic. În timp ce serveta devine tot mai grea și i se pare că o să se rupă, deși e sprijinită pe genunchi, și atunci, își spune Ernesto, începe nebunia, cu pistoalele căzînd pe jos, cu manifestele răspîndite pe scaune, cu bătrînul din față zbierînd ca un înjunghiat, dar mai bine încerc să nu mă mai gîndesc. Un ofițer se ivi o clipă în cîmpul lui vizual și făcu semn autobuzului să înainteze și să ocupe locul studebaker-ului verde ce tocmai pleca. Iar șoferul, cum era și logic, căci nu putea fi altfel, băgă în viteza întîi și autobuzul care înaintează încet și apoi se oprește și ușa care se deschide inexorabil și fața polițaiului ce se zărește în continuarea căștii, înainte să-i vadă pușca, la urma urmelor nu e o pușcă, ci un M3, calibru 45.

Șoferul trece schimbătorul de viteză în punctul mort, se întoarce către călători și se așază picior peste picior, părînd dispus să contemple spectacolul. In cîteva cuvinte : tipul e un desăvîrșit fiu de cățea.

Ernesto simte cum marginea tăioasă a golului îi umple aproape în întregime pieptul și se străduiește să fie atent la ceva, la primul lucru care se ivește, la țeasta dezgolită a bătrînului de pildă, da, chelia, doar chelia, nimic altceva decît chelia. Încearcă să-și fixeze privirea într-un punct anume, la pumnul ăsta de celule aflat la jumătate de metru depărtare de fața lui. În ciuda efortului aproape disperat, înregistrează pasul egal și rustic, aproape opac, al M3-ului care înaintează indiferent spre ușa din spate și ghișeul taxatorului, în timp ce locotenentul intră în scenă cu un mers întunecat, de cizme și metal, își atinge marginea căștii — marginea elegantă, ușor răsfrîntă, ca un clopot, a căștilor de război — și îi examinează pe pasageri, care își împart atenția între proaspătul venit și un biet ciclist, oprit aproape de colț și lipit de un zid, cu picioarele desfăcute, sprijinindu-se doar pe vîrful degetelor, percheziție, pipăit, ba chiar unul din scîrnăviile alea de polițiști îl împungea drept în dos și la urmă îi trage un ghiont, așa să nu mai fie nici o îndoială, doamnelor și domnilor, treaba nu-i de glumă, iar asta e o intervenție a armatei.

De bună seamă, înserarea — mai ales acum, în această perioadă a anului — își are riturile ei deosebite și mai are și un parfum de *bandoneón* [1], o anume nostalgie, care pare să aureoleze casele și arborii. Dar toate acestea și alte poezii asemenea au fost strivite cu vreme în urmă și adevărul e că lui Ernesto nu prea îi pasă de nuanțele mai mult sau mai puțin castanii ale platanilor, nici de marea care se așterne la cîteva sute de metri, căci universul s-a micșorat dintr-o dată, se comprimă, se condensează, se numește M3, locotenent, și se mai cheamă servietă, pistoale, patria sau moartea, și în el abia dacă e loc pentru frică și curaj și amintirea fugară despre cîțiva oameni — Nicolás, Juan mulatrul — și pentru o hotărîre irevocabilă, care îl face să uite de golul din piept și să-și spună iarăși și iarăși Ernesto, pînă la urmă, acum cînd șovăie între a spera și a pune mîna pe pistol și cînd locotenentul a început, din spate către cei din față, să ceară documentele și să controleze genți și pachete.

Cît despre Monica, ea se uită impasibilă cum ceasul a ajuns la șase fără douăzeci, deși înăuntru, adînc, simte o nedeslușită și îndepărtată îngrijorare pentru acest vecin, aproape necunoscut, atît de punctual întotdeauna, care astăzi întîrzie.

Dar rămîne ceva ca un fel de așchie minusculă, aproape invizibilă în buricul degetului. Sau poate ca o jenă, o pietricică în pantof. Pentru ea, întîrzierea înseamnă o amînare a întoarcerii din fiecare după-amiază pe drumul frustrat al penultimei dorințe. Mai închide totuși ochii încă o dată, mai aprinde o țigară și

[1] Instrument muzical asemănător acordeonului.

lasă ca fumul să i se strecoare printre buze, ca părul să-i mîngîie ușor sînii, ca brațul fotoliului să-i răsfețe. Își mai proiectează totuși din nou același film, ca în toate după-amiezele, cel care o face să suie deasupra propriilor sale utopii și să se așeze, imposibil de prins, lîngă cealaltă Monica, cum nu îndrăznește să fie, cum nu a fost nicicînd. Așa a fost mult timp, iar astăzi nu va fi altfel.

Toate acestea, tăcerea, ceasul imperturbabil, diploma de muzică atîrnată pe perete, totul e ca înainte. Numai vecinului de la 406 i s-a năzărit să întîrzie, poate la o cafea, cine știe. Sînt doar fleacuri, mici schimbări care nu fac decît să întărească esența inalterabilă a zilelor și oamenilor.

Monica se gîndește la ele și atunci, ca o cusătură care se sfîșie în strălucirea tăcută a după-amiezii, în culoar se produce gălăgia obișnuită de șase fără un sfert, căci ascensorul tocmai îl depune pe domnul Cisneros cu cei doi copii și mama le iese în întîmpinare, pupături, zbierete, rîsete, ușă tăcere și faptele care se potrivesc iarăși în program, ca un lucru ce își regăsește în sfîrșit propria umbră.

Nu-i mai rămîne decît să-și încheie nasturii la bluză, să aprindă lumina și să aștepte sosirea lui Armandito, zîmbet și costum siniliu, mediocru și fericit cu izbînzile lui microscopice.

Cînd Monica întinde brațul ca să aprindă lumina în living, Ernesto iese din nemișcare, căci locotenentul se oprește în dreptul lui și îi va cere să-i arate servieta. Va trece o jumătate

de secundă, una, două. Totul e studiat, îi spune. Și se mai gîndește la războiul psihologic și la mulatrul care așteaptă, încă mai e timp, și la inundațiile din '59, vizita lui Fidel, liceul, după-amiezele în parc, Cristina, eu nu cînt, la dracu. Șovăie, nu știe ce să facă, locotenentul îl compară cu numitul Ernesto Dorrego din fotografie, se uită încoace și încolo, privește iar seriveta. El se mai îndoiește încă, se întreabă mă arunc sau nu mă arunc, pînă cînd un glas care îi vine din străfunduri îi strigă aruncă-te și îi mai strigă merită patru și mîna lui Ernesto care începe să desfacă închizătoarea servietei, nici înainte nici după, la momentul potrivit, exact, la o jumătate de secundă după ce locotenentul o să i-o ceară, ceea ce îl răsplătește cu un e bine spus în scîrbă, un gest, actele restituite și locotenentul care coboară din autobuz cu M3 cu tot, prea repede, parcă anume ca Ernesto să înțeleagă că golul amenința să-l lase redus la propriile contururi.

Își dă seama, desigur, că nu-i poate săruta chelia bătrînului din față și cu atît mai puțin nu-i poate spune salut caporalului cu obraz de bășică, acum cînd peisajul începe din nou să se miște, iar briza îi mîngîie pielea proaspăt recuperată, în timp ce mii de luminițe se aprind deodată în oraș și un Armandito în papuci își fumează mentolata dinainte de mate, străin cu desăvîrșire de vîntul de toamnă care suflă în noapte, rebel.

ÎN CIUDA IERNII

EVA ȘI BRUNO, prima țigară și cearșaful, azvîrlit ghem la picioarele patului. Fumul albăstriu suie în tavan și apoi se îndreaptă spre fereastră și se lipește de geamuri. E frig și din cînd în cînd cerne mărunt o burniță tăcută, ce lasă înserarea învăluită în nori și ceață. Tăcerea îi creează Evei senzații ciudate, ca de pildă aceea, sălbatică și încîntătoare, că este pe o insulă pustie în miezul iernii. Ori de cîte ori îi zboară gîndul către iarnă, e ca și cum ar fi o mare, nu marea, ci o mare anume, vălurită și adîncă, cu plaje întinse, case pe mal și recifuri. O mare vastă pe care plutește. E ceva primitiv și fugar, care se bucură însă de farmecul unei posibilități de neatins. Atunci ochii i se măresc și devin pentru Bruno două fîntîni adînci în care se poate cufunda oricînd, acum și totdeauna.

Pentru el, ochii aceștia au ceva dincolo de cuvinte, ceva ce scapă calificativelor, într-un fel de neexprimat. Ca și cum ochii Evei nu ar mai avea sfîrșit. Ca și cum i-ar cuprinde întreaga ființă și existență, dezvăluindu-i o nouă dimensiune, absolută și atotcuprinzătoare. Ochii Evei îi par, cu toată frumusețea lor, infiniți.

Mai e și tăcerea ce-i învăluie, îi cuprinde și îi unește. Tăcerea, martor și complice, care îi insuflă Evei această dorință a naufragiului, îndemnînd-o să o asculte și să creadă că iubirea înseamnă la urma urmelor asta, o frumoasă învălmășeală de perne, coapse și îmbrățișări, nostalgia unei țigări, rămășițele lumii de afară voios răvășite prin cameră, pantoful acela azvîrlit. Sînt ca fragmentele unei explozii, care se suprapun și se amestecă, insuflîndu-i dorința de a trăi fiece clipă din cap pînă în picioare, cu trupurile îmbrățișate într-o lumină unică, întîrziind unul în celălalt. Timpul nu se poate strecura între ei fără a provoca un șuvoi de cuvinte nerostite și de îmbrățișări oprite la jumătate. Știe că Bruno va pleca și că va trebui să plece, pentru că întîlnirea e foarte, foarte importantă și de ea depind multe lucruri. Iar acest șuvoi începe să i se strecoare prin piele și se instalează, rămînînd cu ea și insomnia ei. Eva privește pe fereastră la un nor zdrențuit și în ochii ei întunecați se reflectă imaginea neclară a înserării.

— O să te plouă.

— Da.

După plecarea lui, seara va semăna cu multe alte seri și nopți și zori de zi, cu Bruno prezent pretutindeni : Bruno în rama oglinzii, Bruno în fiecare țigară, Bruno în cartea veșnic pusă alături, Bruno în toți norii și picăturile de ploaie, în fiecare picătură de ploaie și fiecare gest. Dincolo de toate acestea sînt însă

celelalte — opțiunea acceptată și împărtășită de a contopi iubirea cu speranța, privilegiul de a visa și suferi cu ceilalți, cei mulți. Bruno înseamnă unicul mod de a iubi. A fost o hotărîre fermă, fără drept de apel, la care au ajuns într-o singură clipă sau în multe clipe, deși în realitate totul s-a acumulat și nici ea, nici el n-ar mai putea să spună acum cînd și cum s-au hotărît, deși lui Bruno îi place să-și amintească în mod deosebit dimineața aceea cînd i-au dat drumul de la Prefectură și a venit la facultate, unde a întîlnit iarăși ochii Evei și a știut că mulțumită lor a putut supraviețui două săptămîni.

— Îmi plac ochii tăi.

— Da.

— Știai ?

— Da.

Bruno se așază pe marginea patului și începe să se îmbrace și să formuleze fraze și presupuneri, întrebări și răspunsuri, deoarece acum nu e acum, ci de abia după o clipă și autobuzul îl lasă la un colț pustiu de stradă, nimic altceva decît frunze moarte, pe jumătate putrezite de ploaie, și zgomotul apei care se scurge prin rigolă în canal ; pe scurt, orașul e murdar, expunînd acel soi de destrămare care pare a-l năpădi cu totul în serile de iarnă, și Eva desigur, dreaptă, rămasă în prag, imagine pe care o păstrează aproape fără să dorească acest lucru, și care începe să palpite în clipele cele mai neașteptate, acum de pildă, și mai ales clipele ce vor urma, înainte de a ajunge la casa lui Manuel, care vor culmina cu o bănuială,

deoarece acel chevrolet Malibu îi atrăsese atenția de cînd trecuse pe strada Republicii Franceze, îi păruse ciudat cu linia lui elegantă și culoarea alb-cenușie pe străduța aceea pavată cu piatră. E însă prea tîrziu ca să se întoarcă și cel mai bine e să-și urmeze drumul, încercînd să treacă neobservat, să ajungă pînă la strada Uruguay și apoi să ia alt autobuz. Deși acest „apoi“ sună a ceva foarte îndepărtat, ca o himeră aproape imposibilă pentru un fragment de lume care se îngustează neîncetat, acum cînd trece prin fața casei lui Manuel și înțelege cît de aproape îi este Eva în minte, deși nu se gîndește la ea ci la tipii care coboară din chevrolet cu mitralierele în mînă și intră în casa lui Manuel, ca și cum acolo n-ar fi chiar Manuel și Nicolás și Sonia, trăgînd cu toții, murind cu toții învăluiți într-o unică și puternică izbucnire de sticlă și sînge, care străbate pereții și ajunge în stradă, izbindu-l în față.

— La ce te gîndești ?

— Așa, la ceva.

— Mi-e frig, spune ea.

— Te învelesc...

— Nu...

— O să răcești.

— Ești trist.

— Nu.

— Hai, spune-mi.

— N-am nimic.

Eva îl mîngîie ușor pe spate și el îi ghicește privirile dincolo de atingerea imaterială. Vrea să creadă că chevrolet-ul nu va fi acolo, că nici nu există măcar. Vrea să creadă că după

întîlnire, după mormanele de țigări, și șovăielile oamenilor lui Manuel, și considerațiile Soniei în legătură cu asta și cu altele și cu altele, după hohotele lui Nicolás în vreme ce sînt arse hîrtiile și rămîne pentru joi, la tine, alarma, ca de obicei ; vrea să creadă că după toate astea se va întoarce, traversînd un oraș peste care s-a lăsat noaptea, ceva mai curat, mai puțin brutal, și va intra în casă, în pat, ca să mîngîie pielea Evei, cu gesturi de prostănac îndrăgostit, și să încheie în zori povestindu-i, da, treaba merge, încet dar merge, și vom vedea joi.

Bruno vrea să creadă, dar înserarea nu îl lasă, căci a trecut deja o clipă sau un minut sau un ceas și tot nu a reușit să se îmbrace.

— Plouă iar, zice ea.

— Unde e plicul ?

— Aici...

— Nu-i nevoie să ieși din pat.

Dar Eva se scoală din pat și se învăluie în cearșaf, care se desfășoară triumfător din mototoleală. Se duce spre fereastră și privește ploaia și îl îmbrățișează pe Bruno, apoi aprinde altă țigară și deschide o valiză, scoate cămăși, batiste, o pungă cu bomboane de mentă, două cutii de chibrituri, piatra ponce de la mătușa Esther, ajunge la fundul dublu al valizei, în sfîrșit, e gata, Eva zîmbește, își spune că după ce pleacă el va face puțină ordine prin casă, mai ales în dormitor, unde e ca la nebuni, îl sărută pe Bruno, fumează, se îndreaptă spre bucătărie și de acolo îl întreabă :

— Fac o cafea ?

— N-am vreme.

— Tot mai plouă.

— N-are importanță, răspunde el.

— Mă iubești ?

— Nesfîrșit.

— Minți.

Se înfășoară în cearșaf, în timp ce Bruno își ia plicul, țigările, cheile, totul cu un calm aproape forțat, ca și cum aceste gesturi ar apărea singure, ar ajunge pînă la trupul lui după o călătorie lungă, gata să-și ceară locul printre obiceiurile acestei lumi. Bruno își spune că ar fi bine să descoasă căptușeala pardesiului și să ascundă acolo ca lumea plicul, dar iată că nu mai are timp și în afară de asta e puțin probabil ca pe o astfel de vreme să se apuce să ceară actele unor trecători nevinovați. Desigur, lucrurile se pot întîmpla exact pe dos și tocmai azi, tocmai în seara aceasta poate fi deosebit de periculos să umbli pe stradă. Se poate ca afară să fie cîțiva oameni, puțini la număr, care să pîndească fiecare trecător care încearcă stîngaci să evite pietrele de caldarîm desprinse și să identifice în fiecare dintre acești cetățeni uzi și mohorîți semne probabile de vinovăție, mai mult sau mai puțin vizibile. Se poate și așa.

În orice caz, realitatea are o traiectorie complicată și pînă la un punct incalculabilă. Sigur e doar ce-ți stă alături, își spune el. Și alături este Eva, care fumează, cu fruntea ușor plecată înainte, cu ochii imenși și strălucitori, acești ochi-de-totdeauna, care pentru el sînt infiniți.

— O să întîrzii, șoptește Eva.
— Ce-i spun lui Nicolás ?
— Că Juan îl așteaptă marți, ca de obicei.
Bruno dă din cap, în semn de încuviințare sau poate deoarece crede că e mai bine să nu mai vorbească, acum cînd Eva s-a ridicat în picioare și ploaia a început să bată în geam, ca pentru un final.

N-are rost să dramatizeze. Ar putea spune nu, ajunge, la ce bun. Ar putea să se apropie de Eva, să-i dea cearșaful la o parte, să facă dragoste în disperare și apoi să privească din pat cum plouă și să aștepte să fie luni, fără prieteni morți și nici dușmani, fără vreo altă supărare decît mirosul acesta acru, prea domestic, al lucrurilor dintotdeauna. El știe însă că de s-ar întîmpla aceasta, ei doi n-ar mai avea nimic să-și spună.

La urma urmei, nu-i altceva decît o seară de iarnă, pașnică, fragilă chiar. În afară de asta, plicul pentru Nicolás, întîlnirea, absența posibilă, toate de partea cealaltă a ploii, partea înspre care se strecoară ei doi, cu iubirea și cu lupta lor.

— O să întîrzii, îi spune din nou Eva.
Și adaugă :
— Te iubesc.
Atunci se priviră timp de o clipă, o clipă pe care Bruno n-a putut sau n-a știut, sau oricum n-a vrut să o măsoare. Totul se putea rezuma la această clipă. Apoi, sorbi cu nesaț privirile Evei și ieși în noapte, în ciuda iernii.

DIN MIROSUL PULBERII

Lui NELSON SIMÓN BERRETTA

MAREA ȘI FLUVIUL SUIE într-un unic vuiet de resac, împreună cu vîntul și mirosul de alge și salpetru. Ai vrea să cutreieri iarăși promenada, să te oprești în fața zidurilor, să fii din nou far, pirat, Rodrigo de Triana [1]. Fără îndoială, sînt doar stropii unui val ce te izbesc în față și îți aduc pentru o clipă amintirea mării.

Tu, piratule, băiete. Veneau aproape în fiecare duminică și ridicau pînzele ; atunci începeai să aștepți un pește uriaș care te-ar fi purtat după el printre valuri. Apoi au urmat ani aproape pustii, ani de căutări mereu reînnoite, de nopți luminoase și zori opaci. După aceea a sosit ea și totodată arabescurile valurilor înspumate și nisipul neted al după-amiezelor pustii. Erau zile de luptă, într-o încercare zadarnică de a descifra întorsăturile recentelor naufragii de iubire. Deoarece ea s-a ivit aproape din mare, acoperită pe de-a întregul cu mici crustacei. Maria : chip de frig, cu părul unduind chiar în miezul iernii.

---

[1] Marinar spaniol din sec. XV care l-a însoțit pe Columb în prima sa călătorie ; se crede că ar fi fost cel dintîi care a zărit pămîntul Americii.

Amintirile sînt doar o secundă din minutul *acesta* copleșitor și definitiv. Salvador traversează piața în goană și în noapte e doar un morman de frunze călcate în picioare ; o fetișoară în voia vîntului. Din spate vin ei, implacabili, cu urletul lor de sirene care sfîșie noaptea și sperie timpul și tăcerea. Din spate i se închide orice ieșire, i se strivesc călcîiele, e urmărit. Din spate vine haita.

Reușise să scape toată seara în mijlocul mulțimii, străbătînd locuri cunoscute, înghesuit în cîte un autobuz posibil, cu pistolul atîrnat de centură, într-o disperată sete de anonimat. Între timp, tot orașul se cutremura într-un registru grăbit de spitale, bordeluri, maidane și alte ascunzători posibile sau imposibile, printre ghionturi, îmbrînceli și lovituri cu patul armei gratuite și piezișe. Apoi se lăsă noaptea și spaima, care se instalează, și cele cîteva cafenele luminate ce păreau niște mici insule de lumină. Dintr-o astfel de cîrciumioară tristă trebui să iasă, printre mașini care frînau isteric și sticle sparte.

Acum, ultima carte e însăși noaptea și vreo străduță providențială. Ultima carte e orașul adormit în pulsații surde, aproape imperceptibile, dar neîndoielnic sigure. Deoarece orașul e viu. Se vede asta după porțile întredeschise, după o javră ce-și tîrăște nefericirea nocturnă și tăcută, după tramvaiul uitat definitiv într-un maidan, adapostind vise și vagabonzi.

Sirenele nu mai urlă și tăcerea se adîncește. Salvador aleargă și simte cum inima i se zbate în gît. Este orașul și mai este el, într-o luptă

îndîrjită pentru stăpînirea umbrelor, prieten al cotlonului întunecat din ganguri, în burnița ce tocmai a început să cadă și face să lucească asfaltul străzii.

Dă colțul și își spune că nu mai poate, că totu-i pînă aici. Dar tot mai fuge, strîngînd pistolul cu o putere de naufragiat, fără să simtă lichidul vîscos și călduț care i se scurge de-a lungul brațului. O pisică se furișează pe un zid semănat cu cioburi și Salvador ar vrea să fie pisică. Dar nu poate.

Se mai aud doar cîteva mașini în depărtare. Pentru o clipă rărește pasul și îi place să creadă că a cîștigat partida, dar ceva îl zorește și îi înfige pinteni în coapsele groazei. O ia la dreapta și se cufundă alergînd în noaptea ce părea că îl așteaptă cu gîtlejul căscat. Noaptea își are propriile ei fantome, care se cațără pe trunchiurile arborilor și pîndesc de pe zidurile caselor. Sînt fantome ce contemplă tulburate înaintarea sîngelui și a cenușiului, ostateci pe vecie în acest labirit de ciment și plînset.

Salvator nu mai poate, simte cum o să-i plesnească plămînii. Parcă ar fi mai întîi un punct ce se descoase, și apoi începe sfîșierea, zdrențuirea ; ar mai rămîne doar de fixat locul exact în care țesătura începe să cedeze cu zgomot.

Se oprește și cuprinde cu brațele trunchiul unui platan. Strada e cufundată în întuneric și doar la colț atîrnă clătinîndu-se un felinar. Casele vechi, cu tencuiala căzută și jardiniere în balcoane îl contemplă nepăsătoare. În depărtare, aproape diluată în lucirea asfaltului, o lumină roșietică tremură pe cerul mohorît.

Îi revin în minte imaginea Mariei și cea a închisorii. Cîte întîmplări, chipuri, vieți ; cîte iubiri și cîte suferințe se pot perinda într-un minut ! Acum știi că revoluția înseamnă și urlet și clești și injecția cu camfor și căpitanul și Maria, ivindu-se dintr-un ungher al căsuței. Mai știi că revoluția cuprinde toate aceste locuri și străbate fiecare dintre zilele sîngelui nostru. Ea ne pecetluiește cuvintele și îmbrățișările ; ea ne obligă la o formă concretă de tăcere. Maria : ce drumeag îți va păstra ecoul pașilor ? Unde ți-a rămas rîsul, suspendat în văzduh pe vecie ? Ea te-a învățat să ghicești orașul dimineața, cînd muncitorii urcă pe schele și pîinea iese din cuptor. Te-a învățat să privești copiii care împart rîsete și porumbei. Te-a învățat să-l descoperi, să-i afli gingășia ascunsă.

Acum totul are un gust amar, de fum și de trecut ireversibil. Dar nu e numai ea. Mai sînt și negrul și Dolores și slăbănogul cu fața de cîntăreț de tangouri și Teresa și Facundo și atîția alții. Sînt ei toți. Și mai sînt alții mulți de partea cealaltă, care încearcă să ghicească în priviri. Salvador știe asta din după-amiaza în care a reușit să deschidă ochii, să iasă din coșmarul agitat al urmăritului, ca să se trezească cu patul unui garand gata să-l izbească în față. Timpul lent, vătuit, neverosimil ; timpul fără măsură al pușcăriașilor i-a întărit toate acestea, motivele statornice care acum îl țin de mînă, îi vorbesc cu tărie și îi dau puteri.

Sirena urlă iarăși. Pe undeva latră un cîine și Salvador își reia fuga, dar nu mai aleargă. Atunci își dă seama că e rănit, căci patul pistolului s-a făcut lipicios și ceva a început să i se sfîșie în lungul brațului. La colțul străzii, în spate, felinarul dansează înnebunit de vînt și o dată cu el umbrele copacilor. Simte un frig înțepător care îi pătrunde prin haine și pare să i se lipească vibrînd pe trup. Cu toate acestea, un val de euforie începe să-l cuprindă, căci înțelege că e pierdut și singurul lucru de făcut e să-și găsească un ungher unde să aștepte ivirea dimineții.

Oraș. Ce forță misterioasă mă leagă pînă la sfîrșit de tainele tale ? Ce putere mă face să rămîn în cenușiul și în spaima ta ? Oare nu în măruntaiele tale zace cheia zorilor de zi ?

Orașul, cel veșnic muribund, dar care nu sfîrșește niciodată, locul ultimelor păhărele de *grapa* [1] date pe gît în grabă, orașul magic al vîntului de septembrie sporește și îți întoarce graba pașilor.

În spate rămîneau străzile mai luminate, în depărtare era chiar marea, dezintegrîndu-se într-un muget de valuri și spumă ; trotuarele și fațadele caselor căpătau un aer mai familiar, deveneau treptat un univers intim, cu parfumul copilăriei, al mingii de cîrpă și al bănuților de carnaval. Fiecare piatră de pavaj, fiecare urmă de pe ziduri, fiecare milimetru de stradă corespundeau unei crestături adînci din memorie. În fiecare copac răsuna iarăși un hohot de rîs. Și Salvador înțelese că se întorcea pe un drum părăsit demult, pe un drum de jocuri ștrengărești și de zmeie suind în vînt.

---

[1] Băutură alcoolică, rachiu.

Abia atunci simți în spate, ca o alarmă ascuțită multiplicată de instinct la nesfîrșit, fîșiitul mașinii care luneca pe strada udă, cu motorul stins. Înțelese totul într-o clipă, într-o fracțiune minusculă de timp, în care pistolul păru să dobîndească dimensiuni neobișnuite și o luă la fugă, în timp ce în spate începu o vînzoleală iute, întretăiată de strigăte și focuri de armă.

În față, chiar la colț, aproape, se ivi botul lucios al unui maverick care-i tăie calea și suflarea. Dintr-un salt, se adăposti după un copac, în timp ce automobilele își îndreptară spre el farurile, încet și cu precizie, devorînd într-o secundă bezna. Deîndată răsunară ordinele, megafonul, strigătele, puștile.

Pe dinaintea ochilor îi trecură iarăși chipuri dragi și peisaje uitate demult, pentru ultima oară se iviră scene familiare, amintiri uimitor de exacte. Ca și cum întreaga lui existență s-ar fi decantat dintr-o dată cu o desăvîrșită grijă, rămînînd deasupra tot ce fusese adevărat și frumos, care se arăta acum și pentru totdeauna. Ca și cum treizeci de ani s-ar fi concentrat în această secundă scînteietoare.

Mai avu timp, din mirosul pătrunzător al pulberii, să se gîndească iarăși la Maria, înainte ca noaptea să-l cuprindă în strînsa ei îmbrățișare, înainte ca sunetele să se îndepărteze vertiginos de trupul lui, înainte de a se prăbuși în mijlocul salvelor, cu ochii larg deschiși către spaima străzii.

METAL

1
DINCOLO DE TIMP

Uzina și fiecare zi din viață. Țarcuri cenușii care închid mașini cenușii și oameni cu privirea cenușie. Mereu, mereu și iar mereu. În spatele acestor ziduri înalte și agresive, înăuntrul acestei hale, viața se repetă într-un clipit etern și obsesiv, la fiecare jumătate de minut. Zilele i s-au îngrămădit la fel ca șpanul de oțel care crește încolăcindu-i-se la picioare. Încet-încet, mîinile lui au devenit o parte a mașinii, după ce i-a simțit atîta vreme formele, după ce a vibrat atît împreună cu ea făcînd-o să lucreze. Atunci ea începe să-i invadeze brațele, să se cațere și să-i cutreiere fiecare colțișor al trupului, instalîndu-i-se definitiv, gospodărește, în toate celulele.

Vremelnicul triumf al metalului abia ivit se face nevăzut din fața ochilor și se grăbește să prindă alte contururi, să devină altul. Așa a fost mereu, chiar dinainte să existe această hală și această lumină opacă și acest miros acru de sudoare și acetilenă ; dinainte de închisoare și de micile sale izbînzi din toți acești ani. A fost mereu proprietarul provizoriu al unui zeu de oțel fabricat în serie.

Acum, cînd în sfîrșit are loc marea reîntîlnire, cînd se salvează pe sine de la înfrîngerea totală — unica posibilă —, în fiecare dimineață trebuie să lupte ca să se dezlipească de anatomia alienantă și brutală de freze și profile metalice, de ochi înfundați în orbite și gesturi apatice. Cu toții și totul : freze, strunguri, oameni, încurajări, resemnare și mînie, răsucite într-un vîrtej infernal și monoton, într-un hău cenușiu și gigantic. După cum și lupta celorlalți îi aparține și știe că din labirit nu se poate ieși decît prin unirea loviturilor și a nemulțumirii.

Nemulțumirea e ca o rană deschisă între coaste care sîngerează. Nemulțumirea de a-ți scuipa viața în fiecare dimineață, cea a zorilor sălbatici ai copilăriei, nemulțumirea unui nimeni, a celui care caută în drojdia rachiului sensul întregii porcării, nemulțumirea celui care crapă de frig pe sub un pod sau de singurătate în vreun ungher din Göteborg sau din Caracas, nemulțumirea surdă și calculată, nemulțumirea primejdioasă și subversivă a celui care știe.

Nemulțumirea e o rană sîngerîndă, care prinde să supureze cînd își face apariția sclavul dublu, cu ochii lui de șobolan, cu haina albastră și mers cumpănit de mîrțoagă deșelată. Trepăduș de profesie, el cîștigă cu limba ceea ce nu poate cîștiga în nici un alt fel. Cîntărește grijuliu, cu privirea lui de tîrîtură cu limba lungă, mișcările exacte ale piesei în strung, cîntărește cîteva șuruburi, le privește și le zvîrle cu gestul ambiguu al ignorantului

după care se spală pe mîini în lașitatea lui legitimată de uniformă. Tot el verifică și funcționarea strungului — așa cum scrie în regulament — „pînă cînd sirena indică sfîrșitul zilei de lucru sau timpul de pauză“. Limbaj funcționăresc, aproape. Ca și cum strungul ar lucra singur, ca și cum ar putea face două șuruburi, doi zei, două șuruburi-zei pe minut, o sută douăzeci pe oră, nouă sute șaizeci pe zi, cinci mii șapte sute șaizeci pe săptămînă. Nici unul mai puțin.

Își face mereu apariția în partea asta a halei, cînd mai sînt două-trei minute pînă la amiază, cu ochii lui de șobolan, cu mersul și haina de uniformă, ca o iapă înfășurată într-un valtrap albastru, care verifică aplicarea regulamentului.

Nemulțumirea sîngeroasă și mustește, sîngele purulent țîșnește șuvoi, aidoma apei care răcește oțelul.

Își spune că în fiecare zi ce trece îmbătrînește iremediabil, că ochii dor chiar înainte de amiază, își mai spune că manifestele trebuie să fie gata, că trebuie să meargă după ele la noapte și că ar fi bine să-l îmbrîncească în strung pe nemernicul de Moreno și să-l vadă cum se-nvîrte cu ochii lui de șobolan înspăimîntat ieșiți din cap și că mai bine ar fi să-l vadă cum iese pe-o parte transformat în șpan, șpan fără luciu, din cel rău. Șpan de turnător. Își mai spune că sirena care trebuie să sune în curînd e aceeași sirenă blestemată care șuieră la șapte în fiecare dimineață, cînd șuieră fără îndoială diferit, nu știe de ce, după cum diferite sînt chipurile la ora aceea, deși aceasta

e mai de înțeles, aproape logic. Mai verifică o dată, acum cînd începe să sune sirena și strungul se oprește și fiul de tîrfă zîmbește și Peñita se apropie cu cele două bucăți de pîine cu cîrnat și rîsul lui vesel dintotdeauna și vorba duminică spusă de cineva în urma lui, vorbă ce se rostogolește scandalos ca un păcat în proaspăta tăcere a halei.

Peñita spune bun și bătrînul își închipuie că e vorba de merinde, pe care le atacă acum cu o adevărată furie. Rostește lucruri de neînțeles, gesticulează, mestecă, iar pînă la urmă reușește să înghită pîinea și șoptește gata și deschide ochii, de parcă s-ar fi înecat cu un os de pui. Bătrînul încuviințează din cap și remarcă ce zi frumoasă, asta ca să întrebe locul și ora, iar Peñita care face minuni cu jumătatea lui de porție reușește să articuleze la nouă, la cotitură. Apoi zîmbește și adaugă nu uita manifestele, nu-ți fă griji, e-n ordine, fii atent, de ce, nu glumi, salutări lui Roque și bătrînul încuviințează iarăși din cap și rămîne cu privirile ațintite în depărtare — nu prea departe, căci la doi pași sînt zidurile — și se gîndește la Roque, la diseară, la mîine. Mai cu seamă se gîndește la mîine.

Între timp, fabrica plutea oprită între lumini opace, nemișcată dincolo de timp, așteptînd răbdătoare noi tributuri de sudoare și cenușiu.

2
NIȘTE NERVI MĂRUNȚI

Strada, trecătorii și platanii ar fi putut să fie în noaptea asta la fel cu strada, trecătorii și platanii din orice altă noapte. Dar nu era așa, iar bătrînului i se păru că vîntul, care mișca ușor frunzișul copacilor, fusese adus acolo dinadins.

Luna — modesta noastră lună citadină — ieșea din cînd în cînd de după norii somnoroși care pluteau blînd pe cer și se pierdeau în spatele acoperișurilor, înspre mare.

Mai trebuiau să treacă cinci minute și era evident că Roque nu va ajunge înainte de ora fixată, drept care bătrînul se hotărî să mai dea o raită prin scuar și să se uite iarăși la afișele decolorate și la pozele de la cinematograful din colț. Mai aprinse o țigară și o luă din loc, dar i se făcu deodată scîrbă de cinematograful acela întunecat și prăpădit, de filmele vechi și pozele îngălbenite. Fără să se mai gîndească, traversă strada și se îndreptă spre piața care se întindea la vreo sută de metri mai sus, într-o penumbră complice, cu îndrăgostiți ce se îmbrățișau pe furiș.

O ambulanță trecea încet și tăcut într-o direcție necunoscută. Bătrînul simți cum îl ia cu frig pe la genunchi. Ambulanțele par mai patetice cînd trec așa, fără sirene și nici urgențe de vreun fel. Îi lăsau în gură un anumit gust de neputință, de fatalitate iremediabilă. Parcă în aceste ambulanțe resemnate s-ar

fi petrecut reîncarnarea cea mai imediată și provizorie a unei morți care, ivindu-se triumfătoare, s-ar fi plimbat pe străzile orașului.

O văzu dispărînd în lumina țigării aprinse, cînd prima treaptă a scării pietruite care ducea spre piață îl invită să suie. Un lustragiu cu fața descompusă își oferă serviciile fără prea multă convingere în glas. Bătrînul se uită la pavajul lucios și simte o oarecare plăcere auzindu-și ecoul propriilor pași. Sprijinită de o coloană, dominînd bulevardul larg cu nefiresc de puțini trecători, o prostituată cam trecută îl pîndește cu o anume disperare în priviri. Sînt nopți în care orașul pare să se răsucească în sine, refuzîndu-și ritualurile cotidiene. Sînt nopți ca asta, ciudat de triste, cu o tristețe ce strînge formele și se ascunde în esența lucrurilor, iar de acolo, pitită, își alege victimele. Sînt nopți ca un tango.

Bătrînul se așază pe o bancă jilavă, în fața chioșcului care oferă, sub lumina albă, mincinoasă, ziare, reviste, afișe pornografice, gumă de mestecat, bilete de loterie, prezervative și felurite dulciuri. Cu numele său patriotic și statuia din centru, piața e un spațiu deschis tuturor mizeriilor. Bătrînul o contemplă și își spune că orașul e pur și simplu un maidan de gunoi.

Aruncă țigara, care se stinge fîsîind într-o băltoacă, și se întoarce. Își repetă cuvîntul manifeste și simte niște nervi mărunți cum cresc pe măsură ce se apropie de Roque, da, e acolo, stă ca și cum nu s-ar fi întîmplat nimic, cu statura lui de elefant, cu nepăsarea lui dintotdeauna, cu pachetul de manifeste într-o mînă, de parcă ar duce prăjiturele cu anason, cu glasul blînd, liniștit, spunînd salut, și ție, e-n ordine, bine, uite-le, aha, ai grijă, da, ciao, salutări de la Peñita, ciao.

Cît de simplu a fost totul, gîndi bătrînul. Mîine nu va mai fi la fel.

Dar cînd de-abia făcuse cîțiva pași, un tip cu fața porcină, cu pălărie și impermeabil, îl apucă de braț și îi arată, în străfulgerarea luminii, ceva ca o insignă de poliție. Bătrînul încercă să facă pe prostul, pe surdul, pe mutul, pe idiotul. Dar copoiul i-o reteză scurt :

— Ești arestat. Și, ca să dea mai multă greutate cuvintelor sale, îi arătă o umflătură amenințătoare în buzunarul impermeabilului.

Bătrînul simți același gust amar ca atunci cînd se gîndea la ambulanțele spectrale și fatidice. Strînse pachetul la piept și începură să-l treacă sudori reci, cînd copoiul, cu fața lui de porc mulțumit și gesturi de circar, scoase o pereche de cătușe nichelate care îi zvîcniră o clipă în mînă.

— Cătușele ! porunci, întinzîndu-și rîtul, pe un ton care nu lăsa loc îndoielii asupra intențiilor lor.

Bătrînul calculă ce posibilități de fugă ar avea și își dădu seama că, dacă i se pun cătușele, nu mai are nici o scăpare. Pe străduța din față treceau niște doamne elegante, care sporovăiau fără oprire.

— Hai, fuga, repetă porcul aproape strigînd, deja puțin nervos. Se pregătea să adauge ceva și tocmai începuse să deschidă gura cînd deo-

dată făcu un salt înainte, de parcă l-ar fi îmbrîncit o locomotivă. Bătrînul deschise ochii și văzu cum polițistul ateriză sufocîndu-se cîțiva metri mai încolo, lîngă o cutie poștală vopsită în galben. Incapabil să înțeleagă ceva, îl văzu pe Roque, potrivindu-și șapca și frecîndu-și pumnul dureros și însîngerat. Copoiul încercă să se ridice, dar nu izbuti decît să strîngă cutia poștală în brațe și să scoată un geamăt, cînd una dintre doamne își duse mîinile la cap și începu să zbiere, într-un crescendo de sirenă, cu fustele în vînt, în timp ce ei doi porniră în goană spre piață, înconjurați de strigătele care veneau de sus, de fluierături, de împușcătura din spate, alte strigăte și fluierături, pînă cînd reușiră să traverseze piața și să se piardă în noapte, urmăriți doar de propriile lor umbre, care din cînd în cînd li se așterneau dinainte.

S-au despărțit tîrziu, cînd s-a lăsat vîntul și au cîntat cocoșii pentru a doua oară.

3

DE PARCĂ TIMPUL N-AR FI MĂSURAT DE CEASORNICE

În dimineața aceea totul avea un ritm diferit, de parcă timpul n-ar fi măsurat de ceasornice. Foamea galopa ca de obicei prin curțile caselor de mahala, dar vecinelor care măturau străzile, curățindu-le de frunzele căzute peste noapte, nu prea le ardea de vorbă. Cuvintele săltau

ca niște mingi ușoare de ping-pong, cronicile zăcură în sertarele birourilor pînă în ziua următoare, la un anume colț de stradă se ivi o floare și vrăbiile se așezară ca de obicei, nestînjenite, pe semafoare. Unii prinseră să se uite în sus, la cornișele clădirilor mai înalte, nădăjduind că vor descoperi vreun sinucigaș. Totul părea aiurea și cu susul în jos.

Era o dimineață friguroasă, o dimineață de cîini vagabonzi și de bețivani triști. Soarele părea afumat îndărătul norilor, în timp ce orașul pustiu se popula treptat cu priviri furișe și întrebări acrobatice, care cădeau după un triplu salt mortal cu fața, fără a primi aplauzele publicului.

Trecătorii — și, de asemeni, cei ce trăgeau cu ochiul de după jaluzele — au putut să vadă camioanele pline cu soldați care se îngrămădeau unii într-alții, alcătuind un ghem uman de culoarea ierbii. Țevile puștilor se detașau premonitoriu, ca țepii unui arici. Ici-colo se vedeau soldați cu căști și cizme lustruite care stăteau de vorbă și fumau cu o falsă nepăsare, nădăjduind că ceasurile se vor destrăma încet.

Aerul se popula cu sunete ciudate, care se izbeau de fațadele caselor și suiau pe balcoane pînă la acoperișuri, în timp ce marea, care se liniștise cu puțin înainte de ivirea zorilor, clipocea cu un zgomot ușor de valuri mici. Doar hîrtiile și frunzele uscate și cafenii ale platanilor hoinăreau pe străzi purtate de vînt.

Exista, desigur, un rîu subteran care vuia smulgînd flori și glasuri de bătrîni, dimpreună cu steaguri și multă amărăciune. Curgea ne-

observat, în ciuda forței sale și în definitiv el era cel care răsturna lucrurile și le schimba înfățișarea, fără ca nimeni să încerce a înțelege motivul acestei transformări.

În dimineața aceea totul era așteptare, indicii care te îndemnau să stai cu degetul pe trăgaci, gesturi urgente, tuse nervoasă, șoapte, chei răsucite, semne și răspunsuri la semne. Astfel era orașul în acea zi întîi de mai.

4
PE FONDUL CENUȘIU AL CASELOR ȘI STRĂZILOR

Dimineața, în strălucirea ei, asista cu uimire la apariția bruscă a acelor oameni, ieșiți cu toții ca din măruntaiele pămîntului. Se iveau de pretutindeni, și colțurile străzilor se transformară în spectatori muți ai acestui tumult numeros și punctual. Strada se populă subit cu chipuri încordate, cu buze strînse și pași iuți. Preț de vreo două secunde nimeni nu știu ce urma să se întîmple, timp în care tăcerea fu desăvîrșită, parcă pregătită. Mai multe priviri urmăriră cu atenție o frunză aurie ce cădea rotindu-se dintr-un arbore de scorțișoară. Apoi, o namilă cu un basc tras pînă peste urechi ridică un pumn ce păru pentru o clipă să fîlfîie ca un steag în ceasul luptei. Cineva strigă o lozincă și toți o repetară și începură s-o scandeze din mers, înaintînd cu spatele la soare, alcătuind un bloc compact ce făcu să se cutremure zidurile de beton și sperie toate vrăbiile.

Nu erau numeroși participanți la manifestație, dar li se citea o asemenea expresie pe chipuri și strigătele erau atît de puternice, încît cu toții se simțiră ceva mai tari și mai mulți. Peñita, care ducea un vraf de manifeste date de bătrîn cu o clipă înainte, începu să le arunce în aer, iar vîntul i le ducea în față și le împrăștia apoi în toate direcțiile.

Cînd ajunseră la primul colț, o puștoaică tunsă foarte scurt se desprinse de grup și se apropie de un zid alb și foarte mare, cu un bidon plin cu gudron într-o mînă și o bidinea în cealaltă. Începu să scrie cu trăsături ușor stîngace, însoțind cu tot trupul trasarea literelor. Erau niște litere uriașe, mai mari decît ea și decît zidul și decît toată mînia aceasta care-i vuia acum în spate, mai mari decît frica de tortură și închisoare. Erau litere pe măsura unei țări.

Tocmai îl scria pe „J“ din „jos“, cînd un scrîșnet de roți din depărtare o făcu să se uite în față. Mai întîi sosi una, apoi alta, și încă una. Albastrul bine cunoscut al dubelor poliției se detașă atunci limpede pe fondul cenușiu al caselor și străzilor. Puștoaica rămase cu ochii ațintiți la siluetele acelea care înaintau spre ei într-un ritm amețitor și putu să audă tăcerea care cuprinse dintr-o dată totul. I se făcu frică și fu gata să arunce bidonul și să o ia la goană, dar în loc de asta muie iarăși bidineaua în vopsea și continuă să scrie lozinca.

Facundo știa ce are de făcut, așa că se îndepărtă de grupul care acum devenea tot mai compact. Se sprijini de un arbore de scorțișoară

și apoi strecură o mînă în buzunar. Camionetele se apropiaseră acum la vreo sută de metri și înaintau foarte repede. Scoase sticla cu explozibil și arcui brațul spre spate ca o catapultă. Mai așteaptă cîteva clipe, lăsînd prima camionetă să se apropie mai tare, și atunci aruncă sticla ca pe o grenadă. Cu toții văzură cum sticla descrise o parabolă perfectă, cum căzu, se făcu țăndări, se transformă într-o vîlvătaie înaltă și unduitoare, care curmă înaintarea mașinilor poliției.

Duba fu nevoită s-o ia în marșarier, căci primul explozibil fu urmat de altele și într-o clipă toată strada era în flăcări, mirosind puternic a oțet și a săpun ars.

Polițiștii coborîră și își arătară măștile antigaz și capetele apărate de căști albe. Îndată își așezară armele în poziție de atac și începură să lanseze gaze lacrimogene. Cotitura străzii se transformă atunci într-o apoteoză de țipete, împușcături, pietre și gloanțe. Un căpitan în uniformă de marină își scoase pistolul și începu să tragă zîmbitor, cu o mînă sprijinită în centiron, ca și cum ar fi fost la un concurs de tir. Apucă să tragă doar de trei ori. O piatră de pavaj, azvîrlită din partea cealaltă cu precizia și forța unei ghiulele, îl izbi drept în față și îl trînti, ștergîndu-i zîmbetul ca o trăsătură de penel.

Aerul era încărcat de mirosul acru al gazelor, pe care vîntul le purta, le îndepărta și le răsucea capricios. Lui Facundo i se făcu cald și își scoase șapca, iar apoi se uită cum patru soldați îl duceau pe căpitan și îl așezau într-o

dubă, care porni în viteză spre centru cu sirena urlînd.

În acest moment își făcu apariția elicopterul. Mai întîi se auzi peste celelalte zgomote vîjîitul elicelor, iar apoi, cînd ajunsese deja deasupra lor, vîjîitul se transformă într-un zumzet agresiv și tăios. Facundo se uită în sus și văzu clar trăsăturile soldatului așezat în spatele punctului de tragere. Părea înfricoșat. Cu toții crezură că o să tragă, dar nu făcu nimic. Survolă strada în direcția mării, apoi dispăru îndărătul unor clădiri și nu se mai întoarse.

Cîțiva polițiști se așezară cu un genunchi la pămînt, ca să-și amelioreze tirul, dar ploaia de pietre și fumul îi făceau să tragă la nimereală. De fapt în stradă nu mai rămăsese nimeni și cei care nu se aruncaseră îndărătul copacilor se adăposteau după porțile caselor.

Peñita era pe jumătate sufocat; tocmai încercase să îndepărteze cu piciorul o grenadă căzută mult prea aproape, cînd auzi un ofițer care striga la dracu! și mai cerea niște gloanțe. Reușise să mai smulgă o piatră de pavaj, dar tocmai atunci se dădu ordinul de retragere. Își aminti că-i mai rămăseseră manifeste în sacul de umăr și le împrăștie cînd ajunse la colț.

Aerul scuarului era atît de îmbîcsit de gaze și fum, încît polițiștilor le trebuiră cîteva secunde să înțeleagă că nu mai rămăsese nimeni dincolo de perdeaua de foc. Încercară atunci să-i urmărească, dar cînd dădură să iasă pe unde veniseră întîlniră o mare de cioburi și bucăți de sîrmă ghimpată și cauciucurile găurite

și nici o patrulă în zonă și insulte la adresa canaliilor, vînzătorilor de țară, comuniștilor, nemernicilor și sergentul care se uită ca un idiot la roțile dezumflate și aude zbieretele locotenentului, ne scapă, mama lor, uite că ne scapă...

Pînă la urmă vîntul reuși să limpezească aerul și lumina dimineții se înstăpîni, înfățișînd privirilor rămășițele încăierării. Era o îngrămădeală de pietre și manifeste, cilindri de grenade, sticle sparte, oferite trecătorilor întîmplători ca un cod ciudat care ar relata evenimentele acelei zile. Apoi sosiră două camioane cu soldați care curățiră strada, răzuiră cu dalta lozincile scrise pe pereți și strînseră manifestele, dîndu-le foc milităros și iute. Mai tîrziu, cînd aproape se înnoptase, se întoarseră vrăbiile.

5

POVÎRNIȘUL SUDORII ȘI AL MUNCII

Sirenele fabricilor sfîșie urzeala acestei zile neguroase de joi, cutreierînd toate ungherele zorilor. Din nou șuruburi și uruitul frezelor și scînteile scoase de aparatele de sudură. Din nou mirosul metalului va pătrunde pînă în măduvă și se va repeta ritul nemulțumirii înveșmîntate în salopetă.

Bătrînul își aprinde o doua țigară și fredonează printre dinți o melodie lentă și tristă. Sînt chipuri și chipuri în dimineața asta. Rutina

e ca o vacă obosită cu pas încet și ochi apoși. Îl dor mușchii, fără să-l doară cu adevărat. Articulațiile par să funcționeze cu sticlă topită, dar n-are importanță. De mult nu mai alergase atît. Nu-i pasă că-l dor toate, chiar deloc. De aseară simte cum îi trosnesc oasele și nu face altceva decît să zîmbească. Durerea e aproape un prilej de bucurie. După cum e o plăcere să poți împărtăși această taină cu atîția alții și să înțelegi zîmbete și gesturi. Joia asta seamănă cu adevărat a insulă și a sîmbătă. Fețele sînt mai puțin acrite, expresiile aproape vesele și poți constata un fel de spintecare minuțioasă a cenușiului. În sfîrșit, e o întreagă conjurație îndreptată spre viitor.

Bătrînul pîndește ziua care stă să pătrundă prin ferestruicile minuscule și privește bara de oțel care așteaptă să fie atacată de strung și se gîndește că viitorul se poate făuri, că în realitate e ceva ca o bucată de metal, o uriașă bucată de metal cu forme neclare și unghiuri neșlefuite, iar el face parte dintre aceia care trebuie să-l taie, să-l șlefuiască, să-i dea formă.

Bătrînul stătea pe gînduri și fumul țigării suia în lungul obrazului și rămînea o clipă oprit de cozorocul șepcii. Atunci șuieră sirena și toate mașinile izbucniră la unison într-o hărmălaie harnică de metal și nicovală, marcînd începutul unei zile noi, din acelea care suie lent povîrnișul sudorii și al muncii.

NOAPTEA DESCHISĂ

I

Un cenușiu deschis topindu-se în țărmul de culoarea unei coame de leu. Oraș întins și deschis, ce uneori devine umbră și scoică nocturnă. Oraș locuit. Puls. Copaci și nisip desigur, spumă, iarnă. Șiragul crestelor ivindu-se în lumina înghețată a înserării.

MONTEVIDEO era acel fragment de ploaie zărit de partea cealaltă a geamului. Afară cădea o burniță rară și lumea umbla înfofolită prin mijlocul străzii, iar totul avea un aer trist. Pablo Bellmonti își bea porția de *grapa* așezat la bar, gîndindu-se la cursul de filozofie recitat pe dinafară de unul dintre profesorii facultății. Pablo Bellmonti era student la filozofie, și la urma urmei cam asta era totul — indivizi care repetau la nesfîrșit nume și date și chipuri ce defilau într-un mod aproape ordonat în nepăsarea generală a iernii, și galicianul cu poveștile lui despre Maroc, din '35. Și grupa de la facultate și manifestațiile și, de ce nu ?, afișele și stelele clandestine rămase uneori lipite de zidurile nocturne ale unui oraș care îi întorcea spatele tot mai mult, sfîrșind prin a fi doar o ceafă abia întrezărită în umbră. Și iarna, iarna ploioasă, dinadins ca să lași să treacă timpul prin cafenele mai mult

sau mai puțin pașnice. Acum ședea aici, cu privirea ațintită pe geam, gîndindu-se la toate astea sau la nimic, ori amintindu-și poate de părul Silviei, care era fără îndoială chiar așa, dar să lăsăm asta ; ascultînd tîmpeniile înșirate la radio de Agustin Magaldi, pe care galicianul îl îndrăgea ca pe o muiere, de parcă ar fi fost ultima porcărie posibilă de îndrăgit într-o seară ca asta. Dar era plăcut aici în timp ce afară ploua, să stai așezat uitîndu-te la cîte un trecător cum apărea în ploaie dintr-o dată și se făcea imediat nevăzut. Ca și cum te-ai simți departe. Intact. Dar să te simți departe și intact era aproape o trădare, căci erau multe lucruri și de asemeni mulți oameni și mai cu seamă părul Silviei răsfirat în jurul chipului galicianului și fumul țigării suspendat în aerul crîșmei, mirosind a lemn învechit.

PRIMA PARANTEZĂ: Da, zice ea și mîna se întoarce la pagina îngălbenită unde poate fi găsit, sau nu, răspunsul la o grămadă de întrebări pe care ni le-am tot pus de cînd amurgul a început să se transforme într-o ușoară spirală de ploaie. Cuvinte ațipite, ce ni le-am tot rostit și care, fapt imposibil de evitat, s-au lipit unul cîte unul între filele murdare, pline de pete, devenite și ele asemeni unor noi întrebări. Deoarece această istorie pe care am început-o împreună, această istorie ce abia se deosebește de multe altele, auzite sau născocite, dar în orice caz adevărate, această istorie s-a așternut în după-amiaza de ploaie, care a început să se asemene tot mai mult după-amiezii cînd Pablo Bellmonti privea burnița de la barul Luminton. Astfel, cu această construcție precară alcătuită din cîteva cuvinte gîndite de un personaj ce poate să existe ori să fie existat, clădim altă construcție, alt edificiu unde vom locui chiar noi, umplîndu-l de șoapte și umbre. Da, spune Karina și întoarce pagina, în timp ce propune un mod de a privi pe fereastră și a contempla burnița de afară. Iar această

afirmație cuprinde îndoiala că strădania noastră ar fi fost aceeași dacă era vorba de alt edificiu. Desigur că această istorie, gîndesc, trebuie să ajungă dincolo de noi, și poate astfel să se întoarcă la noi, spre a ne aparține în întregime. Fiindcă în aceste pagini murdare nu-i vorba numai de Pablo Bellmonti și nici măcar de oameni care ar putea deveni într-o bună zi Pablo Bellmonti; dincolo stă sărmana Rita și o bătrînă definitivă numită doamna Vincenzo, personaj de care aproape ne-am putea lipsi, dar ea se cramponează cu furie de istoria noastră. Mai sînt și Toto și ovreiul și Harley și un negru pe care n-am știut niciodată cum îl cheamă. În realitate sînt multe istorii, multe fire ce se țes în aer fără să se atingă niciodată, dar care cresc mereu în jurul unui ax unic și definitiv.

Karina citește în continuare, învăluită în ploaia ce șiroiește afară și tăcerea ei înseamnă poate un răspuns la întrebări, sau unul dintre răspunsuri, ori ultimul fir al țesăturii din văzduh. Ne rămîne oricum, ei și mie, o taină ce poate nu se va dezlega nicicînd, și va dăinui atunci, sălășluind în fiecare tăcere, în fiecare gest, în fiecare îmbrățișare. Căci toate aceste istorii, care mi-au parvenit cine știe de unde, cresc înlăuntrul meu, înlăuntrul nostru, și sînt fragmente din noi înșine, aparținîndu-ne. Deoarece șiragul crestelor se vede în ciuda depărtării, iar orașul există și istoria, istoriile pe care Karina tocmai începe să le descifreze, se aștern în spațiul deschis de ușoara mișcare a mîinii ei în căutarea zilei următoare. Eu știu

deja, noi știm, îmi spune ea acum, că toate acestea ne vor însoți totdeauna, fiindcă revolta trebuie să se asemene îndeajuns memoriei, voinței de a avea memorie, voinței încăpățînate de a continua în ciuda timpului.

Tăcerea. Afară, undeva în amurg, latră un cîine și ne putem simți descurajați sau departe, însă istoria crește mereu cu fiecare paragraf, cu fiecare cuvînt citit de Karina în tăcere, completînd, frază cu frază, urzeala pe care noi doi ne-am apucat s-o țesem. Pot să mă uit la ploaie, pot să-mi închipui șerpi sau harta Angliei în fumul de țigară și în norii care trec încet, iar toate astea nu vor face decît să reafirme tăcerea în care Karina se cufundă o dată cu istoria, cu istoriile începute într-o zi nesigură de august cînd Polo căuta adevărul pe la colțuri de stradă, cînd Peñita era cuprins încă în vîrtejul uzinei, iar subcomisarul Nápoles simțea o duioșie amară pentru tot rahatul din care făcea parte.

IEȘI AFARĂ, ÎN BURNIȚĂ. Merse cele cîteva sute de metri pînă la pensiune și urcă la el în cameră. Ritualuri ce se repetau de multișor, la fel ca ploaia, iarna și părul Silviei. Își spuse încă e bine, atîta vreme cît există cealaltă parte a lucrurilor. Căci mai era și o altă parte, alte unghere ce justificau povestea cu Silvia și tot cenușiul acestei ierni. Mai erau cei din grup și Polo și trăznăile bascului. Mai era bucuria de a se gîndi la ceilalți și o grămadă de cuvinte nerostite, tocmai ca să rămînă întregi și valabile.

Sosi Polo, spunînd că s-a făcut tîrziu și plecară împreună de la pensiune. Nu mai ploua.

Petreceau zilele mai reci ale acelei ierni în camera lui Polo, unde aveau un primus și, uneori, cîte o sticlă de *grapa*. Camera era la etajul al doilea al pensiunii și avea o ferestruică ce dădea spre stradă. Alteori se duceau în camera lui Pablo, la capătul coridorului, dar asta se întîmpla numai cînd vecinul punea valsurile lui Strauss la un patefon ce semăna mai degrabă cu o cutie de pesmeți. În general, preferau camera lui Polo, mai puțin friguroasă

și cu podea de scînduri, așa că ei puteau să se lungească pe jos și să vorbească despre alegeri și Organizație și franțuzoaica Lacrosse și Silvia care în zilele acelea era desigur subiect obligatoriu ; puteau vorbi cu brațele sub ceafă privind în tavan, sau închizînd ochii și ascultînd cum bătea ploaia în ferestruică, sau sorbind o înghițitură de *grapa* și simțînd cum le coboară în măruntaie și le suie apoi pînă în obraji, schimbîndu-se într-un plăcut val de căldură. Puteau face toate astea stînd lungiți pe podeaua de scînduri.

După-amiezele învățau, asta dacă îi lăsa băutura sau dacă doamnei Vincenzo nu-i trecea prin cap să urce pentru a-i invita la un șeptic, un joc absolut idiot, dar ea era o doamnă, aproape o babornință, și mai ales proprietăreasa pensiunii, iar Pablo îi datora chiria pe trei luni, așa că jucau șeptic.

Anul acesta vor fi alegeri. Uneori treceau caravane de mașini, camioane și motociclete, claxonînd, făcînd gălăgie cu moriști și trompete, azvîrlind în sus anunțuri electorale, dar pe ei nu-i deranjau cine știe ce. Dacă doamna Vincenzo nu urca la ei în cameră și dacă le îngăduia *grapa*, atunci învățau. Învățau cît puteau de mult, gîndindu-se că, pentru a deveni profesori de filozofie, trebuiau să știe totuși ceva filozofie, dar oricum se plictisiseră, aproape insuportabil de tare. Mai erau și cursurile la facultate, uneori și întunirile, demonstrațiile, manifestele, întîmplările neprevăzute, băieți, tovarăși, diseară la șapte la filologie. Silvia nu se afla acolo și acest fapt îi producea lui Pablo

un gol în stomac, ce uneori creștea, deoarece ea oricum nu mai era, deși o vedea destul de des, însoțită acum de cretinul de la istorie (anul patru). Și părul ei nici atît.

Seara, Pablo se ducea la Luminton, unde bea cafea, stătea de vorbă și aștepta să treacă timpul, încet-încet. Lumintonul era un bărulet confortabil, cu poze pe pereți și stegulețe și un portret al lui Leguisamo. Niciodată nu era multă lume, așa că ei se simțeau stăpînii crîșmei, deși de drept proprietarul era un spaniol din Galicia, partizan de-al lui Franco, veșnic ras în cap și morocănos, mare băutor de xeres. Lor nu le plăcea vinul de xeres și într-un fel el îi ura din această pricină, afară de faptul că le suporta bancurile cu Franco și nevasta lui Franco, la fel și cîntecele republicane învățate de bascul Albarrán la întrunirile Federației anarhiste și poreclele pe care i le născoceau mereu ; galician, alviță, piron, zori pe pajiște, Pedrito Rico, papuc, noul suedez [1]. El le înghițea pe toate fiindcă de fapt nu îi ura cu adevărat și în afară de asta erau clienți siguri și îi ascultau poveștile adevărate sau născocite despre tinerețea lui glorioasă de banderillero, la Vigo.

Astfel treceau zilele și o dată cu ele iarna. Orașul devenea treptat un carnaval neobișnuit, cu estrade prin cartiere și artiști invitați și — în anume cazuri — distribuire de dulciuri și fotografii cu autograf ale viitorului președinte

[1] *Sueco*-suedez. Joc de cuvinte : *hacerse el sueco* — a face pe prostul (sp.).

al republicii, totul nuanțat cu niscai focuri de armă și cîțiva arestați, cu funcționari corecți care cereau legitimațiile și polițiști mai puțin corecți care trăgeau bastoane pe spinare ori de cîte ori se ivea prilejul.

Se sfîrși iarna. Într-o dimineață anume se ridică un vînt uscat dinspre răsărit, care alerga pe străzi și făcea vîrtejuri pe la colțuri. Soarele lumina mai limpede și pînă și aerul părea să aibă altă transparență. Izbucneau rîsete care sfîșiau lumina în două și femei frumoase și ceva nou, nelămurit în jur, iar toate acestea însemnau sfîrșitul. Se sfîrșise iarna. Polo pricepu foarte limpede acest lucru într-o după masă cînd, instalat la Luminton, urmărea cum defilează perechi de pulpe albe și viguroase, de parcă ar fi fost noi. Primele zile de septembrie erau minunate și toată lumea părea să umble agitată de soare și de mugurii verzi și gingași ai copacilor.

— Closet public, zicea, în dialectul lui, galicianul.

Se înseră și ei stăteau acolo așteptînd să se înnopteze. Pînă și galicianul era bine dispus, deși preocupat de posibilitatea unui război civil, mai ales după fuga de la Punta Carretas... Pentru el nu exista altă posibilitate decît războiul civil, în oricare parte a lumii și în orice epocă. Istoria omenirii, zicea el, este istoria războaielor civile.

— De la Spartacus pînă la noi.

Uneori își făcea apariția și bascul Albarrán ca să bea o cafea. Avea mereu cîte o carte

sub braț și niște foi îngălbenite, cu poezii pe care le recita fără să-l roage nimeni. Era basc din tată-n fiu și anarhist și avea niște mustăți mari și triste. În după-amiaza asta venise la cîrciumă cu un pachet care conținea, zicea el, două petarde cu trinitrotoluen.

— Dinamită, lămuri galicianul.

— T.N.T.

— Tot aia e. Mai mult sau mai puțin aceeași treabă. Bascul se așeză, îi luă o țigară lui Pablo și începu să le spună bancul cu hoțomanul și cu fraierul. Rîseră îndelung. Apoi Albarrán își scoase gustarea din pungă — pîine și salam — și le înfulecă în grabă.

— Parc-ai fi un *piraña*[1], zise galicianul. Albarrán zîmbea și se căuta prin măsele cu o scobitoare. Pablo plăti și spuse că trebuia să se apuce de învățat. Dar o porni în susul străzii, gîndindu-se că ar avea mai mult chef să vadă un meci bun de fotbal decît să suporte notițele de la cursul profesorului Zulueta. Merse puțin privind la chipuri, vitrine, simțind cum îi urcă în gîtlej ceva vecin cu tristețea sau plictisul și desigur părul Silviei și salutul cu care îl întîmpinase astăzi înainte de a urca în autobuzul de Sorocabana cu tîmpitul de la istorie. Culmea, dădu și peste niște afișe de cinema care aveau cîteva prim-planuri cu Glenda Jackson. Era o după-amiază frumoasă și din-

[1] Joc de cuvinte legat de paragraful de mai sus: *piraña* mai înseamnă, pe lîngă sensul său inițial (specie de pește foarte agresiv și lacom), „hoțoman", „pungaș" (sp.).

spre promenadă venea miros de mare. Miros de sare și catran.

Cînd se întoarse la pensiune, găsi scrisoarea mătușii Matilde. Pe lîngă obișnuitele bîrfe din Palmira (ce-au mai făcut Chela Francolini, fata lui Layera, degeneratul de Raimundo), îi spunea că unchiul Atilio era de fapt grav bolnav, slăbit, și căzuse la pat, iar doctorul Bernal bănuia ceva rău, cînd poți să dai o fugă pînă aici. Unchii tăi care se gîndesc la tine.

Așa că în dimineața următoare își pregăti sacul de voiaj și o porni spre gara centrală. Trenul trebuia să plece la zece patruzeci, deși în realitate pleca la orice oră și niciodată nu puteai ști cînd va ajunge la Palmira. Era un tren lung, cu vagoane vechi, de lemn, din cele care mai au emblema companiei englezești gravată pe spătarul scaunelor.

Spre seară Rita își începea programul, în momentul precis cînd Jacobo stingea radioul și se apuca să curețe sticlele de praf. Ea contempla atunci mișcările încete ale evreului dindărătul tejghelei, mîinile grăsulii ce mîngîiau sticlele de parcă ar fi fost picioare de femei, privirea gelatinoasă a bătrînului, de fapt privirea ce dădea semnalul de începere a mișcării, întîia contracție a primului mușchi rupînd brutala armonie a vidului, a abandonului absolut prăvălit peste o masă de bar. Mereu aceeași Rita se ridica pe un singur picior, clătinîndu-se ca o barză rănită de alice și se ducea la ea în cameră ca să-și continue ritualul.

Acolo erau două oglinzi rotunde, cîte una de fiecare parte a patului. Se așeza între oglinzi și se dezbrăca încet, examinîndu-și trupul în cristalul lor, sau uneori examinîndu-și interiorul trupului, intrînd în propriile sale viscere, de afară, de aici, din partea cealaltă. Apoi, rămînînd goală, își trecea pieptenul prin părul vopsit înainte de a începe să se machieze. Nu-i păsa de frig și nici de vîntul care se strecura prin crăpăturile ușii de la balcon, și nici că ar aștepta-o cineva. Mereu se întindea goală în pat, doar așa, ca să simtă pieptenul cum îi desparte părul, poate ca niște degete foarte subțiri, ca o mîngîiere idiot de gingașă și tocmai de aceea imposibilă.

Mai era și rochia, aleasă zilnic cu grijă, înșelîndu-se singură în fiecare după-amiază, căci nu avea decît două posibilități (rochia roșie sau cea albă cu buline) și era inutil să se gîndească la combinații probabile, îndepărtate, pe care de altfel nimeni nu le-ar băga în seamă. Atunci Rita începea să se îmbrace, să-și acopere trupul cu rochia roșie și să simtă pe piele mîngîierea pielii celeilalte, pentru ea străină, ciudată, o flăcăruie care o învăluia pentru o clipă.

Înainte de a se întoarce la bar fuma o țigară, picior peste picior, așezată între cele două oglinzi, vorbindu-și uneori (sau femeii din oglindă, sau poate celor două femei din cele două oglinzi) și atunci vedea prin fereastră lumina care se strecura, scăpa cine știe unde, iar geamul devenea treptat un pătrat negru, desăvîrșit, brutal.

Se întorcea la bar după ce se înnopta. Evreul stătea de obicei cu coatele sprijinite de tejghea, cu ochii mici, privirile meschine, și cînd intra Rita, își ridica sprîncenele într-un gest care îi venea de departe, ca și visele care se urmăresc din trecut, din vremea cînd omul nu era decît doi ochi și o tresărire în fundul unei peșteri. Un gest atavic, rămas nedezlipit de el cu mult dinainte de a se naște, gest care ar fi putut fi evreul însuși.

Rita nu vorbea aproape deloc cu celelalte. Cerea o porție de gin și se întorcea la masă (aceeași masă la care își tîra și ceasurile după-amiezii), iar acolo se cufunda nu în propriile ei gînduri, fiindcă nu era posibil să aibă așa ceva la ora aceea, și nici măcar nu se apuca să observe lumea, care pentru ea nu exista. Acolo, la masă, ținîndu-și paharul de gin în miinile ei albe, splendide, Rita se cufunda în suava tăcere a vidului. Să nu te gîndești la nimic, să nu simți nimic, să nu faci altceva decît să bei gin pînă o veni cineva și atunci să urci în cameră ca să îndeplinești cealaltă parte a ceremonialului, cea mai ușoară uneori, nimic altceva decît să te lași, nimic altceva decît să desfaci picioarele, să privești în tavan și să aștepți.

Sigur că se mai întîmpla cîte ceva, uneori pînă și Rita rîdea, scotea cîte un hohot, ca atunci cînd tipul i-a dat banii cu o față plină de scîrbă sau de furie, sau pur și simplu de plictis, iar ea l-a întrebat dacă nu i-a plăcut.

— Ba da, i-a răspuns tipul, mi-a plăcut. Dar s-a făcut tîrziu.

El spusese asta aproape din ușă, iar hohotul feroce al Ritei îl obligă să o închidă, cu o izbitură perfectă și rotundă (din cele pe care orice femeie, fie ea călugăriță sau zarzavagioaică, și le amintește toată viața), în timp ce ea se zvîrcolea de rîs pe pat, ținînd cele patru hîrtii într-o mînă și simțind încă în față răsuflarea acră a tipului.

Acum stătea așezată la masă cu ginul neatins, într-o nemișcare de o desăvîrșire incredibilă pentru toți, cu excepția ei. Și a lui Jacobo, care putea să fie acolo sau altundeva, dar știa întotdeauna ce nu făcea Rita, căci îi cunoștea fiecare fixitate a ochilor, fiecare strălucire a pielii, fiecare dintre multiplele ei tăceri de femeie sau pisică, întotdeauna de felină, o felină neîndurătoare cu mișcări suave. Uneori ea făcea o mișcare bruscă la masă și Jacobo ridica privirile, cu sprîncene cu tot și întreaga lui făptură jegoasă. Potolește-te, gîndea el, potolește-te, fetițo, că nu merită. Însă o întreba :

— Mai vrei un gin ?

Știa că Rita nu va spune niciodată nu, niciodată nu va renunța să se apropie de tejghea cu paharul ei gol și privirea de pisică și mersul clătinat, caraghios, de barză rănită.

Polo era așezat pe o bancă în piață și vrăbiile țopăiau printre pietrele de caldarîm ; era o circulație intensă și el stătea cu spatele la semafor, distrîndu-se să ghicească schimbarea culorii după zgomotul motoarelor, după gesturile oamenilor, după diferitele vibrații ale aerului la acea intersecție. Soarele se reflecta în

geamurile prăvăliilor, în fiecare piatră de pavaj, se odihnea o clipă pe mîinile oamenilor care treceau întruna prin piață. Îl aștepta pe Santiago și, deși știa că Santiago nu vine niciodată mai înainte, prefera să stea acolo contemplînd agitația, mulțimea și vrăbiile străzii.

Santiago sosi la trei și se așeză. Ducea în mînă un registru de notariat, iar cu mîna cealaltă bătea nervos în cartonul tare al coperții. Își spuse că era grăbit, că avea atîtea de făcut și o să-și petreacă toată după-amiaza umblînd ca un nebun, iar ce avea Polo de făcut era o recunoaștere la casa unui căpitan.

— Un polițai, zise. Un călău. Iată adresa.

Polo se uită la hîrtiuța scrisă cu litere micuțe, numele unei străzi, o adresă, patru semne ca să întîlnești ura, ca să-i cauți datele, programul, hainele și gesturile, zîmbetele și saluturile.

— Pe joi.

— Bine.

Santiago plecă și Polo rămase în piață, cu hîrtiuța în portmoneu, printre vrăbiile care țopăiau pe caldarîm.

Unchiul lui Pablo se simțea rău cu adevărat și medicul spusese că nu se știe, că trebuie așteptat, că lui nu-i place starea bolnavului. Mătușa Matilda era neconsolată, tristă. Desigur, ea era cea care menținea unitatea și conștiința practică a lucrurilor. Cînd Pablo plecă, ea a vrut să-i dea bani, dar băiatul nu i-a primit.

Întors la Montivedeo, îl aștepta doamna Vincenzo, absolut convinsă că o să-și capete chiria

pe care i-o datora pe cele patru luni. Ea știa că unchii lui Pablo îi trimiteau cu punctualitate, o dată pe lună, banii de cheltuială. De mai multe ori se gîndise să încaseze ea mandatul, dar era o operațiune complicată și, pe deasupra, mai trebuia să iasă și din casă. Acum era zîmbitoare, implacabilă, și îl însoți pînă în cameră, îl întrebă ce mai fac unchii, ce mai e pe la țară, cum a fost călătoria. Polo nu era în cameră și Pablo se simți mai singur ca un cîine.

— Am multe probleme, începu să spună.

— Bellmonti, te rog. În ziua de azi toți avem probleme.

— Da, doamnă.

— După cum știi...

— Despre asta e vorba.

— Eu nu trăiesc cu aer, spuse bătrîna și se zgribuli ca o păsărică.

— Unchiul meu e foarte bolnav.

Ea îl privi mijindu-și ochii. Își ținea brațele încrucișate și își spunea că nu te mai poți înțelege cu băiatul ăsta. După o pauză întrebă :

— Ce crezi că e de făcut ?

Pablo abia se stăpîni să n-o trimită la dracu. Dar spuse :

— Dumneavoastră știți doar că eu...

— Cînd ?

— Săptămîna viitoare, răspunse, fără să știe cum o să facă rost de bani.

— Perfect, spuse doamna Vincenzo și plecă lovindu-și călcîiele înainte de a ieși din cameră, cum făceau naziștii într-un film cu Rock Hudson. Pablo se hotărî să facă o baie, apoi îl în-

jură în gînd pe Polo și se întinse în pat; în cîteva clipe adormi, visînd părul Silviei. Cînd se trezi era noapte și din stradă se auzea gălăgie. Se îmbrăcă și pe cînd se pieptăna își mai aminti o dată fața doamnei Vincenzo, înainte de a ieși din cameră. Avea o față incredibilă. Coborî scara și se îndreptă apoi spre Luminton, unde îl găsi pe Cabrera stînd le vorbă cu galicianul despre golul pe care i-l băgase Piendibeni lui Zamora la meciul din Parcul Central, în urmă cu cincizeci de ani. Nici unul dintre ei nu asistase la meci, dar amîndoi dețineau o versiune completă și total opusă despre momentul amintit. Galicianul spunea că secretul lui Zamora nu stătea în agilitatea lui, așa cum credea lumea, ci în modul de a para, cu picioarele ușor aduse înăuntru, așa, așa, parcă ar fi vrut să-și lipească vîrfurile pantofilor, așa. Dădea ocol tejghelei și făcea o demonstrație practică a felului în care, după părerea lui, obișnuia Zapata să pareze, iar apoi spunea că asta îi îngăduia să sară mai iute decît toți ceilalți în orice direcție, căci greutatea corpului era distribuită astfel într-un mod absolut științific.

— Divinul Zamora, zicea, cu privirea pierdută în alte vremuri.

Cabrera era o enciclopedie fotbalistică. Era de ajuns să-l întrebi o dată anume, ca memoria lui de elefant să intre în funcție și să selecționeze nu numai data în sine, ci o întreagă serie de elemente ce s-ar fi dovedit interesante, fie că aveau ori nu vreo legătură cu întrebarea.

— Foarte interesant.

Dar Cabrera nu mergea prea des la Luminton. O dată, cel mult de două ori pe săptămînă. Era cel mai în vîrstă dintre toți și ducea o viață amărîtă, trudind ca un animal de povară, ca să-și plătească lumina, apa, taxele copiilor, telefonul, impozitele.

— Viața în confortabile rate lunare, ironiza el.

În realitate, nu prea avea nimic comun cu ceilalți. Era de ani de zile clientul galicianului și așa fusese dintotdeauna. Acum cei doi vorbeau despre meciurile Ligii spaniole. Pablo se dusese să se așeze la o masă din fund, lîngă geam. Se simțea bine în colțul acela, căci putea să privească în stradă și la lumea care trecea spre Dieciocho, iar astfel uita de examene, de unchii bolnavi și de datorii, ca și cum lumea întreagă ar defila de partea cealaltă a geamului, fără ca el să-i aparțină, fără să aibă de a face cu toate astea. O dulce minciună. Sigur că nu dura multă vreme, deoarece mereu venea cîte cineva care avea ceva de spus și atunci totul începea să se piardă, ce fenomen și tipul ăsta, a omorît-o pe nevastă-sa cu o lovitură de ciomag. În *El País*: cîteva fotografii și un reportaj amănunțit despre asasinul cu ciomagul.

— Pare nefericit, comentă Pablo.

Cabrera zîmbi.

— Cei mai cumpliți criminali au fost întotdeauna niște bieți nefericiți. Niște dezmoșteniți ai soartei.

Pablo nu voia să vorbească despre asta și nici nu știa ce-l apucase pe Cabrera să spună

așa ceva. În realitate subiectul nu-i interesa defel. O clipă tăcură amîndoi, pînă cînd Cabrera se plictisi și se întoarse la tejghea lîngă galician. Acesta mereu făcea cîte ceva. Luase pe lîngă el un băiețandru, Francisco, pe care îl punea la curățenie și uneori să servească clienții, dar asta numai ziua. Noaptea rămînea el la bar, cu bonetă și haină albă, servind la mese și conversînd cu clienții. Își făcea meseria cu mult devotament, galicianul ăsta.

Acum spăla pahare și farfurii, ascultînd ce-i spunea Cabrera și trăgînd din cînd în cînd cu ochiul la stradă, de unde se auzea o hărmălaie crescîndă și amestecată de claxoane, sirene și tobe. Era o manifestație de sprijin pentru candidatura unui senator și totul se mărginea la vreo duzină de mașini și un camion plin cu grăsane care zbierau și beau vin direct dintr-o damigeană. Mai aruncau și foi volante pe care nimeni nu se ostenea să le ridice. Foile cădeau lin pe caldarîm și mașinile treceau peste ele, strivindu-le. Cabrera vorbi despre democrație și se întoarse la tejghea. Pablo privea în stradă, în timp ce galicianul stătea de vorbă cu un bătrîn despre războiul din Spania. Era subiectul lui favorit de conversație și putea să vorbească ore în șir despre luptele mai importante și bombardamentele Messerschmitt-urilor din '38. Cînd Pablo plecă, galicianul îl privea batjocoritor pe bătrînel și zîmbea. Bătrînelul îi povestise cum fusese aghiotantul lui Primmo de Rivera, care îl considera mîna lui dreaptă. De aceea zîmbea galicianul.

Cabrera mai ceru un rachiu. Se sprijinea în coate pe tejghea și uneori i se părea că tipul din oglindă se ascundea pe după sticle. Acum își golea paharele cu *grapa* dintr-un singur gîlgîit impecabil, aproape cu furie, dîndu-și capul pe spate, și hop ! Galicianul îl asculta și, din cînd în cînd, încuviința tăcut. Cineva îl salută de pe stradă. Cabrera înălță paharul gol. Se îmbătase și în pahar nu mai era nimic, iar tipul din oglindă era tot ascuns pe după sticle. Și hop !

— ...O nebună din port, spuse Polo în timp ce-și freca degetele de la picioare. O smintită, repetă, dar Pablo tocmai se gîndea la sărmana Silvia și la dobitocul care umbla cu ea și la cuvintele unui bolero, foarte potrivite.

— Mai mult sau mai puțin.

— Zău, Pablo. O amărîtă de prostituată din port.

— Pentru ce ?

Polo își desfăcu picioarele. Părea un mafiot, așezat așa, în cămașă și cu țigara atîrnîndu-i între buze.

— Se întîmplă o groază de lucruri și tu te duci la Palmira, fără să știm unde stai și nici ce naiba faci. Mîine avem o întrunire. Ce-ai pățit ?

Pablo nu avea chef de vorbă, dar îi spuse povestea cu boala unchiului. Polo nu-i cunoștea pe unchi, dar era la curent cu tot ce se întîmpla la Palmira, știa cele mai savuroase anecdote din localitate, iar mătușa Matilda îl socotea ca făcînd parte din familie.

— Mama ei de viață, spuse.

Apoi se apucă să fluiere încet o melodie de Francis Smith. Era cald în cameră și începură amîndoi să se plictisească ; se sfîrșise rachiul și totul devenise destul de trist. Nici unul nu avea chef de vorbă, dar pe Polo îl supăra tăcerea, așa că începu să umble prin cameră și să vorbească despre triunghiul Bermudelor. Pe fereastră se strecură un vînticel ; Pablo se întinse în pat și adormi ascultînd o poveste cu avioane, care aveau zece minute întîrziere și iată că Silvia era o savantă celebră care descoperea o civilizație submarină și se întorcea la el deoarece își dăduse seama că logodnicul ei era un bou care nu știa să înoate și nici nu-l interesa povestea cu avioanele care au ajuns la aeroportul din Miami, avînd toate ceasurile de la bord rămase în urmă cu zece minute. Pe Polo îl încîntau toate poveștile astea.

Se privi în oglindă : costum, cravată, umflătura revolverului la subsuoară. Asta era el. Era Harley.

Floro chelul veni la pensiune, pe la mijlocul după-amiezii, ca să-i invite la o mică petrecere, căci cîștigase un concurs de desen. Era student la Arte plastice, și locuia cu o bătrînică, o rudă îndepărtată, ceva cam mătușă-bunică-de-a-doua-de-milă, nici el nu mai știa. Bineînțeles că nimănui nu-i păsa în realitate de gradul de rudenie dintre Floro chelul și bătrînică, de-o fi fost vreunul.

Petrecerea era mai degrabă un fel de reuniune cu vin și sărățele de casă și inevitabilele discuri cu Herb Alpert și Credence. Stătură de vorbă, spuseră bancuri, Polo își făcu numărul cu hoțomanul și fraierul, pe care nu-l știa aproape nimeni, dar singura care rîse cu poftă fu bătrînica. Avea un rîs vulgar. N-au lipsit nici certurile și Pablo trimise undeva pe unul care spusese o porcărie despre Mișcare, chinezi și agenții CIA. Floro propuse să schimbe subiectul sau țara și bătrînica se retrase plină de tact. Ca să facă niște cafea, spuse. Dar atunci sosi Domingo, și sora lui Domingo. Veniseră pentru felicitări, spuneau, și la petrecere. Pe masă își făcu apariția o sticlă de coniac Joanicó. Veselie generală.

Sora lui Domingo nu știa pe nimeni, așa că se așeză într-un fotoliu, cu un pahar de coniac și părul lung și ochii negri și o gură care lui Pablo i se păru desăvîrșită din prima clipă, așa, pentru conversație, fără nici cea mai mică aluzie subconștientă la nebuna de Silvia, ce figură i-a făcut, să-l lase pentru prăpăditul ăla de la istorie. Așa că începură să stea de vorbă și după zece minute uitaseră de ceilalți și de petrecere și de muzica picupului. În timp ce vorbeau, Pablo îi privea fără încetare mîinile, cu degete lungi și foarte fine. Ea spuse Marcela și el repetă Marcela și se sfîrși petrecerea, iar Domingo rămase răsfoind o carte despre Brâncuși, așa că ei doi plecară de acolo, mergînd încet. Pablo o privea.

— Ar mai fi prins bine încă o sticlă, spuse el.

— Nu. Nu cred.

— Ba da. Cum să nu ? Nu-i rău să bei cîteva sticle din cînd în cînd și să scapi niște porcării care nu pot fi spuse în altă parte.

Ea rîse și clătină din cap. Era tîrziu și pe stradă trecea puțină lume, iar Pablo se simțea foarte bine, ulțumită coniacului, aerului proaspăt și, mai ales, rîsului Marcelei.

— În general sîntem nefericiți. Cînd ai venit tu, cu fratele tău, vorbeam de lucruri ce ne dor, despre care n-o să cădem niciodată de acord. Sîntem aproape tragici, știi ?

— Nu ai deloc o față tragică.

— Acum mă simt foarte bine...

— Asta mă bucură.

— Cu tine.

— Da...

— Așa e. Mă simt bine. Cred că dacă n-ai fi apărut tu, și fratele tău, și sticla de coniac, nu m-aș fi simțit bine deloc. Stăteam de vorbă... sfîșiindu-se unii pe alții încet-încet. Asta e stilul. Polo zice că e din cauză că ne iubim țara.

Pablo aprinse o țigară și o privi. Se priviră cîteva clipe și el uită ce ar fi vrut să spună, pentru că îi plăceau ochii întunecați și mîinile acelea ca niște păsări. Ea întrebă :

— Tu o iubești ? Îți iubești țara ?

Pablo spuse că țara e ceva prea nedefinit și îndoielnic ca s-o iubești așa, în general. În afară de asta, adăugă, nu putem vorbi despre țară, acum, la o oră atît de tîrzie. Ne-ar speria somnul. Și mai e țara pe care au inventat-o ca să ne amăgească, și care nu există. Așa că cel mai bine e să vorbim de altceva.

Marcela asculta privind pe unde calcă.

— La urma urmei, spuse, cu toții o iubim și o urîm în același timp.

Ajunseseră la un colț de stradă și mai stătură de vorbă cîteva clipe și ea povesti despre hepatită și un roman scris de nu știu cine, zise, și despre studiile de medicină. Apoi veni autobuzul (aproape gol, vechi și călduț ca o amintire) și Marcela se urcă în el. El mai rămase cîteva clipe, cu mîinile în buzunare, ca oprit în aer. Se întoarse pe jos la pensiune și pe drum fumă ultimul Caporal pe care-l mai avea.

Pentru Rita actul de a bea gin însemna mult mai puțin decît o plăcere ; era doar o formă de a spune nu, că încă se mai putea continua așa. Asta a fost la început (deoarece a existat un început), iar acum obișnuința, repetarea mecanică a ritualului care ocrotea de surprize, o carapace crescută încet, imperceptibil, timp de doisprezece ani, așa cum crește perla în jurul unui grăunte de nisip.

Celelalte femei erau diferite. Ele se bucurau de un spirit gregar care le făcea să se agațe unele de altele, petrecîndu-și diminețile în jurul spălătorului de rufe și rîzînd împreună după mesele, cînd ea intra în bar despicînd aerul cenușiu, încețoșat de tutun și rumeguș. Celelalte căutau altceva, orice, orice scîndură ce le-ar salva, măcar provizoriu, de naufragiu, dar Rita nu căuta nimic. Se încăpățîna doar în singurătatea și tăcerea ei. Se accepta așa cum accepta orice bărbat cu destui bani, dar sin-

gurătatea și tăcerea îi aparțineau doar ei în întregime. De aceea nici tragediile din cafenea nu o priveau, iar bătăile le urmărea de la masa ei, parcă ar fi fost lîngă un ring. Sau era în cameră cu cineva și atunci se distra încercînd să ghicească motivul scandalului, închipuindu-și, după zgomote și hărmălaie, gravitatea loviturilor, fețele combatanților, sîngele șiroind pe podeaua de scînduri. Uneori tipul deja plecase, iar ea nu-și dădea seama și rămînea culcată cu fața în sus, cu privirile fixe, gîtul întins și picioarele desfăcute în lumina trandafirie reflectată în oglinzi, pînă cînd ceva minor, neînsemnat și prin aceasta important (un șobolan care trecea tîrîndu-și burta pe o grindă din tavan, glasul nazal al lui Jacobo, rîsul vreuneia dintre femei) o făcea să-și schimbe poziția inutilă.

Fără îndoială, nici asta nu va dura la nesfîrșit. Își dădu seama într-o seară, în timp ce privea cum plouă afară, dincolo de geam, sprijinită în coate la masa ei dintotdeauna. Mai tîrziu va crede că a fost o revelație, o clipă de luciditate extremă ce i-a îngăduit să rămînă suspendată în cenușiul neted al orașului și să ajungă la concluzia înspăimîntătoare că singurătatea ei se destramă cu totul. Nu știa nimic mai mult. Doar atît. Și ploaia blîndă și ușoară a unei seri de septembrie care îi pătrunse pe sub piele, mai înăuntru (Rita își aminti atunci ploile de altădată, cînd juponul și cei unsprezece ani ai ei și grozama din grădină și veranda de unde se vedea rîul, cînd oamenii și vorbele începeau să se prefacă în ceva cenușiu, lichid,

într-o tăcere vastă de ape, ce intra prin ochi și ajungea pînă la oase. unde rămînea și apoi iarăși suia în ochi și devenea un iaz prin care trebuia să privească lucrurile ca să le recunoască în haosul născut din dizolvarea contururilor și uniformitatea cenușiului învăluind pămîntul și aerul și vorbele rostite uneori în amurg, cînd nechezatul de moarte al unui cal prins în apa de ciocolată a viiturii ajungea adus de vînt pînă la uriașa verandă, și apoi seara aceea de necrezut în care a apărut chiar calul în mijlocul șuvoiului, cu pîntecul umflat și copitele înțepenite îndreptate ca patru catarge spre vidul ploii, calul escortat de tufe, mobile și alte resturi care păreau să călătorească împletite de forța apei ce le-a adus să defileze cu violență prin fața verandei, calul care i-a lăsat doar răgazul să se îngrozească înainte de a-l vedea cum se topește în josul apei cu copitele lui de carton și ochii înghețați și strălucitori ca două bucăți de cuarț) și mai înăuntru pînă a ajuns un gol, mic ca o neliniște, dănțuind pe undeva prin trup.

Bărbatul veni la căderea nopții, cînd luminile din cafenea se gălbejeau trist și definitiv. Ploaia făcea deja parte din peisaj, din sunetele peisajului, ca și vîntul întunecat. Bărbatul intră în cafenea și Rita înțelese că el era și că sosise. Nu mai încăpea nici o îndoială. În clipa în care el își strînse umbrela și rămase în picioare în mijlocul salonului, șiroind de apă ca un animal absurd, ea știu tot ce urma să se întîmple, la noapte, mîine, într-o bună zi. Tocmai de aceea nu-și mai risipi privirea pe nici

una din umbrele ce zburătăceau afară pe asfalt, ci rămase atentă observîndu-l, sau mai degrabă încercînd să distingă amănuntele pe care le știa necesare. Astfel îi descoperi cicatricea de pe braț, doar un petic de piele mai deschisă la culoare și lucioasă, care ieși la iveală din mîneca bărbatului cînd el se sprijini în coate pe tejghea, dar un petic care aproape se zărea (era sigură că nu e o închipuire) continuînd în sus, de-a lungul brațului, o cusătură de toată frumusețea ascunsă, cu siguranță, sub cămașă. Și încă asta i se păru puțin, mult prea puțin pentru o asemenea prevestire. Începu atunci să examineze ceafa proaspătului venit, un punct neînsemnat din ceafă, o grămăjoară de celule supuse privirii ei de gin, ascuțită, insistentă, pînă cînd bărbatul își apucă paharul și se așeză la masă.

Stătură pînă tîrziu bînd în tăcere, privind din cînd în cînd pe stradă, străini de peregrinările tăcute ale celorlalte femei către odăile din spate. Pe Rita o cuprinse o spaimă prostească atunci cînd își bău cel de al zecelea pahar de gin și realiză că nu există pe lume băutură în stare să-i stingă văpaia dinlăuntru, iar pe deasupra el se juca cu mîinile neștiind unde să și le așeze, de parcă în lumea întreagă nu s-ar afla loc pentru perechea asta de mîini care au venit să-i tulbure liniștea ei bovină în seara de septembrie.

Jacobo se sprijinea în coate de tejghea, cu capul ridicat și ochii atenți la biata Rita, plină de băutură ca o vadră și cu gura strînsă în chip ciudat.

Cum să nu se gîndească la seara aceea cînd caporalul Petronilo l-a dus pe scări pînă la subsolul plin de gîndaci și păianjeni de plastic și tineta pentru rahat și tipul care apăruse apoi plutind pe lac. Harley a crezut întotdeauna că totul a început atunci. Atunci a început totul? În seara aceea? Și în primele nopți. (Jacobo îl fixa și el atent, sau mai degrabă fixa umbrela care atîrna de spătarul scaunului, neagră și abătută ca un cioroi pe moarte, mai era și bărbatul cu fața întoarsă spre fereastră, și poate altă umbrelă, alt cioroi.)

Rita nu vru să se gîndească, nu vru nici măcar să asculte în continuare țîrîitul ploii. Se săturase de zădărnicia ginului și de spaimă și de frigul insistent și contradictoriu care o luă pe la picioare, devenind îndată un tremurat ce îi cuprinsese toată pielea, gîtul, pîntecul.

— Să mergem.

Era trează, cumplit de trează. Nu avea nici un rost să o ia înainte cu pași de artistă de cinematograf, căci auzea îndată, în spate, clefăitul noroios al pantofilor, al picioarelor dinăuntrul pantofilor, al ciorapilor frecîndu-se de pielea udă a pantofilor. Îndărătul ei putea să-și închipuie umbrela din care mai picura încă apă și, desigur, pe el, încăpățînat într-o tăcere care Ritei îi păru logică, în ciuda dorinței de a-i asculta glasul, de a-i auzi numele cînd va deschide ușa camerei și va înfrunta lumina trandafirie, cele două oglinzi și patul. Dar nu. El trecu în revistă, cu o privire inexpresivă, pereții, crăpăturile din pereți și apoi fiecare grindă din tavan, grinzile lungi de lemn, gro-

solane, întretăindu-le pe alocuri ca niște cruci primitive. Ei îi ajunseră cîteva mișcări din mîini și trup ca să rămînă goală, o goliciune ce însemna mult mai mult decît trupul ei oferit, căci acum căpătase din nou, pentru prima oară de multă vreme, conștiința propriului ei trup deschis și tremurînd ; acum, în clipa asta, se vedea într-una din oglinzi de la distanța nebună a jumătății de sticlă de gin inutil, cu pielea albă și carnea încă tare și sînii voioși și niște ochi pe care cu vreme în urmă nu-i vedea, ochi a căror privire autoritară încercă zadarnic s-o îndure (pînă acum putuse, ar fi putut s-o facă, dar nu de data asta, nu. Sau poate nu încă.) Bărbatul se dezbrăcase și schiță o mișcare scurtă, un fel de retragere în sine, dar Rita îl opri scurt, cu un gest imperceptibil al capului, foarte drept, aproape dat pe spate, cu bărbia arogantă, nasul perfect, un soi de demnitate feroce și goală concentrată într-o singură secundă. Se așeză în fața uneia dintre oglinzi și începu să se demachieze, cu gesturi rapide, lipsite de pasiune. Rapiditatea și precizia unui chirurg bătrîn și priceput care taie o bucată de intestin și coase apoi capetele. Pură tehnică. Dar destul de repede și bine, ca și cum ar fi vrut să șteargă cele cîteva minute în timpul cărora bărbatul rămase gol, în picioare lîngă pat, învăluit în lumina trandafirie care făcea totul și mai ridicol. Două-trei minute și apoi se simți în sfîrșit goală cum nu fusese nicicînd și totodată apărată de vîntul întunecat ce se rotea pe afară, în stradă, pe la

colțuri, la cornișele clădirilor, în ungherele nopții.

— Acum da. Haide, spuse în sfîrșit, deja lungită în pat.

Bărbatul contemplă atunci trupul arcuit între cearșafuri.

— Haide, repetă iarăși, într-o șoaptă furioasă.

Și tîrziu, mult mai tîrziu, Rita se regăsi din nou, acum întinsă lîngă el (spusese că îl cheamă Angel), îmbrățișîndu-l, mîngîindu-i cicatricea de pe braț, care lucea ca un vierme albicios. Se antrenase doisprezece ani să reziste la orice ar semăna unui sentiment ; își strivise ca pe gîndaci fiecare amintire, ca să rămînă doar cu acelea inevitabile (și inofensive totodată) din copilărie ; își construise o pavăză complicată și minuțioasă care o punea la adăpost de oameni, pînă și de propria ei apartenență la omenire, toate acestea nu din vreun resentiment anume împotriva speciei, ci dintr-o vocație metalică de care se convinsese și pe care niciodată n-a vrut decît să o accepte și să o poarte cu sine pînă la sfîrșit. Mai fuseseră și circumstanțe, întîmplări ce au determinat-o treptat, dar erau simple accesorii, istorioare, suplimente ale istoriei adevărate. Importantă era vocația ei. Iar bărbatul nu avea nici o legătură cu asta. Și era neîndoielnic aici, prezent, mai prezent ca nimeni vreodată.

— Prin urmare Angel.

— Angel, spuse el.

Deci asta e, își spuse Rita. Simți iarăși frigul în pîntec și se lipi și mai tare de celălalt trup, acum lipsit de apărare. Asta e, nimic mai mult, și i se păru că degeaba au trecut cei doisprezece ani de antrenament, pavăza ocrotitoare ce într-o clipă se sfărîmase în bucăți ca o jucărie de ipsos. Era aici și vîntul tot mai bătea, izbind uneori cu putere în geam, răpindu-i liniștea și dăruirea. La urma urmei, viața ei se aseamănă destul de bine cu vîntul ăsta. Îți petreci viața ascultînd cum suflă vîntul, își spuse. Viața e și ea la fel ca vîntul, își urmă apoi gîndul. Un vînt imobil, pe care îl ții închis în suflet, bine ferecat.

— Am chef de o țigară, spuse, surprinsă acum de propria ei voce care anulase vîntul.

— Hai să fumăm.

— Cînd plouă poți să fumezi și să te gîndești că afară plouă și lumea se udă.

— Nu mai plouă, spuse Angel.

— Suflă vîntul. E totuna, știi ? Pentru mine e totuna cînd suflă vîntul ăsta nebun și nu poți face altceva decît să aștepți să treacă timpul.

Întinse brațul și luă țigările. Aceeași mișcare repetată la nesfîrșit, fără îndoială diferită. De data aceasta era diferită. Mîna care se mișca în aerul rece și trandafiriu al camerei nu căuta țigările ci altă materie, de care să se agațe cu ghearele și cu dinții și cu plămînii ca să poată coborî în continuare pe pipăite în acel abis prostesc, căscat prin propria ei voință : ea credea în destin. Dorea să prindă vîntul în

mînă și să și-l strecoare în plămîni, crezînd că atunci va înceta să mai sufle și totul va fi mai ușor. Dar erau doar țigările și flăcăruia verde a chibritului și fumul albastru nemișcat deasupra lor, deasupra trupurilor. Angel se răsuci în pat. O întrebă cum o cheamă.

— Sînt o bună prostituată. Nimic mai mult.

— Uneori da.

— Nu. Ajunge atît. Vezi fumul ? Suie și apoi se duce aiurea și nimeni nu întreabă unde a dispărut fumul. Nimănui nu-i pasă. Mi se potrivește și mie.

— Ei, bine...

— Cred că sînt nebună.

Dar ea știa că nu-i nebună și că își depunea în continuare armele una cîte una, fără luptă, într-un soi de înfrîngere rușinoasă și dulce și așteptată de mult, poate de cînd venise cu valijoara de carton la cafenea și ovreiul i-a spus bine, mai e niște supă în bucătărie. Nu era nici măcar beată. Sau poate era, și toată limpezimea minții și bunăstarea neprevăzută a mușchilor și liniștea lucrurilor nu erau altceva decît distorsiunea iluzorie a unei realități diferite, în care camera se rotea tot mai repede, trupul ei era o masă dureroasă, iar gîndurile țeseau o nebunie după alta.

— Bun, zise el, asta e.

Asta era tot. Asta fusese tot, își spuse Rita. Acum să văd ce dracu fac. Îi trecu prin cap că nu mai ploua și poate mai venise cineva la bar, așteptînd-o lîngă masa ei obișnuită.

Rămase nemișcată în timp ce Angel se îmbrăca, examinîndu-i trupul din ce în ce mai

puțin gol, din ce în ce mai inutil acum, înveșmîntat în niște haine ce pentru ea erau o scoarță groasă de licheni. El se îmbrăcă fără să o privească și apoi se pieptănă cu grijă. Lăsă banii pe pat, își luă umbrela și spuse pur și simplu ciao. Plecă, părăsind penumbra trandafirie a încăperii fără altă ceremonie decît grija exagerată cu care închise ușa, ca să nu se trîntească. Atunci Rita rămase cu nasul ațintit spre ușă, cu trupul sprijinit într-un cot, cearșaful lunecîndu-i de pe umeri, căzînd încet, și profilul luminat proiectîndu-și umbra, poate ceva mai ascuțită, pe peretele gol și murdar. După aceea rămase numai vîntul.

În noaptea următoare îl așteptă zadarnic, îl așteptă la masa de lîngă geam și chiar în pat (o fi fost cineva cu ea, dar asta nu avea nici o importanță). Jacobo o privea de la tejghea, convins că totul se va termina așa cum sfîrșesc mereu lucrurile astea. Dar nu-i vorbea. Se mărginea să-i toarne gin, să-i țină o socoteală amănunțită a sumei cheltuite și să o recomande clienților cu un semn abătut din cap. Poate îi părea rău de Rita, sentiment care îi depășea uneori teama și care îl surprindea gîndind că la urma urmei ea nu era ca celelalte. Dar imediat, aproape cuprins de frică, clătina din cap și încerca să uite subiectul.

Trecură trei nopți în timpul cărora Rita își reluase în parte obiceiul de a nu face altceva decît pur și simplu să existe, stînd la bar. Dar privirea îi scăpa din cînd în cînd afară, în noapte, în timp ce-și apuca paharul cu gin. Era ca o străfulgerare, dar ei îi era de ajuns

pentru a ști că nu s-a sfîrșit, că mai există înlăuntrul ei. Era de ajuns ca să-l aștepte în continuare. Să-l aștepte, nimic mai mult, nu cu speranță sau îngrijorare (deoarece totul i se părea ridicol și gol), ci cu o întunecată fascinație a sfîrșitului, ca să-și cunoască propriul ei infern, ca să afle că și ea putea să șchioapete și să devină la fel ca celelalte.

Joi Angel se întoarse. Se duse pînă la masa Ritei și se așeză lîngă ea destul de aproape ca s-o audă spunînd că în cameră se vor simți mai bine. Atunci ea știu iarăși că îi mai rămăsese bucuria strigătului și a cuvintelor proaspete ca niciodată și mai știu că foamea ce o avea în pîntec era nemărginită și că totul se învîrtea în jurul unui ax perfect care o străpungea spărgîndu-i în mii de cioburi gheața din trup, într-un amestec de coapse și guri și degete și luciri aurite pretutindeni și inima bătînd înnebunită într-o spirală ascendentă, care se prăbuși o dată cu torentul violent și cald, ca un ocean ce se deschide pe neașteptate și despre care nu știuse nicicînd. Apoi se învățară unul pe celălalt, patul deveni lumea, pămîntul și cerul, patul deveni arena unde se înlănțuiră pînă tîrziu, dăruindu-se în carne și oase.

La un moment anume, Rita începu să se trezească încet, ajungînd la concluzia limpede și de nezdruncinat că bărbatul acela trebuia să plece. Totul era foarte clar, nu trebuia să se gîndească la faptul că asta așteptase începînd de luni, de prima dată (sau poate de cînd îl văzuse intrînd în bar, ori chiar dinainte, cînd,

privind ploaia, s-a temut să piardă singurul lucru pe care îl avea). Acum, în sfîrșit, se mira de realitatea propriei sale ignoranțe și de suprema ei slăbiciune, iar altă opțiune nu mai exista, deoarece își pierduse ultima armă. Făcuse dragoste pentru întîia dată în viață și asta îi era deajuns. Trecuse vremea remușcărilor, trecuse clipa cînd mai putea spune nu.

Angel vorbi. Spuse ceva, orice.

— În noaptea asta rămîi cu mine, rosti ea.

— Nu-mi ajung banii.

— Prostule, spuse Rita blînd, cu duioșie. Sărman prostuț.

— Ei, bine.

— Sărman prostuț, repetă ea.

Fabrica era o hală mare și cenușie, cu acoperișul foarte înalt, sprijinit de grinzi din oțel. Muncitorii intrau la șapte dimineața și la ora asta se simțeau cu toții mai aproape de moarte decît în ajun. Atunci suna sirena și începea muzica metalelor.

A DOUA PARANTEZĂ: Karina citește cu ochii mei și eu vorbesc cu vocea ei. Iar ploaia ne aparține amîndurora, nu numai pentru că e acolo afară și aici și pretutindeni, dar și pentru că alcătuiește istoria însăși. Ploaia mă duce spre Karina și Karina mă duce spre rîsul Marcelei și rîsul Marcelei mă duce spre o seară de octombrie în dunele din Parcul Plata și seara asta mă duce la un peisaj muntos din Piemont și peisajul mă duce la ploaie și ploaia mă duce la Karina și așa se face că devenim o parte din labirintul povestit cu douăzeci de voci și vocea mea e vocea Karinei.

În încăpere se află o oglindă. O oglindă care îmi restituie imaginea noastră, dar nu exactă ci poate ușor deplasată, cu un milimetru sau o secundă față de centrul ei real. E ca și cum această defazare n-ar exista, deoarece ar însemna reprezentarea exactă a noastră, a acestui acum al Karinei și al meu ce a fugit imperceptibil din timpul și spațiul obișnuit ocupînd un loc nou, un loc în care e posibil să rostești noi fără să mai spui și eu, să rostești viață fără să te vaiți din pricina măruntelor

noastre tragedii de care ne pasă numai nouă, să rostești moarte fără să deschizi ochii încă neîncrezători. Dar acel loc, locul acesta, l-am cucerit treptat, palmă cu palmă, cîștigînd în fața absențelor și a uitării. El înseamnă să ne oprim spre a ne contempla chipurile ușor încețoșate în seara ploioasă și povestea lui Pablo Bellmonti și Antonio Casaravilla și a tuturor celorlalți ce pășesc alături de noi, adică în noi înșine.

Se prea poate ca la sfîrșit să nu mai existe altă alternativă decît demontarea fiecăreia dintre aceste istorii posibile de parcă ar fi un delicat mecanism de ceas, dar atunci, spune Karina, ar însemna să demontezi fiecare cuvînt al nostru, fiecare gest, toate clipele ce ne alcătuiesc, deoarece și noi facem parte din ce e scris aici. Noi sîntem ce e scris aici.

Oglinda îmi trimite acum imaginea ei adevărată, nu imaginea posibilă din altă seară, ci a acestei unice înserări făcute să zboare timpul și chipurile oamenilor și să ne așeze față în față cu cei ce-am fost noi înșine, sau am fi putut să fim. Ea, eu, oricine citește cuvintele acestea, oricine se oprește într-o seară cu ploaie și își amintește ce a fost ascuns sau uitat dintotdeauna își amintește ce n-a fost nicicînd, se va privi în aceeași oglindă ca și noi. Căci istoria lui Piti, a lui Jacobo, a bascului Albarrán, istoriile dezvăluite aici, aparțin unui timp ce-a fost și al nostru.

Karina își reia lectura iar eu mă privesc în oglindă.

Polo călătorea într-un autobuz plin de sudoare și bombăneli, afară palmierii de pe bulevardul Artigas se unduiau în aer și în autobuz o femeie rîdea singură printre dinți. El coborî la intersecția cu bulevardul Suárez și porni încet spre casa căpitanului. Bulevardul Suárez 4325. Un călău înfloritor, o casă cu grădină în față și un grilaj înalt de fier forjat vopsit în negru și în mijlocul grădinii un rond cu căldărușe și alte ronduleţe laterale cu trandafiri și gladiole. Casa e albă și ferestrele mari au perdelele trase. În fund se vede un copac uriaș, depășind acoperișul de țiglă al casei. Doi copii se joacă în grădină cu o minge mare și ușoară ca aerul. Căpitanul. Căpitanul se joacă cu ei și se aude cum rîde împreună cu copiii. Unul din ei aruncă mingea departe, celălalt fuge după ea urmărit de tată și pentru o clipă se ceartă pe minge, pînă cînd puștiul începe să se tăvălească de rîs, pe gazon. Căpitanul are pantaloni gri și o cămașă dungată cu mîneci lungi. Pantaloni gri. Dungile cămășii sînt albastre și fine. Are părul tuns scurt, iar părul copiilor e lung, peste urechi. Peste urechi părul mătăsos și blond. Dimineața învață la un colegiu catolic. Autobuzul colegiului trece la 7,35. Se întorc la amiază, pupăturile mamei spălați-vă pe mîini așezați-vă la masă. Acum se joacă cu tăticul. Fiii căpitanului. Fiii călăului. Cei doi băieței și tăticul lor. Mingea saltă peste gazon. Covor de gazon și rîsete și ronduri cu gladiole. Polo traversează prin fața casei exact în clipa cînd unul din puști zice nu mă mai joc și se agață de gard și se uită la Polo care îi zîmbește

în timp ce căpitanul strigă Casius ! și atunci se ivește cîinele, un doberman uriaș care se hîrjonește cu căpitanul și copiii. Casa albă. Părul foarte scurt al căpitanului. Dungile albastre ale cămășii. Mingea săltînd pe gazon, săltînd, săltînd. Polo ajunge la capătul grilajului. Îl depășește și merge înainte, iar în urechi îi răsună încă hohotele de rîs și lătratul și veselia copiilor.

Să înveți nu înseamnă nimic. Decît poate să vezi zilnic plăgile ascunse în coridoarele spitalului, ca niște mostre de pe malul Gangelui transportate la Montevideo. Marcela știa că plăgile există de multă vreme, iar toți amărîții ăștia erau fie din Uruguay fie de aiurea („Anomalii congenitale ale metabolismului glucidelor", spune Teresita del Castillo, și mai zice : „Fructozurie. Eredopatie recesivă constînd în faptul că o parte din levuloza sau fructoza ingerată nu e utilizată și se elimină prin urină. Procesul se datorează probabil carenței congenitale a fermentului fructocinoză, necesar pentru fosforilarea levulozei. Procesul este tolerat mai mulți ani și nu trebuie confundat cu levulozuriile trecătoare care apar la unii bolnavi de ciroză hepatică și se datorează anomaliilor de asimilare provocate de leziunea celulară a ficatului"). Era un vechi vis de familie. Fata doctoriță, ultima treaptă, și apoi un cabinet ca să privească lumea de acolo. Dar lucrurile s-au petrecut altfel și acum Marcela privea lumea dinspre jalnica mizerie a unei zile oarecare de spital sau de pe stradă, o vedea din fiecare

unghi al egoismului și din fiecare înfrîngere, ce o îndemnau să viseze altă țară posibilă ce nu exista încă, despre care vorbea uneori cu anumiți oameni, dar nu cu Teresita del Castillo („Zaharozurie. Este pierderea dizaharidului zaharoză prin urină. Nu e detectată prin reacția de reducere cu soluție Fehling sau Benedict. Provoacă un sindrom diabetoid cu polidipsie și polifagie, dar fără glucoză vizibilă în urină. Fenomenul pare să se datoreze unei carențe de zaharoză descompusă din dizaharidul zaharoză în monozaharide") și trebuia făcut ceva. Ceva, orice, dar nu pe negîndite. Ceva ca să poți continua să trăiești cu o anume demnitate în timp ce multă lume multă lume multă lume, dar ce legătură are zaharoza cu toate astea. Prin urmare o polifagie. Poli-fagie, poli-ție, poli-fețe. Și la ce servește ? Orice, dar imediat. Orice ar putea însemna să spui la revedere certitudinii de a te trezi în viață în ziua următoare. Orice, dar, vă rog, nu ceva à la Albert Schweitzer, nu ceva care să-i rezerve o masă la Sportman („Galactozemie. Maladie gravă. S-au descris cazuri studiate pe mai mulți frați. Galactoza nu e transformată în glucoză și rămîne înmagazinată în ficat, eliminîndu-se o mică parte prin urină. În plasmă se produce o hipergalactozemie. Galactoza depusă în ficat în cantități excesive provoacă steatoză și ciroză. Trebuie subliniat faptul că, trecînd prin rinichi, galactoza provoacă leziuni de tip nefrotic cu proteinurie"). Dar asta era viața la facultate. Mici simboluri din lut, decorative. Uneori se simțea prinsă și purtată pe o orbită violentă ce nu per-

mitea modificări de traiectorie, ca și cum totul s-ar limita la a descrie această traiectorie programată, care ar trebui s-o poarte fără mari complicații pînă la ultima treaptă, cea de sus, a scării. Trebuia să se revolte împotriva programării ipocriziei și împotriva riscurilor tolerabile, riscurile neexecutive, de fapt non-riscurile ce i-ar îngădui să-și împace strălucita carieră cu anumiți oameni pe care îi era tot mai greu să înceteze a-i iubi. Totul sau nimic. Să simți o capitulare ce trebuie să semene suficient de mult cu iubirea și restul („În galactozemie lipsește fermentul galactoză — 1 fosfat — uridiltransferază"). Duminică se înșelase asupra unor lucruri, dar în privința multora avea dreptate. Ceva trebuie făcut. Alternativa ar fi să știi că ți se prăbușește casa și să stai așezat confortabil contemplînd dezastrul. La urma urmei nu-i păsa să fie o surcea de foc. Important era focul. Focurile. Toate vîlvătăile ce se vor aprinde odată.

Doamna Vincenzo își petrecea o bună parte a zilei făcînd curățenie. Avea grijă de bibelourile ei ca de ochii din cap. În fiecare dimineață ștergea cu o flanea ore în șir masa de stejar, fotoliile de piele, bibelourile înșirate pe console ca niște riduri, riduri albe, frumoase și ridicole : farfurioare cu scene pastorale, văsuțe de flori foarte fragile, elefanți și lebede și cai din porțelan alb. Lucrușoare, nimicuri de preț.

Era o femeie lipsită de rude sau prieteni care își petrecuse viața acumulînd figurine de porțelan, uitînd de propria ei singurătate mulțu-

mită vînzolelii neîntrerupte din pensiune și de asemeni pentru că era mult prea absolută ca să-și amintească de ea însăși. Ajunsese la vîrsta bătrîneții în chip meticulos, implacabil, fără să adreseze vreodată măcar un gînd inutilei ei virginități. Doar uneori i se întîmpla să-i asculte vocea dogită și murdară, dar asta dura numai o clipă, o scurtă scînteiere de luciditate sau de nebunie. N-o interesa altceva decît pensiunea și bibelourile și agitația unui tineret gălăgios pe care îl privea după-amiezele de după geam, băieți jegoși, cu plete și bărboși, cu nădragi de femeie și ochelari de orb. De aceea nu ieșea pe stradă. De multă vreme o speria totul. O speria imprevizibilul, sinuozitatea pe care o ghicea de la fereastră. Prefera să trăiască zidită în metodica ei formă de a însăila o zi după alta, un an după altul, calculînd și știindu-și tristețile posibile și bucuriile și amărăciunile domestice, lăsate totdeauna să sporească pînă la limita exactă care-i îngăduia să se ocupe de chiriașii pensiunii și să afle de la ei veștile despre ce se mai petrecea în lume, că a ajuns un om pe lună, ba doi, sînt doi oameni pe lună. Că a crescut tariful la electricitate, se zice. Că a deraiat un tren lîngă La Paz. Groaznic, doamnă, groaznic. Doamne ferește.

Nici unul dintre chiriași nu putuse bănui că de exact doisprezece ani (tot doisprezece ani) ea nu ieșise din casă, nu avusese măcar pentru o clipă cerul drept acoperiș. Dar ea se simțea bine așa, după cum se împăcase cu imaginea ei de fată bătrînă și încăpățînată (totul trecea pe lîngă ea, fără ca vreodată s-o atingă), care,

cu vremea, se călise. Fusese un proces lent, pe care nici ea nu-l remarcase. Se petrecuse o uscare treptată a sensibilității, o reușită golire a minții, în care nu mai încăpeau decît lucrurile ce-și puteau dovedi utilitatea, lucruri alese sau respinse de ea, marcînd astfel începutul și sfîrșitul fiecăruia.

Desigur, cînd iarna se sfîrși și ploaia deveni ceva întîmplător, iar de la fereastră se zăreau copacii cu frunze verzi, contrastînd aproape violent cu scoarța întunecată, doamna Vincenzo începu să simtă o neliniște inexplicabilă care-i încețoșa privirea și o făcea să-și potrivească zgribulită șalul peste fustă ; era ceva care suia și se cățăra peste micile ei apucături ridicole, sensibile, trezind-o uneori în zori, lăsînd-o cufundată într-o ațipeală albă, de spaimă. La început era doar o senzație de gol ce îi usca gîtlejul și-o îndemna să se așeze la fereastră, unde rămînea nemișcată pradă unui somnambulism care n-o împiedica să vadă lumea de pe stradă și nici să simtă o supărare în ochi de la luminile iuți ale cîte unui automobil care trecea în goană, ce rămînea desigur acolo, pe retina ei vătămată (sau în memoria ei tristă) multă vreme. Apoi (cîteva zile mai tîrziu) începu să sufere de insomnie : o deranja tăcerea nopții și adormea lăsînd lumina aprinsă ca să nu petreacă noaptea veghind, căutîndu-și somnul în ungherele întunecate ale camerei. Nimeni nu observa nimic și ritualurile zilnice se repetau fără ca ceva să dea de bănuit. Ea continua să se ocupe de pensiune, dar acum le făcea pe

toate fără să se gîndească, așteptînd să se întîmple ceva ce nu se întîmpla nicicînd, iar pe clienți îi vedea ca pe niște maimuțe străine, de neînțeles. O îngrozea repeziciunea cu care se întîmpla totul. Abia trecu o lună și amărăciunea surdă se preschimbă într-o spaimă confuză, iar rutina ei solidă, inalterabilă, se transformă într-o neliniște subită care o pîndea în orice clipă, instalată uneori pe ultima treaptă a scării, pitită în alte rînduri ca un păianjen în cearșafuri.

Pînă la urmă, într-o amiază de septembrie, totul se înfățișă limpede, ca printr-un cristal cufundat în apă. Tocmai servea supa chiriașilor cînd înțelese dintr-o dată că într-o bună zi o să moară și că niciodată nu se gîndise la asta, să mor fără să mă plîngă nimeni și fără să am un loc de veci e aproape mai rău decît să trăiesc veșnic.

— Ei, fir-ar să fie ! exclamă ea și scăpă din mîini castronul, care se făcu țăndări la picioarele ei de porumbiță.

— V-ați ars ?

Bătrîna plecă privirile, dar nu întîlni decît castronul făcut cioburi și supa băltind pe planșeul de gresie.

Deși reușita la examen însemna pentru ei posibilitatea de a preda la un liceu în anul viitor, în zilele care au urmat petrecerii de la Floro n-au învățat aproape deloc. N-au făcut-o din diferite motive. Polo stătea destul de bine, în ciuda Mișcării și în ciuda unei blonde ochelariste de la istorie. Seara se duceau la un

prieten de-al lui Floro, care era pictor și, în afară de asta, pregătea ciuperci marinate. Vindea ciupercile și asta îl ajuta mai mult sau mai puțin să trăiască, nu că ar fi fost un pictor prost, ci fiindcă era mult mai talentat la marinată.

Pablo își petrecea zilele încercînd să cîștige bani. N-avea chef de învățat și se apucase să-și caute slujbă. Pînă la urmă totul se rezolvă într-o dimineață, cînd primi un mandat de la mătușa Matilda. Știa că, din pricina bolii unchiului, situația lor nu era prea strălucită, dar mandatul sosise și doamna Vincenzo era și ea de față, așa că după ce primi banii îi plăti chiria pe două luni și rămase cu ceva mărunțiș. Doamna Vincenzo îi lăudă seriozitatea și îl invită brusc la ceai.

Mai tîrziu se duse pe la facultate. Înserare, lumini ce se deschid ca florile, fețe asemeni umbrelor, glasuri. Rătăci prin oraș și îi simți vraja dintotdeauna, aceeași splendoare opacă și violentă de fiecare zi. Privea vitrinele ce se luminau una după alta, vînzătorii de ziare, cafenelele pline de lume, afișele electorale inundînd totul și o lume despre care știa că se va prăbuși, răsucindu-se de jos în sus, pe dinăuntru. Mitul rămînea încă în picioare, încă se mai clătina precum taurul cel vestit, atins de primele *banderillas*. Mitul era ceea ce plutea în înserarea din Montevideo pe deasupra oamenilor, oamenii frumoasei țărișoare, cea mai bună din lume, hai s-o înghițim și pe-asta.

La facultate văzu programarea examenelor și o mai văzu pe Silvia, de care nu-i mai păsa,

cu părul ei cu tot, de care își amintea acum și totdeauna, ca în noaptea aceea. Programul examenelor era lipit pe un mic avizier de lîngă secretariat. Mulți studenți își copiau datele, făceau socoteli și discutau. Cu toții voiau să fie profesori și păreau dispuși la orice ca să obțină o catedră. Și Pablo dorea același lucru, deși nu se simțea la fel de dispus ca ei.

La plecare se întîlni cu Luisito Skarmanich, un soi de dulap filosof, care cutreiera coridoarele facultății. Îl salută pe Pablo dîndu-i un pumn în spinare, ce aproape îl făcu să se sufoce. Era foarte afectuos.

— Avem o întrunire, zise. Adăugă imediat : Sus.

Se întoarseră străbătînd coridorul principal. Luisito era student la chimie și avea o barbă foarte îngrijită, ca de marinar. Îi ceru o țigară lui Pablo.

— N-ar trebui să fumezi. Și așa n-ai glas.

— Niciodată n-am glas. Dă-mi o țigară.

— E ceva cronic ?

— Tata ar fi vrut să mă fac tenor.

— Ai un nume strașnic de tenor.

— Da. Dă-mi o țigară.

— Să știi că așa e.

— Dar am corzile vocale blocate. Aici e problema. E lucrul cel mai rău ce i se poate întîmpla cuiva care vrea să fie tenor, cînd corzile vocale se lipesc și devii afon. Așa mi s-a întîmplat mie. M-a văzut doctorul și i-a spus tatii, iar tata l-a privit solemn și i-a spus : „Bine, doctore. Vă iert."

Luisito trase un hohot de rîs, căci, după părerea lui, taică-su fusese nemaipomenit cu doctorul, ceea ce nu se poate vedea în fiecare zi, adăugă el.

— A fost nemaipomenit, repetă.

— Oricum ai ieșit în cîștig. Nimic nu-i mai rău ca un tenor mediocru.

— Așa-i. În afară de asta, nu-mi place muzica. Dă-mi o țigară.

Intrară în sala 14, care era plină de lume și de fum de țigări ieftine, căci fiecare, cum ajungea, se apuca să fumeze ; deși geamurile erau deschise, aerul nu circula, deoarece ușa rămînea închisă din motive de securitate, explică Luisito. Era ca la Londra, într-un film polițist prost. Vorbiră cu toții deodată, discutînd despre datele examenelor și azvîrlindu-și veseli unii altora cocoloașe de hîrtie. Ei doi s-au dus să se așeze în fundul sălii și Pablo spuse bancul cu hoțomanul și fraierul, iar Luisito rîse, rîse din tot sufletul, aproape tăvălindu-se. Imediat sosi și Polo cu studenta lui de la istorie, o ochelaristă blondă pe care o chema Jacinta, cu niște picioare ce te făceau să-i uiți toate cusururile. Stătură o clipă împreună, schimbînd saluturi, șoapte și glume mai mult sau mai puțin porcoase, pînă cînd începu întrunirea. Scopul era să fie convocați toți cei cu idei de stînga ca să asiste la o conferință despre Guatemala, ia uite ce picioare are Chola Cassareto, problema e să participe toată lumea, tovarăși, uite-o cum stă picior peste picior de poți să-i vezi tot ce mai are, fii atent deșteptule, pentru că astfel, tovarăși, nimeni nu se va putea gîndi să o suspende așa cum au făcut în alte rînduri nu știu dacă mă fac înțeles, nu știu dacă face dinadins, dar chiar dacă vine în pantaloni e tot aia căci tîrtița îi saltă de parcă ar galopa prin aer, atunci să ridice mîna cine e împotrivă, ce dracu Torito cine vrei să fie împotrivă, aici unde ne știm cu toții, oricum tovarăși așa se procedează corect, fii atent cînd își mușcă buza de jos îți vine cheful să fii tu buza ei de jos și să-i tragi o palmă peste dos și să-i spui te felicit Chola ești cea mai mare după Peñarol, moțiune de ordine, tovarăși să ascultăm să vedem propunerea tovarășilor de la grupă, dintr-o chestiune de principiu trebuie să ținem seama tovarăși, de film, Luisito, tu ce crezi ? Mi se pare că mi se pare că tu vrei să-ți spun, ar trebui să i se dedice un monument, da, da, monument în cinstea dosului ei semeț, aceasta e poziția noastră, tovarăși. Foarte bine, atunci să ridice mîna cine e împotrivă, ce dracu, Torito, cine se abține, Torito, las-o baltă, cine dorește să-și exprime părerea pe altă cale, Torito, mă-ta care te-a făcut.

Pablo Bellmonti se întoarse la pensiune. Călătorea într-un autobuz rablagit, cu scaunele lustruite și uzate și un abțibild cu portretul lui Gardel [1] în ferestruica taxatorului. Gardel apărea zîmbitor, pieptănat impecabil, din profil, marele rupător de inimi. Era un Gardel cu privirea congelată, de abțibild, iar taxatorul semăna întrucîtva cu fixitatea imaginii, ca și

---

[1] Carlos Gardel, celebru cîntăreț argentinian de tangouri (1903—1935).

cum de atîta privit sfîrșise prin a dobîndi ceva din trăsăturile portretului. Podeaua autobuzului era murdară. Mucuri și hîrtii. Gunoaie. Era noapte și autobuzul rablagit, jegos, străbătea străzile orașului, ca în atîtea alte nopți înainte și după noaptea asta. Și el, pasager nocturn și singur într-un autobuz ce înainta pe o stradă oarecare din Montevideo. Apoi ajungi la pensiune, urci la etajul doi și te întîlnești cu studentul la clasa de vioară care ascultă un cvartet de Bela Bartok. Și bați în ușă și auzi cum studentul dă mai încet și zice „boule" și umblă cu pași ușori prin cameră, apoi nu mai auzi nimic deoarece ușa s-a închis și Pablo Bellmonti rămîne singur la el în odaie, gîndindu-se la unchiul Atilio, la Palmira, la alte timpuri. Un pîrîu, un copac, o după-amiază de vară cînd întreg universul era ca o porumbiță, tractorul neamțului Klinger, un ogor oarecare și Pablo sorbind această bucățică de lume ce lua sfîrșit acolo, în spatele fermelor, pe unde trecea calea ferată. Iar acum să privești dreptunghiul ăsta întunecat, clădirile ca niște nave, un atom minuscul de oraș, înrămat în fereastra odăii. Să stingi lumina tîrziu în noapte ca să simți afară un puls străin făcut din reclame de neon și mîțe dănțuind pe garduri. Și marea, acolo în fund, pierzîndu-se în fiecare clipă sau depărtîndu-se. Ceremonie nocturnă repetată dintotdeauna, căreia Pablo ar vrea astăzi să-i găsească un anume farmec, de melodie cîntată la bandoneon, amintindu-i cuvintele unui tango, un tango nebun care vorbește de încăierări și alte rele, deși cel mai probabil e că se vor ivi

ca într-o cavalcadă bătrînii Beatles și nu tangoul, bătrînii Beatles de la clubul Aguas Corrientes cîntînd sîmbătă de sîmbătă la discoteca cea mai grozavă din Palmira, *Don't let me down,* străbătînd ca de departe prin megafoanele închiriate de la fierăria Guinea și Fiii S.A., *Molly is a singer in a band* și Carmencita Clavero încă și mai frumoasă cînd dansează *Yellow submarine, oh, yellow submarine,* Beatles-ii cei de la începuturi împreună cu fumul albăstrui al țigărilor americane, bătrînii Beatles rotindu-se pe picup, rotindu-se ca mingile și răsunîndu-i în memorie, bătrînii Beatles, da.

Ritei îi trecu prin minte că orașul este o pușcărie.

La sfîrșitul lui septembrie stătură de cîteva ori de vorbă despre Mișcare. Vorbiră îndelung de multe lucruri, discutară, căzură de acord. Apoi, într-o duminică, Pablo îl cunoscu pe Santiago și de atunci începură să se întîlnească cu regularitate, să citească documente și să îndeplinească sarcini mărunte în comun. Pentru Pablo toate astea erau foarte importante, iar eventualele riscuri le vedea ca pe ceva îndepărtat despre care se putea vorbi în orice caz în după-amiezile ploioase, dar nu aveau nici un fel de importanță. Existau alte recompense. Începea să simtă că face parte dintr-o istorie scrisă de mulți, complice într-o speranță colectivă pentru care merita să te încarci cu spaimă și cu toate celelalte fațete ale unui război, pe care Santiago îl descrisese încă de prima oară,

încercînd să se exprime cît mai limpede cu putință și să evite confuziile sau surprizele. Acum și el făcea parte din Mișcare. Acum nu trebuia să se gîndească la ceilalți care riscau și mureau în timp ce ei trăncăneau la mesele de la Luminton. Acum erau adevărate multe lucruri.

Santiago vorbea puțin. În general, insistă asupra măsurilor de siguranță și dispozițiilor de îndeplinire a oricărei sarcini, fie ea cît de plicticoasă ori lipsită de eroism. Sarcini cenușii, le numea el, și era de acord cu faptul că acestea se dovedeau a fi cele mai frecvente, cele mai grele și cele mai necesare. Pablo încuviința, dar totodată se gîndea că revoluția înseamnă luptă și arme și că trebuia să se pregătească să devină un bun combatant, iar pentru asta e necesar să fie bine antrenați. La fel cum nădăjduia să primească alte sarcini, din cele pe care Santiago nu le amintea și care ocupau adeseori pagina întîi a ziarelor. Nu de asta era vorba, fiindcă lui Pablo puțin îi păsa de modă și de glorie, dar era convins că revoluția înseamnă să lupți, să te chinui, să-ți dai viața, să te izbești cu capul în zid pînă-l dărîmi. Desigur, Santiago nu pomenea nimic de asta și arăta mai degrabă a funcționar liniștit decît a conspirator și vorbea ca în treacăt despre multe lucruri. Ca și cum n-ar fi crezut în eroism, sau ar fi crezut prea mult.

Pablo se ducea la institut în continuare, participa la întruniri și a mers chiar la conferința despre Guatemala, după care au organizat o manifestație ce s-a sfîrșit ca de obicei. Dar el

simțea că face parte din altceva, simțea cum îi cresc pe ascuns rădăcini adînci, lui și celorlalți, citea cu atenție ziarele, fiind definitiv aproape de tot ce se întîmpla, contemplînd fotografiile celor arestați cu o pornire a conștiinței solidară și secretă, bătrîni cunoscuți-necunoscuți care ajungeau acum pînă la el fără să știe, prieteni de totdeauna ce îl priveau cu încredere dincolo de petele fotografiei.

Într-una din zile o întîlni din nou pe Marcela. Pablo răscolea prin rafturile unei librării și vînzătorul începuse să se uite la el pieziș, căci nu făcea altceva decît să răsfoiască și să citească ce scrie pe coperțile interioare. O văzu atunci prin vitrină. Ea trecu și se îndepărtă, iar cînd Pablo se luă după ea, o întîlni abia la colț, așteptînd să se schimbe culoarea semaforului. Dorea să apară cît mai puțin idiot, încercînd să născocească o frază sau un gest care l-ar apăra de propriul lui entuziasm, de un eșec foarte probabil. Dar nu putu găsi altceva decît doream să te văd și e aproape amiază, așa că te invit la o pizza și apoi mergem la cinema unde e un film de Truffaut, da? O clipă crezu că Marcela o să spună ceva despre un curs, de un examen foarte apropiat, o scuză oarecare ce-l va lăsa ca pe un prost, rostogolindu-se în urma ei pe stradă, o caraghioasă mingică de ping-pong. Dar ea zîmbi și spuse bine și vîntul îi răsfira părul, iar Pablo rămase încremenit, neștiind ce să spună și dorind ca vîntul să mai sufle o dată.

În timp ce mîncau cîrnăciori discutînd, Pablo își spuse că mîinile ei semănau cu niște păsări,

că sînt chiar păsări, deoarece cînd vorbea mîinile ei păreau să se înalțe în zbor, să se desprindă și să plutească ușoare, uneori împletindu-se în aer și revenind apoi iarăși pe masă. Ea povesti că avea acasă un tablou de Torres García despre care nimeni nu credea că ar fi cu adevărat de Torres García, dar oricum era un tablou frumos și, în definitiv, spuse, nu are prea multă importanță cine l-a pictat.

— Eu nu știu nimic despre asta. Cu excepția negrilor lui Figari de care am învățat la școală.

— Nici eu, spuse ea. Sîntem chit.

— Asta e important... Chiar să fie de Torres García ? Trebuie să valoreze mult.

— Cine știe.

Pablo înghiți o bucată de pizza și simți cum îi străbate încet esofagul și cade apoi, ușor. Marcela făcea cruciulițe cu chibriturile și își spunea că ar putea fi și x-uri, semnul înmulțirii și al adunării, de asemeni un mesaj straniu, de neînțeles, totul depinzînd de unghiul din care privești șirul de cruci-ixuri-semne. Tăceau amîndoi, dar se simțeau bine și liniștiți, fără să le pese de tăcere și nici de faptul că timpul se scurgea ușor, pe nesimțite. Se simțeau bine așa.

— Credeam că ești de aici, spuse ea, privind cu atenție șirul de chibrituri de pe masă. Din Montevideo.

— Nu. Nu sînt de aici.

— Fratele meu mi-a povestit că te cunoaște din '68.

— Am fost la pușcărie împreună. El m-a învățat cîteva cîntece, și mai ascultam meciurile la radio, cînd ne lăsau. Eu îi spuneam povești de pe la noi. Sînt din Palmira. Îți plac piersicile ?

— Sînt piersici pe acolo ?

— Și gutui și mai e un teren de fotbal și clubul Aguas Corrientes, iar iarna mătușa-mea îmi trimite cîrnați prin poștă.

Marcela îl privi.

— Asta-i o adevărată comoară, nu ?

— Mai mult sau mai puțin. Mai e și un turnuleț afară din oraș și de acolo se văd potecile și fermele. Ca să te sui în el îți trebuie un permis de la poliție... te umpli de priveliștea mării, te saturi de clădiri și de vitrine și atunci iei trenul pînă la Palmira, sigur că acolo ești la țară.

— Totul se schimbă.

— Nu. Palmira o să fie mereu acolo, ancorată lîngă linia de cale ferată.

Ea îl ascultă, uneori zîmbind și alteori serioasă, gînditoare. Apoi vru să aprindă o țigară și Pablo îi întinse chibritul și rămase privind flăcăruia foarte aproape de fața ei, pînă cînd Marcela își ridică privirile pentru o clipă, foarte scurtă, din care au pierit amiaza, chibriturile, lumea din jur, rămînînd numai ochii aceia întunecați și buzele perfecte suspendate într-un zîmbet ușor cînd spuse :

— O să te arzi.

Atunci Pablo suflă și flacăra se stinse.

Căra niște piese de metal în fundul halei cînd auzi scrîșnetul oțelului deasupra capului. Desigur nu văzu cum cîrligul macaralei se des-

prindea grațios, aproape fără violență, și nici cum începea un picaj perfect în spinarea lui și nici nu-și văzu propriul trup strivit de impactul unei mase de fier cîntărind o jumătate de tonă, nici goana turbată a lui Peñita și a celorlalți, ca să ajungă pînă la locul unde se prăbușește între sînge și fier, cu ochii deschiși, încă nevoind să creadă cît de puternică fusese lovitura.

Îl urcară într-o camionetă a fabricii și după aceea au rămas cu toții fumînd în tăcere, fără să lucreze, pînă cînd apăru patronul cu chelia lui strălucitoare, care multora le părea de neînțeles, de neînțeles capul acela jumulit în lumina halei, de neînțeles pielea lucioasă a acelui craniu foarte alb și rotund ca un ou de porumbel călător, de neînțeles omul acela care se învîrtea acum în jurul sîngelui, fără a ști ce să facă cu mîinile.

Băiatul apăruse într-o pădure din sudul Franței. Era într-o stare de sălbăticie totală, se hrănea cu poame și rădăcini și n-a fost ușor să-l prindă. Procesul de învățare era lent, minuțios, greu. Bărbatul își nota observațiile despre evoluția micului sălbatic și făcea lucrul acesta în picioare, cu un creion lung, pe o planșetă fixată într-un colț al bibliotecii. Imaginile aveau ceva vechi, de dagherotip, și totul părea filmat cu două sute de ani în urmă. Un film bine făcut, urmărit într-o sală de cinema cu scaune confortabile de pluș roșu, împreună cu numai vreo două duzini de spectatori. Și Marcela, luminată uneori în tonurile sepia ale unor

scene, plutind parcă în întunericul sălii, sprijinindu-și uneori bărbia în palmă. Iar Pablo ghicindu-i chipul în cele zece secunde dintre sfîrșitul filmului și aprinsul luminilor, îl situa la patruzeci de centimetri de propriul lui chip, ca și cum profilul acela i-ar fi rămas imprimat pe retină, proiectînd o imagine ce nu exista ca atare. Apoi, acum, Marcela rîzînd în amurg, pe cînd mergeau amîndoi pe cine știe ce stradă, căutînd poate să scormonească o frază în locul unei tăceri prea lungi ; minunîndu-se de insolita urîțenie a Palatului Salvo, nedescoperită pînă atunci sau măcar neapreciată în toată măreția ei, și mîinile Marcelei zburătăcind prin aer, încîlcindu-l pe Pablo în supoziții și raționamente și dialoguri inventate și acolo în fața garda lăncierilor, de carte poștală, păzind Casa Guvernului cu o înțepeneală de manechin, buni ca să vadă turiștii că și în Uruguay sînt căciuli cu panaș și uniforme de nemțotei păzindu-l pe Președintele Republicii și vînticelul blînd de septembrie care se joacă în părul Marcelei jucîndu-se cu vîntul în vreme ce ea vorbește, ca să știi, zice, și Pablo începe astfel să vadă o Marcela care îndrăgește lucrurile simple, plimbările pe dig și o bunică din Asturias și marea pe care o iubește, dar se și teme de ea și o iubește iarăși pentru că marea e ca oamenii, și totul cu aceeași pasiune cu care își bate joc de la Cumparsita, de Cupa Eliberatorii Americii și de căsătorie și de toate visurile naționale în general, ireverențioasă cu statuile și cu domnii burtoși în costume, care intră și ies din Casa Guvernului, convinsă că adevărul

poate fi strîns într-un pumn și ținut acolo toată viața, că sînt oameni frumoși, cu carul, risipiți pe aici, zice, și mîna ei trasează un vast semicerc ce cuprinde jumătate din Montevideo în care Pablo este inclus în gestul ce se prelungește, în mîna ce întîrzie prinsă în mîinile lui cam adormite ca să înceapă o mîngîiere care devine asemeni începutului tuturor lucrurilor, înainte ca ei să înțeleagă și să se supună și să hotărască a se descoperi în nisipul plajei, ascultînd marea cum se izbește ușor de stînci, tot mai aproape, și în spate, lipite de noapte, bărcuțele, prea departe de părul Marcelei și de mîinile ei ca păsările care îl ating și de violenta duioșie cu care amîndoi încep să vorbească un limbaj ce nu are nevoie de cuvinte ce preferă să tacă pentru că da sau poate pentru că numai așa e posibil și în afară de asta și de asemeni și mai cu seamă pentru că trupurile se instăpînesc peste tăcere și umplu întunericul cu îmbrățișări și gesturi și atingeri și marea imensă și bărcile, lipite de noapte, în spate.

A TREIA PARANTEZĂ: Și astfel, parcă fără să vrem, ne încrustăm în cenușiul și de asemeni în azuriul acelei istorii care pe măsură ce a înaintat, străbătînd ploaia după-amiezii, s-a transformat în istoria aceasta, în istoria de aici, a noastră. Cuvintele (între Karina și ploaie și imaginea Karinei abia schițată în oglindă) devin puncte ordonate din care e posibil să trasezi o viitoare spirală, adică un urcuș tot mai ascuțit, mai strîns, dar niciodată închis.

Acum, zic eu, putem începe să deșirăm, știind că veșnic vom descoperi o nouă țesătură, putem să-l prindem de guler pe Cabrera și să-l punem într-un colț deoarece nu ne mai convine, sau poate, deoarece ne convine prea mult și tot ce convine prea mult începe să semene cu o fraudă și mai degrabă cu un truc de prestidigitator decît cu viața însăși. Spun Cabrera, dar aș fi putut spune evreul sau Toto, deși mă îndoiesc că Toto ar avea guler de care să-l apuci. Nu știu, îmi trece prin minte că totul ar putea fi așa, cum cureți o ceapă, jupuind-o treptat (foaie cu foaie) pînă rămîi la urmă cu miezul alb și înghețat nimic mai mult.

N-ar sluji la nimic, îmi spune Karina fără a înceta să privească fila îngălbenită. Mă refer la ideea de a-l apuca de guler pe Cabrera sau Toto sau pe oricine și a-l scoate afară din zona luminată de tine însuți. Înseamnă să-ți întinzi o cursă ție și tuturor acelora care vor afla ceva vreodată despre oamenii ăștia. Pînă la urmă nu prea contează că tu, eu, oricine ar ști de ei ne-am întîlni îndată jupuind o ceapă de nenumăratele ei foi, nu contează că mereu rămîne liber un fir al țesăturii dacă, ajungînd la capăt, ne dăm seama că firicelul ăsta s-a înfășurat în jurul nostru ca un giulgiu.

De parcă ar avea viața lui.

Mai bine zis de parcă fiecare și-ar da o parte din viața sa.

Ultimele cuvinte ale Karinei se cuibăresc în mine. Gîndesc. Viața și părțile ei, și fiecare căutînd o parte potrivită de oferit firicelului dibaci, ca acesta la rîndul lui să poată continua să țească lințoliul. Ea a spus „parte din viață“, dar știe la fel de bine ca și mine că viața nu are părți, ci e rotundă ca un ghem. Nici istoria asta nu are părți, sau n-ar trebui să le aibă, căci sînt momente cînd amestec numele și chipurile și destinele, clipe care îmi îngăduie să întrevăd dincolo de rîtul lui Harley zîmbetul șăgalnic al lui Angel, sau ochii goi ai Irenei Ariadnopoulos, chipul ei fără față fixînd cu atenție o pată de igrasie pe peretele unei camere de hotel. Și carnea tare a Irenei poate fi trupul triumfător și dăruit al Marcelei și mirosul disperat al doamnei Vincenzo. Deoarece Marcela însăși e o imagine repetată

într-o oglindă ce poate fi aceasta, cea care îmi arată ochii Karinei și profilul pe care acum îl văd doar dacă n-o fi profilul celălalt privit cînd și cînd de Pablo Bellmonti, de Polo, de oricare, pe vremea cînd Montevideo era altceva decît zece litere ticluite cu grijă și umbra lăsată de Cerro, sclipind în noaptea joasă. Nu, cu neputință de despărțit, cu neputință să fim despărțiți de această istorie deșirată, dar întreagă, fiindcă dacă așa am face am merita drept osîndă să fim însemnați cu fierul roșu.

Tăcerea subliniază cuvintele rostite de Karina cu o secundă înainte, sau poate un ceas, cum să măsori timpul dacă tot mai plouă și țigara îmi arde degetele care acum îi caută mîna doar ca să întărească voința noastră de a merge pînă la capăt, de a jupui ceapa ca să ne orbească sau să murim ori pur și simplu să trăim cu aroma ei de carne înghețată și terestră în gură.

II

pretutindeni soldați care îi căutau pe fugari, deși trecuse o lună de atunci. Soldați care scotoceau orașul și luau lucrurile în serios Într-o dimineață avu loc întîmplarea cu perechea ce se refugiase într-o clădire supusă demolării, după ce a tras într-o patrulă a marinei. Pînă li s-au terminat gloanțele. Atunci patrula a putut să înainteze printre dărîmături și să-i aresteze, iar în timp ce soldații o duceau pe femeie spre jeep, ofițerul îi puse bărbatului pistolul în ceafă și trase, după care cugetă că totul e crud și murdar și că fiul ăsta de tîrfă l-ar fi ucis la rîndul lui dacă ar fi putut, așa că își încărcă pistolul și trase un scuipat înainte de a ieși din clădire, de parcă ar fi vrut să scape de greața care-i suise în gît.

BASCUL ALBARRÁN căuta zadarnic de lucru. La început era convins că totul va fi foarte ușor, sau măcar nu atît de greu, dar pînă la urmă a reieșit că toate anunțurile din ziare erau insolite metafore, înșelătorii concentrate și magistrale. Ca și cum ai face magie în izmene, zicea Cabrera.

Se sculă la cinci dimineața și ieși în vîrful picioarelor, din pricina bătrînilor, a Lalitei, a hipertensiunii bunicii. Era încă noapte și, cînd cumpără un ziar, simți în nări mirosul de cerneală proaspătă : „Intrepr. nouă angajează tînăr cu studii. Obligat. ținută prezentabilă. Comis-voiajor prod. nou piață.“ Poate că da, poate că nu. Mai erau și altele, dar se hotărî să înceapă cu ăsta. Poate că da. La șase fără un sfert, într-o luni, bascul Albarrán coborî din autobuz și o luă pe strada Carlos M. Ramírez spre Cerro. Dinspre Pantanoso bătea un vînticel puturos, consistent. Era ceasul cel mai rău, cînd orașul se deșteaptă și o ia de la capăt cu ritualul zilnic — lentă, dar implacabilă antropofagie —, cînd pe stradă se încrucișează toate mizeriile, cele ce tocmai s-au trezit și cele care merg să se culce. Bețivi și funcționari publici cu chelie, polițiști și escroci, prostituate și taxiuri și ferestre întredeschise și mîțe somnambule și doamne la liturghia de ora șase și vîntul dens dinspre Pantanoso și ultima carte a lui Santicatén. Ăștia erau.

Într-un tîrziu găsi adresa. O casă veche, cu o ușă înaltă cu doi batanți și un cartonaș care te invita să intri fără să bați. Bascul trase un scuipat și intră. Era un coridor întunecat și îngust, care părea culoarul principal al unui sub-

marin ; în fund se zărea o lumină și acolo era o ușă și o încăpere ciudată transformată în brutărie și un bătrînel cu aspect inofensiv îmbrăcat în alb care frămînta aluat pe o masă improvizată dintr-un șevalet. Purta pe cap o bonetă de bucătar. Un țicnit, gîndi bascul.

— Veniți pentru anunțul din ziar ?

Încuviință din cap.

În fund, într-un colț, trona o uriașă sobă cu gaz, ca în pizzerii. Din tavan atîrna un beculeț care dădea o lumină gălbuie și meschină, iar beculețul era plin cu rahați de muște. Era imposibil să asociezi cuvîntul întreprindere cu maghernița aia.

— Toto vine imediat.

După o tăcere destul de lungă, bascul se gîndi să întrebe cine e Toto.

— E fiul meu. Proprietarul afacerii, deși zice că e și a mea. Dar ideea a fost a lui Toto. Tot timpul îi merge mintea cînd e vorba să facă un ban. E tare deștept...

Bascul își repetă în gînd textul anunțului... produs nou pe piață... tînăr cu studii... la ce mă-sa îi trebuia lui Toto un tînăr instruit ? Cît despre produsul nou pe piață, după toate aparențele era vorba de o brutărie clandestină... doar dacă n-or face jucării din aluat, comestibile, cum fac suedezii cu izmenele. Suedezii sau norvegienii ? Ori elvețienii ? Nu, elvețienii nu se bagă în așa ceva. Îi oferi bătrînului o țigară.

— Nu, mulțumesc. De cînd s-a prăpădit Flore nu mai fumez, spuse. Și adăugă, drept explicație, frămîntînd în continuare la aluat : Flore, știi ? Florencia, răposata nevastă-mea. Cu cheltuielile de înmormîntare ne-am băgat, știi mata în ce, pînă în gît, iartă-mi exprimarea. Azi nu mai poți nici să mori... cum zice și Toto : mortul nu cere de mîncare. Și, zic eu, Flore a murit, așa că nu mai cere de mîncare, așa-i ? Bătrînelul hohoti de rîs. Cînd își reveni, își ridică privirile în tavan și mormăi ceva, scumpa mea Florencia, frămîntîndu-și aluatul. Apoi se duse spre ungher și aprinse cuptorul. Cînd se întoarse la masa începu să fluiere *O floare din grădina ta,* în timp ce împărțea aluatul în mici bucățele. Fluiera minunat și cînd termină cu *O floare din grădina ta,* trecu la *Izvorul dragostei* în versiunea lui López de Urquiza. Era o fanfaronadă clasa întîi, dar bătrînul fluiera strașnic. Bascul îl asculta în tăcere, fără să știe ce să spună.

— Îți plac valsurile ?

— De pildă ?

Fără să se mai lase așteptat, începu cu *Orhideele,* balansîndu-se pe picioare de parcă ar fi fost într-o barcă. E țicnit, își spuse bascul. În clipa aceea, bătrînul făcu un scurt intermezzo, ca să explice că bucata era de fapt un menuet, dar Bebo Rocatagliatta o imortalizase transformînd-o într-un vals pentru formația *Los Diablitos* [1], în '27.

---

[1] Drăcușorii (sp.).

Apoi, făcînd caz de cunoștințele lui și întărindu-i bascului părerea că era de-o țicneală totală, bătrînul atacă inevitabilul *Marș al lui San Lorenzo,* deși în melodiile marțiale nu-i reușea atît de bine frazarea perfectă din valsuri.

— Fluierați foarte frumos.

— Ce să-ți spun... nu, nu. De cînd am dinții falși nu mai e același lucru, știi ? Înainte, cu dinții mei adevărați, era chiar frumos. Îți făcea plăcere.

Tăcură un timp, pe cînd el ungea niște tăvi cu grăsime și bascul simțea cum îi suie o senzație neplăcută în stomac, ca un hohot de rîs stăpînit și chiar, de ce nu, o oarecare duioșie pentru acest desăvîrșit țicnit.

— Mai întîrzie mult Toto ?

— Nu, s-a dus pînă la Moderna, brutăria lui Teijeiro, o știi ? Aici, după colț. Spaniolul ăla ne dă și el o mînă de ajutor cu cuptorul, pentru că ăsta, mă rog... îl ajută e un fel de a spune, mă înțelegi ? fiindcă trebuie să-i dăm bani în fiecare zi de la Dumnezeu înainte de a băga chiflele la cuptor, că dacă nu, se duce să le coacă pe la pompieri.

— Și despre ce afacere e vorba ?

Bătrînul se șterse pe mîini cu o cîrpă și își luă un aer de conferențiar.

— Afacerea asta cere energie și multă inteligență (își atinse tîmpla dreaptă cu arătătorul), cap, domnule. Treaba e cum să vinzi chifle vieneze (arătă cu același deget spre una din tăvi). Dumneata te duci, prezinți articolul cui o fi, o vecină, un prieten de la facultate, un biciclist, oricine, iei comanda, trei sute de chifle să zicem, vii și-i spui lui Toto, iar Toto împreună cu cel care îți vorbește în clipa asta facem chiflele și apoi le ducem în ziua următoare (întinse mîna către nicăieri), iar dumneata îți iei frumușel comisionul. Simplu ca bonjur, nu ?

Bascul zîmbi, mormăi ceva și se văzu alergînd din poartă în poartă, încercînd să o convingă pe stăpîna casei că nu există un aliment mai bun pentru copiii ei decît chiflele noastre vieneze, deoarece ele, așa cum știți, au, datorită procesului de elaborare, un conținut energetic și caloric, indicat de normele internaționale, de forurile științifice, de Institutul Transpeninsular de Pediatrie, de FAO, UNESCO, Asociația Masonilor din Valparaiso și doctorul School, pentru ca randamentul școlar, coeficientul intelectual, parametrii psihotermici, echilibrul acidobazic și sănătatea emoțională a copiilor ei să nu fie alterate, mai ales acum cu televiziunea asta și Misiunea imposibilă și Patrula tinerilor și toate chestiile astea pe care le văd azi bieții copilași, că pînă și vinerea stau și rîd la Cunoaște-ți drepturile și toate bătăile alea, închipuiți-vă. Pardon ? Ce-mi spuneți de soțul dumneavoas-

tră ? Aha, că nu v-ați gîndit la soțul dumneavoastră. Dar surpriza, marea surpriză pe care o s-o aibă cînd deschide ușa la cămară și o găsește plină ochi, cu vîrf, umplută și răsumplută cu minunatele, sănătoasele, hrănitoarele, gustoasele noastre chifle vieneze, dătătoare de viață și energie.

Cînd bascul își aminti iarăși de bătrîn, acesta fluiera deja *Trombonul,* însă în ritm de pasodoble. Se făcuse șase și jumătate. Bascul se lămuri că nu mai avea ce căuta acolo. Dar întrebă totuși cam cît ar fi. Bătrînul deschise gura să răspundă, dar își ridică privirile îndată și rămase uitîndu-se în tavan, ca și cum și-ar aminti o lecție.

— Asta discuți mata cu Toto.

Chiar atunci sosi și Toto. Era un omuleț îndesat, cu niște mustăți extraordinare, care se mișcau cînd vorbea, iar cînd nu vorbea ele tot se mișcau, de parcă ar fi avut viața lor. Toto salută foarte ceremonios și spuse domnule, făcînd pînă și o discretă plecăciune, apoi începu să umble prin casă dînd din mîini și rîzînd și povestind cum tocmai a făcut tîrgul cu un băiat din cartier, băiat bun, ce păcat, dar ce păcat, reveniți oricum după două săptămîni, nu se știe niciodată, poate vă surîde norocul deși băiatul ăsta nu e bun de nimic, ha, ha, chiar de nimic, cu toate că pare băiat bun, dar cine știe, poate să fie un hoț sau un degenerat, ha, ha,

unul din ăștia care se cred deștepți și pînă la urmă trebuie să le sucești gîtul ca să stea locului, ha, ha, cum am pățit cu ăla dinainte care a vrut să ne fure, mama lui, dar aici pe loc l-am făcut să-i treacă cheful să mai pună mîna, ha, ha, așa cum vă spun, prietene, în două săptămîni, poate se ivește ceva, cine știe, ha, ha, bine, mi-a părut bine, mai poftiți pe la noi, cu toată plăcerea, bună ziua.

O luă încet pe stradă. Orașul își relua ritualul zilnic. Era ceasul trist cînd toată lumea ieșea în codru. În codru, să se sfîșie și să renască. Bascul se sui într-un autobuz hodorogit și se așeză pe un scaun din fund, iar de acolo încercă să descopere ceva ce-ar merita privit în siniliul tulbure al zorilor. Adormi după cîteva sute de metri, gîndindu-se la nebunia bătrînelului aceluia ușurel la minte, care fluiera frămîntînd pîinea în zori.

Totul a început într-o dimineață cînd subcomisarul Nápoles sosi la secție și găsi bilețelul lăsat de Harley pe birou. Nápoles îl citi, îl chemă pe Harley prin interfon și apoi vorbi cu șeful secției. Așteptă în picioare lîngă fereastră. Jos se vedea strada și patrula de planton. O treabă împuțită, spusese chiar el odată, dar trecuse mult de atunci. Stătea nemișcat lîngă geam și se răsuci doar pe călcîie cînd intră Harley în birou fără să bată.

— Ce s-a întîmplat ?

— Băiatul, spuse Harley, arătînd spre bilețelul de pe birou. Cred că de data asta i-am prins.

— Furtul de sîmbătă ?

— Da. Brunetti zice că și ăsta e băgat. Azi-noapte l-am umflat pe Brunetti. Zice că da, dar nu vrea să spună cum a aflat. Îi e frică.

Nápoles se așeză, sau mai bine zise se lăsă să cadă în fotoliu și îi veni cheful să se ducă acasă și să se vîre în pat. Dar continuă :

— Cum asta, nu vrea ?

— Ei bine, șefule, îi știi cum sînt. Onoarea și tot spanacul. Trebuie să-l strîngem nițeluș cu ușa.

— Acum să vedem ce-i cu băiatul.

Harley schiță un gest de plictiseală, gîndindu-se că bătrînul s-a zaharisit și nu se mai pricepe deloc la astea, deoarece la urma urmei n-avea de ce să înțeleagă cum de lui Brunetti îi e frică de băiat pentru treaba de la night-club, cînd și-a făcut apariția Lidia Camarano cu un cuțit înfipt în spinare, și cu atît mai puțin să înțeleagă cum s-au petrecut lucrurile cu furtul de la magazinul de fierărie, unde Brunetti fusese turnătorul, fără să știe că pînă la urmă o să cadă mesa, fără un chior și cu amenințarea deasupra capului și cu batjocura băiatului care se știa în siguranță, convins că Brunetti n-o să deschidă gura. Și Brunetti

— Să vedem ce-i cu băiatul, repetă subcomisarul.

Harley începu să spună, l-am păzit toată noaptea acolo unde ne-a spus Brunetti, iar azi-dimineață dormea ca un îngeraș. Nu-i decît o haimana care face pe nebunul. Nápoles asculta cu atenție frazele îngrijite și anonime ale lui Harley, un mod de a vorbi care îl așeza întotdeauna cu cîțiva centimetri deasupra funcției lui. Era o strădanie de fiecare zi și de fiecare ceas al fiecărei zile ca să iasă, ca să urce, ca să ajungă, fără alt țel decît acela de a ajunge. Subcomisarul își ațintise privirile asupra cravatei polițistului și îi veni în minte gîndul, ușor disprețuitor, că la urma urmei nu era altceva decît un polițist de la Furturi și Jafuri, care se credea foarte inteligent cînd punea mîna ici-colo pe cîte un hoțoman. Dar nu așa stăteau lucrurile. Se mai gîndi, urmărind gesturile celuilalt, hainele, pînă și scrisul lui leneș și neformat la care acum se uita fără să citească. Era sigur că lucrurile nu stăteau deloc așa.

— Știi ceva ? Îl arestăm.

Harley îl privea de la distanța rece și prudentă a subalternului care se știe superior șefului său.

— Cum ordonați.

— Îl arestăm, repetă Nápoles.

Celălalt clipi iute.

— Și dacă am aștepta să vedem ce face ?

— Nu cred în asta.

— Atunci am să văd, spuse Harley.

— Imediat după prînz.

Poate că e chiar insolența politeței lui, își spuse după ce Harley ieșise din birou. Se uită la ușă cîteva clipe, de parcă ar fi crezut că acolo putea fi întipărit răspunsul. În felul de a închide ușa. Sau de a o deschide.

Își înghiți cele două tablete și apoi se întinse în fotoliul din birou (un Inoxtell, rotativ, din piele sintetică), sperînd că liniștea va ajunge pînă la el, că îl va cuprinde măcar cîteva minute, în această zi infectă de luni. Și acum, se gîndește, ușa se poate deschide în orice clipă și o să intre Harley victorios, spunînd ceva de genul „l-am adus" și iarăși o să înceapă aceeași istorie, cu amărîtul ăsta, sau cine știe ce alt prăpădit, cu Harley însuși, sau cu mine. Ce amestecătura naibii toată povestea asta cu fierăria și cu Brunetti și moartea Lidiei Camarano. Încurcată și inutilă, ce plictis să te gîndești din nou la ea.

Pe la jumătatea după-amiezii, Harley apăru iarăși în birou. Aducea niște hîrtii și își trecea tot timpul mîna prin păr. Subcomisarul nu avea nevoie să-l asculte ca să-și dea seama că-l adusese pe băiat și că pregăteau deja celula 27. Dar iată că îi servi o istorie dintre cele mai vulgare. Băiatul încercase s-o șteargă pe acoperiș și ei după el, pînă cînd a alunecat sau și-a pierdut echilibrul (sau poate, pur și simplu, s-a hotărît să sară) și s-a prăbușit patru metri mai jos, pe caldarîm. Așa suna versiunea lui Harley. Zîmbea.

— Cred că și-a rupt un picior, spuse.

Dormise pînă tîrziu și înainte să plece se privi pe îndelete în oglindă, iar cînd ajunse în

stradă se lămuri dintr-o privire că tipii veniseră să-l umfle și atunci făcu un salt mare îndărăt, un salt frumos și ușor, de cerb speriat și o luă înspre scară, să urce, să urce oriunde ascultînd goana polițiștilor în urma lui, pînă și gîfîitul unuia din ei și apoi vîntul care-l izbea în față, trecîndu-i printre degete cu o consistență aproape lichidă. Ajunse la balconul de sus, simți cum i se clatină ceva sub picioare, încercă în zadar să se agațe de vid și apoi căzu lin timp de o secundă, poate două, zărind fața uluită a polițistului care se îndepărta deasupra lui, proiectată pe nori, topindu-se în limpezimea sticloasă a amiezii (răsună ca o surcea uscată cînd o despici dintr-o lovitură).

Se întîlneau după-amiezile, cînd ea ieșea de la facultate. Îi plăcea părul Marcelei și ochii ei mari și negri, îi plăceau mîinile ei și glasul ușor răgușit și rîsul ei ce izbucnea oriunde, fără să-i pese de lumea ce se oprea și se uita la ei. Erau zile cînd Pablo nu putea să vină și atunci se mulțumeau să trăiască pînă mîine, cînd totul începea din nou. El aproape nu mai învăța nimic, deși data primului examen îi apărea scrisă mereu în cîte un loc și asta din pricină că era Marcela, sau sarcinile Mișcării, ori boala unchiului. Orașul era inundat de afișe și steaguri și pancarte uriașe pe care puteau fi văzuți bărbați cu o înfățișare serioasă și inteligentă, proaspăt bărbieriți, propunîndu-și sacrificiul hotărît spre binele Națiunii. Mai erau și întruniri, unde lumea discuta, iar uneori că-

dea și de acord. Era o așteptare efervescentă care cuprindea totul și pe toți, dincolo de optimismele naive sau de scepticismele exagerate, o așteptare ce creștea o dată cu afișele și faptele și steagurile și discursurile candidaților și aplauzele mulțimii.

Bascul Albarrán depășise această stare de așteptare, căci pentru el totul era mai complet și mai greu, dar de asemeni mai ușor, deoarece problema fundamentală este Statul care reprimă și anulează oamenii, zicea el, așa că trebuie distrus Statul și toți găunoșii ce-i dau tîrcoale și în ziua în care vom lansa un ministru pe orbită asta le va da de gîndit celorlalți, și cînd o să punem vreo treizeci-patruzeci de bombe știu eu niște fii de cățea care-or să creadă să scapă basma curată invocînd patria și pe mă-sa, iar dacă n-ajung patruzeci punem o sută, că oameni avem destui și acid picric tot așa.

— Asta și muncitorii, adăugă el.

Pablo îl privea cu un zîmbet absent. Erau la pensiune, la el în cameră și se făcuse tîrziu, iar Marcela își rodea unghiile și se uita la ceas și Pablo nu știa ce să facă. Polo era și el cu Jacinta, dar nu păreau să se grăbească.

— Ce-au de a face muncitorii cu asta ?

— Problema e să fim tot timpul revoluționari, zise Jacinta.

— Iată o frază antologică. Felicitări.

— Dar revoluția o fac oamenii.

— Muncitorii, spuse bascul. Muncitorii, nu oamenii. Fiii de cățea nu fac nici o revoluție. Nu polițaii o fac.

— Eu ziceam oamenii... noi.

Bascul se așeză pe jos.

— Uite ce-i, lumea e zăpăcită de toată sminteala asta cu alegerile și așa mai departe. Primul lucru de făcut e să le scoți oamenilor din cap iluziile. Nu slujesc la nimic.

— Bá nu, interveni Pablo. Nici chiar așa. Lumea se întrunește, discută și se interesează de lucruri. Doar n-o să-i convingi tu arătîndu-le mutra ta grozavă.

— Mutra mea grozavă ! Parcă voi...

— Uite ce-i, știu tot textul. Bombe și poezii și să mori ofticos. Asta merge la filmele de cineclub, dar noi vorbim despre ce se întîmplă zilnic, pe stradă, cu oamenii.

Bascul se ridică brusc și plecă trîntind ușa. Rămaseră o clipă în tăcere, uitîndu-se la fumul țigărilor.

— Așa se întîmplă mereu, zise într-un tîrziu Pablo.

Polo se ridică și el.

— Ținem prea mult unii la alții. Nu ne suportăm defectele.

— Ca într-o căsnicie veche, adăugă Jacinta.

— Păcat că nu mai e nimic de băut, comentă Pablo, Marcela îi aruncă o privire scurtă, de ajuns ca el să înțeleagă.

— Noi ne ducem, anunță Jacinta.

Polo o luă de mînă și ieșiră din cameră, iar Pablo rămase uitîndu-se la Marcela care privea noaptea prin fereastră. Te plictiseai. Nu, spuse ea, nu mă plictisesc cu tine. Voiam doar să plece ceilalți. Niciodată nu mă plictisesc cu tine. Nici eu. Sărută-mă.

Marcela se apropie și îi șopti ceva, probabil te iubesc, și Pablo începu să o dezbrace.

— Rămîi aici în noaptea asta. Nu, o clipă, nu mai mult. O clipă lungă. Pablo. Te iubesc. Te iubesc. E încă devreme. Da.

— Aș vrea o țigară.

— Și eu vreau să rămîn așa.

— Da ?

— Și să beau puțină *grapa*.

— Nu. Nu-mi place că bei *grapa*. Nu vreau să bei.

— Nu sînt alcoolic.

— Dar nu vreau să bei.

— Cînd sînt cu tine nu beau. N-am să mai beau *grapa*. De altfel, nici nu mai e.

— Nici *grapa* nici altceva.

— Bine, bine, nici *grapa* nici altceva.

— Te iubesc, știi ?

— Da.

— Sărută-mă.

— Nu vreau să pleci. N-ai pentru ce să pleci.

— Nu vreau să plec.

— Ba vrei.

— Nu. Pe cuvînt că nu. Dar e mai bine așa. Avem tot timpul.

— Da, bineînțeles. Mereu avem timp. Am putea trăi împreună.

— Iar eu ți-aș găti numai bunătăți.

— Nu vreau să gătești. Să ne iubim tot timpul.

— Ar trebui să și mîncăm.

— Iarna mătușă-mea îmi trimite cîrnați prin poștă. Asta-i mare lucru.

— Și vara ?

— Vara mergem la plajă.

— Îmi place să merg la plajă, dar nu-mi place marea. Mi-e frică de ea... ba nu, îmi place. Mi-e frică de ea, dar îmi place și o iubesc.

— Cu mine n-o să-ți fie frică niciodată.

— Marea e groaznică.

— Groaznic e să simți ceva viu aici, înăuntrul și în jurul tău. Marea e ceva bun.

— Îți place.

— Cînd eram puști am fost marinar grec. Nu ți-am povestit niciodată ? Din ăia plini de tatuaje, care umblă cu un maiou dungat bînd prin tavernele din port.

— Și ai fost multă vreme marinar ?

— Pînă cînd m-am făcut gladiator la circul roman. Am fost multe lucruri. Cu toții am fost multe lucruri odată.

— Și acum, Pablo ?

— Acum sîntem împreună.

— Și ne iubim.

— Ne iubim.

— Tu mă iubești. Spune-mi că mă iubești.

— Da.

— Vreau să mi-o spui. Vreau să te aud spunîndu-mi că mă iubești.

— Te iubesc.

— Și eu te iubesc. Simt nevoia să te iubesc și să mă iubești și tu și să mi-o spui.

— Amîndoi avem nevoie de asta.

— E bine că ne iubim așa. Trebuie să fie bine.

— Sigur că e bine. Și noi sîntem buni.

— Nu mă interesează nimic altceva. Nu știu de ce te iubesc atît. Niciodată n-am iubit atît.
— Știu.
— Ia-mă în brațe.
— Da.
— Tare.
— Foarte tare.
— Așa.
— Marcela.
— Ce e ?
— Rămîi. Rămîi noaptea asta.

Era sîmbătă și la intrarea în hipodrom venise multă lume care părea să aștepte ceva. Cabrera văzu mulțimea de la intrare și îndată începu să simtă o furnicătură plăcută prin trup. Era o după-amiază splendidă și de o parte și de alta a porții principale se îngrămădeau vînzători de alune și de cîrnați și aroma de migdale pralinate îi întîmpina plăcut pe noii veniți. Ca întotdeauna, Cabrera împături cu grijă ziarul la pagina turistică și se îndreptă spre tabelele de afișaj. Acolo stăteau specialiștii de-o viață descifrînd datele cu o meticulozitate care te făcea să te gîndești mai degrabă la probleme științifice decît la pariuri. Îi știa pe toți. Cu cîțiva dintre ei stătea uneori de vorbă, cînd cursa era importantă sau cel puțin se presupunea că s-ar putea întîmpla ceva serios.

Se opri o clipă ca să compare datele de pe tabelă cu cele din ziar și apoi se duse încet către peluză. Era plăcut să știi că ai timp la dispoziție, să poți privi în liniște stalurile, să

te uiți prin padoc după privirea vreunui jocheu cunoscut, să ghicești după botul unui roib rezultatul cursei și apoi să mergi pînă la ghișeul de bilete ca să-ți faci pariurile în liniște, știind că ai timp berechet și simțind mereu plăcuta furnicătură în măduva oaselor și prin piele și să-ți spui de data asta da, azi dau lovitura anului și apoi mă potolesc pentru vecie, călutul ăsta nu poate să nu cîștige, de data asta da.

Se oprise lîngă padoc, uitîndu-se la caii pentru cursa a patra (era puțină lume acolo și jocheii stăteau pe niște băncuțe de lemn, vorbind pe șoptite cu antrenorii) cînd sosi Fausto, cu costumul lui dintotdeauna și binoclul înfășurat în antilopă. Aproape se lipi de el.
— Soliman într-a cincea, spuse.

Cabrera se tot uita la capetele cailor și la nisipul fin și răvășit din padoc.
— Sigur ?
— Cum să nu. Îl încalecă Laureano.
— Se poate, încuviință Cabrera, dar Laureano e un jocheu prost.
— Mi-e prieten. Mi-a spus adineauri.
— E prost.
— Cîntărește patrușopt de kile. Poate să facă o cursă bună cu patrușopt de kile. Calul e bun.

Cabrera scuipă înainte să vorbească.
— Aici nu-s cai buni. Toți arată de parc-ar veni de la bîlci.
— Soliman nu-i rău. E un cal nou și are sînge. O să facă o cursă frumoasă.

Se produse o scurtă învălmășeală în padoc și jocheii încălecară unul cîte unul fără grabă și

apoi ieșiră pe pistă. Fausto spuse că se duce să vadă cursa și dispăru în îmbulzeala de lîngă bară. Cabrera își consultă din nou ziarul : „Soliman 7 — Mandrake și Selena — J. Laureano — 48 kg“. Da, gîndi, se poate. Dar Laureano...

Cînd sună clopoțelul pentru începerea cursei a patra toți spectatorii priviră spre celălalt capăt al pistei. Cabrera se opri lîngă bară și de acolo auzi zgomotul sec al porților care se deschideau, apoi, îndată, o rumoare dinspre public, stingîndu-se treptat. Putea să vadă crupele lucioase cum înaintează și, deasupra lor, jocheii îmbrăcați în culori vii, niște punctișoare roșii, verzi, albe. După ultima curbă lumea începu să strige și caii se arătară atunci tuturor, frumoși, iuți și strălucitori. Doi dintre ei erau cu mult înaintea celorlalți și înaintau lipiți unul de altul ca strîns uniți, galopînd tot mai tare. Jocheii îi loveau peste crupe cu violență, sau cel puțin așa se vedea din staluri. Cabrera își spuse că oricare dintre ei doi ar putea cîștiga, dar apoi văzu cum unul își pierde elanul pe ultimele două sute de metri și apoi cum încetinește de tot la sfîrșit, cînd nu mai erau decît maximum douăzeci-treizeci de metri. Trecură de linia de sosire și îndată unii începură să fluiere și să zbiere la jocheu iar apoi, pe cînd se întorcea cu calul în padoc îl huiduiră în tot lungul peluzei. Cabrera stătea lîngă o cucoană cu ochelari, foarte elegantă, care nu se oprea din strigat porcule nerușinatule într-o zi o să mi-o plătești la cît e de minunat călutul nu are dreptul dumneavoastră ce credeți ?

— Sigur că da. Așa e.

Bătrîna se duse la bar și Cabrera începu să dea ocol, cu o mînă în buzunar și alta pe afară, gîndindu-se la Soliman și la J. Laureano și la ultimii pesos care-i mai rămăseseră. Se mai duse o dată pînă la tabelă, dar își dădu seama să acolo n-are rost, că rezultatul o să fie în altă parte, în alt moment. Citi iarăși ziarul, iar apoi se duse la ghișeul de pariuri și începu din nou să simtă furnicătura veselă și jucăușă pe sub haine, sau mai precis apropiindu-se periculos de buzunarul interior al sacoului, unde-și ținea portmoneul destul de subțiratic, sărmanul, vindecat de spaimă bietul de el și cum dracu de știe furnicătura aceea năzdrăvană că aici e locul unde să se așeze și nimic altceva decît atît pentru ca în trei minute și jumătate Cabrera să spună bine și să parieze patruzeci de pesos cîștigători pentru Soliman și ducă-se în mă-sa.

— Se prea poate, își spuse cu glas tare, pipăindu-și biletele din buzunarul interior al hainei, de unde furnicătura se deplasase iute spre mîna stîngă, spre buze, spre țigara pe care și-o aprinse cînd se așeză în stal, aproape în fața liniei de sosire, ca să-mi văd de aici puișorul, bănuții mei cîștigători care nu pot să dea greș, pe Solimancito al meu, mîrțoaga răpănoasă.

Îndată sosi Fausto cu o blondă vopsită, cam veterană și cercănată.

— O prietenă.

— Ce mai faceți ?

— Îmi pare bine de cunoștință. Mă fasci-

nează cursele. Și Fausto ăsta... a jucat totul pe un căluț grozav. Sînt foarte emoționată.

Fausto citea ziarul și Cabrera încerca să zîmbească și femeia trăncănea și trăncănea că acum cîțiva ani locul ăsta nu era nici umbra a ce este acum, căci restaurantul e nou-nouț sau era și nu l-am văzut atunci cînd am venit cu mătușa Tancreda, ați văzut ce nume ? Nemțoaică săraca deși ea n-a fost vinovată cu nimic. De atunci n-am mai venit la hipodrom deși e adevărat că nu cheful mi-a lipsit, dar știți dumneavoastră, să vii fără nimeni care să-ți explice și să-ți spună uite Yolandita, asta e linia de sosire, iar domnul ăla cu o față de pitic de grădină e jocheul și grasul în costum e proprietarul unui cal. Ăla care ia toți banii, nu ?

Cînd caii se îndreptară încet spre locul de pornire, Fausto îi aruncă femeii o privire și femeia tăcu, iar Cabrera își aprinse o țigară de la chiștocul celeilalte, căci furnicătura devenise neplăcută și i se lipise pe buze și pe mîna stîngă.

— S-ar putea.

— Ce spuneați ?

— Nimic.

Fausto îi trecu binoclul. Iată-i tocmai făcîndu-și loc la poartă, Soliman, de un negru lucios, și J. Laureano, cu o cămașă roșie care părea de mătase japoneză, și cîțiva bărbați în costum care urmăreau totul și furnicătura și amintirea, acum definitiv grețoasă, a teancului de bilete din portmoneu, și Soliman care intrase în despărțitura lui și nu mai era nimic de văzut, dar totuși.

— Poate să cîștige.

— Sigur, zise Fausto, mergem la fix. Nu se poate să piardă.

— Acum pornesc. A sunat clopoțelul ?

— Nu știu.

— A sunat, îi informă femeia.

— Încă nu se vede nimic.

— Nu se poate să piardă, spuse Cabrera.

E sîmbătă după-masă, cu soarele care frige afară și umbra tutoror lucrurilor adunate în cafenea și al treilea gin al Ritei care continua să se distrugă și Piti care se văicărea și tot bolborosea pe jumătate adormită că e însărcinată și nu știe cum de a pățit-o.

Sîmbătă după-masă cu ovreiul care umple metodic frigiderul cu coca-cola și sucuri și niște sticle de vin alb, mereu se nimerește cîte un mocofan cu chef să bea vin alb de la gheață doar ca să facă pe nebunul, și la urmă vîră și friptura în cutia din fund.

Sîmbătă după-masă cu Piti care își moțăie durerea de cap și dorința să i se scoată odată tot ca să n-o mai pățească iarăși, pentru că n-o conving vorbele lui Jacobo că așa-i meseria și i se poate întîmpla oricui și de ce să te amărăști cînd într-o juma' de oră ești ca nouă.

Sîmbătă după-masă cu muște și soare și un miros de var ce vine de la casa de alături pe care o repară sau o demolează sau cam așa ceva.

Sîmbătă după-masă cu multă tăcere și pofta de somn pe care o au toate doar Rita nu pare foarte liniștită deși e deja pe jumătate beată și într-un hal de disperare lesne de observat.

Sîmbătă după-masă fără clienți, deoarece toți vin cînd se înnoptează, cînd păsările se adună prin copacii de pe stradă.

Sîmbătă după-masă care pentru Rita înseamnă doar un gol, un gol insuportabil ca întotdeauna, dar parcă acum și mai insuportabil.

E sîmbătă după-masă cu soarele care frige afară și Piti moțăind și mirosul de var și Jacobo cărînd sticle și muștele și al patrulea gin al Ritei și umbra tuturor lucrurilor adunată în cafenea și golul care crește.

Nisipul răscolit ce se ridică pînă la botul cailor pornind în cursă și cîteva biciuște plesnite cu precizie și un duduit de galop care se apropie de prima curbă ; în tribună Cabrera stă în picioare cu țigara atîrnîndu-i între buze, unde se instalase și furnicătura, în picioare, ascultîndu-l pe Fausto care-i relata ce vedea prin binoclu : „Soliman al treilea în margine, confortabil“. Pînă cînd harababura de crupe și cămăși colorate ajunse în traseul final și Cabrera putu să vadă cum Soliman se desprindea de rest și înainta lipit de bara interioară a pistei și furnicătura simpatică iarăși deși se apropiau alți trei cai, așa că el sau furnicătura sau împreună începură să strige înainte Soliman ! Hai Soliman ! și furnicătura care continuă pînă cînd la cîțiva metri de sosire ceilalți cai îl absorbiră inexplicabil pe Soliman și o dată cu el furnicătura care reapăru în testicule cînd pe tabela de marcaj îl văzu pe Soliman al șaptelea, cel mult un sfert, zise Fausto. Cabrera rămase uitîndu-se prostește la tabela de marcaj, fără să audă glasul ascuțit al blondei care spunea chicotind înăbușit caii sînt ca bărbații, nu știi niciodată.

Se hotărî în după-masa aceea și își petrecu toată ziua de duminică stînd la geam și uitîndu-se pe stradă, stînd la geamul ei oracol, totul cu o indiferență placidă. Luni își scoase rochia neagră, și-o îmbrăcă ceremonios și înainte să iasă în stradă se privi o clipă în oglindă. Asta nu sînt eu, gîndi. E alta. Asta nu e Adela Vincenzo, ci o babornință. Rămase cu gîndul ăsta pînă cînd deschise ușa de la stradă și se ivi în lumina dimineții ca un nou-născut. Ajunsă la colț îi veni amețeală de la un megafon care urla la nesfîrșit numele unui individ integru de un asemenea om are nevoie republica, iar ceva mai încolo o clădire înaltă ca în filmele de la televiziune și pe măsura ce mergea îi creștea senzația de vîrtej și de altă planetă și de ce nebunie, cu mașinile care treceau în goană și un vînzător de floricele și altul de ciorapi de mătase și altul de țigări americane și altul pe piepteni și balene și lame Gillette și bășmăluțe și imprimate Palmolive Grimaldi Alondra Peugeot Tartufo Mater Ponti Alka-Seltzer San Francisco Sarandi Braniff Mejoral Papito Mercedes Benz Coca-Cola Old Scotch Pa-

checo Benson Ottonelo OCA Fanta Bari González Manzanares Evanol Panamerican taxiul o lăsă în fața magazinului. Avea geamuri fumurii și înăuntru se zăreau niște frumoase plante ornamentale. Și firma cu litere aurite perfecte : SFÎRȘITUL. POMPE FUNEBRE.

Doamna Vincenzo ajunse la tejghea și aici se opri, uitîndu-se la omulețul aflat de partea cealaltă, îmbrăcat într-un impecabil sacou albastru. Bărbații, gîndi ea, se pricep mai bine la lucrurile astea.

— Doamna... ?

Ea își drese glasul înainte să vorbească. Trase aer adînc în piept și spuse :

— Doresc un cavou.

Omulețul clipi înainte să răspundă.

— Hm... un cavou... poftiți vă rog în birou.

— Nu e nevoie. Aveți cavouri ?

— Cum să nu, doamnă ! Magazinul nostru de pompe funebre are tot ce-i trebuie unei familii în asemenea cazuri. Regret nespus... hm... ce tip de cavou doriți ?

— Tip ?

— Vedeți, sînt cavouri de diverse tipuri. Avem individuale și pentru familii, clasice sau moderne, în sfîrșit... Aș putea să vă arăt și niște prospecte ilustrate, dacă doriți...

— V-aș fi recunoscătoare.

Omulețul se duse la un birou și scoase, ordonat și cu grijă, cîteva prospecte dintr-o mapă.

— Aici, explică el, aveți informații amănunțite. Poziția, forma, tipul, prețul... știți cumva care era dorința răposatului ?... vreau să spun...

— Încă n-a murit nimeni.

— Hahaha ! Sînt bucuros să am de a face cu oameni prevăzători. Știți, cum veți vedea, putem să vă oferim cavouri în principalele cimitire. Toate cu gust, vă asigur. Cît despre dimensiuni...

— Doresc unul mic.

— O, în cazul acesta am aici unul fermecător. Stați așa, iată-l. Priviți albeața marmurii. E o splendoare.

Doamna Vincenzo examina cu atenție fotografia, iar omulețul stătea în fața ei, de partea cealaltă a tejghelei, privirile lui trecînd de la fața bătrînei la reclamă și iarăși la fața ei. Cînd doamna Vincenzo, înainte să se retragă, făgădui să cumpere unul din aceste cavouri, el se înveseli și bucuria îi lumină chipul. Avea trei la sută comision.

Amicul lui Floro, pictorul, se plictisi să tot prepare ciuperci marinate și hotărî să meargă la Paris. Își vîndu toate provizoriile de *champignons rouges*, își găsi clienți pentru două tablouri cumplit de cubiste, niște prieteni îi împrumutară cîțiva pesos și se îmbarcă pe Corrientes, la jumătatea lui octombrie. Se întîmplă că Polo rămase unicul beneficiar al casei, cu condiția să achite chiria. Polo era fericit și îi făgădui lui Pablo să i-o împrumute din cînd în cînd. Într-o zi se duseră să vadă casa. Era lîngă linia ferată, la Paso Molino, și avea o încăpere uriașă și alta mai mică, acoperișul era de țiglă și toată casa mirosea a lemnărie, a pin. Erau multe tablouri.

Marcela se entuziasmă la ideea de a avea un colțișor al lor, deși era ocazional. Era sătulă să se tot întîlnească cu perechi pe coridoarele caselor cu camere mobilate și cu slujnice care strîngeau așternuturile murdare. O jignea sordidul camerelor pline cu oglinzi pe toți pereții și păpușele idioate, spunea despre dulapurile goale că nu sînt altceva decît niște cuiburi de gîndaci și apoi, continua, nici măcar o fereastră, ești nevoit să locuiești ca cei dintîi creștini prin peșteri, în urmă cu două mii de ani. Și, ce să mai vorbim, nu-mi plac.

De multe ori preferau să riște și să stea în camera lui Pablo, crezînd că o păcălesc pe doamna Vincenzo dacă împrăștie cărți prin toate părțile și poartă elevate discuții filozofice în prezența ei, așa cum Marcela o ducea de nas pe maică-sa cu gărzile tot mai dese de la spital, sau o operație foarte interesantă pe care nu vreau s-o scap pentru nimic în lume, sau conferința de diseară la Paraninfo. Mama Marcelei era prea bătrînă și obosită și singură ca să mai facă vreo încercare de a controla poveștile fiică-si, dar doamna Vincenzo pricepu îndată despre ce e vorba și se înverșună cu un entuziasm surd și constant să le saboteze intimitatea, n-aveți nevoie de nimic, cît mai învață copiii ăștia, vă fac un ceai și urc îndată. În alte rînduri trecea tăcută pe culoar, departe de ei, de filozofia care ieșea valuri din cameră, departe de lume. Trecea și dispărea, aproape plutind, și n-o mai vedeau pînă în ziua următoare cînd se ivea pe neașteptate la fereastră, sau se fîțîia fără rost prin bucătărie, mormăind ceva de neînțeles. Într-o zi, pe la amiază, Pablo o descoperi așezată pe o treaptă, plîngînd fără lacrimi și fără sughițuri și fără suspine, dar plîngînd din tot trupul care deja începea să nu-i mai aparțină. Era ziua în care primi și el telegrama de la Palmira : unchiul foarte rău. Stop.

Bătrîna plîngea ultima fază a deznădejdii, care corespunde revelației că vidul se instăpînește asupra fiecărei clipe, pînă la sterilizare. Plîngea un plîns care-i izvora din pielea uscată și oscioarele fragile ca de sticlă și plîngea totodată cu ochii uitării.

A urmat călătoria la Palmira : cei doi bătrîni care discutau în compartiment despre nume și funcții, în timp ce țigăncile moțăiau înfășurate în broboade la capătul celălalt, și soarele arzător peste ogoarele strălucind de atîta singurătate. Erau în realitate întrebări ceea ce visa el acum, întrebări care se adaptau țăcănitului ritmic al roților de tren. Cifre, funcții, oameni, lucruri, nume, case, ani, socoteli, vieți, istorii, fraze, morți. Ce erau toate astea dacă nu îndepărtate puncte de referință pentru o istorie pe care nimeni nu o va scrie nicicînd ? Sau poate o va scrie ?

Întrebări care mai tîrziu s-au topit în amintirea imaginii țigăncilor cu nările lor răsfrînte și cuștile lor colorate, pline cu găini, și o colivie cu păsări. Pînă cînd după o cotitură se ivi turnulețul, înfipt în depărtare, și casa morii și moara rotindu-se și rotindu-se ca totdeauna,

fiindcă nu se putea ca vîntul să nu ajungă pînă la brațele ei.

Unchiul Atilio muri chiar în seara aceea, așa că Pablo sosi ca să se îngrijească de toate formalitățile înmormîntării. Mătușa își păstră cumpătul și în timpul ceremoniei fu demnă și senină. Cînd preotul sfîrși slujba, ea se închină și apoi se sprijini ușor de brațul lui Pablo. Venise multă lume, dar păstrau o tăcere desăvîrșită. Toți stăteau în picioare ascultîndu-l pe preot și ascultînd apoi cum izbesc bulgării de pămînt în lemnul sicriului și, cînd și cînd, ca purtate de vînt, zgomotele fierăriei, clare, ascuțite, ciocan și nicovală. Mai tîrziu, cînd totul se încheie, mătușa Matilda se așeză pe o bancă de piatră și stătu de vorbă cu preotul despre cît de timpurie fusese primăvara și cît de secetoasă o să fie vara dacă vremea rămîne așa. Era o după-amiază frumoasă. După aceea se înapoiară amîndoi acasă și stătură sub bolta de viță și mătușa reuși treptat să uite de nodul pe care îl avea în gît și începu să-și amintească de lucruri și să povestească și să se întoarcă în vremurile cînd răsuna rîsul unchiului Atilio și vocea lui falsă cîntînd *Dolce Madonna* pe puntea vaporului, ce vapor să fi fost, poate San Giovanni ? și cea dintîi mirare cînd au văzut pentru prima oară oceanul și apoi căldura ecuatorială și apoi iarăși linia roșietică interminabilă care abia se zărea la orizont și cuvîntul magic auzit și repetat de consăteni, auzit la rîndul lor la Cassale sau Fossano : America, cea care avea să-i răsplătească pentru

foamea îndurată și pentru război și un rege pe care nimeni nu l-a văzut vreodată deoarece potrivit veștilor care traversau oceanul pămînturile astea erau deschise brațelor vrednice și strădaniei fără să-i pese cuiva cine e cine sau dacă are bani ori vine pe bani împrumutați ; și după aceea, aici, singurătatea unei chilii de mînăstire sporită de nostalgia sfîșietoare de a trăi printre consăteni, muncind, mîncînd, pînă și dansînd ca la ei în sat dar fără să mai fie satul, fără să mai poți deschide fereastra și să vezi ogoarele semănate și ceva mai încolo rîul și în depărtare munții Aostei. Rămînea desigur speranța glorioasă a unei întoarceri în chip de americani, nu cu pieptul zornăind de medalii cîștigate în lupte la care nimeni nu se gîndise vreodată, ci cu buzunarele îndesate cu bani, de ajuns măcar ca să acoperi această prăpastie adîncită atîția ani în care n-ai mai știut dincotro bate vîntul, bani ca să te întorci și să-ți ridici casa cea mai semeață din tot Piemontul, căci la ceva trebuie să slujească truda asta și așteptarea asta a unei întoarceri tot mai imposibile ce a dispărut treptat împreună cu cîntecele și cuvintele pînă cînd într-o zi Atilio Bellmonti a descoperit că timpul era crud și îi jucase o festă urîtă și nu-și mai amintea mirosul pămîntului și nici dacă rîul curgea pe la vie sau pe lîngă drumul dinspre Ventimiglia, cînd s-a întîlnit cu niște băiețandri răsăriți cine știe de unde ce-i dădeau tîrcoale cerîndu-i cîntece pe care le uitase, pînă și *Dolce Madonna* se destrămase păstrînd din ea doar niște rămășițe pierdute în pîlpîiala anilor și

zilelor toate la fel ca o imagine repetată într-o oglindă, pierdută poate într-o noapte de vară în care încurca sunetele și stătea nemișcat, așteptînd cu ochii mari deschiși către întunericul camerei, nădăjduind să audă dintr-o clipă într-alta acordeonul lui Caro, băiatul primarului. Și atîta timp a așteptat că pînă la urmă a ajuns să uite că așteptase vreodată, uitare îngrămădită peste celelalte alcătuind o perdea groasă îndărătul căreia nu mai puteau fi întrezăriți decît munții (niște munți statici, ca o carte poștală) și amintirea ștearsă a zăpezii așternîndu-se într-o înserare tulbure și poate vreun cuvînt lipsit de sens din cele care ți se întipăresc puternic așa, ca punct de referință, fără altă valoare decît aceea a unui trecut ce în fiecare zi devenea tot mai imposibil să fi fost și care va sfîrși navigînd în apele unei amărăciuni fără obiect și nici speranță. Deoarece nu mai aveau pămînturi și nici case pe acolo, nu le avuseseră niciodată și rudele muriseră iar cei care încă mai trăiau îi uitaseră pentru totdeauna și satele deveniseră orașe iar altele dispăruseră.

În orice caz să te întorci ca să te arăți iarăși uimit în fața unui peisaj necunoscut, dar care fără îndoială te mai durea pe dinăuntru, undeva pe dinăuntru, cine poate ști unde. Așa fusese și așa aflase Pablo Bellmonti că fusese povestea pe care mătușa Matilda o depăna cu ochii triști și mici, înstrăinați de noaptea care se lăsă aproape pe negîndite năvălind o dată cu urletul inutil al unui cîine către o lună mare, rotundă și roșie.

Cîteva zile mai tîrziu își luă rămas bun de la mătușă. Petrecuseră cîteva nopți așezați în grădină, vorbind de una și de alta, de oamenii la care țineau, așteptînd să treacă timpul și să meargă vecinii la culcare. Ea nu îl conduse la gară, căci trenul pleca tocmai la amiază, cînd soarele ardea puternic. Rămase în poartă, făcîndu-i semne de rămas bun, singură, măruntă în lumina puternică a zilei, mătușa Matilda.

A fost ca după o absență lungă și un gol nesfîrșit și o lipsă totală de simțire. Se întîlniră și știură că întrebările erau de prisos. Simțiseră amîndoi lipsa trupului și mîinilor și cuvintelor celuilalt, iar acum lucrurile se așezaseră iar la locul lor. Se iubiră îndelung, recunoscîndu-și iarăși trupurile în tăcere, de parcă acum știau deja totul și sosise ziua în care au înțeles pînă unde au ajuns. Marcela și Pablo și ploaia care începu să cadă parcă la timp și îi lăsă suspendați în văzduhul umed al zorilor, amîndoi o singură respirație, țintuiți într-un timp care nu vru să se mai scurgă și rămase cu el în încăpere.

Lucrurile se așezaseră iar la locul lor.

A PATRA PARANTEZĂ : Karina caută cheia ascunsă a unei legături dintre gesturile cele mai neînsemnate, dintre tonurile subtile de verde ale înserării. Cred că se gîndește la luna care răsare pe după acoperiș, acolo la Palmira, și aceeași lună tremurînd în mare, departe de privirile Ritei, ale lui Toto sau chiar ale Jacintei. Dar nu, ea îmi vorbește de țigăncile din celălalt capăt al vagonului. Unde să fie ? De ce țigăncile astea, înconjurate de cuștile și coliviile lor de păsări ?

Poate țigăncile, răspund eu, nu sînt decît o posibilitate, un mod de a exista dincolo de țăcănitul lent al roților trenului către moartea unchiului Atilio. Ea nu-mi răspunde, doar face semn din cap că nu și privește ploaia și apoi zice că țigăncile sînt un strigăt dinainte de strigăt, o cutremurare dinainte de absența veșnică a unchiului Atilio.

Are vreo importanță ?

Pentru mine da.

Cu asta ajunge desigur, îmi spun, și mă las purtat de amintirea acestei imagini, o imagine foarte scurtă, atîta tot. Pablo Bellmonti așteptînd să vadă moara în timp ce țigăncile moțăiau în capătul celălalt al vagonului. Atîta tot. Iar acum Karina îmi propune altceva, îmi propune o viziune care nu-i a mea, ci a lui Pablo, o viziune ce reprezintă anticiparea și totodată compensația pentru tot ce urmează.

Dar nu sînt numai țigăncile, adaugă ea ; mai e și tatăl lui Toto și băiatul acela care cade din balcon cînd vin să-l ridice. Acelea sînt alte strigăte, cel mult ghicite de Pablo Bellmonti... ele există, și băiatul cade încă, și pe lîngă faptul că există pot însemna și alte forme ale lui Pablo Bellmonti. Iar Pablo Bellmonti poate să nu fie altceva decît asta : căderea acelui hoț, sau duhoarea de putreziciune din nările bascului Albarrán în dimineața aceea din La Teja. Se poate, nu ?

III

După ploaie ieși soarele și rămase tremurînd în oglinda băltoacelor.

ÎȘI PETRECU DIMINEAȚA țăcănind neobosit la mașina de scris și, cînd termină raportul, se duse în biroul subcomisarului și îl lăsă pe masă cu aceeași grijă cu care ar fi așezat un prunc nou-născut. Bătrînul lipsea.

După-masă Nápoles îl chemă prin interfon. Ascultă vocea ușor nazală a subcomisarului și reflectă din nou că sărmanul îmbătrînea iremediabil. Nu era neapărat vocea, ci mai degrabă o anume intonație descrescătoare, ceva care suna a înfrîngere. Merse la el să-l vadă.

— Harley, spuse Nápoles. Ținea raportul în mînă și avea aerul că-l cîntărește. Harley, repetă.

— E totul scris acolo, spuse el ; e vorba de negrul de la fierărie. Acum avem, în sfîrșit, o imagine completă. Informațiile nu ne permit să ne îndoim... un tip periculos.

— Tot Brunetti ?

— Nu, nu. De data asta un taximetrist. Se pare că are legătură cu ce-a fost la night-club.

Nápoles își strînse ușor buzele, pentru că, deși ar fi vrut, nu reușea să-și amintească fața băiatului ăluia legat cu o frînghie în night-club. Iar acum iată că apare un negru care furase cîțiva pesos într-o fierărie...

— A fost un furt minor, nu-i așa ?

— Mai e povestea de la night-club. Uciderea femeii.

— Da, desigur.

Harley își pipăi nodul cravatei înainte de a vorbi :

— Lipsește numai ordinul dumneavoastră ca să intre în acțiune grupa operativă. Băieții sînt gata. Știți cum stau lucrurile...

— Asta-i slujba, încheie Nápoles fără să știe prea bine ce voia să spună. Harley îl privi mirat, trase iute un hohot scurt și fals, apoi spuse :

— Sigur că da, domnule. Sigur că da... nu mă plîng, știți ?

Nápoles știa foarte bine că Harley nu se plînge. Dimpotrivă, îi plăceau toate astea și se simțea un polițist autentic, ca în serialele de pe canalul patru montecarlo tv. canalul lui. Cu revolverul la subțioară și pumnii oțeliți și cîte o fată de fiecare dată (desigur, fetele lui Harley nu erau suavele blondine cu studii la Oxford, ci, în general, era vorba de prostituate știrbe și bolnave). Într-o zi spusese : „În locul cel mai periculos, urmărind criminalul : ăsta sînt eu". Era un băiat foarte entuziast, dar uneori o lua prea iute.

— Ar trebui să-l arestăm chiar acum.

— Acum ? întrebă subcomisarul.

— Băieții sînt gata. De azi-dimineață. Pe negru l-am localizat. Lucrează ca să i se piardă urma. Face pe zidarul și nimeni nu poate bănui

un negru care muncește. Lumea crede că e un negru cumsecade... e foarte periculos. Dar nu ne scapă, domnule. De data asta n-o să-mi scape.

Nápoles înțelese că Harley avea chef să intre în acțiune. Lui îi plac toate astea, gîndi. Lui îl place acțiunea, îl place toată porcăria asta, și acum o să plătească negrul.

— De data asta nu ne scapă, repetă Harley cu un glas cam rugător și urgent. Băieții sînt gata.

Marea se zărea în josul străzii. Marea despre care negrul știa că e un rîu, dar că miroase a mare, un miros aspru care îi pătrundea în tot corpul. Era zidar și își petrecea ziua cărînd cărămizi și din cînd în cînd se uita la mare, ce se întindea la un kilometru mai jos. Acum stătea de vorbă cu un bătrîn care voia revoluție și își trecea timpul trăncănind și făcînd gesturi impresionante cu mîinile.

— Eu nu mă pricep la chestiile astea, zise negrul.

— Muncești pînă crăpi și la sfîrșit ei spun că erai bun și cinstit și ai murit trudind ca o persoană decentă. Dar cei ce spun astea cînd crăpi sînt aceia care trăiesc pe seama noastră. Îți dai seama ce afacere ?

Negrul îl privea.

— Eu vindeam prezervative, spuse.

— Trebuie să trăiești din ceva... acum e timpul să terminăm cu nedreptatea asta, îți dai seama ?

— Eu nu mă prea pricep la chestiile astea.

— Revoluția. Preluarea puterii. Împărțirea cîștigurilor și cui nu-i place ghinionul lui și dacă face pe nebunul îi sucim gîtul. La toți. Și-au bătut joc de noi destul. Nu pierdem nimic, încercînd.

— Eu nu mă prea pricep la chestiile astea.

— Pe tine te-au prins vînzînd prezervative.

Negrul privi iarăși spre mare.

— O barcă, spuse. Erau de contrabandă și le treceau într-o barcă, dar într-o noapte s-a scufundat lîngă Colonia și treaba s-a sfîrșit. Cred că s-au înecat doi tipi.

— Dar șeful afacerii nu s-a înecat. Sînt sigur că nu s-a udat nici măcar la picioare.

— Ce știu cine era capul afacerii.

Bătrînul rîse și apoi scutură din cap.

— Sînt aceiași din totdeauna. Făcu o pauză lungă și apoi scutură iar din cap. Aceeași toată viața. Aceiași fii de cățea toată viața.

— Eu nu mă prea pricep la chestiile astea, spuse negrul.

Duba înainta încet în circulația de ora patru după-amiază. Harley se simțea fericit, agitat, cu revolverul la subțioară ca ceva viu, ceva viu și fierbinte care creștea pe măsură ce duba se apropia de clădirea aflată în construcție. Se gîndi la negru și o clipă încercă să-și închipuie fața lui. Prăpăditul, gîndi, negru de doi bani prăpădit și infect. Ziarele vor trebui să-i caute un nume potrivit, să-i spună Pantera Neagră de pildă și alături o fotografie de-a lui, Harley. Deși știa că n-o să apară niciodată în ziare. Se gîndi la negru și la bătrînul Nápoles și apoi iar la negru, repetîndu-și de mai multe ori că

nu poate cu nici un chip să-i scape. Se opriră și șoferul spuse ceva :

— Lăsați-mă pe mine, spuse Harley peste umăr.

Negrul îi văzu coborînd din dubă și pricepu totul, iar înainte de a începe să fugă zări ochii strălucitori ai celui care se apropia primul. O luă la goană în salturi printre bîrne și cărămizi, fără cămașă pe el, cu un gust amar și păstos în gură, în timp ce bătrînul înțepenise de spaimă, în timp ce Harley își începea urmărirea în spatele prăzii, în timp ce toți ceilalți polițiști încercau să se orienteze în îngrămădeala aia de scînduri și munți de nisip și cărămizi roșii, în timp ce meșterul stătea la un balcon de la etajul trei ca să vadă mai bine fuga disperată a negrului, care sărea printre schele fără să se mai uite nici în spate nici în lături nici altundeva ci numai înspre pămîntul plin de obstacole împiedicîndu-l să vadă zidul ce i se înălța acum dinainte, mult prea înalt, solid, definitiv. Harley ajunse pînă la o grămadă de bolovani și se opri brusc, mirat să-l vadă pe negru, asudat, ghemuit lîngă zid, neînsemnat, și ochii gălbui la patru metri distanță și nările care se dilatau ritmic și spatele lipit de zid, și un miros puternic de var și moloz. Harley împinse piedica pistolului de 38 special, ochi cu grijă fața negrului și trase.

— ...parcă nu ți-ar ajunge să bați străzile toată ziua cu derbedeii tăi de prieteni și să vii beat acasă. Asta nu-ți ajunge și trebuie să mai arunci la curse și puținul pe care-l cîștigi

fără să te gîndești la copii și la nevastă-ta, care-și trece viața în bucătărie. Toți banii zvîrliți pe cai, parcă aici nu ne-ar trebui, parcă eu nu m-aș sacrifica destul, parcă nu ți-aș fi dat tot ce-aveam de cînd ne-am cunoscut, parcă n-ar avea nevoie bieții copii de niște pantofi noi, parcă n-ar fi avut dreptate mama în tot ce-a spus înainte să ne căsătorim, parcă n-ar veni ăla de la electrică de două ori pe săptămînă, parcă nu.

Se apropia cu pași înalți de cangur și purta o geantă în mînă. Polo se uită mai întîi la geantă, apoi la ochii lui Santiago și văzu atunci cît era de obosit. Geanta era de piele maro și Santiago o ducea cu un aer nepăsător.

— Trebuie să ții la tine asta, spuse și îi întinse geanta lui Polo. Era grea ca plumbul.

— Foarte bine.

— N-avem unde să le ținem. Sînt grenade de mînă. Nouă. Sînt învelite în cîrpe.

Polo simți o poftă nebună să fumeze. Mergeau încet, dar pașii uriași ai lui Santiago erau exagerați față de calmul lui.

— Dă-mi o țigară.

— N-am. Și încă ceva, ioi vin după ele. E doar pentru cîteva zile. Voi aveți unde să le puneți.

— Foarte bine, repetă Polo, în timp ce se gîndea la casa de pe Paso Molino.

— Mi-e foame.

— Cum sînt ?

— Cine ?

— Grenadele... cum sînt grenadele ?
Santiago făcu un efort să zîmbească .
— Ca-n filme. Au un inel. Tragi de inel şi o arunci. Asta-i tot.
— Uneori lucrurile astea seamănă destul de bine cu ce e în filme.
— Filmele durează o oră jumătate, spuse Santiago. Cu noi e altă treabă şi mi se pare că o să semene tot mai puţin cu ce-i prin filme.
— Dar acum totul merge bine, nu ?
— Grenadele sînt învelite în cîrpe ca să nu se izbească între ele. Nu cred să fie vreo problemă.
— E plăcut ce-mi spui. Să te plimbi pe stradă cu o geantă plină de grenade e ceva foarte plăcut, mai cu seamă cînd ştii că sînt învelite în cîrpe.
— În cel mai bun caz mîine sau dacă nu poimîine va trebui să umbli şi tu cu una în geantă şi n-o să poţi vorbi de toate astea cu mine.
Polo încercă iar greutatea genţii.
— Ar fi bine.
— Nu. N-ar fi bine, dar trebuie s-o faci şi pe-asta şi atunci n-o să mai aibă importanţă dacă e bine sau nu. Sînt lucruri care oricum trebuiesc făcute.
— Da. Presupun că da.
— Nu e cazul să te îngrijorezi prea mult.
Polo încuviinţă din cap şi apoi spuse ceva despre mecanismul de percuţie al grenadelor de mînă.
— Astea sînt americane.

— Americanii fac grenade de mînă bune. Am citit asta undeva.
— Sînt bune, zise Santiago ; explodează şi ucid şi aşa mai departe, grozav, nu-i aşa ? Oricum, nu te preocupa de mecanismul de percuţie. Sînt învelite în cîrpe.
— Nu mă preocup, spuse Polo iute, cu o voce egală şi slabă. Nu mă preocup, repetă.
Santiago plecă şi Polo se întoarse la casa din Paso Molino, iar înainte de a ascunde grenadele, deschise geanta să vadă cum arată. Erau vopsite într-un verde opac şi nu părea să fie mare lucru de capul lor.

Acum se simţea ca o corabie care se desprinde lin de chei. Se simţea uşor, fără legături, noile lui îndatoriri îi făceau plăcere şi nu se gîndea aproape niciodată la pericol. În afară de asta mai erau Marcela şi moartea unchiului Atilio şi datoriile şi toate astea se îngrămădiseră una peste alta, făcîndu-l într-o noapte să se hotărască să dea dracului studiile de filozofie şi de acum încolo să muncească şi să militeze, deoarece la urma urmei pentru revoluţie e nevoie de soldaţi buni şi nimănui nu îi păsa din caleafară de aiurelile lui Bergson. În momentul acela Pablo Bellmonti era convins că a te fîţîi în caleaşca Institutului însemna oarecum să vezi lucrurile de la marginea drumului şi nu chiar de pe drum şi, în afară de asta, într-o zi o să trebuiască să iasă în stradă cu mitraliera în mînă şi atunci era mai important să ştie să ochească bine şi în afară de asta curajul

și în afară de asta dorința să fii de folos și în afară de asta.

Printr-una dintre straniile înlănțuiri ale vieții (amici, cunoștințe, necunoscuți) într-o zi ajunse la o firmă de avocați ce părea să se ocupe și de probleme financiare, ca de pildă contabilitatea anumitor întreprinderi. Doctorul în drept Juventino Laguna se dovedi a fi un domn simandicos și prosper, ne pot fi utile cunoștințele dumneavoastră de altfel nu sînteți un ignorant și ați putea începe cu arhiva care e cea mai puțin complicată. Un singur lucru, nimic de politică.

Pablo înclină scurt din cap și apoi se despărțiră cu o ușoară strîngere de mînă, așa cum fac patronii în prima zi de lucru.

— Mîine la șapte.

Programul era de la șapte la unu, sîmbăta și duminica libere și o leafă de pomană. Mai era și secretara avocatului, o puștoaică de douăzeci de ani cu o față febrilă, care tocmai petrecuse paisprezece luni în Statele Unite cu o bursă a Alianței Culturale. Se numea Viviana și logodnicul ei cînta la trompetă în orchestra lui Frade grasul. Sărăcuța.

A doua zi Viviana îi dădu explicațiile generale și făcu prezentările de rigoare cu ceilalți colegi de birou, doi domni umili, ce semănau între ei prin felul de a merge și a zîmbi și care îl priviră cu oarecare milă.

— Îmi pare bine.

— Îmi pare bine.

Timpul lui Pablo Bellmonti începu să alerge pe un făgaș impecabil de la șapte la unu, între

țăcănitul mașinilor de scris și un birou uriaș, aproape cît o tejghea de măcelar, unde se acumulau citații de divorțuri și tot felul de alte hîrțoage. Zilele se scurgeau între povestirile Vivianei despre Statele Unite și trăncăneala scînteietoare a patronului, care se făcea nevăzut înainte de amiază. Ceilalți doi funcționari erau niște făpturi absolut neutre, din cei ce colecționează timbre sau scandaluri de familie cu aceeași conștiincioasă meticulozitate cu care clasează moștenirile. Mai rămînea Marcela, ceea ce însemna mult mai mult decît o recompensă. Adesea ieșeau seara hoinărind pe promenadă și atunci făceau planuri și priveau pescarii cum își întind undițele și apoi le strîng, uneori cu o ușurință și o ușoară decepție, care parcă se transmiteau gesturilor lor, alteori aproape cu furie, cînd simțeau peștele atîrnînd greu sub apă, de partea cealaltă a undiței. Pescarii înfășurau la iuțeală undița și totul părea să stea în loc cîteva clipe, pînă cînd corvina sau țiparul ieșeau la suprafață și erau trași în văzduh și apoi azvîrliți pe dig, iar atunci omul rîdea satisfăcut, în timp ce peștii se zbăteau convulsiv înainte să moară cu ochii larg deschiși și spinările lucioase.

Într-o duminică se duseră la plajă, ca să sărbătorească astfel sosirea unei veri inexistente, fără a le păsa de vînt și nici de faptul că nu aveau mai deloc bani. Rătăciră toată după-masa pe dunele din Parcul Plata, ascultînd marea care se izbea de nisipul țărmului. În depărtare se zăreau cîțiva pescăruși și acolo marea era albastră și adîncă. Stăteau întinși pe

plajă la soare, iar Marcela avea ochii pierduţi şi frumoşi.

— Nu-mi mai e frică de mare.

— De ce ? Din cauza mea ?

— Se poate, nu ştiu de ce. Îmi place marea şi nisipul ăsta şi îmi place că sîntem aici fără un ban şi nu mai e nimeni pe plajă. Uneori uităm că toate astea mai există şi sînt aici la îndemînă.

— Ele vor fi mereu aici, interveni Pablo, noi însă nu.

— Nu mă gîndeam la nemurire, ci la noi. Mă gîndeam la ziua de mîine şi cea de ieri şi la ce-o să se întîmple cu noi.

Marcela luase nisip în pumn, dar nisipul îi scăpa printre degete. Ea strîngea pumnul, dar nisipul continua să se scurgă.

— N-o să se întîmple nimic.

— Sigur că nu. Doar că eu s-ar putea să rămîn însărcinată, pe tine să te aresteze iarăşi, sau să ne ucidă într-o bună zi.

— Am putea să avem un băieţel. Asta da. Despre celelalte nu merită să vorbim, nu cîştigăm nimic. Am stat la puşcărie cu frate-tu şi a fost destul de vesel. Mîncam fasole şi cîntam în surdină, iar poliţiştii nu ştiau cum să se poarte cu noi, închipuie-ţi. Noaptea vorbeam de revoluţie şi despre ce-o să facem cînd ne-or da drumul. Mai erau arestaţi şi nişte oameni importanţi, dar lor nu cred că le mergea prea bine. Oricum, era destul de uşor şi noi eram tineri şi mîndri. Acum e altceva. Acum te închid şi te ciomăgesc şi nimănui n-o să-i pese. Dar nu trebuie să ne gîndim la asta.

— Ba trebuie să ne gîndim, spuse ea. Vorbise pentru ea, spre a se convinge poate că această posibilitate exista, era inevitabilă şi se strecura între ei ca o placă de metal, subţire, dar palpabilă. (Ar fi vrut să spună că nimic nu conta atîta timp cît erau împreună şi amîndoi iubeau aceleaşi lucruri, lucrurile despre care nu vorbeau aproape niciodată, dar le împărtăşeau neîndoielnic amîndoi. Ar fi vrut să spună. Însă nu.)

— Trebuie să ne gîndim, repetă. Doar pentru asta ne iubim.

— Ne iubim şi vom fi veşnic împreună şi chiar dacă n-o să fim împreună tot o să ne iubim. La urma urmei, viaţa nu-i chiar atît de complicată.

Marcela se întinse cu faţa în sus, ca să simtă pe spate mîngîierea nisipului. Aici nu-i nimic altceva decît mare şi nisip şi reflectă că aşa e bine. Mai tîrziu, vîntul încetă şi ei coborîră pe ţărm şi zăriră un vapor mare la orizont şi făcură dragoste pe plajă. Apoi construiră un castel de nisip, un castelaş, departe de mal, ca marea să nu-l înghită cînd va veni fluxul, spuse Marcela. Dar cînd veni fluxul ei nu mai erau acolo şi nu ştiură.

N-au ştiut niciodată.

Se tot învîrtise dintr-un loc într-altul pînă la două după-masă, ca în atîtea alte zile identice ; făcuse o coadă de vreo sută de metri, alta ceva mai lungă şi o a treia de vreo cincizeci de metri ; venise acasă cu poftă să mănînce ceva foarte exotic, cu nume de nepronunţat,

mîncase o farfurie plină cu tăiţei sleiţi, lipicioşi şi îmbibaţi cu grăsime ; intrase în cameră gîndindu-se la lumea asta infectă şi la faţa tipului care-i spusese : „Lunea e o zi afurisită", citind în continuare revista *La Pequeña Lulu* [1], în timpul unei cozi în faţa unui birou dintr-o clădire ; încercase să doarmă, dar nu-l lăsa în pace amintirea unei femei şi a unei istorii mai mult sau mai puţin obişnuite şi comune, suficientă desigur ca să-şi sperie somnul şi cheful de a privi în tavan ; pînă la urmă renunţă la somn şi se duse în căutarea unui răspuns la una din mesele de la Luminton, unde acum îl asculta pe galician cum vorbea şi vorbea despre înfrîngerea suferită de colonelul Villaprado din pricina zăpezii, în iarna lui '37. Galicianul vorbea cu nişte domni care beau ceai sprijiniţi de tejghea, toţi în costume, corecţi şi eleganţi, purtînd o conversaţie tîmpită. Făceau parte dintre indivizii pe care-i întîlneşti de obicei pe la hipodromuri şi în instituţiile publice, preumblîndu-se de colo pînă colo cu un aer de oameni importanţi care aşteaptă ceva de clasă mare. Apoi domnii plecară şi bascul Albarrán rămase singur în cîrciumă, cu galicianul şi cu băiatul care fredona fără cine ştie ce convingere un cîntec al formaţiei Los Iracundos [2]. Nădăjduia să treacă timpul, să se facă cinci după-amiază şi să vină întrunirea de la Institut şi bancurile polonezului şi toate chestiile astea ce se întîmplau ori de cîte ori

---

[1] „Micuţa Lulu" (sp.).
[2] Furioşii (sp.).

avea loc o întrunire la Institut, sau în altă parte. Ceva îl supăra însă, ceva nedefinit, poate în legătură cu muştele luminate de soare pe faţa de masă, cu galicianul care stătea ca un bolovan lîngă casa de înregistrat bani, cu tainica speranţă cu care băiatul cînta : „Eu vreau să fiu triumfător / în viaţă şi-n amor"... Era ceva static care îl supăra, care îl făcea să revină iarăşi şi iarăşi la vechea poveste a bătrînului cu brutăria clandestină, la dobitocul cu *Pequeña Lulu*. Viaţa nu poate fi doar asta, îşi spuse. Muştele, aerul ăsta îmbîcsit, rumeguş şi pluşuri vechi, golul acesta.

Se simţi ca un cîine izgonit.

Sosi la Institut dornic ca întrunirea să fi început deja, să înceapă acum, să-i dea cineva o ţigară, dorind să găsească un loc unde să se aşeze. Era multă lume pe coridoare şi toţi vorbeau, dînd impresia că se întîmplase ceva. Totul era cu josul în sus şi veniseră mulţi ce nu erau de la Institut, iar bascul întîlni cunoştinţe şi prieteni şi o ţigară de care să se agaţe ca un disperat.

Polo se aşezase pe o bancă de pe coridor şi avea o geantă lipită de umăr. Stătea de vorbă cu Luisito Skarmanich şi cînd bascul îl întrebă de întrunire află că de fapt în realitate nu era tocmai o întrunire, ci o manifestaţie, că veniseră participanţi de peste tot, iar Polo ştiuse doar cu o clipă înainte, cînd ajunsese la institut.

— E pentru cei de la filologie, lămuri Luisito. Se referea la cei cinci studenţi de la fi-

logie arestați cu o săptămînă în urmă pentru că lipiseră un manifest pe ușa facultății.

— Au fost cam fraieri, adăugă.

— Da, dar acum sînt arestați, spuse Polo.

Polo vorbea acum așa, dar cînd îi arestaseră pe cei cinci studenți, el însuși făcuse cam același comentariu ca și Luisito. În realitate, totul fusese o mare prostie. Lipiseră manifestul în plină zi și plecaseră liniștiți, iar la colț îi aștepta o dubă a poliției, în care îi înghesuiseră cu pumni și înjurături. Manifestul era un afiș mare care cerea eliberarea tuturor deținuților politici. Mai stătea lipit și acum.

— S-au lăsat prostiți, replică Luisito.

— Nu știu. Nu eram de față și nu știu cum a fost.

— Au fost unii care au văzut.

— O să facem acum gălăgie și, dacă nu le dau drumul, măcar or să țină seama de asta.

Sosi atunci și Pablo și spuse că n-or să le dea drumul și Polo o să vedem și bascul se plictisea, iar Luisito fuma ca un apucat.

— Probabil că n-or să le dea drumul. Dar o să facem un scandal pe cinste. Dacă ne-ar fi arestat pe noi, ne-ar fi plăcut așa ceva, nu, bascule ? Ne-ar fi plăcut să știm că se fac manifestații și că celorlalți le pasă de noi.

— Sacco și Vanzetti.

— Ăia n-au avut noroc.

— Erau italieni. Italienii n-au noroc niciodată.

— Unii au. Papa are noroc.

— Papa nu e italian. Papa e papa. E mondial.

Bascul spuse că papa e un tip nemaipomenit și unicul lui defect e tocmai faptul că e papă. Mai spuse că nu părea să fie nimic pregătit, nici un fel de organizare, totul e o mare zăpăceală și nimeni habar n-are de nimic, așa că or să facă ceva pe noi la prima cotitură.

— Poate că n-o să fie mare lucru, dar nu cred că n-o să iasă ceva. La urma urmei, nu crede nimeni că dăm marea bătălie de la Las Piedras.

— N-ar fi rău.

— Ce-am vrut să spun e că or să ne înfunde, or să ne risipească imediat.

— Mare lucru e și organizarea. Ar fi cazul să nu mai glumim cu treburile astea.

— Mai sînt și oameni organizați, comentă Pablo.

— Cred și eu. Or fi și de-ăștia.

Albarrán plecă. Să vedem ce se întîmplă, spuse. Luisito ceru o țigară și Pablo îi zise că e afon și n-ar trebui să mai fumeze, că țigara o să-i distrugă de tot vocea. Atunci Luisito povesti iar cum dorise taică-su să se facă tenor, dar medicul îi explicase că nu poate fi tenor, avînd corzile vocale lipite, cel puțin nu un tenor bun, iar el știa bine că nimic nu-i mai rău ca un tenor mediocru, tenorii mediocrii sînt de-a dreptul grețoși.

— Dă-mi o țigară.

— Bascului îi place ca totul să iasă perfect, comentă Polo. Totul cu precizia unei bombe cu ceas.

— El e anarhist. Anarhiştii sînt bine organizaţi. Au o conducere şi întruniri şi materiale pe care le discută. Şi au o structură bună.

— Mişcarea are o structură şi mai bună, ei sînt mai bine organizaţi şi acum conducerea e afară din ţară. Asta zic şi eu bombă cu ceas.

— O să explodeze după alegeri.

— Dacă nu cîştigă Frontul.

— N-o să cîştige. Iar dacă o să cîştige, or să zică oricum că n-a cîştigat. Iar dacă nu pot spune că n-a cîştigat, or să dea o lovitură. Iar dacă nu pot da o lovitură, or să-i cheme pe brazilieni.

— Ce să-ţi spun.

— O să mîncăm tocană de brazilieni, spuse Luisito.

— N-o să se întîmple aşa ceva. O să cîştige Pacheco. Şi o să fie bine pentru Mişcare.

— Ştii tu asta ?

— Pacheco e un mare boxer.

— Nu-i prea grozav. Foloseşte mănuşi de unşpe uncii. Boxerii buni au mănuşi de şase.

— Mişcarea o să aştepte. Ei ştiu să aştepte. Acum lasă să treacă alegerile, să vină Pacheco şi să continue debandada.

Luisito fuma şi din cînd în cînd tuşea şi scuipa într-un colţ. Trecură cîţiva studenţi cărînd pachete care trăzneau a naft.

— Sînt oamenii bascului.

— Sînt de la filologie, îi lămuri Pablo. I-am văzut eu la filologie. Mă duceam uneori pe acolo, cînd am ieşit de la puşcărie.

— Te-au recrutat.

— Nu. Aveam cîţiva prieteni. Sînt băieţi buni şi s-au purtat frumos cînd eram la puşcărie.

— Ba da, te-au recrutat, insistă Luisito. Te-au recrutat şi au făcut din tine un anarhist de la filologie. Apoi izbucni într-un rîs feroce, îi dădu una în spinare lui Pablo, scuipă într-o parte şi spuse că a glumit.

În clipa asta se întoarse bascul Albarrán şi anunţă că lumea începea să iasă, că treaba se pornea. Toată lumea se îngrămădea în stradă şi în spate erau multe maşini care claxonau, unele încercînd să ocolească pe străzi laterale şi altele să întoarcă pe aceeaşi stradă. Totul era destul de haotic, lumea ţipa, uneori rîdea şi aştepta să sosească poliţia. Pablo Bellmonti se vîrî şi el în mulţime, lîngă un băieţandru slab şi palid, îmbrăcat într-un costum gri impecabil. În faţă se iţea deasupra tuturor capul lui Luisito Skarmanich, iar pumnul lui ridicat părea un baros uriaş, din cele folosite la abator ca să omoare vacile. Luisito era foarte voinic şi avea o forţă ieşită din comun, pe care uneori şi-o punea la încercare. (Odată mîncase nouăsprezece farfurii cu ravioli şi cîştigase campionatul de mîncători de ravioli de la clubul Capitol, al cărui membru era, jucînd şi în echipa de pelota a clubului.)

Se opriră puţin şi lumea zbiera şi unii dădeau cu pietre în stîlpii de fier ai felinarelor, făcînd astfel o gălăgie asurzitoare. Se întîmplă apoi ceva şi Pablo îl pierdu din ochi pe băiatul în costum gri, căci îl smulsese de lîngă el un vîrtej de lume, care se îngrămădea fără rost,

neștiind încotro s-o ia. Se auziră împușcături și imediat căzură printre ei și o mulțime de grenade cu gaze lacrimogene. Erau grenade argentiniene.

— Poate fi asta, pot fi multe alte lucruri. Rita se privi o clipă în oglindă, dar nu răspunse.

Aproape toată lumea putea să deosebească grenadele lacrimogene argentiniene de cele nord-americane, după culoarea fumului și pentru că cele argentiniene explodau cu mai puțină violență. Manifestanții fugeau și gazul se lipea de păr și de haine, se lipea de corp și nu mai puteai scăpa de sufocare, de lacrimi și de tusea care te mușca de beregată. Tot aerul era înțepător.

O bucățică de stradă, vreo cincizeci de metri, ai nimănui. Aici cădeau majoritatea pietrelor și bucăților de pavaj, căci erau foarte departe și trebuia să ai un braț de fier ca să nimerești pînă în partea cealaltă. Luisito reușea, dar îi obosea repede brațul. Se opri puțin să prindă puteri, în timp ce unii smulgeau pietre din pavaj și le spărgeau ca să i le dea. Luisito le azvîrlea și ochea bine și toți urmăreau cu privirile traiectoria proiectilelor, el devenind, cîteva minute bune, centrul de gravitație a tot ce se întîmpla în acest locșor din oraș. Apoi îi osteni brațul și pietrele începură să cadă în zona nimănui.

Vizavi era o dubă a poliției pusă de-a curmezișul, cu polițiștii ascunși după ea. Toți aveau

căști și măști antigaz, iar unii dintre ei aveau și aruncătoare de grenade. Păreau să aștepte ceva.

Bascul Albarrán înaintă ținînd cîte o sticlă în fiecare mînă și după el se aliniară încă vreo cîțiva, toți avînd și ei sticle cu explozibil. Înaintară cîțiva metri și aruncară sticlele, una după alta. Acestea căzură la cîțiva metri în fața dubelor și explodară de parcă ar fi fost mici bombe de contact, dar nu luară foc. Cineva spuse că e din cauza cloratului folosit la fabricarea lor, care era vechi și bun de dat la gunoi. Naftul începu să se scurgă încet pe stradă în jos. Era un amestec de naft și ulei ars și se scurgea foarte încet, ca o lavă. Cu toții începură să se replieze cu grijă în direcția Institutului. Rămaseră doar cîțiva în față, strigînd și aruncînd inutil pietre, pînă cînd duba demară violent, de parcă ar fi fost o catapultă, trecu peste pîraiele de naft urlînd din sirenă și bară calea celor care nu ajunseseră încă la poarta institutului. Din ea săriră mai mulți polițiști care se năpustiră asupra mulțimii, trăgînd în aer și izbind cu patul armei. Totul se petrecu foarte rapid și imediat se iviră alți polițiști și un grup de soldați cu scuturi care țineau într-o mînă revolverul și în cealaltă o sabie. Cînd puneau mîna pe cîte un manifest îl tîrau pînă la dubă, îl îmbrînceau înăuntru și închideau apoi ușile.

Băiatul în costum gri traversă strada liniștit în mijlocul zăpăcelii generale, cu costumul plin de pete mici întunecate și o plesnitură de sabie la cap, și merse cu mîinile în buzunarele hai-

nei, de parcă nu i-ar mai fi rămas nimic de făcut. Totul era un haos de strigăte și încălțări care-și pierduseră stăpînii și miros de pulbere și sirene și Polo care încerca să ajungă la o alee care dădea în spatele institutului un soldat care îl ajunge din urmă îi taie drumul și îi crapă capul dintr-o lovitură perfectă cu crosa revolverului. Fiu de șapte mii de tîrfe, zice și cheamă ajutoare și vin alți polițiști și cătușele și sîngele pe față și podeaua rece a dubei și piciorul gratuit în rinichi și cizma care îi strivește craniul și vocea care îi ajunge ca din depărtare.

— Stai locului, sau îți găuresc țeasta.

Totul se schimbase încetul cu încetul. Schimbări lăuntrice, confuzie, inima bătînd în gît ori de cîte ori își făcea noaptea apariția cu părul răvășit, cu viermele albicios de pe braț, și cu ochii aceia. Jacobo asista la toate întîlnirile, la fiecare ceremonie a tăcerii care avea loc la masa din fund. Apoi plecau. Dar mai era ceva, mai era o schimbare abia perceptibilă în purtarea Ritei (uneori voința minimă de a face ceva) și în afară de asta era mai puțin clătinat mersul ei nocturn de la masă în cameră și îndărăt la masă. Evreul nu era capabil să creadă că ar fi îndrăgostită, dar instinctul îl îndemna să se străduiască în fiecare seară și în fiecare noapte să demonteze acel complicat mecanism pe care îl avea în fața ochilor. Ca un ceasornicar, el căuta pe chipul femeii o cheie, o crăpătură prin care să-și strecoare curiozitatea și să-și vîre nasul (și insulta). Dar totul fu za-

darnic. Rita îi apărea în față uneori, i se așeza dinainte cu privirea ei încețoșată de gin și totul o lua de la capăt.

Sigur că mai tîrziu începu să priceapă. Era în noaptea în care Piti avu hemoragia. O duseră la spital și la înapoiere tipul stătea la masa lui din totdeauna, așteptînd poate ca totdeauna. Pe chipul Ritei apăru doar un zîmbet, o scurtă contracție a gurii, ca un fel de scurt armistițiu. Jacobo îi văzu dispărînd pe ușa din fund și simți ceva ridicol, un fel de chef să scuipe, să-i spună tipului să meargă și să-și bată joc în altă parte, că are și-așa destule pe cap cu Piti și avortul ei, provocat acolo în casă. Petrecu restul nopții rumegîndu-și furia și încercînd să reconstituie gestul, zîmbetul acela care era pentru el ca un steag alb. Veniră niște cîntăreți la chitară și acordeon și mai tîrziu negresa Pancha dădu telefon la spital și se puse pe un plîns de bețivancă sărmană Piti, fetiță dragă unde te duci și mă lași, iar el o privea complet străin, departe, căci nu se mai putea gîndi la zîmbetul Ritei, care era un fel de infirmitate. Ceasurile nopții treceau și cîntăreții își vedeau și ei de treabă : „Sosi clipa cu ghinion pentru biata soțioară / care-și prinde frumușelul cît pe ce s-o ia din loc / vine o scenă cu lipici și între un plîns și o ceartă / el o aude spunînd / cînd se roagă îngenuncheată :... și Pancha se descălță, ca să vadă ei, fetița mea dragă, ți-am spus eu ? Și pînă la urmă cineva îi plăti două porții de *grapa* și începu să cînte cu cel de la acordeon un pasodoble învățat pe cînd era slujnică la Casa de Galicia și lumea

începu să plece și la sfîrșit rămase numai Pancha dormind sau, mai bine zis, gravitînd ca o planetă imposibilă la una din mesele cafenelei, trăsnind a sudoare și a rachiu și atunci timpul trecu fără alt eveniment decît gîndacii foșnind prin murdăria din colțuri, și, cînd începu să se arate cenușiul dimineții, Angel ieși din coridor cu un mers de fante, proaspăt, pieptănat, fluierînd încet.

— Salut, maestre, spuse trecînd prin fața evreului.

Și Jacobo îl văzu cum traversează strada și dispare după colț și rămase să-și privească propria umbră care cădea pe podeaua plină de mucuri și scuipați, ascultînd răsuflarea grea a Panchei, trăgînd pe nări mirosurile cafenelei pustii. Își aminti iarăși zîmbetul Ritei cînd l-a întîlnit pe Angel la bar.

— Iapa, zise și merse la culcare.

Pentru Rita totul începuse să se limpezească treptat și fiecare zi ce trecea căpăta nuanțe noi, se lumina cîte un colț întunecat, se descoperea ceva pînă atunci necunoscut. Lucy și Sophie și Piti, pînă și negresa Pancha (Maria Francisca Gularte Pereira), trăiseră dintotdeauna pentru cîte un bărbat sau altul și acum îi venise și ei rîndul. Acum venise Angel cu glasul lui grav și pielea ca de băiețandru, ca să descopere ceea ce păstrase doar pentru ea. Asta era. Mai întîi a fost abia un trup lipit de altul, dar apoi (îndată) a fost propriul ei trup înălțîndu-se și uitînd de toate și așteptînd să vină noaptea. Nu ea îl aștepta pe Angel, ci trupul ei, pîntecul ei de femelă primordială.

Era pe viață și pe moarte. De rest nu-i mai păsa și nici nu exista și întîia oară cînd îi împrumută bani fu cel mult ca să împlinească o parte a ritului ce îi era perfect necunoscut, o zonă în care ea deținea o oarecare superioritate sau cel puțin așa presupuse la început și de aceea refuză banii cînd el încercă să-i înapoieze.

— Plătește-mi altfel.

Și plătește-mi altfel însemna un ghiont ușor al lui Angel înspre pat și tremurul care o cuprindea și apoi mîngîiatul la nesfîrșit al cicatricei-vierme în timp ce el dormea și o bucurie care o făcea să se ghemuiască lîngă umărul lui.

De dragul umărului și al cicatricei și al ghiontului aceluia ușor Rita începu să-i urască pe ceilalți bărbați care-i intrau în cameră și în pat și cereau mai multă lumină, mai puțină lumină ; oglinda, întoarce-te, așa. Fiecare client i se părea mai greu de suportat, mai aproape de ea. Și de ce tocmai Angel ? Și de ce acum ? Și de ce restul ? Asta nu mai știa și nici nu dorea să știe, căci nu dorea să se gîndească la altceva decît la noaptea următoare. Pînă la urmă Angel era o nouă posibilitate de a nu gîndi, de a nu exista. Să fi fost oare asta ? Totul se îndrepta spre același răspuns. O să-și aibă și ea partea ei și asta îi producea o bucurie nelămurită. Desigur, cu fiecare zi care trecea îndeletnicirea ei i se părea tot mai anevoioasă și trupul parcă i se umplea de miasme fetide și se înăsprea de fiecare dată cînd se îndrepta cineva spre masa ei. Într-o seară îi spuse lui Angel că îi vine să-l dea dracului pe

evreu și cafeneaua și viața asta și să o ia din loc, aiurea, oriunde. Îi spuse toate acestea cu grijă, adresîndu-se mai mult tavanului. El o privi prin oglindă (se bărbierea) și vorbi fără să întoarcă capul, fără să înceteze a pipăi tăișul strălucitor al briciului.

— Ești nebună. Din ce-o să mai trăim ?

— Apleacă-te.
— Bărbia-n piept.
— Înăuntru, fuga.
— Nu fă pe nebunul !
— Dă încoa.
— Sus.
— Fața la perete. La perete. Mai tare, lipit.
— Bărbia-n piept. Așa.
— Desfă picioarele.
— Asta e. Uite-i hîrtiile.
— Scoate-i cătușele.
— Noi ne ducem.
— Semnați aici.
— Ceilalți sînt la prefectură. I-am dus acolo.
— Duminică merg la pescuit, la Paloma.
— Bun, ne-am dus.
— Deci ăsta e.
— Fiu de cățea, așa-i ?
— Trec să-l salut pe Valdés.
— Hai, mergem ?
— El rămîne aici.
— N-are față de pederast.
— Dar ar fi bun.
— Da, da. Ciao.
— Petrecere bună.
— Duceți-l.

Îl puseră să dea roată unei mese. Se opri în fața unui individ nici tînăr, nici bătrîn, așezat dinaintea unei mașini de scris. Avea o față slabă, de o nesfîrșită tristețe și plictis. Pentru el totul se repeta poate cu o monotonie prostească. Lui Polo i se făcu oarecum milă de fața aceea și de cămașa ieșită la spălat și de pleoapele care-i atîrnau obosite. Era comic și absurd, un soi de piruetă, căci Polo era cel arestat, cu o rană la cap și sînge închegat peste tot, dar tipul acesta avea aerul învins. El părea cel definitiv învins. Era un amărît și un amărît e și mai jalnic cînd se așază îndărătul unei mașini de scris. Bun bun bun. Dacă trebuie s-o facem și pe asta, hai s-o facem ! Aha, sînteți rănit ! Cum să nu, sînteți rănit ! Aveți o rană strașnică la frunte. Ăia de la municipală sînt niște sălbatici. Se spune că le bagă nu știu ce în mîncare. Niște sălbatici. Trebuie să vă feriți de ei. De-aș ști eu. Bun, hai să vedem. Să vedem, să vedem. Ar trebui cusută rana asta... cîteva puncte de sútură. Dar nu vă sfătuiesc să cereți un medic. Nu, nu vă sfătuiesc. Bun, spuneți-mi vă rog numele complet. Aha, mai rar. Bun. Acum data nașterii. Locul. Aha. Domiciliul ocupația numele tatălui al mamei, aha. Înțeleg. Așa-i viața. Apartenență politică poreclă pseudonim. Bun, mai bine pentru dumneata. Să vedem dacă în noaptea asta mă lasă în pace. Afecțiuni cronice tatuaje semne particulare. Aha, aha. Înălțimea, culoarea părului a ochilor nasul forma feței statura. Bun, cred că asta-i tot pentru moment. Da. Restul după. Să vedem ce se întîmplă. Și, ascultați-mă, multă

grijă cu rana asta, nu cumva să se... aha. Bun, asta-i tot. Acum puteți să-l duceți în celulă.

Îl duseră, în timp ce Pablo Bellmonti dădea tîrcoale casei din Paso Molino, străduindu-se să nu-și piardă cumpătul, dar fiind totuși foarte îngrijorat, deoarece Santiago se exprimase destul de limpede și grenadele trebuiau scoase de acolo și duse în altă parte, iar altă parte nu exista acum decît în propria lui cameră de la pensiune. Abia mai tîrziu, cîteva minute mai tîrziu îi veni în minte casa Marcelei și Marcela ca o posibilitate concretă și sigură. Petrecu două ceasuri cotrobăind pe întuneric în locurile mai mult sau mai puțin posibile ori imposibile pînă cînd, într-un tîrziu, geanta cu grenade ieși la iveală, pe fundul unei lăzi cu verdețuri. Pablo pipăi unul din obiectele înfășurate și își înghiți saliva înainte de a se strecura din nou prin ferestruică și a ieși în noaptea care îl aștepta afară, ca să-l sperie.

Încăperea unde îl duseră era enormă, cu tavanul foarte înalt și planșeul din ciment nelustruit. Conținea mai multe paturi de fier, pline de rugină. Polo se întinse pe unul din paturi și simți amețeala durerii de cap și amintirea grenadelor ascunse cu atîta ușurință, pe fundul unei lăzi cu verdețuri. Era cald și plutea un miros greu, de umezeală și o tăcere liniștită și prevestitoare, ca de duminică, și o ploaie ce începu în zori și pătrunse în aerul aspru al închisorii. Imaginile veniră îndărăt și se repetară iarăși și iarăși la fel ca sunetul liniștitor al ploii ce se scurgea pe zidul exterior al

încăperii, fragmentul acesta de închisoare pe care Polo se face că-l ignoră cu ochii deschiși spre înălțimea amețitoare a unui tavan din grinzi negeluite, cu ochii deschiși spre după-amiaza ce se intoarce limpede și curată în mijlocul gazelor lacrimogene și țipătul unei fete și sabia ce trasează un semicerc perfect, căzînd apoi frumoasă și strălucitoare cu tăișul asupra țestei anonime și deschise care se pierde în îngrămădeala altor trupuri, topite toate într-un amestec de pulbere și gălăgie, repetat pînă la infinitul acestei încăperi, acestei nopți, acestei ploi.

Timpul începu să se destrame încet.

În ziua următoare aduseră alți doi manifestanți care fuseseră arestați. Acum se putea sta de vorbă și își povesteau întîmplări mincinoase sau adevărate și rîdeau și încercau să-și mănînce tainul cu gust de pămînt. Se aflau într-un comisariat cumplit de obișnuit și totul acolo era opac. Pe la amiază le aduceau mîncarea și apoi îi scoteau în curte la soare. În prima săptămînă se așezau pe niște trunchiuri de copaci din curte, se descălțau și își mișcau labele picioarelor la soare, ca pe niște crabi. Apoi li se schimbă gardianul și nou-venitul le spuse că n-au voie să se mai descalțe la ora de plimbare, fiind oprit de regulament. Cel mai tare se plîngea Nepo, care avea piciorul stîng plin de o ciupercă albăstruie și vorace. Nepo se numea în realitate Nepomuceno Hinojosa, dar el îl strigau Nepo ca să-l scurteze și să

nu-l supere prea mult cu un nume care nu-i suna bine nimănui.

— Sună a cimitir.

Celălalt se numea Antonio și era prieten cu Nepo și mereu rîdea de toți și de toate. Rîdea de orice, cu un rîs aproape contagios, deoarece atunci cînd se pornea să rîdă, trupul i se scutura și lacrimile îi curgeau cu multă ușurință, ceea ce îi impresiona pe Polo și pe Nepo și izbucneau și ei în rîs împreună cu Antonio. Nepo vorbea puțin și nu știai niciodată dacă era serios sau glumea, ca în ziua în care noul gardian îi anunță foarte ceremonios că nu mai au voie să se descalțe în timpul orei de plimbare. E oprit de regulament, spusese tipul cu o intonație care nu lăsa deloc la îndoieli. Dar Nepo se ridică încet în picioare și spuse :

— Regulamentul unui comisariat nu-i nimic altceva decît regulamentul unui comisariat.

Caporalul rămase holbîndu-se la el, cu gura și nasul și fruntea încrețite de sforțare.

— Așa e, zise pînă la urmă și plecă.

I-au dus apoi la ei în celulă, unde Antonio izbucni într-un hohot de se rostogoli pe jos și nu mai putu nici să vorbească de atîta rîs. Polo începu și el să rîdă și la un moment dat hohoteau toți trei, fără să poată articula vreun cuvînt. În seara următoare Antonio repetă fraza și Polo fu de acord că era absolut magnifică.

— Acum o să trebuiască să-ți mănînci ciuperca, spuse Antonio, întinzîndu-se în pat.

Polo se învîrtea prin încăpere ca o pisică, ascultînd vorbele lui Antonio, dar gîndindu-se fără încetare la grenade, la Santiago și la casa

din Paso Molino. Pentru o clipă îi veni în minte silueta perfectă, metalică, a unei grenade.

— Nu mai stăm noi mult timp pe aici, spuse atunci Nepo. Făcu o pauză foarte lungă și adăugă :

— Sigur ne duc la etajul patru.

— Ne pot duce oriunde, replică Antonio. Ne pot trimite la închisoare, sau la Centrul de instrucție, ori ne pot lăsa și aici. Nu cred să ne ducă la prefectură, iar la etajul patru nici atît.

Nepo se așezase pe jos, sprijinit de perete. Își plecase capul în piept și vorbea cu un glas scăzut, iar uneori i se auzea respirația ușor astmatică.

— Ne duc la etajul patru, o să vedeți voi. Și acolo or să ne rupă oasele. Acum la etajul patru le rup oasele tuturor.

— Probabil au și uitat de noi.

— Într-o bună zi or să ne dea drumul. N-o să prea avem ce povesti.

— Nu, n-or să ne dea drumul. Ne-au făcut-o.

— Ne-au făcut-o de la început, spuse Antonio. Vorbise în șoaptă, dar gestul ascuțit al mîinilor fu de ajuns ca să-i trădeze iritarea. Nepo avea aerul că nu-l ascultă, iar Polo vru să înceapă o frază ingenioasă care să pună capăt acelui dialog prostesc. Dar Nepo nu îl lăsă.

— Am fost odată la etajul patru, aminti el. M-au ținut două săptămîni și trebuia să fac totul acolo. Trebuia să mă și slobozesc tot acolo. Cînd mi-au dat drumul eram plin de rahat pe pantofi și m-am pricopsit și cu ciuperca

asta care nu-mi mai trece. Asta a fost anul trecut.

Antonio privea în tavan cu brațele la ceafă. Era iritat și Nepo era deprimat, iar Polo nu era nici iritat nici deprimat, dar nu știa ce să spună. Greu de spus ceva care să nu sune a gol. Într-un tîrziu, Antonio se ridică puțin din pat.

— La etajul patru or să ne rupă dosul, zise. Apoi se întinse iar cu brațele încrucișate la ceafă.

Era o glumă destul de brutală. Polo înclină capul, iar Nepo zise că asta era un fleac, că orice le-ar rupe era un fleac. Trecuse de amiază și în celulă era cald, dar nici unul din cei trei nu putea să adoarmă. Stăteau tăcuți și din cînd în cînd se auzeau șobolanii alergînd printre grinzile din tavan. Antonio făcuse o glumă tîmpită și acum nici nu mai putea să adoarmă. Asta era tot.

Bascul Albarrán ținea în mînă un șervet și rîdea. Se mai aflau și Cabrera și galicianul stînd în picioare lîngă masă. Iar pe masă o sticlă de vin și cîteva pahare. Bascul îl văzu sosind pe Pablo și nu mai zîmbi, dar asta nu era decît un gest amabil.

— Un pahar pentru Bellmonti, ceru Cabrera.

Galicianul se duse în spatele tejghelei, în timp ce Pablo Bellmonti se așeza încercînd să-și dea seama ce se întîmpla.

— Sărbătorim, spuse bascul. Bătrînul ăsta aici de față a avut ghinionul să spargă loteria.

Cabrera făcu un gest ambiguu cu mîinile. Era pe jumătate beat.

— Doar o participare, lămuri el.

— Mai nimic. Îți dai seama, Pablito? Doar o participare. Două sute cincizeci de mii picați din cer. A devenit un porc burghez, un dușman.

— Un porc burghez.

— Felicitări, spuse Pablo, în timp ce observa cum galicianul îi umplea paharul. Era un vin rosé, cu o culoare frumoasă. După culoare părea un vin destul de scump. Vinurile ieftine n-au așa culoare, se gîndi.

— În sănătatea dumitale.

— Să nu-l crezi, interveni bascul. Pe dinăuntru îți dorește moartea sau cel puțin ruina.

Cabrera bău foarte ceremonios și spuse că știe el că Bellmonti nu gîndește așa, n-are sentimente atît de josnice, în nici un caz, nu domnule.

— Bellmonti e băiat bun, încheie, mijind ochii.

Galicianul venea acum cu cîteva farfurii pline cu brînză, alune și cartofi prăjiți.

— În contul casei, spuse.

Băură în continuare, vorbind cu toții deodată și Pablo Bellmonti își aminti, cînd atinse sticla netedă a paharului, altă suprafață pe care o pipăise într-o noapte, cu abia șapte zile în urmă și simți iarăși în buricele degetelor topografia grenadei de mînă; atunci se gîndi la Marcela. Pe stradă trecu un camion plin cu soldați, urmat de altul. Ei continuară

să bea pînă se goli sticla și Cabrera zise încă una și galicianul aduse altă sticlă din vinul acela minunat. Cabrera era dispus să spînzure niște bani, cu prietenii, zise, ce dracu. Adăugă îndată, de ce dracu îi plăceau lui banii, ca să trăiască tot așa pe bucățele, ca și cum te-ai naște tăiat în bucățele, închiriindu-ți jumătate din viață într-o slujbă păduchioasă, pentru că slujba este păduchioasă și asta nu poate nega nimeni și adevărul adevărat e că sîntem sclavii tîrfei care i-a adus pe toți ăștia pe lume. Și întrebă :

— Nu credeți că așa e, maestre ?

— Cum să nu.

— Desigur.

— E adevărat sau nu ?

— Ei, cum să zic, așa e. Dar nu trebuie să te încrezi Nu știu dacă mă înțelegi.

— De înțeles înțeleg eu. Dar nu prea pricep.

— Asta-i mai greu...

Pablo bea vin și galicianul ronțăia alune și timpul trecea.

— Eu merg des pe la curse, continuă Cabrera. Mă așez la marginea peluzei și de acolo privesc caii. Mereu apare cîte unul care-mi place și acela pierde mereu. Uneori cîștigă, dar pierde mereu. Mi-am azvîrlit toți bănișorii la picioarele cailor. Dar caii sînt mai puțin inteligenți decît numerele de loterie.

— Sînt și cai foarte inteligenți, spuse bascul, ca să zică ceva.

— Uite, de pildă, calul Araucanului singuratic.

— I se spune Plata.

— Calul ăsta e o adevărată stea.

Cabrera ceru voie ridicînd un deget :

— Permiteți-mi.

— Nu sînteți de acord ?

— Eu vorbeam de alți cai. Cel de care vorbiți dumneavoastră e un cal de numere, cum s-ar zice, de circ. Eu vorbesc de cei care aleargă.

— Stați așa. Nu l-ați văzut nicodată urmărind o diligență ?

— Nu am avut ocazia.

— Și punîndu-i pe fugă pe indieni ?

— Vă rog.

— Apropo, spuse bascul, se zice că Araucanul singuratic era argentinian.

Galicianul parcă plutea în fumul țigărilor. Deși era mai mult decît obișnuit cu nebuniile bascului, rămase minunat de această revelație.

— Argentinian ?

— Ca Gardel.

— Gardel era franțuz.

— Fugi, domnule, de aici. Gardel s-a născut în Anzi.

— Magicianul n-are pereche.

— Asta da.

— De curînd, continuă bascul, a apărut o carte scrisă de un evreu, unul Moisés Kauffman, care dezvăluie adevărata identitate a băiatului ăstuia. Se pare că s-a născut în Tandil, în provincia Buenos Aires, fiu al unei localnice și al unui călăreț misterios care trecea spre Lacurile din sud, și a poposit în casa fetei. Tînăra a rămas însărcinată și, fiindu-i frică de părinți, a fugit la cîteva luni

după aceea în capitală ca să-și ascundă fructul dragostei. Acolo s-a angajat într-un spectacol de varietăți. Într-una din odăițele acelui teatru puchinos, de categoriá a patra, s-a născut copilul, pe care l-au botezat Ubaldino.

— Fenomenal !

— De parcă ar fi vrut să nu poarte mască...

— Îmi împrumutați cartea ?

Bascul își goli paharul și continuă, stimulat de sincera curiozitate a galicianului și de rîsul abia stăpînit al lui Pablo.

— După o vreme, compania se îmbarcă și porni într-un turneu prin Europa și Statele Unite și fata se duse și ea cu micul Ubaldino. Continuarea aparține deja istoriei și e bine cunoscută. Mai interesantă a identitatea acelui călăreț misterios, care consituie atracția principală a cărții...

Făcu o pauză pentru efect. Pablo fixa cu multă atenție fundul sticlei, iar Cabrera privea din cînd în cînd chiondorîș. Galicianul își rodea o unghie.

— Ei, și cine era călărețul ?

— Rudolf Valentino ?

— Winston Churchill ?

— Míguez palavragiul ?

Albarrán zîmbea și clătina din cap. În sfîrșit, făcu un gest triumfal cu mîinile, își aprinse încet o țigară și spuse solemn :

— Țarul Rusiei.

— Mama lui !

— Uite, dom'le, unde voia să ajungă, trăsnitul ăsta !

— Serios ? întrebă galicianul, neîndrăznind să nu creadă.

— Fapt istoric, încheie bascul.

— Istoric ?

— Ceea ce nu l-a oprit pe Araucan să devină mai tîrziu, de greață, agent străin.

— Ca și Tito Lagomarsino.

— Și el e agent străin ?

— Nu. Un grețos, am vrut să zic. Un gogoman.

— O javră.

— Da, domnule.

— Bine, dar tot așa se zice că ducele de Narváez e fiul lui Cary Grant. Așa-i viața. Pînă la urmă nu se știe cine a fost asasinul.

— Și tu, fiul meu Brutus ?

Cabrera aplaudă demonstrația de cultură făcută de Bellmonti și bascul spuse așa e, efectiv. După aceea Cabrera se hotărî să plece și Albarrán spuse că-l însoțește.

— Vai, dar nu e nevoie.

— Fă-mi, te rog o favoare.

— Ți-o fac. Ți-o fac, cum să nu ? Dacă i-o fac băiatului ăstuia care-i în pușcărie, cum să nu ți-o fac dumitale ?

— Fă-mi, te rog, o favoare.

— Da, domnule, Polo. Acum i-a venit lui rîndul. Și nouă, pe cînd ? Ei, ce zici, Pablito ?

Cabrera vru să-și îndrepte nodul la cravată.

— O slujbă păduchioasă, spuse.

— Oricum, Polo e prietenul nostru. Ce sîntem, prieteni sau bidoane de kerosen ?

Bascul căuta o carte despre Bakunin. Era aici, spuse. Şi pipăia cu picioarele pe sub masă. Galicianul se duse să spele pahare şi Pablo Bellmonti tăcuse sprijinit de fereastră. Totul se liniştise iar.

— Bakunin...

— Păduchioasă.

— Efectiv.

Albarrán îşi agită braţele prin aer, în timp ce Cabrera ieşea cîntînd *Cîrciumăreasa din Santa Lucía.* Apoi ieşiră ei doi şi porniră la drum. Aerul dimineţii era siniliu şi proaspăt. Părea că oraşul e pustiu, gol. Te uitai şi îţi venea să crezi că totul era doar o coajă, un înveliş. Dar cu siguranţă nu era o coajă, totul era mai dur şi mai greu ca o coajă, şi Pablo Bellmonti ştia acest lucru.

Se aşezară pe treptele din Piaţa Libertăţii după ce rămăseseră fără ţigări şi cîntaseră tangouri şi aduseseră laude vinului rosé Los Ranchos. Stătură cîteva ceasuri bune aşezaţi, crezînd că oraşul era al lor, cel puţin cît nu apăruse nimeni prin partea aceea. La urmă bascul zise că el se culcă şi se lăsă uşor într-o parte pînă se întinse de-a binelea pe trepte, adormind.

Iar Pablo Bellmonti rămase singur.

A CINCEA PARANTEZĂ: Acum ştim că trebuie să privim în urmă, să ne întoarcem la cel dintîi cuvînt, la prima picătură a acestei ploi ce ropoteşte pe acoperişurile caselor din Montevideo şi din alte locuri iar apoi se scurge pe pămînt şi ne inundă. Ea stă cu privirea pierdută în ploaie şi totodată pierdută în istoria ce arde sub ochii noştri. Tot ea e cea care propune să ne întoarcem la punctul de pornire, pentru ca astfel, zice, să putem găsi răspunsul la întrebările pe care ni le-am pus neîncetat, tot timpul.

Tot timpul? Care timp? Timpul ţigărilor mele, timpul mîinii tale căutînd fila următoare, cel al ploii bătînd în geam? Care timp, Karina? E sigur că unchiul Atilio e acum o absenţă definitivă, dar în realitate mereu a fost aşa, n-a încetat nicicînd să fie o absenţă. Şi noi putem fi o absenţă, dar nu a acestei istorii, ci ceva care merge mai departe, mai aproape, care se opreşte chiar în clipa asta, cînd tu vrei să cauţi amintiri vechi în paginile îngălbenite. Priveşte ploaia, priveşte picăturile grele cum se des-

prind și cad, privește cerul uniform și cenușiu. Nu trebuie oare să ne căutăm aici, în acest cer ?

Karina găsește un punct în perete, se întoarce la ideea inițială a țesăturii, a multiplelor istorii împletindu-se una într-alta pînă devin una singură. Atunci, spune, devin la fel de importante Marcela și Sophie, doar un nume la care recurgi dintr-un capriciu. Capătă aceeași greutate existența lui Peñita și cea a grecului. Mai mult chiar, adaugă entuziasmată, nici nu mai are prea mult sens povestea grecului fără cea a lui Peñita, fără a lui Nápoles. La ce ne-ar folosi să-l urmărim pe Pablo Bellmonti dacă nu știm nimic din ce se întîmplă în jurul lui, mai mult sau mai puțin opac ? Pentru ce să scotocim pînă-n străfundurile unui trup dacă nu cunoaștem toate trupurile ce palpită alături ?

Sigur este că totul se complică, așa cum se complică un copac ce crește și-l vedem iar după o vreme cu ramurile răsucite, cățărate-n văzduh. Așa cum se ramifică și se răsucește propria noastră viață, iar într-o bună zi privim în urmă la mulțimea de cărări părăsite, altele căzute în paragină și printre ele doar una-două, ce ne-au cunoscut pașii. Dar nu mă neliniștește faptul că se complică, dimpotrivă. Mi s-ar părea chiar prea ușor, ca-n cartea de citire. Iar viața este altceva, ea nu poate fi închisă între patru pereți sau patru cuvinte. Putem cel mult desprinde mici fragmente de viață, arătîndu-le ca pe niște fîșii de piele,

modeste trofee ce nu ne-ar sluji la nimic, ci doar ne-ar demonstra cît de departe ne aflăm de toate. Cît despre noi, ce avem de a face cu toate astea ? Unchiul Atilio e o absență, dar noi știm multe despre ea, precum și despre alte absențe. Harley e departe, e de cealaltă parte a lui Polo, dar chiar așa se pot uita unul la altul, fiecare de pe malul lui. Și eu, tu, oricine putem recunoaște chipul Irenei, al galicianului, chiar al lui Polo. Important e ca mîine sau în altă zi să ne putem întipări unul, oricare din aceste chipuri, iar chipul acesta să capete niște ochi adevărați. Am rămas cînd Pablo Bellmonti stătea singur pe treptele din Piața Libertății, în timp ce Polo privea cum se scurg ceasurile în închisoare, în timp ce galicianul fereca ușile la Luminton, în timp ce bascul tot nu avea de lucru, în timp ce Cabrera uita în somnul lui după beție de premiu și de existența-i inutilă, în timp ce negrul se răcea definitiv înfășurat cu grabă într-un giulgiu la morga unei pușcării. Dar și noi am rămas la noi înșine. Și istoria noastră s-a curmat într-un punct precis, al scrierii. Unde-am rămas noi doi ? Unde au rămas toți cei care citesc în astă clipă cuvintele acestea ? Cîți dintre noi n-au rămas vreodată singuri într-o piață pe timp de noapte ? Și cîți nu privim oare cum se scurge timpul, din închisoare, închisoarea aceasta, sau orice închisoare fără gratii ?

Sînt multe întrebări, iar ploaia nu încetează și Karina continuă să citească, eu de asemeni și nu știu care-i glasul meu și care e al ei, în ce măsură cuvintele mele sînt totodată ale ei și gesturile ei sînt ale mele, dacă aceste patru mîini ce se împletesc acum au un singur stăpîn sau poate mai mulți, toți cei ce trăiesc printre noi în clipa asta toți ce ne îndeamnă să ne strîngem mîinile în timp ce plouă.

RANA LUI POLO s-a cicatrizat repede fără să fie nevoie de sutură, fapt care îl dezamăgi întrucîtva pe funcționarul de la comisariat. Uneori, cînd îi scoteau în curte, omul trecea pe lîngă ei, cu aceeași față tragică, aceeași consistență cenușie, același aer absolut de înfrîngere. Trecea pe lîngă ei, încerca să zîmbească și zicea : „băieți“, dar în realitate voia să spună mai mult sau mai puțin „totul se prăbușește“. Nepo pretindea că funcționarul are precis un cancer sau cel puțin un ulcer care-l roade, dar Antonio susținea că nu-i nimic altceva decît un prăpădit de cariu. De cîte ori individul trecea pe lîngă el, cu pas încet, iremediabil Antonio scuipa și afirma :

— E un prăpădit de cariu. Atîta tot, un prăpădit de cariu.

Mai erau și alte subiecte în timpul plimbării de la amiază și multe alte lucruri la care se gîndeau cu toții cîte-o zi întreagă, dar nimeni nu vorbea de ele. Reprezentau o zonă intangibilă, ca o lume plină cu cristaluri fragile, veșnic amenințate să se facă țăndări. Polo se gîndea la casa din Paso Molino, la grenadele

care dormeau pe fundul lăzii cu verdețuri și la polițiștii care au scotocit fără să le găsească (era desigur evident că el s-ar fi aflat în cu totul altă parte dacă le-ar fi găsit). Se mai gîndea la Santiago și toți cei de la Institut după care, ca într-un tunel perfect circular, se întorcea iarăși la grenade, la colțul din bucătărie și lada cu verdețuri. Mai era și Jacinta, siluetă nedeslușită și schimbătoare, uneori doar un cuvînt spus la momentul potrivit. Ajungea pînă la el cu un cuvînt sau un gest ales dintre multe altele, care rămîneau intacte, întregi, vii. Jacinta apărea cu gesturile ei încete de neconfundat, potrivindu-și tot timpul ochelarii, zîmbind cu buzele ca niște linii drepte, ce erau o prelungire a vocii, făcînd parte inseparabil din glasul ce spunea că nimic n-are importanță, fusese frumos pînă atunci. Jacinta sosea și se instala în tăcerea celulei, în căldura celulei, ca să-i amintească alte tăceri și altă căldură împărtășită de amîndoi, ca să-l facă să-și închipuie, să simtă și să iubească îndelungata sărbătoare a trupului ei, chiar în momentele cînd ea părea foarte departe, gîndindu-se la vreunul din edictele doctorului Gaspar Rodríguez de Francia [1], sau căutînd în catalogul bibliotecii textul raportului trimis de vicerege în legătură cu revolta lui Tupac Amaru [2]. Jacinta

[1] José Gaspar Rodriguez de Francia (1766—1840), om politic și, din 1814, dictator al Paraguay-ului. Autor al unor represiuni sîngeroase.

[2] *Cacique* peruvian (1740 ?—1781), descendent al incașilor, conducătorul unei răscoale împotriva spaniolilor, în 1780. A fost învins de trupele viceregelui Jáuregui și executat.

își ștergea ochelarii și rămînea în extaz în fața cărții, iar el simțea că și atunci îi aparține. Acesta era universul fragil al lui Polo, pe care și-l păstra cu grijă, pentru spaimele și insomniile lui.

Noaptea stăteau de vorbă pînă tîrziu, deoarece lumina din celulă era tot timpul aprinsă și ei nu adormeau pînă în zori. Alegerile se apropiau și discutau despre ele, despre posibilitatea de a rămîne sau nu în libertate și despre candidați. Pe ei nu-i interesa prea mult subiectul, dar era de preferat ca subiectele cele mai interesante să nu fie pomenite acolo. Mai erau și cîțiva șobolani care veneau în toiul nopții și se fugăreau printre grinzile din tavan, obișnuiți cu conversația. Doar Antonio mai era uneori în stare să-i sperie, cînd se pornea pe rîs și totul se cutremura în celulă.

Într-o dimineață intră un ofițer ca să le ia un interogatoriu. Era un tip tînăr cu o față ca de vultur, cu ochii foarte depărtați, aproape laterali. Fu o simplă formalitate, nepotrivită cu solemnitatea anunțului făcut de el :

— Am fost desemnat să efectuez un interogatoriu.

Spuse aceasta cu emfaza învățată în grabă din cîteva lecții dictate prin vreo sală a Prefecturii de poliție sau poate dintr-un seminar organizat la școala militară ca să ridice nivelul de pregătire al noilor ofițeri de poliție.

— Am fost desemnat să efectuez un interogatoriu.

Greutatea formei conta în aceste cazuri, iar ofițerul, încă proaspăt, nu știa să măsoare bine

distanța dintre formula învățată pe de rost la seminar și realitatea ce consta doar din acești trei tineri bărboși și cercănați, mirosind a închisoare și a trupuri asudate, care ar fi avut chef să mănînce o friptură strașnică și poate să fumeze o țigară.

— Am fost desemnat să efectuez un interogatoriu.

Pentru fiecare din cei trei, cuvintele inutile ale ofițerului cu față de vultur s-au repetat încă și încă o dată, multiplicîndu-li-se inutilitatea, adînci prăpastia dintre anunț și aspectul lui concret. Totul se limita la o repetare monotonă de date și semnalmente, fără alt obiectiv aparent decît compararea cu declarațiile anterioare. La sfîrșit, înainte de a se retrage, ofițerul le spuse să se pregătească, deoarece vor merge să fie fotografiați. Nici nu ieșise bine pe ușă cînd apăru gardianul și-i duse pe toți trei într-un birou înzestrat cu tot ce trebuie pentru fotografiile de cazier. Îi așezară unul cîte unul în fața unui cadru unde adăugau anumite cifre și litere, din față clic! Din profil clic! Altul la rînd.

Se înapoiară în celulă. Pe coridor Antonio îl întrebă pe caporal dacă știa ceva de situația lor. Caporalul le răspunse că se aflau toți trei la dispoziția Puterii executive, care putea să le dea drumul sau să-i țină închiși cît timp mai erau decretate condiții excepționale în țară.

— Cît vrea guvernul, zise. Părea un tip deștept.

Această scurtă conversație prilejui, desigur, după ce ajunseră în celulă, discuții interminabile și complicate presupuneri referitoare la viitorul imediat. Dacă li se dă drumul înainte de alegeri, dacă îi transferă la altă unitate, militară sau de poliție, dacă li se face proces pentru manifestație. Subiectul se epuiză de la sine și pînă seara nu mai avură nimic de spus. Pe de altă parte între părerile lor exista o asemănare tot mai mare, sau mai bine zis, un fel de simetrie în ceea ce privește modul de apreciere a posibilităților și riscurilor. Deosebirile dintre cuvinte, fraze și abordări ale evenimentelor imediate păreau să se șteargă cu timpul și acum totul se reducea la chestiuni de nuanțe, de puncte de vedere nu chiar identice, cum spunea Polo. Pentru el principalul era revoluția și considera arestarea lui și consecințele posibile ale acesteia drept un accident, lamentabil desigur, dar nu ceva străin cauzelor specifice ale acestui accident. Era simplu, totul era să vezi fiecare mică tragedie personală împletită cu tragediile și existențele celorlalți, fiecare act o parte integrantă a unui act major, cuprinzător, fiecare veghe un atom din insomnia colectivă. Bineînțeles că niciodată nu vorbea despre aceasta, părîndu-i-se un subiect ce nu poate fi exprimat prin cuvinte, prea simplu și profund, solid și fragil ca să-l poți discuta. Această parte, mereu trecută sub tăcere, aproape niciodată amintită, dar absolut reală și palpabilă, era cea care-l susținea acum, cea care cu doi ani în urmă nici nu exista, cînd prima lui detenție i se transformase într-o lungă iarnă de silă și frig, blestemîndu-se că se băgase singur în încurcătură. În acești doi

ani ce au trecut de atunci s-au întîmplat foarte multe lucruri şi unul dintre ele a fost întîlnirea cu Jacinta, dar în afară de asta a mai fost și multă lume arestată și distrusă, precum și slăbănogul Iriarte, căruia i-au străpuns inima cu o țapină ; tot în acești ani suferința le-a crescut pe zi ce trecea, și au început treptat să creadă că mai devreme sau mai tîrziu cineva trebuie să crape și că dragostea e un lucru prea concret ca să mai stai cu brațele încrucișate și să nu urăști.

A ȘASEA PARANTEZĂ : Vorbim despre corabia aceea ciudată care pornise într-o dimineață din portul Buceo, semeţindu-și prora prin ape așternute cu vietăți marine și covoare de alge. Sau, mai bine zis, eu pomenesc despre corabie și Karina stă nemișcată ascultînd ploaia. Apoi spune ceva despre mare și tace iarăși. Dar corabia rămîne cu noi, navigînd, de o splendoare obstinată. Și nu putem, o știu, să încetăm a ne gîndi la ea, deoarece la bordul său se află multe lucruri, știute și neștiute, dar valoroase. La urma urmei, cu toții ne putem îmbarca, într-o bună zi, într-un vîrtej de spumă, dispărînd în zare ; putem rătăci în căutarea unor insule pe care niciodată nu le vom găsi și această nouă aventură a omului este la fel de veche ca și omul însuși, dar pe corabie urcă mereu noi pasageri.

Pe această suavă cale a mării s-au dus multe lucruri.

IV

Corabia porni într-o dimineaţă din portul Buceo, semeţindu-şi prora prin ape aşternute cu vietăţi marine şi covoare de alge. Cînd ajunse la Punta de la Ballena o luă spre răsărit şi de atunci nu mai fu altceva decît amintirea unei splendori care rămase pe vecie în memoria oamenilor.

SĂ IASĂ ÎN STRADĂ pe la jumătatea dimineţii, în soarele de octombrie, în hărmălaia propagandei electorale care îţi sare în ochi şi te asurzeşte şi ţi se rostogoleşte în creieri. Toto nu se gîndeşte la alegeri. El ştie că afacerile lui dubioase exclud tot ce nu e cuprins cu precizie în această noţiune : negustorie. El e convins că se poate îmbogăţi sub orice regim, sub orice preşedinte. Se ştie negustor (cumpără vinde revinde închiriază sechestrează cedează suie coboară şi iarăşi cumpără şi vinde şi cedează).

— Asta-i talentul meu.

Acum era în căutare de clienţi. Chiar aici, îi spuse în timp ce îşi trecea degetele prin mustaţă. Apoi îşi drese glasul şi simţi o emoţie discretă cînd întrebă de proprietar.

— Nu-i aici.

De girant.

— Nu-i.

De împuternicit.

— Ce doriţi ?

— Aha, dumneavoastră sînteţi ! Antonio Casaravilla, directorul fabricii de pîine...

— Eu nu sînt nimeni, zise tipul. Se sprijini de perete şi rămase uitîndu-se la Toto cu o privire încărcată de plictis.

— Atunci aştept.

— Ce vindeţi ?

— Ce spuneţi ?

— Că ce dracu vindeţi.

Toto îşi înghiţi saliva.

— Chifle, spuse şi îşi însoţi cuvintele cu un gest grandios, de parcă ar fi zis : „Vila mea de la Punta del Este“. Frumos restaurant, adăugă.

— Un grajd, preciză tipul ; sînt şmecheri care vorbesc şi englezeşte.

— S-ar putea instala un circ aici, ha, ha.

Omul se uita la el.

— Nu cred să-l cumpere nimeni.

— Asta depinde de noroc. Şi de pricepere.

Restaurantul era gol şi scaunele fuseseră îngrămădite pe mese ; cîteva muşte se izbeau cu încăpăţînare în geamuri, iar dinăuntru venea un miros persistent de peşte prăjit. Într-un tîrziu omul se hotărî şi îi oferi lui Toto un scaun.

— Staţi jos.

— Sînteţi foarte amabil. Să nu credeţi că sînt un fraier, nici vorbă, asta-i metoda mea

de vînzare. Am multă încredere în produsele noastre.

— Sînt ieftine ?

— Nici nu știți ! Mai ieftine decît atît ar însemna să le dau gratis. Ar fi... să-mi bat joc de noblețea produsului. Mă înțelegeți ?

— Nu cred că noblețea ar interesa pe cineva, aici pe la noi.

— De aia am ajuns cum am ajuns, răspunse Toto. Nu mai e ierarhie, nu mai e respect, nu mai e purtare ca lumea, nu mai e...

— Nu mai e nici ce mînca, completă tipul, pornindu-se pe rîs. Rîse o vreme și apoi trase un scupiat într-o parte. Trebuie să mai și rîdem, zise.

— Asta așa-i. Să rîdem și să fim optimiști, ha, ha... n-aveți cumva o țigară ? Omul nu răspunse. Se mărgini să caște îndelung.

— La ce oră vine ?

— Cine să vină ?

— Omul ăsta... proprietarul.

— Cine știe. Dar n-o să faceți nici o afacere cu el. Și-a aranjat deja porcăria asta cum nu se poate mai bine. Merge înainte printre zoaie. O lasă așa, să se tîrască, și porcăria merge înainte, singurul necaz e că nu ne-a plătit de două luni.

Toto se simți la strîmtoare și își întoarse privirea spre stradă. La urma urmei, n-avea nimic de-a face cu toate astea.

— Îl aștept oricum.

— Da, sigur. Asta vă privește. Pînă la urmă poate împrumută niște bani.

— El mie ?

— Nu.

— Ha, ha.

— Dom'le, fii atent, mata faci ce poftești. Poate-ți ia și chiflele, dar eu nu cred că le plătește.

— Nu te cred.

Tipul ridică din umeri și se duse pînă în fundul restaurantului, de unde reveni îndată cu o bucată de pește prăjit în mînă. Se scărpină în creștet cu mîna cealaltă și rămase să se uite la Toto, care stătea în continuare așezat.

— Nu mai vine. Îți pierzi vremea.

— Tot ce se poate.

— Vrei niște pește prăjit ? E un pește bun : are mult fosfor.

— Fosforul e bun pentru cap.

— Nu știam...

— Foarte bun, repetă Toto.

— Nu vrei ?

— Nu, cred că nu.

— Nu te costă nimic. Peștele ăsta nu-l vrea nimeni și oricum îl aruncăm. Josefa poate să-ți prăjească vreo doi peștișori, chiar nu vrei ?

— Nu, mulțumesc. Sînt la regim.

— Aha, înțeleg... Regim.

— Regim.

— Foarte bine... Josefa !

Josefa își scoase capul prin deschizătura ușii. Îl salută pe Toto cu un zîmbet veșted și trist.

— Nu vrea, o informă tipul.

— Cum adică nu vrea ? întrebă Josefa. Zîmbi din nou și ușa se deschise de tot, iar ea veni spre tejghea. Avea vreo patruzeci de ani și

glasul ei era terminat, hodorogit. Atunci îi mănînc eu.

— Chiar nu doriți ?

— Nu, nu. Știți dumneavoastră... regimul.

— Ce chestie ! exclamă ea. Va să zică îl așteptați pe don Cosme.

— Proprietarul, lămuri tipul.

— Da, doamnă, spuse Toto. Și adăugă imediat :

— Într-adevăr.

Josefa spuse că i se arde uleiul și se duse grăbită în spate. Tipul căscă.

— Uite că nu vine, zise ; să știi că azi nu vine deloc, nenorocitul.

— Poate că vine, îl contrazise Toto. Îl mai aștept puțin.

— O să te plictisești.

— Și ce dacă... asta-i metoda mea, știi ?

— Fiecare cu metoda lui. Chiar nu vrei un pește prăjit ?

— Nu. Sîntem în octombrie.

— În octombrie scad vînzările. E puțin de lucru.

— Poate din cauza primăverii. Primele călduri, asta o fi.

— Sigur că da. Vrei un pește ?

Toto clipi de cîteva ori înainte să răspundă.

— Bine. Dacă insiști...

N-o mai interesa să iasă în stradă și nici să să accepte o viziune a orașului care pentru ea se transforma imediat într-o viziune absolută a lumii. Pe măsură ce se apropia de scopul ei, totul în jur devenea absurd și inutil. Trăia, ca

într-o carapace, în strădania ei plină de încordare. În fiecare săptămînă rezerva cîte o zi vizitării unuia dintre cimitirele probabile și mereu era cîte un detaliu care nu-i convenea ; într-unul nu erau copaci, în altul erau prea multe morminte care aveau o simplă cruce de fier și locul acoperit cu gresie, al treilea era prea departe și asta o deprima fără să știe de ce. Pînă la urmă găsi un cavou mic și frumos cu o grădiniță în față, sub niște pini. Avea o cupolă scundă și ușa cu fier forjat îngăduia să vezi înăuntru lumina suavă ce pătrundea prin vitralii. Fațada era placată cu marmură, iar pe o latură, gravate în marmură, erau cuvintele : MORS ULTIMA RATIO. Eduardo Bonino Arhitect.

Locul acela o încîntă. Grădina de un verde viu, pinii înalți umbrind cupola, pînă și aleea dintre monumente era liniștită și plăcută. Se așeză pe una din băncile de piatră înșirate în lungul aleii, ca să soarbă aerul ce cobora din pini, mai proaspăt, mai de sus. Acesta e, gîndi. Și închise ochii... Pe aceeași alee vedea înaintînd propriul ei cortegiu. Era lume destulă, dar nici un cunoscut... Doliu, plînsete, flori și coșciugul splendid înaintînd purtat pe umeri de șase domni tăcuți și un clopot ce bătea în dungă de undeva... coroanele erau superbe... înaintau pe alee, dar de fapt nu înaintau : stăteau acolo în fața ochilor ei emoționați... preotul mergea în fruntea cortegiului, cu mîinile împreunate și recviemul împletindu-se în vînt cu dangătul clopotelor... femeile plîngeau liniștit... veneau pe alee și totul era lent și so-

lemn și cînd clopotul încetă să bată se auzi mai limpede plînsul femeilor... totul magnific, splendid... acum ajunsese în fața cavoului. Coșciugul lunecă spre penumbră și fu un plînset general și iarăși clopotul și preotul murmurîndu-și încet rugăciunea pînă la ușa cu fier forjat... și înăuntru era ea mirosind parfumul florilor proaspete și lumina azurie a vitraliului și crucifixul înghețat între degete... și apoi ultimul zgomot sec al închiderii, ce-i condamna trupul pentru totdeauna la odihnă veșnică... dar nu, încă mai putea asculta foșnetul pinilor, cîte un pas grăbit pe aleea de piatră... vîrtejul vîntului deasupra cupolei..., ploaia lovind în vitralii... plantele crescînd în grădină...

— Mă opresc la acesta, spuse cu glas tare.

În dimineața următoare se duse la magazinul de pompe funebre taxi țipete hohote de rîs Pacheco președinte gata cu Frontul întoarcerea mulțumesc ușă zîmbet.

— Bună ziua.

— Stimata mea doamnă !

Magazinul era pustiu și foarte curat, iar omulețul avea același sacou albastru de data trecută, dar părea mai bătrîn (mai decepționat) și glasul lui era opac.

— Presupun că v-ați gîndit foarte bine. E o hotărîre importantă. De ce să nu trecem la mine în birou ?

— Nu, nu e nevoie.

— Așa stați în picioare.

— Nu face nimic.

Omul surîse cu indulgență și în clipa cînd doamna Vincenzo începu să explice care era

cavoul ce îi plăcuse și grădina și pinii și motto-ul arhitectului (un om foarte cult, se vede, zise ea), funcționarul surîse pentru a doua oară, scoase un formular din birou și îi oferi Parker-ul lui model 91 cu un gest vicios.

— Completați acest formular. Aici sînt cîteva date principale. Dacă doriți chiar mîine vă înmînăm cheile.

— Nu mă grăbesc prea tare.

— Da, desigur. Logic, nu ? Dar dacă doriți...

— Nu, nu, spuse bătrîna înapoindu-i stiloul, mai bine să facem lucrurile cu calm. Iau formularul ca să-l completez diseară în liniște.

— Cum doriți, doamnă. Clientul are întotdeauna dreptate.

În seara aceea, după ce luă cina cu Bellmonti și studentul la vioară, se retrase la ea în cameră și se încuie cu patru rînduri de chei. Începu să completeze conștiincioasă formularul de parcă fiecare cuvînt și fiecare literă ar fi avut o importanță absolută și adevărul ar rămîne păstrat acolo pentru totdeauna. Și atunci, în tăcerea nopții i se păru că ghicește altă tăcere mai profundă și densă, populată cu vid, atît de neagră încît pînă la urmă nu era tăcere ci o pastă care i se lipea de oase, îi pătrundea în trup, o transforma în altceva decît fusese, purtînd-o de mînă către un tărîm necercetat. Și fiecare literă scrisă de mîna ei pe hîrtie era încă un

Se lucra în două schimburi la frigorifer, iar șeful de echipă îi spuse că el o să înceapă cu cel de noapte, dar că după o săptămînă va putea

trece în schimbul de după-masă, așa că bascul era mulțumit și munca era destul de violentă ca să-i îngăduie să uite fața de buldog a șefului de echipă. Era simplu. Trebuiau descărcate camioanele și transportate vitele tăiate în jumătăți pînă la camerele de conservare, dar tocmai asta era problema. Frigul de acolo era diferit, începea să pătrundă în trupul bascului puțin cîte puțin, slăbindu-i mușchii și pofta de vorbă cu excepția blestemelor adresate acelor ce i se înfigeau în vîrful nasului și în pomeți și cercurile albăstrui ce înconjurau obiectele și fiecare bucată de carne cîntărea peste nouăzeci de kile și cădea în spinarea bascului ca o masă moale de materie proaspăt moartă, aproape vie, care îi mîngîia ceafa și fața și atunci mirosul de carne sfîrșea prin a-i pătrunde în toate simțurile și puteai chiar să atingi mirosul pătrunzător al cărnii proaspete, să vezi mirosul care ieșea din camioane și învăluia totul ca un nor și să simți în gură dulceagul miros aspru al cărnii și, cînd umbla cu halca pe umeri, mirosul de carne producea sunete stranii aproape acvatice, mîloase, așa că nu mai era nimic în afara mirosului aceluia, iar frigul mirosea pînă și el a carne proaspătă.

După trei ceasuri de muncă se așezară cu toții să se odihnească și bascul se întinse peste niște butoaie cu seu și decise că de fapt duce o viață destul de sănătoasă. Era de muncit nu glumă și frigul se înstăpînea pretutindeni și la urmă duhneai a carne proaspătă și a sînge, dar era sănătos. Aici nu existau nici iluzii, nici întrebări prostești. Totul era concret și bărbații

vorbeau acum de Marisela, la contabilitate, cu pulpele alea ale ei...

...Stăteau la taclale și făceau glume și uneori mai și scăpau pe de lături, dar trăiau. Se obișnuiseră să-și rupă șalele, să aibă copii mulți, să facă greve și să creadă că într-o bună zi lucrurile se vor schimba și așa e viața. Era un lucru sănătos, ca atunci cînd te lupți să schimbi oamenii.

Sosi alt camion și se simți iarăși mirosul de carne proaspătă și frigul mirosind a carne zgribulindu-i spatele, pătrunzîndu-i în plămîni și în piele. Timpul trecea. Fiecare minut însemna cincizeci de pași, fiecare pas jumătate de metru, fiecare metru trei grade sub zero. Dar putea să se gîndească și mai putea să vadă și fețele celorlalți cînd ieșeau din camera frigorifică, înfășurați în pelerine de poliester. Pentru toți era la fel, aceeași trecere monotonă de la camera de congelare la camion și iarăși îndărăt și cele cîteva cuvinte care de multe ori erau doar ordine de lucru. Bascul lucrase mai demult în port, la încărcarea unui vapor frigorific, dar nu-și mai amintea de frigul din camere, ca și cum acea senzație i-ar fi dispărut din piele pentru totdeauna. Trecuseră ani buni de atunci și pe vremea aceea nu știa nimic despre Bakunin sau socialism, știa doar că taică-său murise scuipîndu-și plămînii într-un spital și că viața era mai mult sau mai puțin ca un meci de box în care nu era în joc titlul de campion mondial.

Sfîrșiră de descărcat camionul și cineva spuse că era ultimul, așa că se așezară din nou aș-

teptînd să treacă timpul. Acolo unde stăteau ei nu era decît un felinar și lampa cu mercur care lumina rampa de descărcare a camioanelor și în jurul ei se învîrteau la nesfîrșit fluturi de noapte și cărăbuși. Bascul spuse că e semn de furtună, dar nu-i răspunse nimeni. Erau prea obosiți cu toții ca să se mai gîndească la vietățile astea stranii ce păreau să răsară de niciunde și

pas înainte și totul dobîndea o nouă semnificație, dar tăcerea era excesivă, tăioasă, crudă. Termină de completat formularul și se întinse pe pat, începînd să simtă cum lunecă înlăuntrul tăcerii, de parcă trupul i s-ar contopi treptat cu patul, mădular după mădular. Mai întîi au fost picioarele, care au devenit îndată pentru ea o materie străină, una din mobilele camerei ; urmară spatele, coapsele și ceafa, pînă cînd în sfîrșit brațele i se desprinseră din memorie și nu mai avu altceva de făcut decît să mențină concentrarea totală a vidului, așa, așa, să-și repete în minte că trupul ei nu-i aparține, creierul i s-a șters și că plutește undeva în eter. În felul acesta cunoscu doamna Vincenzo imponderabilitatea absolută a neființei ; urmînd (fără să-și fi propus aceasta) instrucțiunile doctului Smith Martínez, apărute în numărul pe august al revistei *Selecciones del Reader's Digest* (pagina 127 și următoarele).

se roteau în jurul luminii de mercur prevestind o furtună care nu fu pînă la urmă decît o ploicică subțire și scurtă.

Se treziră în zori, speriați de tusea și horcăitul lui Nepo. Stătea pe jos, într-un colț al celulei, și respira cu multă greutate. La fiecare respirație, aerul producea niște sunete stranii care-i ieșeau din străfundul pieptului.

Avea fața ascuțită și ochii apoși.

— Uneori am crize de astm, spuse. Apoi își reveni și se așeză pe marginea patului, cu brațele încrucișate pe stomac, într-o poziție ușor ghemuită. Polo își aduse aminte de profesorul acela care, în timpul primei lui șederi la închisoare, stătea să moară în fiecare dimineață din pricina crizelor de astm. Îi reveni în memorie noaptea în care se trezise, ca și acum, de duduitul disperat al aerului care se silea să-i pătrundă în bronhii. Toți deținuții dormeau și profesorul stătea pe un teanc de cărămizi pe care-l foloseau drept masă, iar pe întuneric se auzea doar respirația aceea nisipoasă. Se apropiase cu teamă, deoarece profesorul părea să dormiteze în ciuda dispneei și cînd își dăduse seama de prezența lui Polo, se străduise să rîdă, un rîs ce semăna mai degrabă cu un mîrîit, poate o ultimă și încăpățînată încercare de a-și înfrînge asfixia.

— E-n ordine, spuse Nepo, îmi trece imediat.

Avea o criză violentă și respirația îi devenea tot mai anevoioasă și gîfîitoare. Încerca să-i convingă că n-are nimic și spunea că e bine, că-i trece, însă vizibil se simțea tot mai rău. Polo și Antonio încercară să-l cheme pe gardian. La început izbind în ușă, apoi zbierînd inutil, înjurînd în tăcerea dimineții.

Caporalul își făcu apariția într-un tîrziu, cu o față somnoroasă și centironul desfăcut.

— E bolnav, spuse Polo, arătînd spre Nepo, trebuie să-l vadă imediat un doctor. Caporalul îl privea. E foarte rău.

— Domnul ofițer doarme acum, spuse caporalul.

— Are astm. Oricine poate muri dintr-o criză de astm. Nu cred că dumneata o să-l lași să moară fiindcă nu vrei să-l chemi pe ofițer.

— N-o să moară nimeni, răspunse caporalul. Era același care stătuse dimineața de vorbă cu Antonio. Atunci li se păruse un tip deștept, dar acum se purta ca un dobitoc. Fața lui somnoroasă îi accentua expresia de tîmpenie care nu se observa ziua.

— Astmul e o boală foarte periculoasă, explică Antonio. E parșivă și periculoasă și oricine poate muri din ea.

— Dacă nu e îngrijit poate să moară.

— Dar domnul ofițer doarme. Nu pot să-l trezesc pentru o criză de astm.

— Atunci răspunderea o să-ți revină dumitale.

Nepo stătea tot pe marginea patului și se străduia din răsputeri să respire. Caporalul îl privi cîteva clipe. Apoi trase un căscat uriaș și își pipăi revolverul de la șold.

— Pînă acum n-a avut nimic, zise.

— N-a mai avut nici o criză de astm. Dumneata n-ai astm, și nu știi ce-i aia.

— Domnului ofițer n-o să-i placă să-i moară cineva cînd e de serviciu, comentă Antonio, uitîndu-se la Nepo, care tușea. Părea că i se zbate ceva în piept.

— Bine, zise pînă la urmă caporalul. Mă duc să văd.

Se duse și ei rămaseră cu astmul. Fața lui Nepo se ascuțise și mai tare, de parcă nasul și pomeții și bărbia i s-ar fi lungit în timpul discuției cu caporalul. Se lumina de ziuă și prin canaturile ușii se strecura o lumină cenușie, tristă. Nu era frig în celulă, ci mai degrabă o răceală, poate acea consistență înghețată a zorilor, care pătrunde pretutindeni.

Cînd în curtea comisariatului începură să se audă primele zgomote ale zilei, cei trei pricepură că gardianul se hotărîse să aștepte trezirea ofițerului. Antonio se apucă iarăși să izbească în ușă și să strige, pînă cînd Polo zbieră și el cît putu de tare că în comisariatul ăsta infect toți sînt fiii celei mai mari tîrfe, că se prăpădește un om și nimeni nu se mișcă pentru că sînt cu toții niște șobolani, fătați prea devreme, niște vite încălțate ce-or să crape înecate în propriul lor rahat.

După ce sfîrși de strigat rămase lipit de ușă, ascultînd. Apoi mai trase o izbitură și merse să se așeze pe pat. Abia în a doua parte a dimineții sosi ofițerul cu chip de vultur escortat de gardian ; intrară amîndoi și se uitară prin celulă. Nepo devenise un fel de zdreanță, stătea așezat pe marginea patului, iar într-un colț se zărea pata făcută de un vărsat ; ofițerul înaintă spre colț și nasul lui păru că se îndepărtează de restul feței, apoi rămase uitîndu-se la Nepo, ascultîndu-i cu lăcomie horcăitul ; se

putea observa un fel de o emoție surdă pe chipul lui, abia trădată de o contracție ușoară a unor mușchi, de strălucirea pe jumătate feroce a ochilor lui mici, de mîinile lui inutile încrucișate la spate. Pentru acest obscur sublocotenent de comisariat momentul era important. În sfîrșit vorbi, înălțîndu-și privirea peste capul lui Antonio, contemplîndu-și poate propria glorie care se profila în spate, pe peretele verde și murdar, plin de date, nume și obscenități.

— O să luăm bolnavul cu noi, spuse.

Iar caporalul, ca o umbră neagră, îl prinse pe Nepo de umăr și trebui să-l ajute ca să se ridice în picioare, să facă apoi cei cinci pași care îl despărțeau de ușă, să coboare scărița ce ducea în curtea comisariatului.

Pînă la urmă l-au dus.

Lui Nepo i se făcuse tot mai rău. A leșinat și după ce și-a revenit a vomitat, încercînd să se așeze într-un colț, iar apoi a leșinat din nou. Avea ochi pierduți, înstrăinați, fără culoare, deși îi străluceau. Polo crezuse că o să moară acolo și Antonio era și el de aceeași părere. Acum Nepo nu mai era cu ei, dar în atmosfera celulei rămăsese sunetul dur al plămînilor lui parcă umpluți cu pietre. Polo își aminti iar de profesor.

— Mereu trebuie să fie cîte un astmatic, zise. Antonio se răsuci în pat.

— Ce spui ?

— Cînd am fost prima dată la pușcărie mai era unul. Un profesor de istorie, cred. Nu pot uita ce crize avea.

— Lui Nepo îi era foarte rău.

— Cred că l-au dus la Spitalul Militar. Acolo îi duc acum pe deținuți.

— Da. Înainte îi duceau la clinică, însă acum la Spitalul Militar. E un spital bun, iar medicii sînt cu toții ofițeri, căpitani și colonei, mă rog, tot bîlciul ăsta. Înseamnă că Nepo ar putea să moară în brațele patriei.

— Cred că sînt cu toții niște adevărați fii de cățea.

— Chiar dacă vreunul nu e, tot nu se vede. Dar o să le sune și lor ceasul. Și cînd le-o suna ceasul, n-or să mai aibă timp să se căiască. De data asta nu mai pot schimba macazul.

— Ei schimbă întotdeauna macazul de partea cîștigătorului.

— Uneori se înșală urît de tot. De data asta cîștigători vom fi noi. Acum sau peste douăzeci de ani, tot noi vom fi.

Antonio se sprijini iar de perete, iar Polo gîndi, da, de data asta putem cîștiga, în ciuda închisorii și a ofițerului cu față de vultur ; în ciuda coloneilor de la Spitalul Militar, care cine știe ce-i fac acum lui Nepo ; în ciuda tuturor celor care cred că nu putem cîștiga.

În noaptea aceea au așteptat zadarnic să-l aducă înapoi pe Nepo. Antonio era nervos și cînd Antonio era nervos vorbea și vorbea și spunea multe lucruri ca lumea, dar și multe aiureli, aducea în discuție subiecte ce nu i-ar fi trecut prin minte nimănui, apoi rîdea cu o anume amărăciune și trecea la alt subiect și iar la altul, pînă cînd obosea sau adormea. Începu să vorbească despre sora lui căsătorită

și ceva mai tîrziu de sora lui necăsătorită, care avea grijă de copiii surorii căsătorite cînd aceasta se ducea la lucru. Era o poveste foarte complicată în care amesteca toată familia, compusă și din alți frați, tatăl și mama. În primul rînd tragedia a fost că soră-sa s-a căsătorit fiind însărcinată în luna a patra, dar cum după aia a mai avut doi copii, toată lumea a uitat motivul inițial. Partea proastă a fost că bărbatul ei a început s-o țină dintr-un chef într-altul și din beție în beție cu unul din frații lui Antonio, ceea ce a iscat un conflict serios între tatăl lui Antonio și ginere-su, deoarece așa cum spunea bătrînul, fiu-său o luase pe căi greșite din pricina smintitului de Serafín, că așa îl chema pe bărbatul soră-si. Serafín nu s-a mai dus la Antonio acasă ca să nu dea de socru-său, dar își vedea de ale lui fără să-i pese de nevastă și cei trei copii, Chingolo, Chumba și Fabiana. Pînă cînd a intervenit mama lui Antonio și s-a dus să stea de vorbă cu Serafín, dar n-a putut să vorbească cu el deoarece era tot timpul beat criță, drept care bătrîna și-a luat fata și nepoții la ea acasă, și a urmat o harababură fără pereche, casa fiind foarte mică și cum eram noi așa puțini a mai apărut și bunică-mea, zise Antonio și rîse și continuă să povestească fără să-i pese dacă Polo asculta sau nu, și adevărul este că Polo deși îl asculta tot nu putea să urmărească firul, deoarece în primul rînd era problema fraților lui Antonio, care aveau fiecare cîte o parcelă de familie, și Antonio zicea Javier și apoi zicea Pototo și nedumerirea era că pe Javier îl chema Javier,

dar i se mai spunea și Pototo și așa cine dracu mai înțelegea ceva. Pînă la urmă se pare că soră-sa s-a întors la Serafín. Și Serafín a promis s-o lase mai moale cu băutura și au trecut de atunci vreo șase luni, prin urmare totul e-n ordine : Sera cu surioara, casa ca de obicei și sărmanul Pototo singurel prin cîrciumi...

— Cam așa stau lucrurile...

Dar Antonio se gîndea în realitate la altele. Vorbea despre asta pentru că îi era mai ușor și se făcuse deja tîrziu, iar pe Nepo cu siguranță că nu-l mai aduceau. Pînă la urmă au vorbit iarăși de Nepo și de ofițerul cu fața de vultur și de închisoarea asta cam ridicolă și de manifestație și de tot ce-ar mai putea să facă în viitor. Pentru Antonio totul era destul de limpede.

— Mă gîndeam că toată povestea asta poate să fie cam inutilă, spuse. Se săltă în picioare și începu să se plimbe prin celulă. Vreau să zic douăzeci de zile la pușcărie numai pentru o prăpădită de manifestație. Merită, dar nu cred că ăsta-i lucrul cel mai important. Tu ce zici, merită ?

Se opri lîngă colțul unde vomitase Nepo de dimineață și rămase acolo, uitîndu-se.

— Se poate să fi murit.

— Poți muri din orice.

— Eu prefer să aleg. Problema e să fii dispus. N-am chef să fiu în continuare un mare manifestant.

Spuse asta și rîse oarecum ironic. Apoi se întoarse în pat și se întinse peste arcuri.

— Problema e să fii dispus, repetă.

— E plin de lume care e dispusă. Știu o mulțime cărora nu le e frică.

— Da.

— Oameni care nu știu ce e frica.

— Nu contează prea mult frica, spuse Antonio. Ce contează e să știi să alegi și nu toată lumea știe asta.

— Nepo a ales bine. La urma urmei, nu cred că-i este prea ușor.

— Nimic nu-i așa ușor pentru nimeni. Soră-mea a făcut trei copii trei ani la șir și acum freacă podele, iar cealaltă îi crește puștii. Nu-i ușor să trăiești.

Afară se auzi o sirenă și Antonio tăcu. Se priviră unii pe alții.

— Ce mizerie să stai aici și să nu știi ce se petrece afară, zise Antonio.

— A naibii mizerie să stai aici. Sincer să fiu, prefer camera de la pensiune.

— Totul e cum te obișnuiești.

— Nu, mulțumesc. Nu vreau să mă obișnuiesc cu asta.

— Nu-ți fă griji, ieșim noi repede.

— Mai bine să vorbim de altele.

— Mai bine să nu vorbim deloc.

Polo se culcă, iar Antonio anunță că a doua zi dimineață se duce la brutărie să cumpere pesmeți pentru micul dejun, zicea, niște pîinișoare calde cu unt, zicea, și niște chifle marsilieze proaspăt scoase din cuptor, de-alea din care muști și fac cranț, cranț, zicea. Apoi căscă, se întinse iar și nu mai scoase o vorbă. Se auzi din nou sirena, dar mai departe. Putea fi o ambulanță, sau o patrulă, ori pompierii. Aici o sirenă putea însemna multe lucruri. Ei erau închiși și totul depindea de starea sufletească și de disponibilitatea fiecăruia de a privi lumea. Sirena asta însemna multe lucruri deodată.

Sirena pe care Polo n-o mai asculta, care acum despică altă tăcere și alt somn ; acea sirenă în acel fragment de lume în noaptea aceea era ca un cristal spart în văzduh.

Peñita respiră mirosul acru al acetilenei și își amintește, fără să știe cum, de ziua cînd cîrligul macaralei l-a strivit pe Mariano. Își amintește de un zgomot ciudat, care nu semăna cu nimic din tot ce auzise pînă atunci în hală și apoi sîngele și fața dezolată a grecului învîrtindu-se în jurul cîrligului. Peñita își amintește fața grecului și faptul că grecul se uita la cîrligul macaralei de parcă acea bucată de fier ar fi fost cadavrul care nu mai era acolo, căci bătrînul López și alți cîțiva îl duseseră pe Mariano cu o camionetă la spital.

Uneori stăteau de vorbă cu bătrînul și își aminteau de Mariano și bătrînul se ducea aproape în toate sîmbetele s-o vadă pe nevastă-sa și mereu spunea ce nenorocire să mori așa, dar și mai rău era pentru sărmana femeie rămasă pe drumuri cu trei copii.

Peñita se gîndește acum la toate astea fiindcă i-au venit așa, împreună cu mirosul acru al acetilenei și dorința să sune odată sirena de amiază. Se gîndește că sirena asta care o să sune acum e aceeași sirenă blestemată de la șapte dimineața și că fără îndoială sună diferit, după cum diferite sînt chipurile oamenilor

la ora aceea, deși asta e mai logic, aproape de înțeles. Mai verifică lucrul acesta o dată acum cînd începe să sune sirena și strungul se oprește și o tăcere vătuită umple toată hala. Bătrînul se apropie, mai vin și alții și se așază cu toții pe bancul sudorilor. Peñita gesticulează și rîde și mănîncă. Zice că a crescut prețul salamului, dar a rămas oricum gustarea săracului, că altfel o duc zidarii care mănîncă friptură, tîmpiții. Zice că grecul o să vîndă fabrica, dar încă n-a găsit pe nimeni care s-o cumpere. Grecul, zice, și înfulecă o îmbucătură de pîine (grecul era patronul fabricii de vreo paisprezece ani. Se numea Elias Ariadnopoulos și avea o fată cu ochi albaștri și buze groase, născută la Atena și crescută la pension în Elveția. Ea era la Punta del Este, dispusă să profite de vară, descurcîndu-se cum putea cu spanioleasca ei împiedicată, învățată la Madrid, cînd se combinase cu Paco Manuel, toreadorul. Se numea Irene), după care se uită la hala imensă și liniștită, la strungurile ce semănau cu niște animale pășcînd.

(Irene deschise ochii în penumbra aerului climatizat cît o fi ceasul ? Două ? Trei ? Două și zece. Mult prea devreme. Îi era însă foame și își simțea pielea corpului înghețată și aspră, ca de rechin, gîndi. Își aminti vag de cele întîmplate în ajun — un cuvînt, un gest —, dar își dădu seama îndată că nu era de ajuns. Oricum nu era important. Sări cu vioiciune din pat și bărbatul se răsuci în somn. Irene îl contemplă aplecîndu-și descumpănită capul și apoi ieși din dormitor fredonînd un cîntec de Georges Mous-

taki), Peñita își scutură cu grijă fărîmiturile de pîine de pe salopetă și se scobește cu un chibrit într-o măsea, bătrînul López moțăie, tăcerea e înfiptă în pauza de amiază a fabricii, undeva cineva izbește de pămînt o scîndură și sunetul pare să salte dintr-o parte în alta. (Apa călduță a dușului avu darul să o aducă la realitate. Simțea cum revine pe pămînt, întorcîndu-se, întorcîndu-se dintr-o călătorie lungă, care o purtase în mijlocul unor armăsari trandafirii, desprinzîndu-se de stele și călăreții nebuni care galopaseră cu ea toată noaptea, în zăpada de la Wettingen ce-i mîngîiase iarăși umerii. Se întorsese. Acum era aici și Dorival era la ea în pat, călătorind încă. Se gîndi că Dorival ar fi putut să fie Paco Manuel, că în anumite clipe chiar aproape a fost Paco Manuel, dar acum ea se întorsese și era tot Dorival cel cu pielea întunecată și mișcări de cîine și mania de a striga în pat ca un sălbatic ce era. Sălbatic, gîndi și întinse brațul după prosop.)

— Trebuie să mai și rîzi, zise Peñita, cu chibritul între dinți.

(O coca-cola de la gheață. Cînd o destupă scoase un sunet sec. Apoi, cînd o turnă în pahar, sunetul semănă cu bîzîitul unei viespi, sporind o dată cu spuma ce creștea și apoi se lăsă, și atunci Irene începu să bea încet, să simtă lichidul care îi inunda toată gura și se strecura printre dinții strălucitori de albi, îi trecea ca o limbă rece prin gît — în nări furnicătura sifonată a bășicuțelor — și se scurgea

în esofag, făcînd-o astfel conștientă de propriile ei viscere însetate în această amiază de umbre și tăceri și foșnetul pinilor din grădină, și Dorival călătorind încă și coca-cola care-i ajunse în stomac, dar o mai simțea pe gît transformată într-o vibrație răcoritoare ce rămase acolo pînă se întinse pe divan și își aprinse un Peter Dunhill cu gesturi de rusoaică albă de la Constantinopol)

— Unu fără cinci, zice Peñita.

Bătrînul López mormăie, deschide ochii, se așază.

— Mă duc după apă, spune, și dispare printre mașini, ca o fantomă de circ.

(Ușa dormitorului se deschise lăsînd să se vadă în penumbră chipul lui Dorival, nu așa cum și-l amintea ea : era alt om. Era același ca azi-noapte, cînd se plimbau la Wettingen prin ninsoare, și de aceea era un altul. Ochii înguști și părul ciufulit. Cu totul altul. Paco Manuel.)

Peñita se scarpină într-o ureche, își pune mănușile și masca de sudură. Bătrînul îl privește. Sună sirena de ora unu și oamenii se întorc la locurile lor de muncă. Peñita scuipă.

— Ce dracu om fi ? întreabă.

Bătrînul își potrivește șapca și nu răspunde.

Întrunire. Probleme, discuții, încărcatul și descărcatul armelor și proviziilor, apoi conversația cu Santiago. Trebuia să meargă la Palmira, sau mai bine zis aproape de Palmira ca să ducă provizii celor din munți. Treaba era destul de ușoară, tot ce avea de făcut fiind să-l însoțească pe Hugo într-un camion încărcat cu brichete de cărbuni și sub cărbuni munițiile, ranițele, cizmele de campanie, medicamentele, cuțitele de munte, cinci deschizătoare de conserve, paisprezece perechi de șosete de lînă, douăzeci și cinci de grenade de mînă, o busolă, o hartă la scara de unu la o sută de mii, binoclurile, douăzeci de batoane de ciocolată, zece pachete de tutun, șase brichete, tija percutoare de rezervă pentru Garand... și atît. Pablo cără ultimii saci cu cărbuni și plecară la nouă dimineața fix.

Profită ca să doarmă aproape tot drumul și cînd se trezi era noapte și se aflau pe un drumeag strîmt și plin de hopuri. Lui Pablo i se făcuse foame. Drumul era tăiat în coasta unui munte cu o pădure de eucalipți, iar camionul înainta destul de încet. Hugo fuma și avea ochii mijiți.

Pablo începu să recunoască locurile în ciuda întunericului, deoarece se apropiaseră de Palmira. În spatele lui era încărcătura de cărbune și sub cărbune ranițele pentru oamenii din munți, oameni pe care el nu-i cunoștea. Dar asta n-avea importanță. Se aflau cu toții în aceeași tabără, și se simțea mult mai aproape de acești oameni necunoscuți decît de mulți alții ce îi stătuseră adeseori alături.

Se iviră primele lumini ale satului. Cum ne învîrtim în cercuri, gîndi Pablo.

Își întîlniseră omul de legătură, descărcară proviziile în albia uscată a unui pîrîu și, înainte de ivirea zorilor, erau iarăși în camion, în drum spre Montevideo. Pablo încercă din nou să doarmă, dar nu mai putea căci i se învolburau tot felul de idei, vîrtejuri de idei și fragmente de amintiri din noaptea trecută, cînd se așezaseră în șir descărcînd munițiile, care într-o bună zi vor deveni un proiectil incandescent, înfigîndu-se într-un trup care va deveni la rîndul lui neființă și neființa țărînă și țărîna plante și plantele umbră și umbra adăpost și adăpostul glasuri și glasurile ordine și ordinele un proiectil incandescent înfigîndu-se într-un trup ce niciodată nu va fi același și care va fi fără îndoială esențialmente același trup, devenind neființă și apoi țărînă și apoi plante și apoi.

Pe Nepo îl aduseră după trei zile. Era palid și cercănat și avea brațele ciuruite de înțepături, dar părea bine dispus. Povesti că mai întîi îl duseseră la Spitalul Militar, dar că acolo n-au vrut să-l primească fiindcă era un caz foarte grav și se temeau c-o să le moară în spital. Prin urmare au hotărît să-l ducă la spitalul clinic și l-au internat acolo, cu un polițai care stătea permanent de pază la ușa salonului. Mai spuse că totul fusese fantastic și că o infirmieră din partidul socialist îi aducea ziare după-amiezele și cîte o gustare compusă din pîine cu salam și brînză, puțină dulceață de gutui și suc de portocale. Astfel că a petrecut aceste trei zile ca un prinț și acum se simțea cam deprimat, în primul rînd pentru că infirmiera era o femeie nemaipomenită care i-a dat și numărul ei de telefon.

— O s-o chem, spuse. Cînd ies o chem și mă duc la ea acasă să mănînc. Locuiește singură.

Antonio zîmbea din patul lui.

— Ați mai putea vorbi despre politică și evoluție. În general socialiștilor le place la nebunie să vorbească despre evoluție și despre clasele sociale... piramidă socială, dacă-mi amintesc bine. V-ați mai putea duce și la cîte o masă rotundă.

— N-ar fi rău.

— Și pe urmă la un pat rotund, completă Antonio. Făcu un gest obscen cu mîinile și se puse pe rîs, iar apoi zise că femeilor conștiința le intră prin...

— E dovedit științific.

Nepo zîmbi și se întinse pe pat. Spuse că vrea să adoarmă și s-o viseze și nu cumva să-l trezească. Adormi într-o clipă și trase un somn zdravăn toată după-amiaza, în timp ce Antonio se apucase să compună un cîntec în care era vorba de partidul socialist, de femei, alegeri, evoluție și revoluție. Cîntecul era pe muzica de la *Bella, ciao* și se încheia cu declarația că infirmierele sînt toate niște tîrfe. Antonio cînta și rîdea cu lacrimi și cînd nu se mai putu abține îl trezi pe Nepo și i-l cîntă, dar Nepo îi zise să lase tîmpeniile și se culcă la loc. Ei se distrară în continuare îmbogățind cuvintele cîntecului, îi inventară pe loc nu știu cîte va-

riante și îl cîntară pînă se plictisiră. Apoi Nepo se trezi și Polo îi spuse :

— Așa da, frățioare.

Nepo le relată atunci amănunțit tot ce citise prin ziare, începînd cu vasul comercial libanez care a naufragiat în golful Biscaya, și pînă la dezbaterile din Parlament referitoare la presupusul plan de invadare al Braziliei. Le mai povesti și despre ultimele acțiuni ale Mișcării, despre modificările rațiilor de lapte din pușcării, asaltul depozitului de armament din strada Colonia, cu împușcături și toate celelalte. Erau noutăți foarte relative, care însemnau însă pentru ei o apreciabilă baie de actualitate. Antonio se entuziasmă și comentă că totul o să sară curînd în aer, ceea ce era bine, partea proastă fiind doar faptul că ei zăceau în pușcărie.

— Ieșiți din horă.

Totuși, a doua zi, pe cînd își digerau tainul așezați pe trunchiurile de copaci din curte, sosi gardianul care le spuse să fie gata, deoarece li se dă drumul. Se duseră în celulă, dar realizară imediat că n-aveau ce să-și pregătească, fiindcă tot ce aveau erau hainele de pe ei și un miros suspect. Așa că n-aveau altceva de făcut decît să aștepte, să interpreteze zgomotele ce se auzeau de cealaltă parte a ușii, să numere minutele și secundele pe degetele de la mîini. Timpul care cursese atît de încet începu să capete ritmuri amețitoare, de pași grăbiți și presupuneri ce cădeau într-un gol care părea să sporească neîncetat, cu fiecare clipă, zăpușeala stătută din celulă apăsîndu-le șalele,

amintirile angrenate acum în planurile imediate și în cuvîntul libertate care se transforma îndată în alte cuvinte, în spații deschise privirilor și pipăitului, în senzații care fuseseră uitate, dar erau vii și acum se înapoiau dobîndind dimensiuni totale, cuprinzîndu-le fiecare celulă și fiecare răsuflare și fiecare privire spre viitor. Curînd îi scoaseră în curte, îi duseră la biroul de înregistrare, acolo Polo dădu iarăși peste mutra sfîrșită a funcționarului, ascuns după mașina lui de scris, de parcă tipul le-ar fi vorbit fără cuvinte, spunîndu-le „voi plecați, dar eu rămîn". Totul se petrecu foarte rapid atît cît să înțeleagă de ce spunea funcționarul Nepomuceno Hinojosa, Nepo, merse și iscăli, își luă lucrurile și se strecură ca o pisică spre ușă, „dar eu rămîn, eu rămîn aici, fir-ați voi să fiți", după cîteva minute interminabile de hîrtii verificate și ștampile și semnături, funcționarul ridică privirea, privirea lui de taur învins cuprinse spațiul meschin al biroului, gura i se deschise în căldura amiezii de noiembrie, pronunțînd numele lui Polo cu un glas ce părea să izvorască din vreun subsol necunoscut, atunci el repetă ceremonia absurdă, batistă o sută opt pesos creion puteți pleca, „dar eu rămîn fir-ai tu să fii", făcu pașii care îl despărțeau de ușă de parcă ar mai fi fost încă în celulă, încet, deoarece trebuia să-și mai amintească de unele lucruri printre care de fața funcționarului împărțind obiecte scoase iarăși afară în lume prin fapta și mila cine știe cui, afară era Nepo și soarele și aerul și zgomotul străzii, copacii verzi și dorința ca soarele să le

întîrzie mereu pe chipuri, casele obișnuite și comune ba chiar cenușii și cu tencuiala căzută, dar frumoase, și frunzișul copacilor boltindu-se deasupra străzii, aerul care era diferit, fața polițaiului de la intrarea comisariatului, o mașină care cotește și dispare după colț, galben și verde și cenușiu și albastru și azuriul cerului și totul care pare nou care pare că începe iarăși și lumea și vîntul și lumina și Antonio care apare pînă la urmă în pragul amiezei și ceva — un hohot de rîs ? — ce se lovește elastic de zidurile comisariatului și se cațără și o ia apoi pe stradă și e libertatea.

V

Să pășești pe nisipul fin și argintiu și să privești marea și să simți soarele cum îți pătrunde în trup. Să știi că vara vestește un cenușiu uniform ce te va face să uiți spuma mării și mirosul de salpetru. Să-ți ațintești ochii într-un punct oarecare al zării depărtate. Și să rostești arătînd cu degetul neîncrezător spre niciunde: acolo, departe. Acolo de cealaltă parte.

A ȘAPTEA PARANTEZĂ: Și, cum să nu, cuvîntul exil ajunge pînă la urmă printre noi. Se lasă în încăpere, în suava lumină de amurg din încăpere. E ca și cum ploaia s-ar întinde definitiv dincolo de zidurile șiroinde și rigolele inundate. Unul dintre noi a rostit „exil“ și atunci, deodată, fiecare gest și fiecare cuvînt nou încep să capete alte sensuri, și desfășoară necunoscute posibilități și șanse. Cuvîntul exil face ca toate celelalte cuvinte să se nască iarăși.

Imaginea Karinei dăinuie în oglindă. Să-ți spun că a plecat corabia, că nu mai e decît o amintire fulgurantă, că eu sînt cel care privește-n zare cu un deget ațintit către un loc depărtat, spre infinit. Să-ți spun că pe măsură

ce pătrundem în toate aceste vieți posibile ne cufundăm în propria noastră existență. Să-ți spun că imaginea ta în oglindă înseamnă totodată multe imagini în multe oglinzi în multe priviri la multă lume.

Cine vorbește acum ? Cine spune ce spune ? Cum să deosebim glasurile noastre dacă nu sînt decît un singur glas ? Atunci, ca să mă exprim corect trebuie să spun că glasul vorbește, că glasul spune, că eu și Karina spunem că distanța și timpul constituie exilul, dar și că nostalgia tenace și trădătoare este cea care ne pîndește uneori în pat, cea care ne aduce o anume mireasmă a după-amiezii, înainte de a apune soarele, ca să știm că mireasma aceasta e a noastră, că am mai simțit-o în alte dăți, în alte după-amiezi de acolo, din cele rămase împletite cu atîtea alte lucruri care acum nu prea mai au vreun sens. Și Rita, și Peñita și toți ceilalți au în definitiv o legătură cu mireasma aceasta care ne-a pătruns acum în nări. Fiindcă și ei fac parte din absență. Ei au rămas în noi ca să amintească tot ce am făcut, tot ce n-am făcut nicicînd. Și istoria lui Pablo Bellmonti și a Marcelei mai poate fi dezvăluită, dar trebuie să știm că ea e și propria noastră istorie, posibilă și unică, pe care o descoperim, mai ales cînd ochii Karinei sînt la fel ca ochii Marcelei ; acum cînd eu pot să fiu Pablo și să-i spun

„Te iubesc și hai să mergem pînă la capăt."

Acum că ploaia a șters toate hotarele și n-a mai rămas decît oglinda ce repetă imaginea Karinei care e imaginea Marcelei care e imaginea Karinei care e imaginea oricui care înseamnă toate imaginile la un moment dat și totodată unica și definitiva imagine adevărată a Karinei.

Și cine oare arată cu degetul și privește în zări ? întreabă ea. Sînt eu ? Sîntem noi. Sînt eu-noi, zice. Și acest eu-noi vine să întregească o imagine care e în realitate un mod de a fi și a vedea după-amiaza și de a simți ploaia. Pentru că astfel, spunînd eu-noi, Karina îmi arată profilul ei reflectat în oglindă, dar îmi dăruiește totodată chipul Marcelei, glasul lui Pablo Bellmonti ; îmi dăruiește alt peisaj și alt timp, ce au fost și ele al meu—al nostru, aparținîndu-ne încă dincolo de distanță și de exil.

Da, Karina. Revolta se aseamănă destul de bine cu voința memoriei, sfîrșește prin a semăna destul de bine cu această încăpățînată dorință de a retrăi oameni și istorie și dezvăluiri care pătrund în noi și ne animă, iar treptat ni se substituie, însușindu-și gesturile și limbajul nostru, pînă cînd nu mai știm care din noi se privește în oglindă, unde sfîrșește oglinda și începe imaginea reală, unde imaginea reală devine cuvînt reflectat de oglindă. Astfel, fără ca uneori să dorim, țesătura încetează să mai fie o metaforă, devenind aproape palpabilă, o țesătură pe care ne străduim să o sfîrșim cuvînt după cuvînt, filă după filă, ploaie după ploaie. O facem știind că nicicînd nu va putea înlocui absența, nicicînd nu va fi ea însăși un exil.

De aceea mergem înainte, înfățișînd această deșteptare colectivă. A continua cu istoria noas-

tră înseamnă a continua să respirăm și să avem dreptul de a ne privi în ochi, de a ne iubi cu fiecare fibră fără să simțim că ploaia aparține deja unui peisaj trecut ce nu e al nostru. A continua cu istoria noastră înseamnă a continua să ne numim eu-noi și a spune da, totul merită, servește la ceva, nu-i o minciună. Altfel am refuza să ne descoperim drept ființe posibile în spatele acestor alte ființe ce nu am fost, am refuza să spunem că marea există și aici și că tu, Karina, ești mîna mea ațintită spre zarea depărtată, ești vorba mea rostind acolo, departe. Acolo, de cealaltă parte. Partea unde se afla ei.

ERA O DUMINICĂ ÎNSORITĂ, cu steaguri și vorbe și lumea stînd la cozi uriașe ca să-și depună votul și pe alocuri indivizi cu revolveru-n brîu și cearcăne adînci trădîndu-le nesomnul. Orașul nu era mohorît, dar căpăta uneori tonuri cenușii, de parcă un vînt plumburiu ar fi suflat din cine știe ce loc necunoscut. Spre amurg mireasma verii pogorî peste copaci și străzi, lunecă pe acoperișurile caselor și se strecură în fiecare colț, năpădind totul cu o boare sărată venită de departe. Evreul Jacobo întredeschise unul din geamurile cafenelei ca să simtă acest miros care îi dilata nările, dar nu pricepu ce era și fu convins pînă la urmă că e mirosul nopții. Cafeneaua era tot închisă și femeile își omorau plictisul ghicindu-și viitorul în cărți, trase de Piti cu gesturi de cloșcă. Timpul se oprise pentru ele în această duminică de alegeri naționale, se oprise pînă și în momentele cînd Jacobo dădea drumul la radio ca să asculte știrile, el fiind un om preocupat de tot ce se întîmplă. Atunci rămînea cu privirea ațintită la poza lui Leguisano, ascultînd fraze și cuvinte ce, își amintea bine, mai

fuseseră recitate de nenumărate ori, dar care acum îi răsunau poate în urechi cu altă greutate, parcă ar fi venit de la altă distanță. Poate de aceea, cînd sosi Angel pe jumătate beat, îl privi ca pe un lunatic. Se obișnuise cu fața lui negricioasă, cu tăcerea lui feroce pe care o împărțea cu Rita ori de cîte ori se vedeau la amiază dinaintea unei farfurii cu supă. Dar de data aceasta i se părea că ușoara lui beție era semnul unor nenorociri viitoare, premoniții care se abăteau bubuind în ușa cafenelei parcă ar fi fost un post de Cruce Roșie. Angel îi spuse să înceteze odată cu alegerile și să umple niște pahare, femeile își reluară pentru o clipă expresia adormită și totul reintră în normal. Ceasurile erau niște bărcuțe care brăzdau întinsul uleios al mării, bărcuțe ușoare și tăcute ce navigau spre zori. Fiindcă în definitiv zorile erau portul pe care ei îl căutau și l-au atins pe rînd, unul cîte unul, ca și cum singurătatea și-ar găsi alt refugiu în cei la care ar putea afla puțină omenie, un alt fragment al aceleiași singurătăți.

După miezul nopții veniseră mai mulți clienți și Angel tot bea la vin alb, iar cîteva din fete avură noroc și se puseră pe treabă. Jacobo dăduse iar drumul la radio și cînd auzea cifrele rezultatelor preliminare răsuflarea îi încetinea și devenea profundă, de parcă încerca să și-o oprească. Pe măsură ce auzea aceste date, fața lui cenușie căpăta o ușoară strălucire, iar el ieșea din amorțeală proclamîndu-și sieși victoria sigură a lui Ramírez (atingîndu-și nasul cu un deget grăsuliu și ținînd ochii întredeschiși, ca și cum i-ar fi fost aproape prieten ba mai mult decît prieten și mai cu seamă aproape asociat într-o posibilă afacere viitoare). De asemenea, o dată cu Ramírez triumfau partidul și democrația și posibilitatea de a-și reînnoi autoritatea fără s-o reînnoiască de tot, sau cel puțin fără s-o plătească. Și se înșelau inspectorii care-și frecau deja mîinile, crezînd că o să-și primească bucățica. Se înșelau, gîndi Jacobo. Își lăsă discret temerile la o parte, trecînd la o stare de semiveselie, la care i-ar fi plăcut să participe și cei cîțiva clienți moleșiți de pe la mese. Îi dădu unui bețivan un ghiont în spate, altuia îi oferi un pahar, pe un al treilea îl sfătui să se spele pe gît, pînă și Piti (convalescență încă) trebui să rîdă de glumele lui Jacobo, dintr-o dată fericit și dispus ca toată lumea să fie veselă în noaptea asta, zise el, și se așeză lîngă ea (gest neobișnuit din partea lui) în timp ce asculta un țărănoi recitînd *Afurisitul,* făcînd gesturi exagerate cu brațele și holbîndu-și ochii, ca să-și compenseze rostirea îngreunată de alcool. Puțin mai tîrziu, cînd Pancha se întoarse din cameră, Jacobo o puse să cînte *milongas* și cîteva valsuri ușoare, profitînd de bărbatul ce fusese cu ea, unul din Barrio Sur care știa să cînte la chitară ; vinul alb continuă să curgă, iar Angel îl vîra pe gît la toată lumea și se aplaudă cînd Pancha sfîrși de cîntat *Floarea de scorțișoară,* în timp ce Jacobo bătea ritmic din palme, ca la flamenco. Mai tîrziu, între vin și tangouri (fetelor li se mai administra și cîte o ciupitură, sau o palmă peste posterior, ori o pupătură pofticioasă, plină

de sudoare), evreul dădu din nou drumul la radio și se lipi de aparat, iar apoi zbieră cîștigăm ! și pune-te pe rîs și țipete, se mai aduse vin, acum or să se lase de glume, zise unul, în timp ce-și întindea paharul, altul dădea aprobator din cap, proclamînd că el e democrat și membru al Sporting Clubului, fapt care îi aduse o sărutare fără rea intenție din partea Panchei, care se apucă să cînte îndată *Păpușa curajoasă*, cu o voce aspriță de vin. Angel stătea prăbușit la masa din fund și rezista la îndemnurile spre pat ale Ritei, care își rotea brațele prin aer pînă izbi un pahar de perete, evreul întîmpină zgomotul de sticlă spartă cu un hohot de rîs ce îl făcu să se sufoce, n-are importanță, spuse, în noaptea asta eu plătesc paharele sparte, se simțea bine dispus, cu chef de rîs și de petrecere, răsplătit pentru propriile lui temeri, fără să-i pese că Rita tot îl mai trăgea tăcută și cu brutalitate pe Angel de braț, treaba lor ce fac, ce dracu, în noaptea asta cîștigă Partidul Colorat și cîștigă Ramírez și cîștigă cafeneaua și cîștigă el deși nu cîștigă nimic nici Piti nici Rita nici Sophie nici Pancha și nici una dintre fete, dar nu se poate obține totul în viață și la urma urmei prăpăditele astea sînt prea proaste și cred că-s fericite cu toată mizeria lor. Se înapoie în cafenea și la cei cîțiva bețivani care rîdeau acum de cîntecele deocheate ale Panchei, acompaniată la chitară de țigănos, Pancha cînta și toți tăceau cu ochii țintă la ea, așteptînd ultimul cuvînt deșuchiat, cuvîntul-cheie ca să înțeleagă dublul sens al versurilor, deoarece nu se putea conta pe intona-

ția cîntăreței în halul în care era (Tita s-a certat cu Tito / cînd el i-a cerut o minge / sigur că s-au tot certaaat / căci ea n-a priceput / și a văzut c-o-mpiiinge...) și atunci ține-te rîs și pumni în masă, zbierete și bătăi din palme de parc-ar fi petrecut echipajul complet al unui vapor libanez. Sosi pînă la urmă ceasul cînd osteniră și o luară către casele lor, în timp ce Jacobo își veghea bucuria sprijinit de tejghea, proaspăt ca o floare, apreciind consumul fiecăruia cu ochi de cîrciumar cu experiență. La urmă se întîmplă ca în fiecare noapte : Pancha prinse să sforăie prăvălită pe o masă, iar el pîndi prin fereastră ivirea zorilor. Atunci începu să se audă de departe un tumult de strigăte și sirene care zburau pe deasupra acoperișurilor caselor și se izbeau de fațadele clădirilor, iar apoi ajungeau asurzite pînă la cafenea, dar tot mai limpezi, confuze, dar aproape inteligibile în lumina zorilor, deschise o fereastră ca să audă mai bine, temîndu-se întîi să nu fie un scandal de protest, jubilînd apoi, cînd înțelese că e vorba de o manifestație victorioasă a Partidului Colorat ce străbătea străzile somnoroase din acea parte a orașului, speriind mîțele și cele cîteva femei care dădeau pe gît cîte un mate cu gust amar prin baruri. Alaiul gălăgios se apropie și evreul deschise uși și ferestre și trebui s-o zgîlțîie pe Pancha ca s-o smulgă din somn, trezește-le pe fete, îi spuse și cum negresa nu pricepea despre ce-i vorba, merse chiar el din cameră în cameră, sus fetelor, sus că nu-i de lucru, dar e ca și cum ar fi, ce dracu, haideți puturoaselor, sculați-vă

odată, fir-ați să fiți. Astfel că, atunci cînd caravana victorioasă dădu colțul la cafenea, toate fetele evreului erau în stare s-o contemple printre căscături și înjurături, mirate să-l vadă pe acesta în stradă strigînd urale și agitîndu-și brațele. Și mai de necrezut a fost să-l vadă cum vine înapoi în goana mare, ajutați-mă să închid tot bîlciul ăsta, spuse, și tranc ferestrele, apoi încuie casa de bani, închise ușa cu o izbitură sub privirile nedumerite ale femeilor care nu pricepeau încă nimic, cu atît mai puțin cînd Jacobo opri un camion cu gesturi de disperat.

— Sus fetelor, le zbieră, mergem cu caravana.

Roata continua să se învîrtească și acum amenința să-l strivească de tot. Înțelegea că există un anume caracter inexorabil în tot ceea ce se petrecuse în ultimele luni, dar, în ciuda acestui lucru sau poate tocmai din cauza asta, refuza să se facă cu fiecare zi ce trece puțin mai mic, mai strivit, mai redus la spațiul strict al biroului său, al scaunului lui giratoriu de inox, al interfonului prin care vorbea altădat cu șeful. Nápoles se gîndea la vîrtejurile nebunești ale vieții, sau, cum s-ar spune, la roata vieții, deși pentru el acest cuvînt se asocia printr-un act reflex cu numele lui Harley și cu manevrele lui neortodoxe de a-l scoate din funcția de subcomisar. Harley era roata și roata se învîrtea foarte eficient, așa că nu era nevoie să fii nici prea lucid, nici ghicitor și nici martor al lui Iehova ca să-ți dai seama că sfîrșitul era aproape. Adică retragerea. Adică liniștea. Adică înfrîngerea. Adică jumătatea de pensie.

Totul mersese conform programului, așa cum obișnuise să-i spună comisarului. Fiecare dintre piesele scoase cu mult timp înainte, unele cu cîțiva ani în urmă, se potriveau acum la locul lor, cu o desăvîrșire uluitoare în ultimele luni, mai cu seamă de cînd Harley se sculase înaintea tuturor și într-o noapte apăruse la secție cu șoferul de taxi care îl recunoscuse pe cel de la night-club și acesta pe cel de la fierărie, ăsta e, și pe contrabandiștii de parfum, ăștia sînt, și pe intermediarul de la Belvedere, ăsta e, și pe traficanta de droguri din Orașul Vechi, asta e, etcetera, etcetera, spunea comisarul prăpădindu-se de rîs, chestiile care i se tot întîmplă băiatului ăstuia sînt absolut strălucite și nimeni nu-și poate explica de unde l-a scos pe șofer. De unde mama lui l-a scos pe șofer, își repeta de o mie de ori Nápoles, fără să știe că șoferul era o născocire bine plătită undeva mult mai sus decît Harley însuși, doar așa ca să se completeze ițăraia asta încîlcită și să-l scoată o dată pentru totdeauna din cursă, fără să-și închipuie că Harley era și el o născocire, scos din anul trei al Școlii Militare și pus acolo în chip de băiat entuziast cu ambiția de a progresa cu diferite obiective în primul rînd să recruteze oameni pentru viitoarele activități ale escadronului în al doilea rînd să-i detecteze pe toți blegii posibili pe toți suspicioșii posibili pe toți imposibilii posibili în al treilea rînd să ducă la bun sfîrșit înlăturarea lui Nápoles și să-l scoată la pensie pe un motiv sau altul

și să pună în loc pe unul de-ai noștri care să faciliteze viitoarele contacte cu cei de jos. Și Harley nu întrebase ce se întîmpla cu Nápoles ci se mărgini să aducă la îndeplinire ordinele ca un bun soldat și ca o bună iscoadă și ca un bun fecior de tîrfă ce era, deoarece începuse să-i placă tot mai mult impunitatea de care se bucura, posibilitatea de a vîna tot felul de pungași, de a se transforma grație unui maverick și unui revolver la subțioară într-un personaj de film american, într-un Mick Hammer care la rîndul lui era un James Bond, un Flint, un Mission Impossible. În afară de asta acum era locotenent pentru că munca dăduse roade și nu pusese nici o întrebare care să nu fi fost strict necesară pentru serviciu și rezultatele puteau fi văzute, îi spuse într-o seară un căpitan comentînd pensionarea lui Nápoles care era deja o treabă ca și făcută. După cîteva zile Nápoles încetă să mai fie subcomisar și cu el mai dispărură cîțiva slăbănogi, dintre cei din prima listă pe care Harley o pasase conducerii cîteva luni mai înainte, astfel încît comisarul era într-o dispoziție excelentă și pe de altă parte Statul Major îl felicită prin intermediul căpitanului și pe de altă parte el îi dărui inelul de logodnă Pelusei care îl iubea tot mai mult, așa că totul era în ordine și cu puțin noroc în mai termina de plătit mobila și se căsătorea și se ducea să trăiască doar el cu Pelusa în căsuța din Malvín fiindcă îndrăgea căsuța la fel de mult ca pe iubita lui Pelusa ca pe feciorii de tîrfă din Mișcare.

Să te deștepți într-o dimineață de ianuarie și să începi să presupui, să ghicești în amețeala tenace din fața oglinzii de la baie, să te întorci între cearșafurile moi ca să nu te mai dezlipești de ideea înfiptă în vreun ungher al visului (sau poate în pîntec) cu dulcea înțepătură a spaimei. Și în dimineața următoare greața suind netedă implacabilă ca un O perfect și întrebarea mamei parcă venită de departe (ce-i cu tine, Marcelita ?) și apoi iarăși cearșafurile și ritmul adînc al sîngelui împletindu-se încet într-o suavă țesătură de senzații care o cuprindeau îndată. Era ca o boare ușoară strecurîndu-i-se prin vine, ajungînd pînă în ochi. Se întoarse în baie și se studie îndelung în oglindă. Iată-mi buzele, își spuse... Și iată-mi ochii. Și se mai gîndi la alte buze și alți ochi și avu timp să simtă iarăși moliciunea din pîntec înainte de a se apleca iute cuprinsă de o nouă senzație de greață, care o inundă cu o sudoare înghețată ce părea să-i izvorască din măduva oaselor. Rămase mult sub duș și cînd ieși se simți mai bine. Dar nu îndrăznea să se gîndească mai mult. Era totuși o neliniște plăcută, ceva nou și ciudat și așteptat de mult. Se simțea parcă în miezul lucrurilor, gravitînd deasupra propriei sale vieți care era acolo (trebuia să fie acolo) și se rotea în jurul căldurii iscate într-un loc din propria sa ființă. Se simțea ea însăși și totodată Pablo, ei amîndoi și toți trei în aceeași clipă, fără cuvinte și nici gînduri, doar pîntecul călduț și fragil în care avea certitudinea că păstrează tot ceea ce fu-

sese și ce va fi, ea și Pablo și amîndoi și toți trei.

De la bun început se pregăti să aștepte, fără să se îndoiască nici o clipă în legătură cu ce avea de făcut. Violenta deșteptare din primele zile cedă treptat locului unei oboseli care o cotropea tot timpul zilei, făcînd-o să amîne învățătura și întîlnirile cu Pablo. Mai era și povestea arhicunoscută a silei față de fumat și a poftei de mîncat fructe, dar, o dată cu aceasta Marcela își descoperi o tainică plăcere a silei și a poftei nesatisfăcute, parcă ar fi însemnat o confirmare a evidenței, a ceea ce o bucura. Erau zile în care nimic nu mai avea nici un fel de însemnătate, zile care lunecau încet între o leneșă indolență față de toate lucrurile mai mult sau mai puțin importante și o minuțiozitate aproape fanatică a amănuntelor, a fleacurilor cotidiene (și uneori dorința de a avea cît mai aproape chipul pe care nu era capabilă să și-l reprezinte în nopțile de insomnie). Simțea crescînd un fel de fericire abandonată, închipuindu-și propria ei imagine viitoare, întinsă pe un pat de spital, cînd va sosi în sfîrșit momentul. De cîteva ori se surprinse cu mîinile încrucișate pe pîntec, cu trupul ușor și eliberat de tot ce nu avea vreo legătură cu această rumoare care o mîngîia pe dinăuntru.

Astfel trecură zilele pînă îi mărturisi lui Pablo, pînă știu și se bucură și el la fel de intens, spunînd că acum nimic nu mai contează și apucîndu-se să facă socoteli și să caute nume și atunci pentru Marcela starea ei de abandon se prefăcu într-o violentă nevoie de a împărți

fiecare clipă și fiecare ceas și fiecare zi cu Pablo, simțindu-se ocrotită și în siguranță, în timp ce vara cotropea orașul și lumea trecea pe lîngă ea. Începură să iasă seara, devreme, să se plimbe prin centru fără vreun țel precis, puternici și fericiți, puțin înstrăinați de toată mulțimea aceea. Apoi se instalau în cîte o cafenea și Marcela vorbea, cu privirile ușor pierdute, vorbea cu duioșie, știind că nimic nu era sigur, cu atît mai puțin acum, dar nimeni nu va putea distruge ceea ce exista între ei doi. Nu-i păsa de oameni în general, nici de vecini, nici de ceremonialurile verii, nici măcar de acel micuț sistem solar care o cuprindea pe mama ei, bunica din Asturias și studiile de medicină. Fericirea din pîntecul ei îi afirma din nou libertatea de a alege și a dori să fie scutită de micile farse cotidiene. Acum era ea, dar era și Pablo și împreună cu ei doi mai exista mica făptură ce creștea înlăuntrul ei, aproape nimic și în același timp ceva complet independent și liber, capabil să trăiască și să pulseze în propriul ei sînge, parte din viața ei și totodată altă viață. Astfel stăteau ei doi acum, Marcela ocrotindu-și cu o mînă pîntecul, și noaptea de ianuarie, proaspătă și limpede, afară.

Bascul sosi spre seară cu o sticlă de rom și un zîmbet exagerat de larg. Am poftă de un păhărel, zise. Pablo coborî să-i ceară doamnei Vincenzo puțină gheață și două pahare, dar cînd se întoarse în cameră mai era și studentul la vioară, astfel încît coborî iar și îi ceru bă-

trînei încă un pahar și ea îl privi cu un aer ușor reprobator sau poate era doar penumbra din bucătărie ori ceva dincolo de bucătărie și de micul univers al pensiunii. Cînd se înapoie în cameră bascul tocmai îi explica studentului la vioară că romul Ancap e cumplit de prost, dar celelalte mărci sînt foarte scumpe și nici măcar nu sînt prea grozave, așa că un calcul aproximativ ne spune că ăsta e romul pe care trebuie să-l bem. Studentul la vioară spuse că da, probabil așa e, și bău primul pahar parc-ar fi băut apă, evident că dumneata nu ești un novice în chestiunile astea, comentă bascul, care venise deja ușor afumat din altă parte. Băură cîtva timp, spunînd glume răsuflate și suportînd din cînd în cînd observațiile studentului la vioară referitoare la principalele caracteristici ale muzicii culte contemporane. Bascul repetă o frază celebră, aparținîndu-i după el lui Fabini, deși Pablo pretindea că e un panseu al lui Macedonio Fernández. Și ăsta cine dracu a mai fost ? Un filozof. Un hoțoman, uitat de Dumnezeu. N-are nimic de-a face cu muzica. Filozofia și muzica se află într-o legătură foarte strînsă, contrar celor crezute de mulți ignoranți. Hai să mai tragem o sorbitură din romul național. Dușmanul numărul unu al contrabandei... cum spuneam, filozofia îmbrățișează muzica și muzica filozofia, nu știu dacă mă înțelegeți. Perfect. Așa ceva nu se poate. Oricum e mai bine să fie așa și nu altfel, am dreptate, Pablito ? Pe mine romul ăsta mă deprimă. O fi gheața. Babornița asta nerușinată a făcut dinadins pentru noi o gheață tristă. Pe chestia

asta o poate mînca pușcăria. Marcela ? Bine, presupun. E foarte cald și sarcina o împiedică să doarmă. Într-una din zilele astea o să mergem la Palmira. Promite-i. Promite-i negreșit. E un banc foarte prost. O tîmpenie. Nu îți permit. Tu să taci. De vină e romul sau gheața. Gheața babornițel ăsteia infecte. O *imbecility* [1]. E în stare să ne denunțe... Cine ? Smetana ? Sigur, băiețaș, cum să nu ? Și eu am votat pentru deputatul Smetana. Într-o zi să mergem să-i facem o vizită. *A visit*. Încă un pic de rom ? În sănătatea revoluției mondiale. O să facem o revoluție de mama mă-si, pe ăsta îl punem director la filarmonică, așa o să-i piară cheful. Nu mai e gheață. Mai multă gheață, cum zicea nu mai știu cine. Gheața e apă și desigur nu pare. *Water* [2]. Cînd am fost la Polul Nord am văzut multă gheață. Era *Water*. Îți dai seama ? Lasă-l încolo de Smetana. Să facem ? Sigur că ceva trebuie să facem. Să punem umărul și altele hopa sus pe masă. Vechea istorie... hai să terminăm sticla. Nu știu de unde dracu ai scos-o, dar e o nebunie. Cum s-o fi spunînd pe englezește ? De ce nu știi ? Trebuie să fie „nebuneișăn". Să cînți la Punta del Este ? Ia te uită, te felicit în numele Societății de protecție a animalelor și dacă nu te potolești te scot de aici cu picioare în dos. Cît despre Punta del Este, îți spun eu ce fac cu ea. Întreabă-l pe Pereyra Reverbel. Sau pe cineva de la Charles Páez. Și dezmățatele alea

---

[1] Tîmpenie, prostie (engl.). În context este folosit greșit.
[2] Apă (engl.).

goale pușcă pe la petrecerile de la Country Club. Nu te băga în rahatul ăsta... mai bine m-aș duce la Arroyo de las Víboras [1], aproape de Carmelo. Știu eu. Am putea să te facem membru al Societății de protecție a animalelor *Of Animals*... membru onorific și pe viață și așa și pe dincolo.

Sigur, băiete. Acolo poți să cînți la flaut și la tamburină. Nu-ți place tamburina? „The Tamburin". E un instrument senzațional, îți cere multă imaginație. „Imagineișăn". Zi-i, bascule. Explică-i acestui ignorant. Mai adu o sticlă. Una nu ajunge. Niciodată nu ajunge una. N-ai văzut că în *life* [2] totul e pe perechi? Sigur, dom'le, ochii, picioarele, și alte alea. Te-ai pilit. Maica mă-sii. Doamna Vincenzo, biata cotoroanță nenorocită. O să recitesc *Crimă și pedeapsă*. N-ai citit-o? E un subiect foarte reconfortant... ca pentru o simfonie. Eu, pilit? Poate da, poate nu. Mai bine duceți-vă. Nu-mi place să rămîn singur, dar oricum rămîn singur, *Alone* [3]. Da, dom'le. Sigur că-s pilit ca un cal de curse, deși nu știu dacă un cal de curse bea rom. Ar fi frumos să-l îmbătăm pe Sol de Noche. Galicianul ar putea să se îngrijească de asta. Sigur că poate, dacă i se plătește. E de-ai lui Franco. Am văzut eu în spatele tejghelei o emblemă a Falangei. Plină cu rahat de muște. Sol de Noche face o groază de bani. Aș putea să-mi cumpăr un cal, să mă fac jocheu și să alerg la curse contra unui cal de-al

---

[1] Pîrîul viperelor (sp.).
[2] Viață (engl.).
[3] Singur (engl.).

lui Franco. Oastea pilangiilor. Sigur că pot... doar să-i găsesc un nume ca lumea. De pildă Dinamită. Ne ducem la Palmira, să luăm un vin special. *Speciality*. Palmira nu-i decît un sătuc. Da, dom'le. Așa-i bine. Galicianul nu face două parale. Nici măcăr cinci pesetas. Armata bețivanului, Ay Carmela, care bețivan călare nu-și ține echilibrul. De ce nu spui echi libru? Hai să vedem, echi libru. Echilibreișăn. Ești contaminat cultural. Ajută Vietnamul, nu bea coca-cola! Cărați-vă odată. La urma urmei romul ăsta nu era chiar așa prost. Putea să fie mai prost. Salut și anarhie. Liniște... hai să-l vedem pe Bellmonti. Uite patul. Pătuțul. Asta-i foarte bine, am o direcție pe cinste stai cuminte nebunule o dată și încă o dată și de ce dracu mă întinsei dacă încă o dată nu pot să mă țin încă o dată privirea ațintită încă o dată într-un punct de exemplu încă o dată în cuiul din tavan încă o dată sau dacă nu în cerceveaua ferestrei încă o dată luminița încă o dată care se încă o dată stinge încă o dată.

Harley cîntărea fiecare tăcere a omului, căci putea fi o șmecherie. Pînă la urmă se lămuri că nu și că merita efortul. Omul vorbea din paharul cu whisky, din costumul lui impecabil, din propria lui importanță, iar Harley îl asculta doar cu întreaga lui ambiție. Asculta cuvinte ca democrație, subversiune, instituții și știa că important era altceva, ceea ce nici unul dintre ei nu pomenea, dar care poate se oglindea în paharul cu whisky.

— Trebuie date fără regrete, zise.

— Dar cu discreție, preciză omul.
Harley încuviință în tăcere și după aceea omul plecă, iar el rămase singur ca o insulă în luxul cofetăriei, gîndindu-se că nu orice dobitoc se poate băga în asemenea treburi.

Piti spăla lenjeria în spălătorul din curte. Soarele tăiase o despicătură strălucitoare în zidul din fund și ea cînta cu glas pițigăiat, ca de pasăre: „Era blondă și-n ochii-i de azur / se oglindea splendoarea zilei"... Piti cînta și își afunda mîinile în apa plină de clăbuci. Ușa dispre baie se deschise și îl văzu pe Angel căscînd din răsputeri, cu ochii umflați și urduroși. Se duse înapoi în cameră, tîrșindu-și papucii și în curte nu se mai auzi decît glasul lui Piti reflectat de zidul din fund. Pancha se tot fîțîia și ea, plictisită, fără chef de vorbă. Așa era mai în toate diminețile: mirosul de cafea cu lapte amestecîndu-se cu pendula care bătea la fiecare oră, glasul lui Piti fredonînd prin curte și cîteodată Jacobo cu mîinile vîrîte pe după bretele. (Rita își dormea naufragiul de gin înstrăinat.)
Pancha veni lîngă spălător și se așeză pe o ladă. Așteptă ca Piti să termine de clătit rufele. Apoi ocupă ea spălătorul și începu la rîndul ei să fredoneze. Avea însă glasul aspru și vinețiu, iar zgomotul apei care umplea spălătorul o făcu să tacă. Piti întindea rufele la soare și zidul alb din fund era un dreptunghi neted și perfect pe care se profila frînghia plină cu rufe colorate, nemișcată în aerul limpede.

Așa se scurgea dimineața la cafenea. Uneori era altfel, cînd se adunau vreo două-trei și stăteau de vorbă spălînd rufe și atunci spălau de minune cu povești și rîsete, iar totul luneca fără prea multe întreruperi pînă la vremea cînd Sophie servea supa cu fidea și se adunau în jurul mesei de la bucătărie, beneficiind de privirea coagulată a lui Jacobo și de muștele văratice. Nici asta nu era adevărat sau nu era decît o parte a adevărului, căci după aceea venea siesta, tăcerea de plumb a amiezii, cînd femeile se întorceau în camere și Rita intra în cafenea ca să-și alcătuiască (sau să-și distrugă ?) hieroglifele, acele semne ciudate pe care le întrezărea între o țigară și alta, între un căscat și următorul. Acum Angel trăia și el acolo, dar se consumase deja toată ardoarea de care dispunea Rita ca să întrețină ceva ce la început semănase cu dragostea, și pînă la urmă devenise doar o vulgară legătură între două trupuri. De aceea ea se retrăsese puțin cîte puțin, recuperînd fiecare centimetru dăruit și fiecare palmă de tăcere, sfîrșind prin a pune din nou stăpînire pe masa din fund la ora siestei. Într-o seară ajunse exact în același loc ca atunci cînd, cu patru luni în urmă, sosise Angel șiroind apă și tristețe. Vara plouase foarte puțin și el înlocuise tristețea cu gesturile precise cu care se bărbierea în fața oglinzii, așa că din toate astea nu mai rămase absolut nimic, ci poate doar dorința Ritei ca totul să înceapă iarăși, dar fără Angel. Acum ea nu mai putea nici măcar să-și construiască singurătatea fără să țină seama de dezamăgire.

În realitate, pentru ea cafeneaua însemna tot mai mult o insulă. Nu reușea, cu bărbații care veneau noapte de noapte, să lupte cu tenacitate împotriva luminii tulburi și gălbui. Nu reușea nici cu ziarele vechi pe care le lăsa Jacobo în bucătărie pentru cojile de cartofi. Și nu reușea pentru că în cafenea timpul se oprise între aerul rînced și rîsetele fără chef ale fetelor, de parcă un colecționar i-ar fi înfipt în trup un ac, țintuind-o pe vecie în nemișcarea vidului. Glasurile care ajungeau pînă la ea sunau ca niște ecouri depărtate, imposibile. Și cum în fiecare noapte se repetau aceiași oameni și aceleași cîntece (după cum zilnic se repeta peisajul de rufe întinse la soare), pînă și frazele spuse în neorînduiala cearșafurilor, fetele și chiar Jacobo sfîrșiră prin a crede că zilele și săptămînile se învîrteau în jurul lor, întorcîndu-se fără greș la punctul de plecare. Era o senzație pe care vara o întărea, deoarece totul părea să plutească în fierbințeala strălucitoare a siestei, în zăduful molatic al nopților, în aerul călduț din zori.

Dar Angel nu.

El nu trăia în insula aceasta, iar singurul lucru pe care-l lăsa dimineața în camera Ritei era parfumul apei de colonie și pămătuful năclăit de săpun. Ieșea prin oraș, avea prieteni, era vîrît în contrabanda de țigări. Mai apăruse și o femeie, fără ca el să-și poată explica modul cum ajunsese în casa aceea ca de jucărie și pînă în patul mirosind a levănțică și pînă la trupul Anamariei, la dăruirea ei fără zbateri și frenezie și pretenții, felul ei plăcut de a separa

cuvintele și privirile. Se ducea pe la ea din cînd în cînd, în unele după-amiezi ce semănau cu siestele de duminică. Angel lua autobuzul pînă la Villa Biarritz și străbătea încet străzile umbrite de copaci, după care se așeza în fața femeii și-o asculta, din simpla plăcere de a constata cu ochii și urechile această altă posibilitate, care era o alternativă la monotonia cafenelei. Ea vorbea învăluind fiecare cuvînt în vîrful unui surîs aproape crud, mincinos.

Casa Anamariei semăna cu o batistă brodată : fiecare lucrușor era la locul lui, exact cum trebuia, integrîndu-se unui echilibru din care făcea și ea parte într-un fel rămas inexplicabil pentru Angel. Dar aceasta nu îl preocupa și cînd mergea la ea acasă se așeza la conversație ca un domn cumsecade, îi povestea de munca lui (o muncă născocită și imposibilă de ceasornicar) și după aceea îi plăcea să-i lase ei inițiativa, să-și întindă brațele spre el pe deasupra mesei, să-i caute picioarele ascunse dinadins sub scaun. Era un joc pe care începuseră amîndoi să-l respecte încă de prima oară, parcă ar fi existat între ei o înțelegere tacită, principalul punct de atracție al unei legături fără taine posibile. Atunci el se complăcea să strice echilibrul casei, înfrîngînd cu grijă rezistențele cele mai intime (poate asta era adevărata lui vocație), penumbrele elaborate, după cum ghicise, cu cea mai mare grijă de către femeia aceasta pentru alți bărbați, pentru alte după-amiezi la fel ca aceea. Această presupunere se transformase în certitudine, ceea ce îl îndemna să lupte pentru a-i smulge Anamariei zîmbetul crud înțepenit

pe buze, în căutarea unui unic gest posesiv care i-ar îngădui să sfîșie lucirea înghețată a acelor cearșafuri scrobite și să devină centrul existenței unei femei care era doar o absență.

Într-o duminică Anamaria îi propuse un armistițiu și el știu că acesta era cel dintîi prilej, definitiv, și de asemenea răzbunarea lui posibilă pe cafenea și Rita și nopțile aspre scăldate în lumina trandafirie a încăperii. Mai știu și că Anamaria se afla mult mai aproape de orice posibilă alternativă, deoarece el constituia oricum un artificiu neprevăzut, ivit în orele de siestă ale femeii acesteia care putea fi umbra Ritei, fața ascunsă a lunii arătîndu-se deodată și desigur nu, ceva nou, ceea ce nu era puțin lucru și totodată nu însemna, nimic, doar un zîmbet de carton și cîteva formule amoroase, care păreau scoase din cufărul cu amintiri. Nimic și totul, tot ce ghici în duminica aceea, cînd ea întoarse capul și Angel știu că ar fi de ajuns un gest, doar un cuvînt ca să se prăbușească zidul de gheață ce îi ținea despărțiți, la distanță, în timpul vizitei înțepenite, ba chiar în patul strălucitor de alb răvășit după înlănțuirea de brațe, de guri și de coapse ce în dominica aceea fu diferită, făcîndu-l pe Angel să înțeleagă că era cea din urmă.

La cafenea îl aștepta obscuritatea vătuită a camerei și o femeie care fuma goală în pat, abia întrezărită (mai bine zis pipăită) pînă cînd ochii i se obișnuiră cu întunericul. Pentru prima oară Angel nu vru, nu avu chef, căci soarele după-amiezii încă îi apăsa ceafa. Pînă la urmă desigur se întîmplă și se simți după

aceea mai plictisit ca niciodată și își spuse că duminicile erau tributul amar al tuturor, soarta comună, poate un rezumat anticipat al morții. Rita fuma și între două pufăituri vorbi, aruncă întrebarea ca ultima carte a unui joc :

— La ce te gîndești ?

Gestul lui Angel aparține istoriei. Era un rezumat magistral a întregii putreziciuni pe care o simțea lucindu-i pe trup. (Însă un rezumat resemnat și cinic, o nouă spoliere și în același timp o prăbușire.)

— La nimic, murmură ; la nemurirea racului.

Zilele acelea se desfășura la Montevideo un campionat internațional de fotbal și galicianul era în culmea fericirii, una dintre echipe fiind Real Madrid. Vorbea tot timpul de Gento și Puskas și bineînțeles de amintirea divinului Zamora. Discuta cu Cabrera despre superioritatea fotbalului european, de frumusețea indiscutabilă a celui sudamerican, totul cu o mare abundență de anecdote și date, aproape o istorie a balonului rotund pe plan mondial. Bascul Albarrán se înfuria de fiecare dată cînd conversația revenea la fotbal.

— Ăștia uită că sîntem în război.

Războiul de care vorbea bascul abia dacă mai era băgat în seamă zilele acelea. Mișcarea întreprindea acțiuni de mică anvergură și prezența armatei pe străzi era evidentă, dar nu agresivă. Se limitau la anumite controale. Se mai făceau cîteva arestări, se mai trăgea din cînd în cînd cîte un foc de armă, totul însoțit de obișnuita desfășurare ziaristică, dar în ge-

neral lumea se adaptase deja la acest tip de evenimente și nu-i mai trecea aproape nimănui prin minte să vorbească de război. Sigur, știau că liniștea e o pură aparență și totul o să sară în aer într-o bună zi.

Ei (Pablo, bascul, Polo, Marcela) erau siguri de asta și de cît de dur și de greu va fi atunci totul. Pablo Bellmonti vorbea cu bascul despre revoluție și amîndoi știau cît de multe mai sînt de făcut, dar erau siguri de multe lucruri.

Într-o zi s-au întîlnit întîmplător pe stradă, în apropierea pensiunii, și au mers pînă la Piața Entrevero. Bascul vorbea de ceva și mai trăgea cîte un compliment femeilor care treceau pe lîngă el. În piață era un bătrînel care făcea mici obiecte de podoabă împletite din frunze de palmier și își întreținea publicul imitîndu-l pe Carlos Solé. Lucra așezat pe un scăunel, lîngă intrarea în pasajul subteran, și cînd termina cîte o podoabă lumea se bătea pe ea. Părea o bună negustorie.

— Știe să-și cîștige pîinea, comentă Pablo.

Bascul zîmbi și făcu apoi un gest cu mîinile, ca și cum ar fi cîntat la pian pe niște clape invizibile.

— Asta nu i-ar ajunge. Mai are un tovarăș care șterpelește de prin buzunarele spectatorilor în timp ce el le face conversație. Fii atent.

Pablo se uită, dar era lume multă. Nu se vedea nimic deosebit.

— Îl știu eu. Un pungaș.

— Trebuie să trăiască și el din ceva.

— Cum să nu, zise bascul, așezîndu-se pe o bancă. Începu să-i vorbească despre problemele lui, pe care le trecea sub tăcere cînd erau la Luminton. Ar fi vrut să dea dracului slujba de la frigorifer, dar nu găsea altceva de lucru. Se gîndea să se ducă la țară, la munca cîmpului. Cîteva luni la strînsul recoltei, iar după aceea să se întoarcă la Montevideo, spuse.

— Ca să-mi curăț plămînii.

— Aici sînt multe de făcut.

— M-am săturat pînă-n gît de Montevideo și de întruniri și de faptul că nu se întîmplă nimic. Cînd se va încinge treaba, mă întorc. Nu cred eu că se întîmplă mîine sau săptămîna viitoare. Nimeni nu prea are chef să se bată.

— Trebuie să așteptăm, comentă Pablo, fără să creadă prea mult în ce spune.

— Să fim serioși, Pablo. Singurul lucru pe care-l putem aștepta acum e să ne vîre în pușcărie, să ne vîneze ca pe iepuri. Nu prea am suflet de iepure.

— Într-o bună zi Mișcarea o să scoată zece tipi cu mitraliere în stradă și se duce liniștea de tot. Te asigur că pe mine n-or să mă vîneze ca pe un iepure.

— Eu n-am mitralieră.

— Nici eu, spuse Pablo, dar de asta facem rost. N-o să stăm toată viața făcînd ce-i trăznește cîte unuia prin cap. Noi ne pierdem vremea cu manifestațiile în timp ce polițaii se înarmează pînă în dinți.

Bascul îl privi. Avea o cămașă strălucitor de albă și era trist.

— Pe manifestanți nu-i omoară, zise el.

— Uneori nu ne omoară. Alteori da.

— Oricum, ceilalți au luat-o în serios.

— De mult au luat-o în serios, bascule. Acum e rîndul nostru. Mulți se însoară, fac copii și se uită la televizor. Eu n-am chef să mă uit la televizor. Și m-am săturat să tot fiu un băiat bun care din cînd în cînd înjură guvernul. Ar fi trist să treacă vremea și într-o bună zi să ne trezim într-o zi niște domni respectabili, burtoși și cu chelie.

— Niște amărîți, rezumă bascul.

— Deși presupun că trebuie să fie cineva s-o facă și pe-asta. Mereu sînt unii care sfîrșesc așa.

— Prefer la țară.

— Acolo nu te bați.

— Peste tot te bați.

Stătură de vorbă în continuare și bascul îi explică amănunțit cum se poate face o bombă cu puțin sulf și alcool camforat, dacă ai un recipient de plastic, cu gura suficient de strîmtă ca să-i pui un dop ceruit. Era un expert în treburile astea și acum vorbea așezat pe o bancă din piață, cu cămașa lui albă cu mînecile suflecate și brațele încrucișate. Fixa un punct în depărtare, sau poate nu se uita la nimic. Sigur este că rămase o clipă nemișcat, în tăcere, în vreme ce bătrînul cu podoabele începea să mai împletească încă una. Bascul era în stare să vorbească ceasuri întregi despre orice, dar putea să și tacă la nesfîrșit, închis în el. De multe ori Pablo se gîndea că în timpul acestor tăceri îndelungate compunea poeziile pe care le scria apoi pe foi răzlețe... De data asta nu

zăbovi mult pierdut în gînduri și reveni la bancă, la piața din jur și la oamenii care se îngrămădeau în fața intrării în pasajul subteran. Spuse din nou că pleacă la țară ca să lucreze la recoltarea trestiei de zahăr.

— Îmi place la țară.

Făcu o pauză și adăugă :

— Copacii...

Cuvintele rămaseră plutind între ei doi și Pablo Bellmonti putu să-și amintească de eucalipții care umbreau strada în Palmira.

Bascul era poet.

Toto își număra banii pentru biletul de autobuz. Scotocea prin fundul buzunarelor, dar bănuții care îi lipseau nu apăreau defel. Se sprijini de un pom și privirile îi întîrziară pe încălțările lui scîlciate, bune de aruncat. Halal patron, își zise. Dădu din cap și porni pe stradă. Își spunea : Bine măcar că strada asta coboară. Toate străzile ar trebui să coboare, cum ar vrea Tortorelli. Dacă ar fi așa, iată cum ar arăta fericirea poporului : străzi care coboară și pe la colțuri țîșnitoare cu lapte și vin. Tortorelli era plin de idei, cum ar fi să pună pietre de pavaj sus, pe Cerro [1]. Cu asta, mă rog, dar ideea cu străzile în pantă nu e rea.

Toto mergea fără să-și dea seama că talpa unui pantof, desprinsă, îi tîrșîia la fiecare pas, fleașca, fleașca, gîndindu-se că ar avea mai mult chef să bea o cafea cu lapte bună decît

[1] *Cerro*, ca substantiv comun, înseamnă colină, înălțime, deal.

să se tot zbată ca să scape de mizerie. Să scap de mizerie... și de ce să nu plec dracului de aici ? La Buenos Aires, ar fi o idee. Și cu bătrînul ? Vînd brutăria și plecăm amîndoi... genial. La Buenos Aires se pot înfiripa multe afaceri. Te duci acolo și faci bani, cu puțin noroc. Dacă n-ai noroc, ai încurcat-o. Dar dacă ai...

La un colț erau cîțiva polițai care cereau actele. Nu i-au dat nici o atenție cînd a trecut, fleașca, fleașca. La capătul străzii în pantă era un maidan și acolo o ceată de puști alergînd după o minge. Lui Toto i-ar fi plăcut să fie fotbalist. Jucase un timp ca rezervă la Misterio, dar a trebuit să abandoneze după finala cu El Tanque, cînd i s-a năzărit să spargă o sticlă de apă minerală în capul arbitrului (care era sergent în garda republicană). Atunci a trecut în clandestinitate. A stat vreo două luni ferecat în casă. Da, da, gîndi, străzile să fie în pantă. Se opri în fața unui magazin. Își netezi mustața și umflă pieptul cînd intră :

— Bună ziua, bună ziua — fleașca fleașca.

Totul se petrecu mult prea rapid ca Santiago să poată înțelege. Și, fără îndoială, totul se petrecu suficient de lent, ca să-i rămînă întipărit în memorie clipă cu clipă. Simțurile i se deșteptară imediat înregistrînd fiecare miros și fiecare gest ca să le țină minte după aceea, acum, în închisoarea asta lipsită de lumină și de orice zgomot, în celula asta plină de urină și date și nume zgîriate pe ziduri cu unghiile. Se terminase întrunirea și căzuseră de acord

să mute armele în altă parte. Sonia grăsana trebuia să vadă dacă e posibil să le ducă la ea acasă. Opt puști Garand, trei Mausere, patru sute de gloanțe, paisprezece grenade. Plecase de la întrunire cu același mers nervos de fiecare zi și autobuzul era plin ochi de băiețași cu niște jucării făcute din oscioare și cu șepcuțe colorate. O bătrînă moțăia pe locul din față, și

Vine cineva, vorbește, spune „haidem", cătușe, un ghiont ușor și culoarul comisariatului, pereții vopsiți în ulei, o mașină de scris țăcănind într-un birou. Ajung la o ușă, intră. Înăuntru e o masă, niște zăbrele de pat și o tinichea cu apă. Mi-o fac, gîndește. Mi-o fac. Opt Garanduri, trei Mausere, patru sute de gloanțe, Sonia grăsana

soarele de cinci după-masă începuse să creadă că totul era în ordine, dar autobuzul se opri cu o vibrație de geamuri zgîlțîite și șuruburi înnebunite și acum era tîrziu. Bătrîna înălță capul ca o prepeliță care simte primejdia și copiii se lipiră de geamuri ca să vadă polițiștii cu căști și mitraliere

fulgere violete sfărîmîndu-se de zidurile universului. Cercuri concentrice care-i pornesc din creier și cuprind infinitul, îndoindu-se apoi dureros și intrîndu-i în gură și în gingiile sîngerînde care scot sunete ruginite. Opt puști Garand. Un tremur de gheață care-i pornește din testicule și suie coastă după coastă și-i

rămîne legănîndu-se în gît. Sonia grăsana. Să se gîndească și să tacă. Să nu se gîndească. Să tacă. Să tacă. Patru sute de gloanțe. Pînă aici ți-a fost și la urma urmei putea să fie și mai rău nu te pierde cu firea, gîndește-te că sînt niște nenorociți ignoranți brute anormali dobitoci fiare sălbatici bestii feciori de tîrfă

asta a fost tot. Se urcară în autobuz și unul dintre ei se uită cu atenție la toți pasagerii și spuse imediat : „Ăsta" și îndreptă un deget spre Santiago fără chef, aproape plictisit, dar Santiago abia întoarse capul și apucă să vadă țeava unui revolver la jumătate de metru de fața lui. Apoi veni toată treaba cu pistolul și împunsătura cu țeava în rinichi, ceea ce n-a fost de ajuns ca să șteargă amintirea chipului bătrînei care deschisese gura parc-ar fi vrut să strige, dar nu strigase, o închisese treptat la loc, pe etape

glasuri care ajung la el tot mai îndepărtate, de fiecare dată mai pierdute. Mirosul de aluminiu găurindu-i stomacul. Mîinile sînt de aluminiu și îndată devin o piele de vacă întinsă umflată și apoi iarăși de aluminiu. Păsări rotindu-se în jurul capului și înăuntru aripile ce i se zbat sălbatic în creier. Patru puști Mauser sau cinci ? Sau nici una ? Glasuri departe. Cineva se apropie cu un fierăstrău și începe să-i taie piciorul. Să nu mă gîndesc la nimic. Sînt departe, foarte departe. Simte mirosul proaspăt al osului abia tăiat... cineva se apropie acum cu o bombă atomică și i-o așază pe burtă.

Sonia grăsana nu are față. Nu există. Nu există nu există nu există nu există nu există. Bomba explodează și din buric suie ciuperca uriașă ce calcinează totul pînă sus, dar mai rămîne fața cuiva. Cineva urlă. Eu. E glasul meu. Eu sînt eu. Eu sînt eu. Niño Santiago, repetă de zece mii de ori eu sînt eu : Eu sînt eu eu sînt eu eu sînt eu eu sînt eu eu sînt eu sînt eu eu sînt eu... puștile erau de jucărie și grenadele cînd explodează fac o ploaie de confetti și revoluția e cea mai bună revanșă. Cineva se apropie și îi găurește capul cu un sfredel și spune că are rumeguș în cap. Întrebări de departe. Sonia grăsana nu există. Eu nu exist nimeni nu există nici unul nu există prin urmare nu simt nimic prin urmare nu-mi fac nimic prin urmare rîd prin urmare sînt mai liber decît ei care nu există. Alte întrebări... edificii care se năruie fărîmițate, guri ce se deschid ca să înghită foc. Cineva vorbește. Apoi vin iarăși fulgerele și el începe să se cufunde într-o mare de petrol, rămînînd la urmă pironit într-o beznă fără timp care i se deschide în fața ochilor

după ce au ajuns la post, un polițist i-a înfipt în coaste țeava mitralierei și nu i-a dezlipit-o pînă ce n-au ajuns în subsolurile comisariatului. Santiago nu voia să se gîndească la nimic. Dimpotrivă, să uite tot, să uite tot îndată. Îl lăsară într-o celulă și aproape imediat îl duseră într-un birou. Pură formalitate. Înapoi în celulă și acolo tăcere și dorința de a se izbi cu capul de pereți din pricina ceasului rău. Încercă să doarmă, dar nu reuși ; încercă

să nu se gîndească, dar nu putu ; încercă să numere, dar nu fu în stare. Într-un tîrziu termină de descifrat cu buricele degetelor literele zgîriate pe perete : D-A-M-I-A-N 6-9. Ușa se deschise și un polițist îi puse cătușele și îl conduse pe un coridor pînă la o încăpere. Acolo era un scaun și o masă și o somieră. Într-un colț era un vas cu apă. Santiago înțelese că îi venise rîndul și încercă să uite tot ce știa, dar ca să uite nu făcea decît să-și amintească. Îl dezbrăcară și îl legară cu brațele și picioarele depărtate, cu fața în sus, peste saltea. Unul îi puse gluga. Altul

Îl tîrăsc în celulă și acolo zace simțind abia un gust dulceag în gură. Nimic mai mult. De departe îl ajunge o ultimă lovitură ce i se pare străină. Acum durerea e o senzație îndepărtată și ciudată care vine și pleacă fără să-i aparțină în întregime. La urmă durerea îl părăsește de tot și rămîne doar imaginea Soniei grăsana. După aceea nimic.

cînd leșină unul dintre ei spuse că s-a făcut opt și trebuie să plece fiind ziua nevesti-si. Atunci îl tîrîră pe Angel în celulă și îl lăsară acolo, dar înainte cel cu aniversarea îi trase un picior în burtă să se asigure că mai trăiește și abia apoi plecară la petrecere.

Unghiile de la mîini, tălpile picioarelor, oasele șoldurilor, ochii deschiși, coapsele desfăcute, izbitură în ficat, împunsătură în testicule, împunsătură în gingii, împunsătură în penis și submarinul telefonul banca de tortură ciomagul sticla cleștele cuțitul șobolanul cîinele, trabucul jeraticul chibritul apa sărată piperul pulberea în ochi buzele strînse mușchii contractați testiculele plesnite gura crăpată sîngele în urechi excrementele în plămîni și inima deschisă.

Zilele care urmară arestării lui Santiago au însemnat pentru grup o spaimă neîntreruptă. Au trebuit să scoată armele din ascunzătoare, să schimbe toate contactele, să lase alte semnale de alarmă, să aștepte. Sonia grăsana a luat o parte din puști, iar pe celelalte le-au dus altundeva. După două săptămîni au început să se întîlnească din nou. Polo îi preluă sarcinile și la întrunire vorbi de Santiago, despre spiritul de sacrificiu și necesitatea de a fi convinși și pregătiți, spuse el, căci revoluția înseamnă să o faci ori să mori, nu însă să sfîrșești înfrînt. Toți fură cam de aceeași părere și în realitate cu toții treceau în revistă zilele și nopțile petrecute în așteptare, credința în tăria lui Santiago, luptînd cu cea din urmă îndoială, cu ultimul atom de neîncredere în capacitatea lui Santiago de a răbda și a nu vorbi, de a nu da nume și nici adrese ce i-ar fi tîrît pe ei, să reînceapă jocul, în altă celulă. Îndată ce Fede le adusese vestea, totul nu mai fusese decît un du-te-vino, mutînd armele din local la pensiune, de la pensiune la casa din Paso Molino și de acolo la casa Marcelei, într-o forfotă care lui Pablo i se părea atît de bătătoare la ochi și nesăbuită, încît ajunsese să se întrebe cum

de nu-i arestaseră pînă acum pe toți. Părea că toată lumea aflase deja totul și nu mai aveau de așteptat decît deznodămîntul. Apoi, cînd Sonia grăsana duse gloanțele și grenadele de mînă la ea acasă, cînd Polo își făcu apariția acasă la Marcela cu o camionetă ca să ia puștile, cînd Fede umplu iarăși ascunzătoarea veche și puse la loc cărămizile și spuse că nu s-a întîmplat nimic, lui Pablo Bellmonti îi veni în gînd că totul e dat în vileag, iar poliția urmărea zîmbitoare încercările lor de a salva resturile naufragiului. Marcela rîdea, își mîngîia pîntecul și mînca mere. Și era la fel de preocupată ca toți ceilalți, dar știa că nu folosește la nimic să-ți imaginezi situații posibile care, devenind reale, ar fi iremediabile. Astfel încît se hotărîse să mănînce mere și să învețe pentru următorul examen cu un calm provenit poate de la sarcină sau de la liniștea ce-o cuprinsese după ce îi mărturisise totul mamei ei, care se mărginise să-și ridice resemnată brațele spre cer. Sau poate din convingerea cu care făcea totul, ca și cum ar fi știut că nu mai exista retragere posibilă fără trădare și fără să uiți mulți oameni și multe lucruri. Pentru Marcela era importantă îndeplinirea chibzuită și febrilă a fiecărei îndatoriri, fără fervoare aparentă, cu un entuziasm surd care era opusul relației dintre ea și Pablo, al lui miedragsăfiucutine, cum zicea ea, rîzînd de ea și de privirile uluite cu care Pablo întîmpina multe dintre inițiativele ei amoroase oriunde oricînd oricum vom fi ca acum și o să ne dorim unul pe altul și o să facem dragoste ca în prima noapte pe plajă.

În zilele acelea începu să lucreze la spitalul clandestin. De atunci timpul i se înșurubă în gît și aproape nu se mai putea vedea cu Pablo decît de vreo cîteva ori pe săptămînă, trebuind să pregătească sala de operații, o încăpere subterană căptușită cu faianță albă și să procure tot instrumentarul, pe care îl șterpelea puțin cîte puțin de la spital, o parte fiind adusă de responsabilul grupului, și mai trebuia să facă de gardă o dată pe săptămînă douăzeci și patru de ore la doi metri sub pămînt în cabinetul cu faianță albă și lumină albă și mirosul de desinfectant și anestezic și tăcerea pe care uneori o întrerupea chiar ea ascultînd radio-ul ca să se amăgească și să creadă că mai era cu cineva, dar în realitate totul era alb și plicticos în acea hală subterană unde Marcela cunoscu singurătatea absolută și nesiguranța orelor ce trec fără să se întîmple nimic, dorind să nu se întîmple nimic și totodată să se întîmple tot ce trebuie să se întîmple odată pentru totdeauna.

În unele după-amiezi se întîlnea cu Pablo și totul însemna un început. Aveau locurile lor preferate, dar în realitate se simțeau bine pretutindeni, singuri și fericiți. Vedeau sau își închipuiau că văd cum crește pîntecul Marcelei și uneori ea simțea cîte o mișcare ușoară, ca o unduire, dar asta era totul. Nu-i mai lipsea nimic ca să se simtă tare și puternică. Vorbiseră îndelung despre viitorul lor și al copilului, iar Marcela își bătu joc de ideea de a se căsători, zicînd că-i preistorică și, de asemenea,

c-ar însemna să le dea dreptate numeroaselor mătuși ce nu înțeleseseră nicicînd ce înseamnă viața.

— Ar fi ca și cum ne-am scrobi ca să trăim, spunea ea.

Uneori se duceau la plajă și se așezau cîteva clipe pe nisip, simțind cum marea și soarele le ard pielea, simțind că sînt vii printre toți aceia pentru care vara însemna un ceremonial de umbrele, loțiuni de bronzat și ochelari mari, fumurii. Pe plajă Marcela închidea ochii și asculta glasurile și rîsetele oamenilor și respirația lui Pablo și toate acestea le păstra pentru mai tîrziu, cînd va fi de gardă la micul spital clandestin, avînd în față un peisaj monoton de faianță albă.

Pablo continua să-și petreacă diminețile în biroul de avocatură, clasînd dosare și documente, fiind nevoit în plus să îndure conversații cenușii și stupide. Momentele de vîrf erau acelea în care Viviana își povestea experiențele cele mai semnificative din New York : Muzeul de Artă Modernă, o nebunie. Statuia Libertății, ceva de film. Fifth Avenue, rupere. Metropolitan, rămîi trăznit. Empire State Building, demodat... Viviana vorbea, iar ei se străduiau să asculte, în timp ce Pablo desena diverse mutre pe coperțile interioare ale dosarelor. Avocatul Laguna rămînea în continuare inabordabil după ce îi eșuase afacerea cu societatea imobiliară. Toate acestea erau desigur doar momente, o scurtă perioadă trecătoare. După cum trecătoare era și prezența tot mai feroce a doamnei Vincenzo la micul dejun de la pensiune. Bătrîna se împotrivea la toate și la oricine, fără să-i pese de amenințările studentului la vioară că o să caut altă pensiune mai plăcută, doamnă ; fără să asculte vorbele conciliante ale lui Pablo, las' că știu eu în ce v-ați băgat voi, spunea ea gesticulînd de parcă ar fi vrut să gonească muște. Mai erau și alte lucruri și acelea contau... Cu fiecare zi care trecea, liniștea aparentă a orașului devenea tot mai încordată, ca de sticlă, și îndărătul acestei liniști se ascundeau reconstituirile pline de răbdare ale ofițerilor de siguranță din armată, exercițiile de trageri ale pușcașilor marini, cursurile asesorilor în sălile cazărmilor. Mai devreme sau mai tîrziu toate acestea se vor transforma într-o prezență concretă și liniștea se va sfărîma în bucăți, ceea ce Pablo știa, gîndindu-se la asta și la sarcina Marcelei și la lumea zbîrcită și meschină din biroul de avocatură ce va rămîne mai mult sau mai puțin la mijloc și la cealaltă lume ce nu va rămîne la mijloc și pe care o iubea destul de tare ca să și-o închipuie plină de curaj și zîmbitoare în vremurile grele ce urmau să sosească în curînd.

A OPTA PARANTEZĂ : Completarea Karinei prin fumul țigării poate însemna ceva mai mult decît o frază potrivită pentru a începe a opta paranteză. Mai ales dacă, dincolo de fum, ochii femeii ce mă privesc pierduți mai înseamnă și ochii unei amintiri și totodată privirea ce n-a fost, ce-ar fi putut să fie, ce poate a fost fără să fie pe de-a-ntregul. O privire care navighează de atunci, purtînd cu ea vise de atunci, năruind ziduri și uitări de atunci. O privire ce nu ne corespunde pe deplin, spunem noi, de vreme ce acum e îmbibată cu alte priviri și alți sori, dar fără îndoială rămîne a noastră. Rămîn ochii tăi-mei ce se întîlnesc iarăși după depărtare.

Dar fără îndoială nu mai e a noastră. Acum ochii Marcelei sînt cei ce îl privesc pe Pablo Bellmonti, iar noi, Karina și cu mine, nu vrem și nici nu dorim să facem ceva în legătură cu asta. Cum am putea spune nu, sau de pildă : aceasta-i viața mea și trupul meu și gustul salivei mele cînd mă trezesc ; tainele mai mult ale mele mai mult ale tale Karina cum să le împărtășim.

Și ei ? Ei nu-și împărtășesc oare viața și moartea și ungherele și rănile, nu-și împărtășesc fiecare pas de acrobat pe sîrmă treceți domnilor treceți și leșinați cutremurați-vă aplauze spaimă în clipa căderii care va fi pe vecie căzînd pînă la urmă căzînd pînă nu te mai ridici nicicînd căzînd pînă cazi la nesfîrșit ?

Faptul de a asista împreună la un spectacol nu presupune și împărtășirea riscului.

Prin urmare.

Nici gloria înălțării ce însoțește orice cădere, dacă e să fim dialectici.

Totul sau nimic.

Dar de o vreme, și de multe pagini, știm ce înseamnă acest risc împărtășit. Ne-am dat oricum seama despre ce e vorba. Știm că e vorba despre noi și dacă frînghia se lasă și gleznele ne tremură și privim în jos, dacă vedem vidul din mijlocul arenei și chipurile încordate ale copiilor care mănîncă ciocolată mîzgălindu-se pînă la urechi.

Nu e cazul nostru. Deși în definitiv o legătură există. Orice confesiune e într-o măsură oarecare o contemplare în oglindă. De aceea Irene Ariadnopoulos. De aceea bătrînul López. De aceea toți cei care se află acolo, aici, în noi înșine. De aceea noi. De aceea ochii tăi căutînd chipul lui Pablo Bellmonti și părul tău pe care-l aflu de partea cealaltă a fumului este ca să spun așa de cealaltă parte a posibilului, acolo unde Marcela e puțin Rita și Jacinta și Sonia grăsana și voi și toate chipurile, rotindu-se în jurul unei planete unice și depărtate pe care-o

contemplăm acum din absența ce ne încovoaie umerii, învinsă de certitudinea totală că mîine, într-o zi, nu va mai fi absență.

Dacă vom continua să ne dezvăluim chipurile, ale noastre, ale lor, toate chipurile, al tău dincolo de fum și al meu căutîndu-te în ploaie, dacă vom continua să dorim a fi în ciuda a tot ce se întîmplă, ne vom vedea născîndu-ne în sfîrșit în alte chipuri, alte trupuri, altele dar ale noastre.

ORAȘUL ACUMULA ultimele călduri de februarie și era o vastă geografie de cenușiuri aglomerate lîngă mare, cu aerul suind dinspre promenadă, lumea ce părea să se deștepte spre seară ca să se arate pe la vitrinele și mesele în aer liber ale barurilor din centru. Cînd și cînd, cîte o barcă se zărea printre două clădiri, fugară, depărtată, și acesta era orașul. Dar mai era și prăpăditul ce-și scărpina buricul în prag la Miguelete, era o sîmbătă seară mirosind a tutun și pește fript în cîte o cafenea din Orașul Vechi, era zgomotul surd al camionetelor militare și înăuntru polițiștii cu niște fețe de groază scoțîndu-și puștile pe ferestruici. Acesta era orașul. Și în el Pablo Bellmonti își purta speranțele dintr-un loc într-altul, stabilea contacte, credea în oameni, lăsa zilele să picure una după alta peste pînda organizată. În realitate erau zile lipsite de evenimente. Mătușa Matilda scria în continuare lungi scrisori melancolice și Marcela trecu un examen cu brio. Totul rămăsese pe loc, dar de fapt se deplasa imperceptibil. Totul părea liniștit, dar se mișca și se schimba și se reînnoia, pînă și

Lumintonul, care își urma existența cu ferestrele deschise spre vară, începea să se înviorezecu noile sale lămpi colorate și pereții proaspăt zugrăviți, acestea fiind doar primele semne ale noii înfățișări pe care galicianul intenționa să o dea barului în vederea iernii. Îi venise ideea să-și întinerească dugheana din cap pînă-n picioare, zicea el, și s-o umple cu lume la orice oră. Mai întîi începu timid schimbînd așezarea meselor. Apoi se aventură să zugrăvească și acesta a fost începutul sfîrșitului, sminteală spunea bascul, trădare zbiera Polo, deoarece după zugrăvitul pereților veni marea schimbare, jocurile de lumini din colțuri, aparatul de muzică indirectă, noul val, zicea el. Își aduse la îndeplinire planurile de renovare cu seninătatea necruțătoare a unui inchizitor și astfel într-o bună zi smulse de pe pereți pozele cu Peñoral cînd ieșise campion în '66, în altă zi înlocui almanahul El Chaná cu un poster înfățișîndu-l pe Dave Clark Five, într-o după-masă veni cu sfera de sticlă colorată și o puse în locul ocupat mai înainte de portretul lui Julio Sosa... Într-o săptămînă schimbă aspectul Lumintonului și acum în locul mirosului de vin și de lemnărie veche se instalase același iz acrilic ca în toate barurile din centru. Nici nu se mai recunoștea locul unde Cabrera obișnuia să citească pagina dedicată curselor de cai, nici arsurile făcute de țigări pe masa din fund și nici scaunul în care se instala însuși galicianul ca să-și spună poveștile lui cu corride. Totul se întîmplase doar în cîteva zile... Într-o seară sosi Cabrera și rămase uitîndu-se cruciș la toată

urîțenia asta, superurîțenie, exclamă el. Galicianul îi zîmbea de după parapetul lui cel nou (o Remington model '67). Cabrera contemplă pereții de culoarea muștarului și își opri privirea uluită asupra sferei de sticlă colorată, după care se uită la galician sau mai bine zis la zîmbetul lui larg.

— Nerodule, spuse, aproape dintr-o răsuflare, ai distrus-o.

Din pereți susura o dulce melodie de Ray Conniff.

Harley își tot răsucea ideea în cap. Se mai uita cînd și cînd la fotografie și pipăia cu buricele degetelor cartonul ei lucios. Deci asta e, gîndi. Totul era atît de simplu încît i se păru aproape o păcăleală. Dar chiar în seara aceea își dădu seama că fotografia nu semăna cu băiatul, sau cel puțin nu mai avea nici o legătură cu fața uimită ce îl privea în obscuritatea dubei, fără să fie speriată ci pur și simplu plină de reproș, ba chiar, în chip ciudat, ironică. Îi puseră o glugă și îi dădură cîteva chiar în dubă, iar Harley îl lovea în piept, neobosit, căutînd lovitura ce va pune capăt înjurăturilor și urii pe care le putea ghici în fiecare respirație, în fiecare ghemuire a prizonierului. Pînă la urmă ajunseră la fermă și cînd îl dădură jos Harley auzi lătratul cîinilor, același lătrat care va continua toată noaptea, în timp ce ei se îndeletniceau să facă din prizonier o masă de carne moale și sîngerîndă. Apoi îl întinseră în curte, sub copaci, și greierii își încetară țîrîitul la primul foc de armă. Dimineața Harley

ascultă știrea la radio, cînd își lua micul dejun.
Se zdrobise de stînci, rămînînd cu fața spre cerul strălucitor al dimineții.

Ținea capul înclinat spre cuptor. Cuptorul era rece și astfel sentimentul că totul se sfîrșise dintr-o dată îi păru mai palpabil. Era distrus. Bătrînul își trecea boneta de bucătar dintr-o mînă în alta, uitîndu-se cînd la Toto cînd la cuptor. Pentru el asta nu însemna nimic, decît o nouă confirmare a sorții sau a destinului său, ambele mizerabile.

— Asta e, spuse, aproape mestecîndu-și vorbele. Știam că așa o să se întîmple. Avem o stea potrivnică deasupra capului... Atîta sacrificiu, atîta trudă în zori de zi, ca să sfîrșim așa, ca un bou înjunghiat...

Toto îl asculta fără să-l privească. Prefera să contemple peretele de cărămizi netencuite înainte de a privi chipul acesta fără speranță (aproape o oglindă). Într-un tîrziu bătrînul obosi și se încovoie ajungînd aproape cu pieptul lipit de coapse. Nu mai vru sau nu mai fu în stare să vorbească. Iar Toto se resemnă să-l mai privească încă o dată.

— Bătrîne...

Bătrînul abia se mișcă din poziția lui ușor ridicolă și fiul lui știu că nu mai putea rămîne acolo.

— Îl chem pe Polanco, anunță. Și cele zece minute care îi trebuiră ca să se îmbrace, să treacă strada și să telefoneze îi fură de ajuns ca să înceapă să urască și cuptorul și aventura prostească în care se băgase și frunzișul minunat al platanilor, adică orașul, adică tot ce fusese înainte, pînă și propriul său nume. Înapoindu-se lîngă bătrîn se convinsese deja că în Montevideo nu se găsea loc pentru el.

— Vine după masă.

Bătrînul încuviință din cap. Își răsucea țigara și cu degetele lui ca împiedicate nu reușea să lipească hîrtia. Ridică din umeri.

— Pe dracu.

— O să ne plătească cu bani gheață.

— Polanco e un om fără rușine.

— Are banii la el.

Bătrînul îl privi și își aprinse țigara. Nu mai spuse nimic, refuză să se gîndească la toate astea. Îi ajungeau pînă peste cap. Totuși nu plecă. Ar fi putut să iasă din casă, ori măcar să se ducă în altă cameră decît aceasta cu cuptorul, dar el preferă să rămînă aici, un gest cu o anume demnitate halucinată și ridicolă. După-masă, cînd sosi Polanco și examină cuptorul pe toate părțile, vorbind și potrivindu-și neîncetat ochelarii cu rame de baga, bătrînul rămase impasibil, ca un străin. Știa că acum Polanco va plăti cu bani gheață și că Toto o să înceapă să vorbească de Buenos Aires, cu amestecul lui nemaipomenit de atotștiutor și sinucigaș, veșnica poveste. Povestea pe care o ascultase de atîtea ori.

Polanco și Toto făcură tîrgul pe loc. Schimbară între ei hîrtii și bani, gesturi de resemnare de aprobare de negare de cedare. Apoi veniră patru tipi să ia cuptorul. Toto urmări operațiunea în tăcere. Apoi se întinse pe jos, cu

brațele la ceafă și un chef nebun să plece imediat.

— Bătrîne... vru să spună. Dar bătrînul nu mai era.

Povestea cu Jacinta se sfîrși în două-trei zile. Aproape fără ca el să-și dea seama. După cîteva săptămîni, chipul, trupul, răsuflarea acestei fete încetară să mai însemne ceva pentru Polo, după un gest făcut de ea, însoțit de o explicație care în fiecare zi, în fiecare ceas, era tot mai neclară, mai puțin explicație, mai tulbure. În realitate nu prea avea de ce să se agațe, dar poate tocmai pentru asta totul i se păru destul de greu la început. Doar la început, doar prima clipă de tristețe și de ceartă, căci le fusese bine împreună și împărtășiseră multe nopți și multe după-amieze. Iar acum nimic.

Sau în cel mai bun caz o deschizătură. O licărire ce le va rămîne pe vecie, seara dintîi cînd au fost amîndoi timizi și stîngaci în casa din Paso Molino, cînd casa din Paso Molino încă nu era casa din Paso Molino, ci doar o cameră mirosind a pin, lîngă calea ferată. Și alte seri și alte nopți. Și cuvinte care acum îi sunau ca de departe, dar fuseseră rostite și semănate... Povestea cu Jacinta se sfîrși în două-trei zile și Polo rămase cu parfumul acelei femei, încă stăruindu-i, abia.

Peñita tocmai își întindea brațul stîng ca să apuce micrometrul, cînd auzi ceva asemănător unui scrîșnet de cauciucuri care patinară cînd automobilul condus de FRANCO ocoli prin

dreptul intrării principale a fabricii pe care GRECUL o înjura din pricina impozitelor puse pe fiecare șurub făcut acolo, doar așa ca să-i anuleze aproape soldul creditor obținut prin randamentul de peste nouăzeci la sută, și toate astea fără să mai pună la socoteală ultima grevă și sporirile care au venit după aceea și cîțiva nenorociți de la sindicat care credeau că el e un butoi fără fund, o mașină de făcut bani, ca PEÑITA ăsta care-și aținti privirile la luciul portocaliu al lipiturii proaspăt sudate și se gîndi îndată că e o zi ciudată deoarece fierul se răcește foarte încet, încet de tot, exagerat, de parcă ar fi o forță care păstra căldura sudurii prinsă în aspra suprafață metalică, o forță care stăruia în pofida aerului ce venea pe poarta cea mare înăuntrul halei unde se amestecau într-un vîrtej zgomotele și mirosurile și răsuflarea muncitorilor care trudeau ca-n fiecare zi, fără să înțeleagă de ce rămînea căldura lipită de fier mai mult ca-n alte dăți, fără să știe că FRANCO manevra schimbătorul de viteze al Peugeot-ului și încetinea înainte de a opri în fața porții principale, portarul clipi de două ori și apoi pricepu că în fața lui era un pistol și că trebuia să deschidă poarta ca să treacă automobilul și cei patru sau cinci tipi dinăuntru și în timp ce portarul apăsa pe buton ca să lase să treacă Peugeot-ul, se gîndi cît de greu o să-i fie să păzească intrarea fabricii după aceea, cînd vor ieși toți ăștia și va începe bîlciul și o să apară GRECUL cu chelia lui lucitoare și ideile lui încîlcite, toate celelalte idei călare pe două idei, cu mintea fixată pe raportul de-

spre Direcția Generală a Impozitelor și desigur pe telefonul care trebuia să sune dintr-o clipă în alta, dar nu suna pentru că MANUEL tăiase deja cablurile și rămăsese apoi de pază lîngă portar care se așezase pe jos, în partea apărată a gheretei, că dacă încep să tragă, își zise, o încasez și eu așa ca prostul, la urma urmei toți banii de aici nu-s ai mei și nu cred că are vreun rost să moară cineva pentru banii altuia. La asta se gîndea cînd se opriră mașinile. Toate mașinile oprite deodată și tăcerea sălbatică ce ajunse imediat pînă la BĂTRÎNUL LÓPEZ, pînă la toți cei care stăteau acolo neînțelegînd că metalul se răcea prea încet și că bărbații care s-au oprit cu picioarele depărtate în mijlocul halei erau oamenii Mișcării ce se pregăteau să citească o proclamație. Dar GRECUL nu apucă să observe tăcerea, ci numai noua densitate a aerului din biroul lui, aerul care încetă să se miște, să circule, să se rotească în birou. Rămase cîteva clipe neclintit, cu ochii pierduți în cifrele raportului și apoi căută cu privirile un semn de care să se agațe, ceva care să-l salveze de aerul acesta liniștit.

Pentru Irene totul era diferit, dar cît de diferit, seara călduță nu însemna nimic, nu însemnase nimic încă de la început, cînd încheiase cu Dorival un pact ce era mai degrabă un pact împotriva propriei ei memorii pe care nu l-a putut respecta din prima zi, căci Paco Manuel tot revenea și așa nu mai era posibil, astfel că obiceiul lui Dorival de a se îmbăta cel puțin jumătate de zi deveni pînă la un anumit punct o soluție mulțumitoare, deși doar în primă instanță, ușurel, zicea brazilianul și apoi dădea pe gît un pahar cu vodcă Stolichnaya, se azvîrlea cu capul înainte pe divan și o lua din loc. Dar Irene începu să-l descopere iarăși pe Paco Manuel pe divanul unde zăcea brazilianul, în patul unde țipa brazilianul, făcînd-o și pe ea să țipe uneori, în scobitura lăsată de brazilian în pernă. Paco Manuel se ivea ca să repete seara aceea de la Ibiza, se ivea ca să-i șoptească la ureche că nimic altceva nu merita osteneala, că brazilianul nu merită, că evadările de o jumătate de zi nu merită, că nici elefanții și copiii chiori și caii fără cap, care îi apăreau în zori, nu merită deoarece singurul lucru rămas valabil era seara aceea de vară la Ibiza, în vara aceea cînd ea avea un rîs și un trup de fată proaspătă, încă posibilă. Și atunci pentru Irene Ariadnopoulos totul o lua de la capăt ca și cum timpul n-ar fi lunecat pe cărarea lui de melc fără casă, între ierburi și stalactitele lor subțirele, îndreptîndu-se toate spre chipul lui de adolescent sălbatic și plin de viață căruia i se ghicea neîndoielnic întunecata luciditate a morții în arena caldă, în sîngele cald, în caldele strigăte ale mulțimii cînd spada se înfigea pînă în plăsele între omoplați și o fracțiune de secundă el și spectatorii din arenă și lumea întreagă începeau să se prăbușească o dată cu taurul, înălțîndu-se apoi victorioși spre soarele madrilen, victorioși asupra unei morți, care de data asta nu-i înșelase. Chip sălbatic ce într-o seară începu să rîdă plecat deasupra părului ei de fată-femeie spe-

riată și apoi, fără ca ea să știe cum, același chip odihnindu-i-se pe coapse, coapsele Irenei deschise vîntului uscat dinspre mare și capul acela de animal mitologic ce suia înlăuntrul ei ca o coadă de șarpe cutreierîndu-i fără grabă spasmele, pînă cînd Irene începu să se rotească ușor fără să mai simtă marmura care îi frigea pielea, fără să simtă altceva decît această forță ciudată și desăvîrșită care se apropia de ea milimetru cu milimetru într-o antică mișcare pe care o păstrase pesemne în străfundurile trupului și care încetă apoi, devenind o suflare disperată cînd Paco Manuel abia își mișcă ușor cureaua și ea simți viața întreagă zbătîndu-i-se în gură și amîndoi navigară între fiecare sărutare, îmbrățișați cu fiecare mușchi și fiecare geamăt, inventîndu-se pentru întîia oară cum niciodată n-ar fi bănuit, iar apoi pîntecele îi se împreunară și totul se schimbă iarăși, deoarece Irene descoperi cum coapsele ei se pot închide și pot îmbrățișa și împinge spre ea, descoperi că-și putea înălța capul sprijinindu-se cu coatele pe marmură și văzîndu-l astfel pe Paco Manuel și totodată răspundea violenței fiecărei mișcări și-i simțea gura sărutîndu-i sînii care păreau să se proiecteze înainte, posedați de o energie proprie ce îi făcea să salte, înnebuniți și rumeni, descoperi că el o ridica și o așeza îndată peste propriul ei sînge, ca să pătrundă mai adînc, descoperi că soarele începea să se rotească în cer și marea se dizolva între strigăte, iar trupul îi devenise un tremur unic, îndelung, ce se sfîrși mult după, cînd deschise iarăși ochii și regăsi cerul violet

al înserării și chipul cenușiu al brazilianului care dormea cu spatele sprijinit de marmura terasei, terasa acestei după-amiezi la Punta del Este a acestei veri ce ar fi putut deveni din nou cealaltă vară, dar desigur se încăpățîna să rămînă această prăpădită vară uruguayană de neînțeles, cu pinii legănîndu-se și cerul violet și o dorință nebună să se întoarcă elefanții și caii fără cap, orice numai nu chipul ăsta cenușiu și brațul ăsta ascuțit și ființa asta neființă, nonființă mușcată de întuneric.

Pablo Bellmonti ajunse la birou și Viviana îl anunță că patronul ceruse niște dosare, pe care trebuia să le caute el în arhivă. Pablo răspunse bine și se duse la biroul lui și acolo găsi hîrtia cu numerele dosarelor cerute. În clipa aceea sosi Márquez și îi anunță că tocmai asistase la un accident absolut prostesc, iar unul din șoferi se rănise grav la cap. Viviana spuse că majoritatea accidentelor aveau loc din tîmpenia șoferilor și în Statele Unite toți erau obligați să treacă un test, ca să se vadă dacă sînt în deplinătatea facultăților mintale. Márquez comentă că asta e foarte interesant, dar nu se poate aplica sistemul în Uruguay. Viviana întrebă de ce și Márquez se mărgini să zîmbească enigmatic. Apoi își lăsă ziarul pe birou și din clipa aceea timpul se opri brusc și explodă cu violență pe prima pagină, unde se afla fotografia bascului Albarrán. Conversația se topi în cuvintele pe care Pablo Bellmonti le citea fără să gîndească și fără să simtă nimic, abia înțelegînd conținutul limpede al

știrii din ziar, aproape la fel de limpede ca fotografia și privirea și ochii bascului, niște ochi nici mari nici adînci nici triști, ci pur și simplu increduli, lăsați de basc pentru totdeauna în această fotografie și care acum refuzau să-i creadă propria moarte. (Așteptase douăzeci de minute la un colț de pe strada Garzón, pînă cînd într-un tîrziu omul apăruse cu sacoșa, o sacoșă de pînză albastră, comună și obișnuită. Era zece și jumătate noaptea și lumea umbla indiferentă, trecea pe lîngă el și el observa fiecare dintre fețele acelea. Apoi se urcă într-un taxi și traversă orașul, ținînd sacoșa strîns la piept, căci în ea se afla un pachet cu opt cartușe de dinamită și taxiul se zgîlțîia prin hîrtoape. Se gîndi la dinamită. Era un explozibil bun, dar mult prea instabil și periculos, mai cu seamă vara. Se mai gîndi și că taximetristul n-avea nici o vină dacă se întîmplă ceva, dar era deja tîrziu și nu mai putea să zăbovească și la urma urmei multă lume murea nevinovată. La urmă taxiul înconjură Palatul Legislativ și coborî iute pe Agraciada, iar, ajungînd la Rondeau se opri și bascul coborî, încercînd să care sacoșa aia nenorocită într-un fel cît mai puțin suspect cu putință. Omul îl prevenise că dinamita era puțin umedă și el știa prea bine ce înseamnă asta. Dinamita umedă însemna că nitroglicerina era îmbibată în hîrtie, în așa fel încît orice lovitură o putea face să explodeze. Acum își amintea :

— E puțin umezită și trebuie manevrată cu atenție.

— Nu-i nici o problemă, răspunsese el, deși știa că totul e mai greu așa. Acum mergea și se gîndea la dinamită și încerca să-și închipuie cele opt cartușe împachetate în hîrtia umedă și lucioasă de nitroglicerină. Își aminti că mai erau și alte explozibile periculoase, că la urma urmei toate erau periculoase la un moment dat. Odată făcuse o bombă cu pulbere de aluminiu. Era închis într-o încăpere cu două sute de grame de pulbere de aluminiu, aproape la fel de ușoară ca aerul, gata să explodeze la căldura unui singur bec. Uneori răsuflarea îi cădea peste explozibil și atunci prăfulețul cenușiu se ridica inundînd aerul încăperii și îi pătrundea în nări și în ochi. Făcuse bomba, dar altcineva trebui s-o monteze, deoarece lui i se inflamaseră ochii și stătuse o săptămînă cu comprese reci, scuipînd o flegmă densă și argintie. Toate explozibilele erau periculoase, dar dinamita umedă era cea mai afurisită. Mergea gîndindu-se la toate astea și deodată o luă la fugă, cu o fracțiune de secundă înainte să audă glasul strigînd : „Stai“ și să vadă strălucirea lanternelor, înainte ca prima împușcătură să sfîșie noaptea care se transformă într-o goană disperată pînă la colț și apoi un culoar strîmt și o terasă. Se afla pe terasa unei clădiri și putea să vadă sclipirea lanternelor luminînd pereții culoarului. Era întuneric beznă și de aceea greu de determinat cu ce comunică terasa. Merse pînă la un zid care se ghicea în partea cealaltă, strîngînd sacoșa la piept și gîndind că e un ghinionist, se cățără pe zid și dădu în altă terasă, unde era un fel de șandrama cu o

ușă de lemn. Ușa era deschisă și pe jumătate căzută. Ducea spre altă scară. Ajunse la un fel de bătătură, un coteț sau cam așa ceva. Rămase acolo, gîndindu-se la posibilitatea de a sta liniștit cîteva ceasuri, cînd văzu din nou lanternele în partea de sus a scării. Sări zidul și se trezi iarăși în stradă, pe o stradă oarecare. Ar fi putut să lase sacoșa pe terasă, în coteț. Ar fi putut s-o lase aici, în orice colț. Dar bascul se agăța cu încăpățînare de cele opt cartușe cu dinamită, așa cum se agăță cineva de un adevăr ce îl copleșește în întregime și fără de care nimic nu mai are sens. Voia să ajungă pînă la capăt. Își aminti cîteva chipuri. Se hotărî să fugă în susul străzii, pînă o să ajungă undeva, oriunde. Dar atunci răsună alt foc de armă și el nimeri la adăpostul unor copaci, iar apoi încercă să traversese strada dintr-un salt, în timp ce soldatul culcat pe trotuar încerca să-și amintească instrucțiunile de tragere dintr-o asemenea poziție. Era lungit lîngă bordură, ochind la întîmplare spre centrul unui copac sperînd că ceva o să se miște pe acolo ca să tragă... se străduia să facă lucrul ăsta bine și își aminti că trebuia să-și țină respirația în timp ce ochea și că trăgaciul se cere apăsat ușor. Cînd văzu însă umbra întunecată care traversa strada, nu fu în stare decît să apese pe trăgaci o dată și încă o dată, bascul reuși să traverseze strada și o luă la fugă, dar nu făcu decît cîțiva pași deoarece impactul unui glonț de 30.06 îl smulse din drum izbindu-l de zid și lăsîndu-l să zacă lîngă un copac, cu capul sfărîmat. Cînd soldații ajunseră și ei și

luminară cu lanternele, nu văzură altceva decît o sacoșă de pînză albastră mînjită de sînge, de care se agăța o mînă albă și slabă.)

Pablo ar fi vrut să-și revină, ar fi vrut să simtă ceva oriunde, în orice parte a trupului. Tot ce simțea era însă privirea bascului Albarrán și picioarele care nu-l ascultau și mîinile ce-i rămăseseră crispate pe biroul uriaș și ridicol, departe de calmul de plumb al acestei încăperi, ce deveni dintr-o dată pentru el un melc, un dezesperant melc de grădină. Pînă aici. Totul ajungea pînă aici, pînă în acest punct, pînă la acești ochi. Pînă în această dimineață febrilă în care Pablo Bellmonti învăță rapid multe lucruri, o dată cu imaginea repetată a fotografiei destul de vechi a bascului Albarrán. Pînă în dimineața asta care se topise treptat într-o toropeală ce părea să evapore literele stacojii ale biroului de avocatură. Ce rămase de-a curmezișul unor dosare pe care renunță să le mai caute în arhivă, pentru că se gîndi c-ar fi prea mult, pentru că nu mai fu în stare și pentru că bascul tot revenea cu cămașa lui strălucitor de albă și modul lui uruguayan de a-și inventa fericirea cu înjurături, de a se izbi de zidurile vieții pînă le năruie sau pînă își zdrobește pumnii. Pînă aici. Și oamenii, chipurile, lumea tîrîtoare cea de toate zilele și de fiecare zi, inclusiv această zi grețoasă de februarie cu soarele și oamenii sorindu-se la plajă și toate absurdele ceremonii ale verii. Merită să mori dintr-o dată. Să mori dintr-o dată și să privești țărișoara de pe prima pagină a ziarelor, știrea pe patru coloane și

amănuntele în paginile interioare. Într-o asemenea ocazie nu existau fraze celebre și nici gesturile supreme propunînd armistiții sau bătălii. Nu era decît un mort de-adevăratelea rostind *nu* de pe o fotografie tip legitimație, un mort care traversa străzile orașului învăluit în zăduful reverberant al amiezii, însoțit doar de un mănunchi de rude și patru agenți de la Direcția Siguranței, cu costum închis și revolver la centură blestemînd ora și soarele și aerul încins care îi izbi cînd pătrunseră aproape plutind pe aleea pietruită a cimitirului escortînd un coșciug printre pini grațioși și o boare putredă de flori veștejite, cărînd un mort care în clipa aceea stătea așezat la masa lui Pablo Bellmonti, împărțind dejunul amar al lui Pablo Bellmonti care ar fi preferat să se întoarcă la lume, să se întoarcă agățat de orice scîndură salvată de la naufragiu, deoarece așa totul era mai greu și zăpușeala era ca un clește în gîtlej și altceva nu mai era de făcut decît să urăști pînă la capăt, pînă la capăt cu un fel de a iubi ce cuprindea o țară care se sfărîma în bucăți și alta pe care o ghicea printre chipuri anonime de oameni îndîrjiți, în care continua să creadă acum mai mult ca oricînd, în timp ce cortegiul era suspendat în clipa supremă cînd ridicară cosciugul deasupra tuturor capetelor și îl vîrîră în firida deschisă și răcoroasă și întunecată ca o peșteră și polițiștii se uitau cu buzele strînse la soarele ce se ascundea îndărătul norilor unei furtuni de vară, pînă cînd așezară lespedea la loc și rînduiră florile și atunci în sfîrșit după-amiaza lunecă într-o ploaie neobișnuită care

cuprinse orașul, vara se dilua în cenușiul clădirilor, sunetele se lichefiară și muzica de Vivaldi rămase să se bălăcească între pereții camerei studentului la vioară și totul părea că-și pierde soliditatea devenind o materie tot mai puțin palpabilă, sau poate asta era senzația pe care Pablo Bellmonti o avea din pat, fără să-i pese de fereastra deschisă plesniturilor ploii și vîntului, paralizat chiar și după ce sosi Marcela ochii tăi cuvintele ce nu ni le rostim nicicînd iubirea pe care ne-o împărțim ca pîinea de la masă și seara asta nesfîrșită de ploaie și vînt și o mînie ce nu sfîrșește niciodată și făgăduielile și pîntecul Marcelei ca o prevestire netedă sub cearșaf, mîinile tale, ale mele și noaptea lăsîndu-se ca o bătrînă codoașă înfășurată într-o pelerină de burniță, pînă la urmă Montevideo nu-i decît asta, dar e bine să simți cum tristețea ți-a pătruns pînă în măduva oaselor și să umbli sub ploaia brațului pîntecului tău și să dorești să vină iute mîine pentru că azi avem un mort întins printre noi și merită să mori așa, dar și să trăiești.

VI

Era o liniște, care avea rigiditatea fierului, și mai era aerul nemișcat al înserării, cînd suie zăduful și cîinii gîfîie și nisipul trosnește și pietrele crapă și oamenii se mistuie cu sclipiri de vis. Apoi umbrele începură să se schimbe, contururile deveniră mai netede, ritmul lucrurilor și oamenilor dobîndi cu încetul altă măsură și vara prinse treptat să înceteze a mai fi...

PRIMELE ZILE DE APRILIE au fost proaspete și plăcute și în zori ploua aproape totdeauna, iar uneori în ploaia blîndă de la această oră Marcela deschidea ochii către tăcerea din cameră, cîte o libarcă foșnea printre cărțile din raft, sunete stranii ce ajungeau de niciunde, ploaia însăși, zgomote care aparțineau tăcerii și o sporeau ca să devină și mai tăcere. Deschidea ochii și avea în față amintirea bascului Albarrán, un zîmbet prelungit într-o înserare depărtată (neapărat depărtată), cuvintele împletite în aer care acum se solidificau în memoria ei. Deschidea ochii către micile ei comori de fiecare zi, către spital (spitalele), siguranța de a se ști cu mîna în mîna altor mulți și de a se simți plină și transformîndu-se cu orice clipă.

Deschidea ochii și își întîlnea atunci pîntecul, cu melcușorul ei pe care-l adăpostea acolo, înăuntru, tot ce putea fi și deveni. Deschidea ochii și înțelegea din nou ce înțelesese deja de multă vreme. Și deschidea ochii iarăși și iarăși apărea amintirea bascului Albarrán și peretele alb înghețat al micului spital clandestin și titlurile ziarelor și cele dintîi nuanțe ruginii ale toamnei așternîndu-se ușor pe străzi și în văzduh și Pablo iubind-o, iubindu-te, și acum nu mai plouă dar se mai poate simți ploaia departe în noapte, ca un ecou ce sfîrșește prin a se stinge pe asfalt, te duci la geam și deschizîndu-l îți deschizi plămînii către noaptea orașului, fiecare celulă ți se umple cu răsuflarea acră a unui milion de oameni care dorm sau veghează și iubesc și trăiesc, atunci te întrebi dacă orașul ăsta e al tău, dacă n-o să-ți refuze pînă la urmă cîntecul adierilor sale ; te întrebi dacă toți vor muri aici sau vor trăi veșnic, ori poate vor trăi zilele opace ale unei înfrîngeri în care nu crezi, dar oricum ți-o închipui ca pe o uriașă îngropăciune de copaci și rîsete și chipuri, te întrebi unde e celălalt peisaj, cel necesar, cel care există cu siguranță, dar unde, apoi începe să ți se înșurubeze frigul în toate oasele și-n pîntecul tău neted și rotunjit în lumina nopții și atunci te întorci în pat ca să dormi, zici tu, și mîine, zici tu, deoarece știi că totul e mult prea puțin pentru furia și spaima și sîngele ce au venit deodată într-o dimineață, acea dimineață cînd Marcela s-a trezit învățînd să mînuiască un colt 45 și a descoperit că acum se numea Lucia și că asta

în realitate n-avea nici o importanță, rămăseseră în urmă multe lucruri (mai întîi : să scoți piedica și să verifici arma) aceste tonuri inițiale ale toamnei duceau în spate un oraș de ghicit la fiecare colț și tresărirea automobilelor nocturne și camarazii care au început să cadă în vinerea aceea, să fie hăituiți și zdrobiți cu patul armei, țintuiți de copaci și de pavaj cu focuri de carabină, împrăștiate de vîntul de amidon din acea vineri, sirenele ce suiau pe fațadele caselor și vibrau în balustrade și în lumina mințită a acelei vineri (în al doilea rînd : să efectuezi descărcarea de control) și orașul plin de urgențe și rafale și soldați pretutindeni, camioane pline de trupe cu o călcătură nu prea eroică ce păreau să se îndrepte către un front imprecis dar neîndoielnic, cu puștile ivindu-li-se din spinare (în al treilea rînd : să scoți camera de încărcare) și căștile lucitoare și ochii opaci ai soldaților și cîteva jeepuri blindate patrulînd în amiaza de aprilie și știrile de la radio despre focuri de armă și morți și asasinarea lașă a unor exemplari și modești apărători ai Liniștii și Ordinii și Integrității Națiunii în aceste momente în care un grup de apatrizi ne devastează Țara (în al patrulea rînd : să scoți arcul recuperator și tija) forțele de ordine însărcinate să vegheze și să apere securitatea Republicii și a instituțiilor sale celor mai autentice sînt gata să răspundă la agresiunea organizată în afară de către indivizi străini de modul nostru tradițional de viață (în al cincilea rînd : să demontezi patul pistol și sistemul de declanșare), o ideologie străină față

de care cetățenii noștri nu au simțit niciodată nici o afinitate (în al șaselea rînd : să verifici toate piesele componente ale diverselor mecanisme) în acest moment crucial în viața națiunii se cere tuturor cetățenilor să colaboreze cu autoritățile competente (în al șaptelea rînd și ultimul : să încarci încă o dată pistolul).

Marcela spuse :
— Uneori.
Și privi în continuare vitrina, lumina sidefie, învăluind în strălucire o rochie făcută parcă dintr-un abur, o pereche de pantofi de cristal, o poșetă din piele de crocodil. Veritabil, proclamă Pablo.
— De unde-o fi ?
— Jamaica, Senegal, Madagascar. Poate fi de oriunde. În cel mai bun caz e șopîrlă braziliană.
— Trebuie să fie scumpă, spuse ea, în timp ce Pablo o trăgea de mînă.
— Un crocodil nu e o vacă.
— Tocmai de aia...
— Sînt pe stema națională. Trebuie să le respectăm.
— Ca în India.
— Hai să bem cafea.
Ea zise că da. Apoi gîndi cu glas tare :
— O să fie cineva să se ocupe și de asta.
— De ce ?
Arătă cu capul spre vitrină și atunci, pentru o clipă, lumina albă îi mîngîie profilul și Pablo Bellmonti își aminti alte nopți și profilul acesta și zgomotul trenurilor în zori.

— De crocodili. Să-i vîneze și toate astea, spuse ea. Trebuie să se ocupe cineva de toate, pînă și de crocodili. Marcela își pipăi ușor pîntecul, dar lumina vitrinei rămăsese deja în urmă. Haidem. Îmi place să merg prin cafenele cu tine și să mă uit la oameni. Poți vedea multe. Sînt ca niște vitrine în mișcare.

Intrară într-un bar și se așezară lîngă un geam ce dădea spre bulevard. Era lume multă și chelnerii se duceau și veneau fără încetare cu tăvile pline de farfurii și sticle, și plutea o aromă pătrunzătoare de mirodenii și pîine proaspătă.

— Ne-am așezat bine. Putem să ne uităm la lume.

— Oriunde sîntem bine, spuse el. La fel și cînd te sui într-un copac și privești lumea de acolo, ascuns în frunziș.

— Sînt fericită.

— Da.

— Uneori mă gîndesc la noi și la pîntecul meu și mi se pare că totul este ireal, fiindcă e prea frumos. Mereu a fost așa, știi ? De cînd ne-am cunoscut a fost așa. Începusem să nu mai pot dormi dacă nu te vedeam, cred că așa a început totul cu adevărat. Acum pot să dorm, dar sufăr la fel de tare în zilele cînd nu sînt cu tine.

Făcu apoi o pauză și căută privirea lui Pablo.

— Mă doare aici, spuse încetișor și își trecu mîna subțire și albă peste piept. Pablo îi prinse mîna în aer.

— Acum nu trebuie să te doară.

— Nu... acum nu. Sînt bine. Îmi place aici și în afară de asta acum ești al meu chiar atunci cînd nu sîntem împreună și te miști în mine noaptea, cînd dorm. Simt asta, mereu.

Își trăgea scaunul îndărăt și îi arăta pîntecul ușor bombat și Bellmonti spunea da, cu o anume mirare duioasă în glas și privire. Mai tîrziu, el amesteca în ceșcuța de cafea, în timp ce lumea de la bar mînca pizza, rîdea și vorbea, dar ei nu băgau în seamă gălăgia. Ea se uita pe geam, în stradă, la autobuzele pline ochi, la cîte un profil fugar, pe care nu-l putea vedea decît dintr-o singură parte. Cînd se uită iarăși la bar, la masă, la ceșcuța de cafea, Pablo tocmai spunea că totul e diferit acum, dintr-o clipă în alta s-ar putea să fie nevoit să plece și cine știe cînd mai reușim să ne vedem din nou, deoarece acum e imposibil să ne mai facem prea multe planuri.

— Noi nu, șopti Marcela ; noi n-o să stăm să ne planificăm iubirea și nici alte asemenea lucruri. Pur și simplu vom continua să ne iubim.

— Voiam să spun...

Dar mai bine nu. Ar fi vrut să spună că întreaga lor dragoste s-ar putea nărui dintr-o singură împușcătură, că acum se gîndea la ea și la copil ori de cîte ori auzea noaptea pași pe scara pensiunii. Ar fi vrut să spună că pe Rafael l-au ucis înainte să-l vadă la față și Braulio și... dar mai bine nu. Ea știa. Ea aflase de toate astea.

— Voiam să spun... repetă.

Marcela își cuprinse pîntecul cu mîinile. Pentru o clipă, simți copilul viu. Gata născut.

— Oricum, fericirea noastră înseamnă el, nimic mai mult. Să-l am pe fiul tău aici în mine îmi ajunge. Mă simt tare și puternică.

Marcela vorbea astfel, în timp ce Pablo Bellmonti se gîndea și refuza să se gîndească la asta, și dorea din toată inima să creadă că ea e la adăpost măcar din pricina sarcinii, că asta e de ajuns, și tot răul care se poate întîmpla e rezervat doar lui.

— Nu se știe niciodată. Poți să-ți petreci viața întrebîndu-te și întrebîndu-i și pe alții, pînă cînd ceilalți nu-ți mai pot răspunde fiindcă nu mai sînt.

— Tu o să fii mereu. Noi o să fim mereu.

Atunci rămaseră unul în celălalt, se uniră în aerul boltit al nopții din bar, în fumul cuvintelor spuse de oamenii ce pluteau în penumbra ferestrelor închise o dată cu primul frig de toamnă, în mijlocul patrulelor militare, departe amîndoi de dimineața următoare, cînd Pablo va porni pe tăișul pumnalului printre oameni pe care îi ghicea ostili, anonim ostili încă din clipa cînd văzuse camionul armatei și chevrolet-ul albastru oprindu-se cu un scrîșnet de frîne, portiere deschizîndu-se și arme lucind în lumină ațintite spre ferestrele biroului de avocatură, el se dusese după țigări și îi văzu sosind, îi văzu de afară sosind, alergînd, ascunzîndu-se îndărătul copacilor, intrînd în biroul de avocatură de parcă ar fi fost un cuib de mitraliere dușman, Viviana reuși să-și ridice brațele deasupra capului înainte de a cădea pe scaun îmbrîncită, unde e, domnul Márquez ajunse în genunchi cu fața la perte, cu ochii închiși de spaimă și uimire, unde e, avocatului Laguna îi tremura gușa aproape obscenă cînd un militar cu epoleți de locotenent îi vîrî țeava mitralierei în burtă, unde e, și apoi urmă minuțiosul cutremur care trînti mesele, răvăși arhiva, inundă parchetul biroului cu hîrtii și dosare, totul cu întrebarea militară neschimbată, unde e, dar Pablo nu mai era acolo și nici la colț ; Pablo sărise în primul autobuz simțind încă spaima în genunchi și greața propriei sale spaime și lumea care se uita la el sau i se părea lui că se uită. Totul se petrecuse prea rapid ca să înțeleagă, reuși desigur să se gîndească la Marcela, o sună la telefon acasă, dar nu era, o căută la facultate, dar nu era nici acolo, străbătu culoarele jegoase ale spitalului și întrebă de ea, dar nimeni nu știa, încercă inutil să o zărească prin mulțimea care îi defila prin fața ochilor în lumina dimineții și care i se păru îndată dușmănoasă, dușmănoase casele și colțurile străzilor, dușmănoasă orice sirenă care îi sfîșia urechile, dușmănos vîntul care scutura frunzele îngălbenite ale copacilor. Ziua aceasta a mai însemnat același film văzut de patru ori într-un cinema de cartier (Charles Bronson era un indian enigmatic, deosebit de crud, care își extermina urmăritorii unul cîte unul) și la ieșire, noaptea ca niciodată pînă atunci, lumini străine pîlpîind pe cerul apăsător și rece, mașini trecînd cu bezna după ele, un oraș ce nu mai era același, care își acumulase resentimentele și spaimele și acum i se răsucea în jurul gîtului făcîndu-l să se simtă ca un ziar vechi smuls și purtat de vîn-

toasa de aprilie. Merse și merse printre oameni, printre umbre, văzu polițiștii de pază, soldații de pază, bețivii de pază la tejghelele barurilor, femeile de pază îndărătul ferestrelor întredeschise ale caselor, cîinii de pază lîngă porțile solide ale vilelor impunătoare de pe Agraciada, copacii de pază cu scoarța șiroind umezeala nopții, pisicile-fantomă de pază pe terase și în lăzile de gunoi și în culoarele strîmte și pe maidanele pustii, și luna, luna de pază, ca o femeie rotunjoară și posibilă, poate singurul adevăr de păstrat în memorie din prima lui noapte de bărbat urmărit, ghemuit asupra propriului său pîntec, parcă gata să nască.

Cînd se deșteptă, luna dispăruse și prima lucire a zorilor săgetă un fragment de cer, sfîșiind văzduhul. Îi era foame. În ciuda celor întîmplate, trupul lui funcționa în continuare implacabil, și Pablo Bellmonti se gîndea acum la Marcela, se gîndea la ce e de făcut și se gîndea la Polo și la proaspăta lui condiție de fugar, dar se mai gîndea și la un imposibil colțuc de pîine rumenă și moale, o pîine care crănțăne cînd îți înfigi în ea dinții și la aroma de făină care îți suie în nări, la pofta să mănînce și s-o vadă pe Marcela și să nu se mai simtă atît de singur, atît de dependent de unica întrebare ce îl chinuia din dimineața anterioară : cum cînd unde cine cine cine.

Cine.

Întîmplarea.

Ea se gîndea la întîmplare și la ghinion și își lua iarăși la rînd unghiile roase, cînd trecu

Polo pe la sediu ca s-o înștiințeze că Pablo e bine, că nu mai e nici o problemă, cel puțin pentru moment. Dar nu există întîmplare. Așa că nu se întîmpla nimic. Pablo era pe undeva, probabil cu urechile ciulite ca și ea, gîndindu-se uneori la ea, exista pur și simplu. Marcela spuse da.

Cel mai supărător era frigul venind dinspre mare, dar și mirosul de ulei și excremente, fețele vameșilor și vaporul nemișcat, aproape imposibil și neîndoielnic luminos, fix. Noaptea nu avea nimic deosebit și în realitate chipurile erau niște rezumate plictisite ale unei plecări la drum în toiul nopții. Toto se urcă pe punte cu senzația că blonda cu ochelari care stătea cu coatele sprijinite de balustradă îl observa și vedea cît e de rebegit și de înfrînt. Că se uita la el perechea de îndrăgostiți care nu vedeau pe nimeni altcineva în jur, ca în bunele foiletoane tv de Nené Cascallar, cufundați în propriile lor gînduri de pereche în luna de miere vacanță Buenos Aires Bariloche : în sfîrșit, ei. Că grupul de doamne țepene și demne, de jos, de acolo, îl observă și ele cum urcă pe puntea vaporului cu pași pe jumătate de prinț și pe jumătate de țopîrlan, din pricina pantofilor noi, gîndi el, dar de asemenea și deși Toto nu știa lucrul acesta, din pricina faptului că habar n-avea ce o să facă la Buenos Aires, Era doar povestea unui oraș mare și nesătul, bun uneori pentru oameni norocoși. Povestea exista. Dar nu era asta. Cînd Polanco îi dăduse teancul de bancnote de o mie, el începuse să înțeleagă

că Buenos Aires era un oraș împuțit care îi refuza secretul vicleșugurilor sale. La fiecare pas își repeta imaginea : oraș viclean, oraș crud. Cînd se dusese să cumpere biletele și duduia vopsită și nostimă îi urase drum bun, zîmbindu-i ca pentru un afiș al lui Jonas Krull ; cînd privea izmenele gălbui din valiză și bătrînul se plimba dintr-o parte în alta scărpinîndu-se violent într-o ureche și fluierînd o tîmpenie de-a lui ; cînd pătrunse în clădirea vămii și fu întîmpinat de o duhoare de putreziciune greu de închipuit, avînd în fața ochilor și constelația de funcționari, inspectori, marinari din paza de coastă, pușcași marini, hamali profesioniști și cîte un soldat așa, la nevoie ; și acum, cînd sfîrșise de urcat pasarela și ajunsese sus pe punte și duhoarea de putreziciune se dilua printre alte duhori mai mult sau mai puțin apropiate și blonda și perechea se uitau la el în continuare fără să-l vadă și fără măcar să știe că există. Buenos Aires și duhoarea de putreziciune și blonda care își scoase ochelarii și atunci ochii îi naufragiară pentru multă vreme.

Prin urmare ăsta era vaporul. Un vaporaș. Vaporul de Linie. Și în dimineața următoare, își închipuia Toto, orașul mare viclean crud dar adevărat ivindu-se în ceața rîului, clădirile și în cel mai bun caz vreun locuitor nostalgic. Ciao Montevideo. După toate astea nu lăsa aici decît o pereche de pantofi scîlciați și credincioși. ...Nu merita osteneala. Sigur că mai rămîneau cîteva amintiri, hîrtiuțe lipite de memorie care uneori pluteau luate de vînt,

dar la urma urmei nici amintirile, nici hîrtiuțele nu meritau osteneala.

Părăsi puntea și se duse să-și caute cabina. Oameni triști, cenușii, băieți impecabili, ca de gips, oglinzi, un bar. Aici nu e rost de nimic. Cineva îl conduse la cabină : două cușete de lemn lustruit. Așeză valiza sub pat și se întoarse pe punte. Ceva îl chema, o dorință nelămurită de a se mai gîndi o dată la orașul ce rămînea aici, de a mai simți mirosul putred pe cheiul înghețat, sau chiar de a rămîne. Iată clădirea vămii, docurile, oamenii mișcîndu-se ca niște umbre, poate chiar umbre. Și una dintre aceste umbre care deveni deodată un omuleț bătrîn și obosit ce urca o pasarelă tîrîndu-și un picior, cu un aer foarte singur, ca de cîine părăsit în ploaie, care își sprijini valiza de balustradă și aprinse o țigară iar chibritul descrise în aer o curbă înainte de a cădea pe chei. Omul se uită la Toto și se sprijini de balustradă. Pe punte era acum mai multă lume și uneori chipul omului se pierdea printre alte chipuri, dar revenea mereu, lipit de balustradă, fumînd încet. Toto se apucă și el să fumeze, își aminti figura fetei care îi vînduse biletul (și fața bătrînului cînd nu-i spusese nimic altceva decît ciao și bătrînul nu-i răspunsese nimic și el repetase ciao și bătrînul tot nu deschisese gura, iar atunci el ridicase din umeri și ieșise). Toate astea veneau să întărească însă faptul că noaptea asta e o noapte de rahat pînă și chipul ce rămăsese nemișcat printre alte chipuri, acel mic suflet de cîine

părăsit în ploaie îi ratase pînă la urmă plecarea.

Omulețul aruncă chiștocul pe chei, apucă valiza cu un gest obosit dar totodată inutil de precis și se îndreptă spre pupa. Își tîra piciorul într-un fel cam nărăvaș și lui Toto îi veni în minte că poate piciorul îl doare, sau spinarea încovoiată, ori altceva. O imagine pe care putea s-o prevadă pentru el însuși într-o zi, într-o noapte, în următorii zece ani. Parcă s-ar fi privit în oglindă. (Bătrînul se întoarse iar cu încăpățînare. O tăcere care nu însemna nimic și de aceea era mai inutilă și mai solidă. Iar el cu valiza în mînă, fără să știe ce să spună, ce dracu să născocească așa, pentru aparențe, în sfîrșit), acum omul ajunsese lîngă el. Se întorsese și era lîngă el dar în realitate Toto înțelese că omul era oriunde doar pe vaporul acela nu că desigur trecea prin întregul ritual : ofițerii plimbîndu-se pe punte, perechi duios îmbrățișate luîndu-și rămas bun cu respectivele zîmbete de reclamă pentru pastă de dinți, puștiul cu ziare ediția de seară, nelipsiții orășeni cu încălțări lustruite și aerul lor de ce infectă e viața, ai văzut ? și lume de tot felul, lume în general, fete înfofolite și palide, bătrîne dispuse să se mai împopoțoneze încă o dată, bișnițari, burți, cefe, pantofi, valize.

Tot mai era aici. Tot mai aștepta și așteptarea asta întindea o punte către fața înghețată a lui Toto, așa e viața, zise, ca un cîine printre popice. Și Toto întoarse capul și spuse da și amîndoi rămaseră cu brațele sprijinite de balustradă, cu ochii ațintiți la clădirea vă-

mii, aproape ca o scenă dintr-un film cu Gardel, de pildă acela unde Tito Lusiardo vine pe puntea principală și întîlnește privirea Oacheșului : „Frățioare ! Carlos !“ și amîndoi se contopesc într-o lungă îmbrățișare fiindcă e despărțirea pentru totdeauna, așa că încep să cînte chitarele și magicianul îi dă drumul : „Buenos Aires, oraș iubit / Cînd te voi revedea / Nu vor mai fi nici griji / Și nici uitaaree.“ O lacrimă în gîtlej. Magicianul.

— Noapte de rahat, spuse Toto.

Omul scuipă și arătă spre noapte cu o mînă.

— Ca oricare alta.

— Eu n-am mai călătorit niciodată.

— Nici eu.

— Nu contează, zise omul. O să călătorim acum și e aceeași mizerie... trăiești ca să mori.

— Pînă și broaștele țestose mor.

— Cum să nu.

— Închipuiește-ți...

Asta a fost tot. Tot ce puteau să-și spună pentru moment fără să înceapă a stîrni ciorba lipicioasă a nostalgiei proaspete, a nesiguranței, a faptului că nu știau încotro se îndreaptă. Toto se resemnă să aștepte în tăcere plecarea vaporului, poate de două ori înfrînt de cuvintele pe care era implacabil să le rostească, știind dinainte că sînt inutile. Omul își încrucișă brațele și rămase așa, ca într-o fotografie, străin de toată forfota mulțimii de pe punte și de vîrtejul de vorbe și sfaturi și mesaje și despărțiri și recomandări și spune-i lui Pocha să mă sune cînd se întorce de la Córdoba că țicnita e în stare să stea cinșpe zile la Buenos Aires

fără să dea de știre și stai și tremuri că i s-a întîmplat ceva nebunei cu șoselele alea din Argentina care sînt un pericol cum s-ar zice moartea la fiecare cotitură din vina smintiților ălora ce se cred Fangio asta doar din pricina mașinii de curse cadorisite de tăticu și pînă la urmă sfîrșesc cu mașina în chip de guler ca atunci cînd mă întorceam cu răposata ta mamă de la Rosario și în fața noastră un ciorchine de hippies într-o rablă mîzgălită care venea cu vreo două sute pe oră și să nu crezi că exagerez dar îți spun că au sfîrșit înfipți într-un stîlp de telefon la intrarea din autostrada de nord și eu i-am spus răposatei Dumnezeu s-o ierte vina e a ăluia care le-a dat rabla și maică-ta îmi aduc aminte de parc-a fost ieri mi-a zis cu pletele astea nici nu poți să conduci din fericire noi eram în expresul de Villa Maria că nici n-ai fi avut cum să știi ce se întîmplă pentru că șoselele argentiniene sînt mai periculoase ca un nebun cu o mitralieră într-un cinema uitîndu-se la *Tunurile din Navarrone* așa că ai grijă copilaș și nu uita să-i spui Pochitei să mă sune.

După un timp Toto se duse să se plimbe pe partea cealaltă, care dădea spre bezna mohorîtă a golfului și duhoarea de putreziciune îi învălui un moment trupul. Se gîndi la omul care-și tîra piciorul. Un gînd fugar, imperceptibil. Nu știu exact ce. Poate din pricina asta, simțindu-se măcar obligat să urmărească acest gînd (acest ciocănel care îl lovise o singură dată, scurt), se întoarse lîngă el ca să privească iarăși în oglinda improbabilă a unei nopți vi-

itoare. Acum toată lumea se pregătea să-și ia rămas bun cu gesturi la fel de vechi ca și începuturile navigației și se mai străduia să lanseze mesaje de ultimă oră care se izbeau de luminile galbene ale clădirii vămii. Nu însă omul lui. Acesta era acolo fără să fie, fără să audă rîsetele și țipetele și apoi vînzoleala de pe chei cînd desfăcură parîmele și cheiul care începu să se desprindă doar cu o mișcare ce era întrucîtva o ultimă mîngîiere dar și un ultim și definitiv gol în stomac și vaporul care se depărtă dintr-o parte fără sirena pe care Toto spera s-o audă și așa pînă cînd clădirea vămii rămase o pată albă și duhoarea de putreziciune dispăru și omul aprinse altă țigară și rămase uitîndu-se la apa neagră și spuma și luminițele de pe Cerro și puntea aproape goală și fața rebegită a lui Toto care îl privea ca și cum ar fi fost de partea cealaltă a punții, de partea nopții sau poate de partea luminilor tot mai mărunte aproape niște steluțe lipite de pămînt, aproape nimic, abia o dorință, abia o amintire.

Vru să aprindă o țigară ca să deschidă gura spre abisul tavanului.

Acum nici măcar Dorival nu se mai putea repeta ca într-o galerie de oglinzi, așa că nu-i mai rămînea altă posibilitate decît să plece. Însă nu plecă. Exista un fir extrem de subțire care o lega de acest peisaj din altă epocă, de frigul ăsta de rîs, bun să mergi la dune pe înserat. Montevideo i se păruse mic și ridicol.

Merse mai departe. Desigur, cînd vara se sfîrși, cînd într-o dimineață găsi pe plajă cadavrul ultimului crustaceu, știu că trebuie să se întoarcă la Montevideo și acolo să se convoace pe ea însăși. Fiindcă, altfel cum poți să demaști niște fantome ?

Irene luă crustaceul mort și și-l așeză ușor pe pîntec. Mereu se gîndise că un crustaceu mort e o structură solidă, dar fragilă, lut uscat, coajă. Dar nu. Acesta era un cadavru moale și lipicios ca o plasmă păstrată în chip miraculos în propriul său contur, cu piciorușele ca niște alge gelatinoase care i se lipeau pe piele, cu trupul transformat într-un fel de apă vie fără apărare, în niște bale ce stăteau să dispară dar rămîneau intacte, vibrînd cu fiecare tremur al trupului ei. Stătu toată dimineața întinsă pe spate, impregnîndu-se cu umbrele pinilor și cu scîrboșenia aceea înghețată ce altădată însemnase doi ochișori abia ițindu-se din nisip, poate unica punte dintre pămînt și apă, nimic altceva decît un mic freamăt privind către lună. Și acum asta. Irene luă trupușorul rece care i se odihnea pe piele și îl așeză în palma mîinii întinse spre mare și apoi, fără să știe de ce, îl strînse treptat ca să simtă substanța primară ce începea să se desfacă printre degete, sîngele Domnului șiroind din mînă, din pumnul ei violent picurînd pînă la urmă moartea morții.

Inventar : la dreapta, la patruzeci de centimetri de propria lui față peretele de scînduri. Sub el, patul. Sub pat, o găleată, acum goală. În pat, el și două cărți. La stînga, la un metru,

peretele de scînduri. Deasupra capului o lumină. Tăcere. Într-un colț era un ciob de oglindă care îi arăta uneori progresele făcute de mustăți, cearcănele, părul zbîrlit. În ultimele două săptămîni, acesta era universul lui. De două ori pe zi Sonia grăsana deschidea ușa maghernitei și îi aducea mîncare, cîte un ziar, țigări nu, aici nu se fumează. În sfîrșit, asta era totul. Suficient să se gîndească nemăsurat de mult la Marcela și la pîntecul Marcelei și la fumul unei țigări ce ar sui ușor în aer și la viața ce suie și ea în aerul fiecăruia la fel ca fumul, fără să știe prea bine pe unde s-o ia, după bunul plac al vîntului.

Putea să-și născocească o poveste pentru fiecare noapte, deși nu existau nici ziua nici noaptea ci pur și simplu spații de timp, ca niște spărturi între vis și vis, între mîncare și mîncare și fiecare rotire a acelor ceasornicului care, pe măsură ce treceau zilele, devenea tot mai absurd, mai ireal, ireal și absurd ca însuși actul de a se simți alintat cînd și cînd. Inutil.

Putea să-și născocească o poveste pentru fiecare tăcere, să se gîndească la o idee și s-o ducă pînă la sfîrșit, fără ca sfîrșitul în sine să conteze prea tare, ci doar așa, ca posibilitate irealizabilă dar totodată ciudat de posibilă, cum ar fi să se gîndească la celălalt Montevideo care trebuie să fi fost, pe vremea marelui Menotti, care de fapt n-a existat niciodată, dar ce splendid, exact la colțul Citadelei s-au întîlnit cei doi frumoși, în timp ce iubita îi privea, încremenită lîngă far. Și duelul, onoarea salvată cu pumnalul, lîngă far, în preajma unui zid...

Mai putea să realizeze o fructuoasă extracție de gînduri, scoțîndu-le pe rînd din creier pînă nu mai rămînea nici unul. Să-și golească mintea, să înceteze a mai exista pentru o clipă, și apoi să revină treptat, să se înapoieze pe planetă, în țară, în oraș, în maghernița de șapte metri cubi, pereți de scînduri și o aerisire dubioasă. De făcut însă nu putea să facă nimic. Într-o asemenea ascunzătoare, orice activitate se limita la cîteva modeste mișcări musculare, schițate din pură disciplină iar apoi, dacă nu-și născocea cumva povești ca aceea cu marele Menotti, totul se îndrepta către Marcela. Și o lua de la capăt.

De aceea, în ziua sau în noaptea cînd se întredeschise ușa și apăru Polo cu documentele false pe care le ținea ca pe-o năframă în vîrf de băț, Pablo Bellmonti simți că renaște, simți că traversează iarăși niște spații moi și iese la lumină.

— Te numești Jaime Manuel Palacios Duarte și te-ai născut la Montevideo pe paișpe februarie o mie nouă sute patruzeci și șapte. Taică-tu a fost un negustor cumsecade, Jaime Palacios Otero iar maică-ta răspundea la numele incredibil de Torcuata de la Caridad Duarte Morgade de Palacios.

— Mai nimic.

— Continui. Bătrînii tăi au murit, așa cum se vede. Ai o soră necăsătorită, care, după nume, trebuie să fie lesbiană ; o cheamă Electra și locuiește cu tine.

— Blondă ?

— N-am chef de glume. Continui. Lucrezi de trei ani ca funcționar municipal, prin urmare ești un hîrțogar dintr-ăia care fură banii statului.

— Asta-i de bine, nu ?

— Continui. Șeful tău se numește Arturo Llanes și e bărbat bine, cineva pe care îl chemi la telefon la trei patru cinci cinci patru doi.

— Și mai ce ?

— Și ce mai vrei ? Uite ce chipeș ești în poză. Parc-ai fi Pipo Mancera după circuit.

— N-ar fi rău, nu ?

— Nu, singurul lucru e că au schimbat ultima cifră a seriei, calului de pe stemă îi lipsesc picioarele din spate, iar adevăratul Palacios a murit luna trecută.

— E un omagiu postum.

— Mai mult sau mai puțin. Deși nu cred că soră-si i-ar face mare plăcere.

— Electrei ? Într-o zi am să-i fac o vizită : doar sînt fratele ei mort. Îmi face plăcere.

— Poate faci o pasiune...

— Cum e treaba pe afară ?

— Împuțită rău.

— Cînd ies ? Sau mă lasă aici de sămînță ?

— Vin joi. Aranjez lucrurile cu Luisa.

— Cu cine ?

— Luisa, Lucia, Marcela. Acum o cheamă Luisa. Aranjez eu să vă vedeți... ai o față de mort de foame.

— Joi...

— Da... treaba e împuțită.

Pentru ea acum micul spital clandestin însemna exact patru sute șaptesprezece de plăci de faianță albă și o poză a lui Che în Bolivia.

— Puțin mai jos.
— Bine, bine.
— Aici doare mai tare ; doare mai tare, ce dracu.
— Așa ?
— Mai palpează-l o dată.
— Așa ?
— Chiar așa. Înveți repede.

În noaptea aceea nici povestea marelui Menotti și nici o altă poveste nu puteau să-i schimbe ideea că timpul se oprise : timpul țintuit în peretele de scînduri al maghernitei.

De o bună bucată de vreme n-o mai interesa altceva. Din emoția primelor zile mai rămăsese poate o ușoară senzație pe pielea capului cînd se trezea după siestă, dar de gîndit se gîndea tot timpul doar la asta. Își petrecea zilele între bucătărie și scară, între cameră și fotoliul ei la fereastră ; nu simțea orele, le înghițea doar una după alta, ca pe niște gogoșele cu mere, fiindcă la urma urmei, gîndea ea, pentru ce să-mi placă. În felul acesta sosi ziua cînd pentru ea totul se lămuri în chip definitiv. Se întîmplă după ce sosiră soldații căutîndu-l pe Bellmonti, cîteva zile mai tîrziu, poate săptămîni. Nu putea și nici n-o interesa să precizeze data. Pensiunea era deja pentru ea o ruină fumegîndă, cînd toate obiectele începură să se destrame în fața

privirilor ei resemnate, porțelanurile se spărgeau de la vibrațiile unui motor, oglinzile plesneau parcă supuse unor forțe oculte, ușile bufetului se deschideau și trosneau lăsînd să se reverse farfuriile și castroanele rînduite înăuntru, bufetul însuși fiind într-o bună dimineață mîncat de molii și de furnici care cotropiseră și dulapurile și cuferele cu haine ce se făceau fîșii doar dacă le atingeai, ca și draperiile din salonul care, la căderea nopții, se umplea de aburi și de Mozart, doamna Vincenzo neînfrîntă în mijlocul acelei dezintegrări mitologice care stîrnea mila indiferentă a trecătorilor și groaza mîțelor ce se simțiră terorizate de șobolanii gigantici care dovedeau o inteligență absurdă, dar eficientă, totul dură un ceas sau o lună sau o sferă intangibilă ce începu să înceteze a fi atunci cînd bătrîna își încruntă pentru prima oară profilul ei de bufniță și simți în nări mirosul dulceag de carne descompusă, căută pe polițe, prin dulapuri, prin unghere, prin încăperile nelocuite de cine știe cîtă vreme, mai căută prin ascunzișurile ei din ultimii ani și nu rămase loc necercetat, dar mirosul continua să sporească, punînd stăpînire pe ea, pe draperiile sfîșiate și pe grămăjoara de talc cenușiu care fusese odinioară un elefant de porțelan, mirosul de carne care putrezea, dar cum se poate, mirosul care o făcu să plîngă, dar unde-o fi, mirosul care sfîrși prin a fi descoperit în rufăria ei de in, era propria ei carne, propriul ei timp care începuse să se încheie.

Acum deținea însă adevărul absolut. Pentru ea se sfîrșise tunelul îndoielilor, insomniile, în

față i se mai așternea doar o alee străjită de pini mirositori. *Mors ultima ratio...* Mai putu doar să se arate încă o dată la fereastră, să vadă ploaia căzînd oarbă și verde, lunecînd undeva în oasele ei de lut și în tristețea ce mai întîi se asemănă ploii și deveni pînă la urmă ploaia însăși, o tristețe ce îi slăbea treptat picioarele uscate, ca de porumbiță, cînd nu se mai gîndi la nimic altceva decît la aleea în bătaia ploii, la pinii udați de ploaie, la marmura lucioasă și înghețată de ploaie. *Mors ultima ratio.* Și o casă care ar fi putut să nu existe niciodată, un pat asemeni unei nave sau unui pîntec fiindcă în el a început sfîrșitul, o fereastră doar ca o fereastră dar cîtă lumină și cîte rămășițe întunecate îndărătul acestei ferestre, o zbîrcitură ici, o umbră ce sosește și se instalează și, apoi, o hrubă undeva înăuntru neștiind unde, o amintire de care-și amintește uneori, un ciob de cer albastru prin fereastră, de care știuse cîndva. Fereastra rămîne. Lumini, rămășițe, zbîrcituri, amintiri, uitări, hrube, albastruri. Mai presus de orice lumini, mai presus de orice uitări. Și ea.

Și ea care contemplă mai departe ploaia, propria ei ploaie de la fereastra hrubelor *Tatăl nostru carele ești în ceruri* lumea de pe stradă și imaginea lumii amestecată cu mirosul cărnii ei putrezite devenită ploaie *sfințească-se numele tău* lumea înseamnă acum pentru ea un animal mare și sfios ca un elefant sub ploaia de mai care aduce frigul și, miroase a iarnă și a putreziciune *precum în cer așa și pe pămînt* sunetul viorilor e și el alt animal care coboară

scările deși chiriașul ce cînta la vioară a dispărut de mult și el era ultimul dar i-a lăsat sunetul viorilor agățat de scară *acum și în ceasul morții noastre amin* nu mai e nimic de văzut pe fereastră fiindcă e noapte și ferestrele trebuie să se închidă, obloanele să se închidă, jaluzelele să se închidă, ușile să se închidă nimeni să nu să se strecoare în această dublă singurătate de carne moartă ce sfîrșește ca ploaia și de pe urma căreia nu mai rămîne decît o proaspătă strălucire într-un ungher al nopții.

Toto se tot ducea. Se ținea pe firul apei, izbit de noapte și de chipul șchiopului care răsufla frig, fără să știe încotro să-și abată privirile. Ajunsese de o săptămînă, dar el naviga în continuare, încă se mai afla la bordul Vaporului de Linie ascultînd prezicerile șchiopului, ultima tăcere a bătrînului chinuindu-i amintirea. Trecuse o săptămînă, dar el continua să se afle pe unda fluviului, ca și cum s-ar fi întors întrucîtva, ca și cum ar fi rămas puțin, parîmele fuseseră desfăcute, și îndată se desprinse de chei, totul începu să se micșoreze, șchiopul fuma o țigară după alta, tușea, vorbi de Australia, de încercat norocul, de cei cinci copii și de două neveste, își pipăi piciorul stîng, semănă iarăși cu un cîine părăsit în ploaie, de undeva se auzea un pian, melodia cutreiera puntea și ei o acceptau deoarece erau singurii care se uitau la apa neagră neavînd ce să-și spună, neavînd altceva în comun decît bucata asta de balustradă, bucata asta de frig, cineva trecu pe lîngă ei dar era doar o umbră, se

trînti o ușă și iar rămaseră ei doi singuri pe puntea Vaporului de Linie care trecuse pe lîngă Colonia și apoi își îndreptase prora spre portul Buenos Aires, într-o dimineață murdară ce se arăta deodată în silueta unui barcaz navigînd în larg și iarăși înapoi, la noaptea dinainte care era noaptea de săptămîna trecută, din nou șchiopul urcînd pasarela și mirosul de putreziciune stăruind în golf și oamenii în grupuri mici luîndu-și rămas bun și luminile clădirii vămii stingîndu-se treptat înghițite de beznă.

Cabrera își petrecea zilele între cafele nesfîrșite la Luminton și după-amiezi la curse și pariuri, simțind uneori furnicătura de pe timpuri dar fără să-și mai amintească și de frica ce făcea parte din aceeași senzație, nemaiavînd acum altă plăcere decît amintirea vechilor finale, a altor după-amiezi însorite cu mîinile crispate și cai întrezăriți la ultima cotitură. Acum fratele lui preluase toate problemele financiare și în ciuda investițiilor pentru casă făcute de nevastă-sa, banii sporeau neîndoielnic și destul de stabil, banii îi soseau acasă, în fotoliul din salon, fără să-i pese de altceva decît să rabde pisălogelile nevestii, avertismentele lansate din bucătărie, amenințările picurate după supă. Fratele era un nerușinat, dar, oricum, el nu se mai ducea la slujbă, scăpase pentru totdeauna de cravata matinală și de pantofii lustruiți, da domnule și de zîmbetul înțepenit pe buze, aproape ca o mușcătură. Fratele aducea vești care pe Cabrera n-aveau să-l mai intereseze niciodată, vorbea de probleme financiare, de credite, popriri și afaceri viitoare, în fiecare săptămînă aducea cîte o fîșie de hîrtie cu cifre și cifrele acelea ziceau că banii sporesc, că totul merge ca pe roate, că nu avea de ce să-și facă griji. Asta îi ajungea. Asta și conversațiile de la Luminton, vorbăria galicianului și drept fundal muzica ce părea să izvorască din pereți. Sfîrșise prin a se obișnui.

Asta era tot. Restul : cîte o duminică la fotbal, chiolhanurile de la Lido o dată la două săptămîni (întotdeauna vinerea), televizorul, dar nu prea mult, înainte de culcare, întrebările pe care și le punea toată lumea, spaima că o să piardă ceva, fără să-și dea prea bine seama ce anume. Așa îi trecea timpul. Ușor, aproape fără sens, cenușiu, timpul care i se consuma între degete ca o țigară.

În sfîrșit, se văzură într-o după-amiază friguroasă, Marcela așteptînd cu ochii ațintiți în aerul limpede de partea cealaltă a ferestrei, sprijinindu-se de perete, cu pîntecul ei rotunjit și părul despletit și ceasul marcînd timpul clandestin și dorința să se deschidă ușa, să se deschidă seara și totul să înceapă iarăși. Pablo Bellmonti, stingher în pielea lui cea nouă de Jaime Palacios, se îndreptă spre casa ce trebuia să se afle acolo, la colț, florile din balcon anunțau că totul e în ordine, Marcela e înăuntru și-l așteaptă, și ea în pielea ei cea nouă, sprijinindu-se de perete cînd Pablo intră ca un proaspăt sosit pe lume și viața le sui un nod în gîtlej, căci trecuse aproape o lună, o lună fără să se vadă și de atunci totul devenise un

fluviu interminabil de întrebări și chipuri ce se schimbau și altele ce se șterseseră, dispărînd din oraș, chipurile, iarna care sosise ca niciodată, să sări de la o casă la alta, de la o viață la alta săltînd prin iarna lui '72 în orașul Montevideo și cei care rămăseseră pentru totdeauna în mijlocul saltului și cei care îndurau să li se smulgă unghiile și cei care adunau resturile dezastrului, iarna și ei doi acolo pînă în clipa întîlnirii, fără să scoată o vorbă, simțindu-se împreună fără cuvinte între ei, avîndu-se unul pe altul fără să știe că seara se închide lăsîndu-le orașul, într-o casă din oraș, cu Marcela plîngînd tăcut, plîngînd ușor multe lucruri laolaltă... Apoi erau două țigări în întunericul camerei, începură să-și șoptească la ureche, să-și spună noile cuvinte învățate, totul trebuia făcut, lumea trebuia făcută din nou, de afară ajungeau sunetele prelungi ale zorilor, s-o iei de la început, orașul de partea cealaltă a zidului și ei doi acolo, un bărbat și o fată cu ochii deschiși în noapte, o pereche obișnuită iubindu-se în șoaptă.

ULTIMA PARANTEZĂ: Ploaia trecu o dată cu ultima umbră a înserării. Atunci înțelegem că am fost în alt timp, că am trăit alte ploi și alte nopți. Acum ne putem întoarce desigur, putem vorbi despre lucruri depărtate, foarte depărtate de noi, precum moartea doamnei Vincenzo, o femeie care poate n-a fost niciodată altceva decît o grimasă murind și murind de-a lungul atîtor pagini, condamnată de la început, de la entuziasmul ei inițial pentru șeptic, exact de la pagina nouăzeci. Karina poate, doar cu o ușoară mișcare a mîinii, să-l aducă pe bascul Albarrán războindu-se fără răgaz, să se întoarcă la acea după-masă cînd stătea de vorbă cu Pablo Bellmonti în piața Entrevero, cu cămașa lui strălucitor de albă și mustața tristă, „pretutindeni se luptă cineva", spusese el, mai bine zis scandase către mutrele impersonale ale celor care treceau pe lîngă el. Și apoi, bascul sărind pe acoperișuri, sărind în noapte bascul Albarrán fără să lase din mînă sacoșa cu cele opt cartușe de dinamită, fără să renunțe a fi

în pofida lanternelor dansîndu-i viața. Și bascul continuă să fie în Bellmonti, în umbra eficiență a Soniei grăsana, în tăcerea lui Santiago. Mustăți, ochi ce nu vor să moară, în sfîrșit, oricare dintre noi. Muriră însă întrucîtva cu toții, chiar și pe noi doi ne-a atins ciobul nostru de moarte. Și băiatul acela, care la pagina o sută cincizeci și patru căzu de la un balcon rupîndu-și piciorul și apoi văzu fața uscată a lui Harley sosind ca într-un film, dintr-un film, spunînd : „s-a sfîrșit cu tine" în timp ce-i punea cătușele, fără ca el să-și dea seama de altceva decît de durerea sticloasă a piciorului zdrobit și mirosul de sînge și golul în stomac și dorința ca amiaza să fie a altcuiva nu a lui, a piciorului altuia nu a acestei dureri, a albului acestuia infinit — ivindu-se ceva mai jos de genunchi, acest picior-durere care îl însoți pînă la celula de la etajul al doilea al comisariatului și îl însoți mai departe, amintirea acestei dureri și fața lui Harley și glasul doctorului după două-trei zile anunțînd simplu : fractură deschisă, amputare.

Nu mai rămîne nimic altceva decît ceea ce fiecare își dorește pentru sine. Karina poate să-și însușească o imagine, un chip, un fel de a spune ajunge, păstrîndu-le pentru mai tîrziu, pentru mîine, pentru într-o bună zi. Nouă ne rămîn un vraf de file și de asemenea și mai ales cîte o bucățică din fiecare. Putem să ne privim în oglindă și să ne descoperim îndată

alt chip, pot căuta mîinile Karinei și găsi altă mîngîiere în aceste mîini, deoarece ne populăm cu altă lume ce a fost și ne-a alcătuit fără știrea noastră, sau poate știam însă a cîntărit mai mult strădania de a continua să fim doar propria noastră istorie, istoria așa cum ne-a fost dată fiecăruia.

Dar fiecare istorie înseamnă și o posibilitate de a ajunge pînă la noi înșine, de a ne căuta fără milă pînă la capăt și a ne găsi într-un gest oarecare, de a-ți găsi glasul în tăcerea lui Santiago, plămînii mei respirînd aerul dens al golfului și noaptea și vaporul depărtîndu-se de mal ; trupurile noastre în alte trupuri și absența noastră strivită între degetele Irenei. Karina, te pot căuta în paginile ce lipsesc, în cuprinsul cărora vom făptui în continuare, împreună cu toți ceilalți, deoarece și ei ne făptuiesc pe noi, pe tine și pe mine, pe toți cei ce lipsesc din această istorie, cei care se ivesc la porțile ei ca la intrarea unei peșteri. Acum și tu și eu știm că toate aceste istorii relatate alcătuiesc o singură istorie, un singur joc al vieții și al morții într-un locșor oarecare al timpului cu care ne-a fost hărăzit să ne luptăm. Deoarece am fi putut să fi fost ei, oricare dintre noi ar fi putut să fie azvîrlit în pragul zilei pe stîncile de lîngă promenadă, sau să frămînte aluat în zori sau să fie o absență definitivă de partea aceasta a oceanului.

Înserarea a fost ploaia, iar ploaia s-a dus și acum ceea ce rămîne este aerul limpede al nopții. Rămînem și noi, redați lumii ca să fim iarăși, ca să fim mai departe, ca să începem iarăși aceste istorii ce nu sînt poate decît toate istoriile posibile despre noi înșine.

SAU POATE AȘA :

Cîteva luni mai tîrziu, se întîlniră într-o bună zi. Merseră o bucată de drum și apoi intrară într-o cafenea. Pablo Bellmonti tîra după el o toropeală uriașă și aceeași cămașă de două săptămîni. Se așezară lîngă o fereastră și ea își potrivi pîntecul cum putu mai bine. Cerură cafea și stătură de vorbă și Pablo fuma o țigară după alta. Îl deranja pistolul de la centură și îmbrăcămintea murdară și barba crescută. Dar erau împreună și uneori ea zîmbea și atunci iarna era o minciună. De multe zile nu mai fuseseră împreună și acum se bucurau de atmosfera călduță a barului și fiecare se gîndea la celălalt știind că nici celălalt n-are unde dormi și mai știau că totul e fragil și că înfrîngerea se aseamănă destul de bine cu iarna asta și că aproape n-au unde să se ducă pentru că nu mai rămăsese nimeni. Dar acum erau acolo, împreună în mijlocul iernii, Pablo fumînd în timp ce asculta glasul celălalt, ea cu mîinile împreunate pe pîntec, profilîndu-se amîndoi în fereastra cafenelei, lumea care trecea pe stradă, copacii care-și pierdeau ultimele frunze, înserarea lăsîndu-se.

Cuprins

Lector : DIANA RADU
Tehnoredactor : ELENA DINULESCU

Bun de tipar : 14-II-1989
Coli de tipar : 11,25.

Tipărit sub cd. 5 255/989 la
ÎNTREPRINDEREA POLIGRAFICĂ
BACĂU
Strada Mioriței nr. 27
REPUBLICA SOCIALISTĂ
ROMÂNIA

